

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ
T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN
İNCELENMESİ, ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN
SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

YASİN ÇAMKÖMÜRÜ

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ YILMAZ TOP

BARTIN-2023

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951
NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN İNCELENMESİ,
ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ
PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

BARTIN- 2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz TOP danışmanlığında hazırlamış olduğum “İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-İ MÜNTEHABE’NİN İNCELENMESİ, ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ’NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

28. 08. 2023

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

ÖNSÖZ

Bu çalışmada lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca üzerimde büyük emeği olan ve güler yüzü ve sıcak yaklaşımıyla, bir yardıma ihtiyacım olduğunda değerli vaktini ayırarak yardımını benden esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Gülay KARAMAN'a, sadece edebiyat değil hayata dair kesitler de sunan, lisans ve lisansüstü derslerimde engin bilgilerinden istifade ettiğim ve bir yardıma ihtiyaç duyduğumda odasının kapısını çalmaktan asla çekinmediğim kıymetli hocam Doç. Dr. Mehmet ALTUNMERAL'e, tezime olan katkılarından dolayı jüri hocam Doç. Dr. Muhittin TURAN'a teşekkürü borç bilirim.

Lisans eğitimimin başından beri tanıdığım, ilmî ve manevî desteğini her zaman üzerimde hissettiğim, klasik Türk edebiyatına yönelik ilgi ve alakamın artmasında büyük emeği olan; şiirlerin geniş hayal dünyasında gezinebilmem için değerli bilgilerinden istifade ettiğim, tez çalışmamın her aşamasında özenle ve sabırla danışmanlığımı yürüten; özverisi ve titiz çalışma disipliniyle her zaman örnek almakla övüneceğim kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz TOP'a bilhassa teşekkür edip sonsuz saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Beni büyütüp bugünlere getiren, hayatım boyunca maddî ve manevî her türlü desteklerini benden esirgemeyen anne-babama, çalışmanın sonucunu görmeye ömrü vefa etmeyen, çalışmayı kendisine ithaf ettiğim kardeşim Elif ÇAMKÖMÜRÜ'ne teşekkür etmeyi bir görev bilirim. Bu süreçte varlığını her daim yanımda hissettiğim, çalışmayı tamamlamam için bana her zaman moral ve motivasyon kaynağı olan, kararlarımı hep saygıyla karşılayan ve destekleyen yol arkadaşım sevgili Nurhayat GÜNGÖR'e ayrıca teşekkür ederim.

Kardeşime ithafen

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951
NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE’NİN İNCELENMESİ,
ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ
PROJESİ’NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ**

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz TOP

Bartın- 2023, sayfa: 396

Klasik Türk edebiyatı sahasında meydana getirilen edebî birikimi bizlere sunan ve şüphesiz bu sahanın en önemli yazılı kaynakları arasında zikredilen genelde mecmualar, özelde de şiir mecmuaları, her geçen gün yeni ve özgün çalışmaların konusu olmaya devam etmektedir. Her şiir mecmuası, daha önce adını duymadığımız bir şairi ve onun şiirlerini, buna ek olarak divanı elimizde bulunan şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini, divanı tespit edilememiş şairlerin de bir yayımla bir araya getirilip tanıtılan şiirleri arasında bulunmayan manzum ürünlerini bizlere sunması bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 numarasıyla kayıtlı ve *Mecmuai Gazeliyyât-ı Müntehabe* başlıklı gazel mecmuası da bizim çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Söz konusu bu mecmuanın daha önce çalışılmaması, tarafımızdan içerisinde yer alan edebî birikimin çeviri yazılı metin hâlinde tanıtılarak Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre incelenmesi çalışmamızın özgün bir değerinin olduğunu göstermektedir.

Eserin tamamı 97 varaktan ibaret olup içerisindeki edebî birikim 4b-96a varakları arasındadır. Mecmuada; Âhî (10 gazel), Bâkî (67 gazel), Dânişî (4 gazel), Emrî (32 gazel) Figânî (20 gazel), Hayâlî (39 gazel), Hayretî (4 gazel), Hilâlî (14 gazel), Necâtî (26 gazel), Nev'î (4 gazel), Rahmî'nin (28 gazel), Sa'yi (6 gazel), Sun'î (10 gazel), Ubeydî (12 gazel) Ümîdî (24 gazel) ve Zâtî'ye ait (30 gazel) olmak üzere toplam 330 gazel bulunmaktadır. Buna ek olarak eser, her ne kadar gazel mecmuası başlığını taşısa da 5 farklı şairin (Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî ve Zâtî) birer kasidesini de ihtiva etmektedir. Mecmuada şiirleri bulunan şairler arasında sadece Dânişî'nin yaşadığı yüzyıl kesin olarak tespit edilememiştir. Dânişî dışındaki şairlerden Necâtî 15. yy., diğer 14 şairin tamamı da 16. yy.da yaşamıştır.

Çalışmamız 5 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; mecmuanın ve özelde şiir mecmualarının tanımı, önemi, tasnifi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'nden (MESTAP) bahsedilmiştir. İkinci bölümde; çalışmaya konu olan mecmuanın nüsha tavsifi, içerisinde şiirleriyle karşılaştığımız şairlerin yaşadıkları yüzyıl, şiirlerin nazım şekilleri, aruz kalıpları ve muhteva özellikleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, çeviri yazılı metnin tesisinde kullanılan yöntemler belirtildikten sonra mecmuadaki şiir birikiminin çeviri yazılı metin hâlinde tanıtımı yapılmıştır. Çeviri yazı metin hâlinde tanıtıma ek olarak mecmuadaki şiirlerle, bu şiirlerin divanlardaki veya çeşitli yayınlardaki şekillerini karşılaştırmaya dayalı bir edisyon kritik çalışması da yapılmıştır. Dördüncü bölümde; mecmuada yer alan şiirlerin matla ve makta beyitleri, yazıldıkları nazım şekli/türleri ve aruz kalıplarına dair bilgilerin bulunduğu MESTAP tablosu sunulmuştur. Beşinci bölümde ise sonuç, kaynakça ve ekler kısmına yer verilmiştir.

Çalışmamız; henüz kendisinden haberdar olmadığımız şairleri ve onların şiirlerini tanıtması, divanı veya çeşitli şiirleri elimizde olan şairlerin de bilinmeyen şiirlerini gün yüzüne çıkarması bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmiş olacaktır. Bu noktada mecmuadaki şiirler incelendiğinde yeni diyebileceğimiz şair ya da şairlerle

karşılaşılacakla birlikte şiir birikimi tanıtılan şairlerden Bursalı Rahmî'ye ait 4 ve Âhî'ye ait 1 gazel olmak üzere toplam 5 şiirin, söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almadığı tespit edilmiştir. Çalışmamız bu yeni şiirleri tanıtmakla ilim âlemine önemli katkılar sunmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gazel mecmuası, klasik Türk edebiyatı, mecmua, MESTAP, 16. yüzyıl.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

**EXAMINATION OF ISTANBUL RARE BOOKS LIBRARY JOURNAL
NUMBERED T1951 MECMUA-I GAZELLİYÂT-I MÜNTEHABE, ITS
TRANSLATION WRITTEN TEXT AND ITS CLASSIFICATION ACCORDING
TO THE SYSTEMATIC CLASSIFICATION OF JOURNALS PROJECT
(MESTAP)**

Yasin ÇAMKÖMÜRÜ

Bartın University

Graduate School

Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Yılmaz TOP

Bartın- 2023, pp: 396

Magazines in general, and poetry magazines in particular, which present us with the literary accumulation created in the field of classical Turkish literature and are undoubtedly mentioned among the most important written sources of this field, continue to be the subject of new and original studies every day. Each poetry magazine performs an extremely important function in terms of presenting to us a poet whose name we have not heard of before and his poems, in addition to the poems of the poets whose divan we have in our possession, which are not included in the divans, and the poems of the poets whose divan has not been identified, which are not among the poems that are collected and introduced in a publication.

The ghazal magazine registered in Istanbul University Rare Books Library with the number T1951 and titled "*Mecmua-i Gazeliyyât-i Müntehabe*" is also the subject of our study. The fact that this journal in question has not been studied before, and that the literary accumulation in it has been introduced in the form of a translated text and examined according to the Systematic Classification of Journals Project (MESTAP) shows that our study has a unique value.

The entire work consists of 97 pages and the literary accumulation in it is among the "4b-96a" pages. In the journal; There are a total of 330 ghazals: Âhî (10 ghazals), Bâkî (67 ghazals), Dânişî (4 ghazals), Emrî (32 ghazals), Figânî (20 ghazals), Hayâlî (39 ghazals), Hayretî (4 ghazals), Hilâlî (14 ghazals), Necâtî (26 ghazals), Nev'î (4 ghazals), Rahmî' (28 ghazals), Sa'yî' (6 ghazals), Sun'î (10 ghazals), Ubeydî (12 ghazals), Ümîdî (24 ghazals) and Zâtî's (30 ghazals). In addition, although the work bears the title of ghazal magazine, it also contains an ode by 5 different poets (Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî and Zâtî). Among the poets whose poems are found in the magazine, only the century in which Dânişî lived could not be determined definitively. Of the poets other than Dânişî, Necâtî lived in the 15th century and the other 14 poets all lived in the 16th century.

Our study consists of 5 parts. In the first part; The definition, importance, classification of the magazine and especially the poetry magazines and the Systematic Classification of Magazines Project (MESTAP) were mentioned. In the second part; The copy recommendation of the magazine that is the subject of the study, the century in which the poets whose poems we encounter lived, the nazim forms of the poems, the aruz patterns and the content characteristics were emphasized. In the third part, after specifying the methods used in the establishment of the translated written text, the accumulation of poems in the journal is introduced in the form of a translated written text. In addition to the introduction in the form of a translated text, an edition critical study was also carried out based on comparing the poems in the journal with the forms of these poems in the divans or in various publications. In the fourth part; The first and last couplets of the poems in the magazine, the MESTAP table containing information about the form/types of nazim in which they were written and the aruz patterns were presented. In the fifth part, the conclusion, bibliography and appendices are included.

Our work will fulfill an extremely important function in terms of introducing the poets and their poems that we are not yet aware of, and revealing the unknown poems of the poets who have divan or various poems in our hands. At this point, when the poems in the magazine were examined, although there were no poets or poets that we could call new, it was determined that a total of 5 poems, 4 of which belonged to Bursalı Rahmî and 1 ghazal of Âhî, were not included in the published divans of these poets. Our study will have made important contributions to the world of science by introducing these new poems.

Keywords: Classical Turkish literature, ghazal magazine, magazine, MESTAP, 16th century.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER.....	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XII
TABLOLAR DİZİNİ.....	XIII
EKLER DİZİNİ.....	XIV
KISALTMALAR.....	XV
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Mecmualar Hakkında	1
1.2. Mecmuaların Tasnifi	1
1.3. Şiir Mecmualarının Önemi	4
1.4. Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP).....	5
2. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI <i>MECMUA-İ</i> <i>GAZELİYYÂT-I</i> <i>MÜNTEHABE'NİN</i> İNCELENMESİ.....	6
2.1. Mecmuanın Nüsha Tavsifi.....	6
2.2. Mecmuada Yer Alan Şiirler ve Şiir Numaraları.....	11
2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Nazım Şekilleri.....	12
2.4. Mecmuadaki Şiirlerin Vezinleri	13
2.5. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/Bilimsel Çalışmalarda Tespit Edilemeyen Şiirler	13
2.6. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Bulunmayan Beyitler, Mısralar	14

2.7. Mecmuada Bulunan ve Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Beyit Sayıları Farklı Olan Şiirler	17
2.8. Mürettibin, Mecmua Tertibinde Yapmış Olduğu Tasarruflar	20
2.9. Mecmuadaki Şiirlerin Muhteva Özellikleri	20
3. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI <i>MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN</i> ÇEVİRİ YAZILI METNİ.....	23
3.1. Metin Tesisinde İzlenen Yöntem	23
3.2. Transkripsiyon Sistemi	26
3.3. Metin	27
4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI <i>MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN</i> MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ	243
5. SONUÇ	293
KAYNAKLAR	296
EKLER	299

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
2.1: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin deri cildi.....	7
2.2: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 1a yüzü.....	7
2.3: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 1b ve 2a yüzleri.....	8
2.4: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 2b ve 3a yüzleri.....	8
2.5: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 4a yüzü.....	9
2.6: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 96b yüzü.....	9
2.7: T1951 numaralı Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe'nin 96b yüzü.....	10

TABLULAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
2.1: Mecmuada yer alan şairler, yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları ve şiir numaraları.....	12
2.2: Mecmuada kullanılan aruz kalıpları ve kullanım sayıları.....	13
2.3: Mecmuada bulunan venaşri yapılan divanlarda/ bilimsel çalışmalarda beyit sayıları farklı olan şiirleri.....	18
2.4: Çeviri yazı alfabesi.....	26

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
Ek 1: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 arşiv numarasıyla kayıtlı Mecmua-i Gazelliyât-ı Müntehabe'nin tıpkıbasımı.....	299

KISALTMALAR

AD	: Âhî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-7).
BD	: Bâkî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-6).
bk.	: Bakınız.
BRD	: Bursalı Rahmî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-4).
C.	: Cilt.
ED	: Emrî Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-1).
FD	: Figânî Dîvânı (Kaynakçada bk. Karahan, 1966).
GSD	: Gelibolulu Sun'î Dîvânı (Kaynakçada bk. URL-5).
HBD	: Hayâlî Bey Dîvânı (Kaynakçada bk. Tarlan, 1992).
HYD	: Hayretî Dîvânı (Kaynakçada bk. Çavuşoğlu vd., 1981).
HD	: Hilâlî Dîvânı (Kaynakçada bk. Yağmur, 1998).
Hz.	: Hazreti
MESTAP	: Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi.
MK	: Milli Kütüphane.
NB	: Necâtî Bey Dîvânı (Kaynakçada bk. Tarlan, 1997).
NBD	: Necâtî Bey Dîvânı (Kaynakçada bk. Yılmaz, 2015).
ND	: Nev'î Dîvânı (Kaynakçada bk. Tulum vd., 1997).
No	: Numara.
S	: Sayı.
s.	: sayfa.
TDV	: Türk Diyanet Vakfı.
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
UD	: Ubeydî Dîvânı (Kaynakçada bk. Arslan, 2013).
ÜD1	: Ümîdî Dîvânı (Kaynakçada bk. Selvi, 2008).
ÜD2	: Ümîdî Dîvânı (Kaynakçada bk. Buyruk, 2009).
vb.	: ve benzeri.
vd.	: ve diğçerleri.
vr.	: Varak.

- yy. : Yüzyıl.
- ZD1 : Zâtî Dîvânı I. Cilt (Kaynakçada bk. Tarlan, 1967).
- ZD2 : Zâtî Dîvânı II. Cilt (Kaynakçada bk. Tarlan, 1987).
- ZD3 : Zâtî Dîvânı III. Cilt (Kaynakçada bk. Çavuşoğlu vd., 1987).

1. GİRİŞ

1.1. Mecmualar Hakkında

“Arapça *cem* ’ masdarının *ism-i mefûl çekimi olan mecmû* ’ sözcüğünden türeyen *mecmua* kelimesi, sözlükte *dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak anlamlarına gelmektedir. Mecmuanın yanı sıra aynı kökten türeyen mecâmi* ’, *mecma* ’, *câmi* ’ gibi kelimelerle *cüzdan, defter ve cerîde isimleri de aynı manada kullanılmıştır*” (Uzun, 2003: 265). Ferit Devellioglu, *mecmua* sözcüğünü, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* adlı sözlüğünde “*toplanılacak yer, kavuşulan yer, nokta*” (Devellioglu, 2013: 689), Şemsettin Sami ise *Kâmûs-ı Türkî*’de “*toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler heyeti*” olarak tanımlamıştır (Şemsettin Sami, 2011: 156).

Sözlük anlamının yanı sıra *mecmua*, edebî olarak “*içinde seçme yazıların bulunduğu elyazması eser*”, “*fikir, edebiyat, sanat, aktualite gibi çeşitli konulara yer veren ve belirli aralıklarla neşredilen yayın, dergi*” (Pala, 2004: 300) ve “*düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin tamamı, koleksiyon*” anlamlarına gelmektedir (Kubbealtı Lugatı). Kütüphanecilik literatüründe derleme olarak karşılık bulan *mecmua*, günümüz Türkçesinde genel anlamda *dergi* kavramını karşılamaktadır (Köksal, 2012: 409).

Mecmualar; başlangıçta ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler vb. notların derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak tefsir, hadis, fıkıh, hukuk, fetva, feraiz, münşeat şiir, nazire, kaside, gazel, musammat, ilahi, şarkı, naat, fevaid gibi türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır (Uzun, 2003: 265).

1.2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmualar, genelde derleyicisinin ilgisi, tercihi, beğenisi ve zevki dikkate alınarak tertip edilen eserlerdir. Söz konusu bu esneklik, belirli bir standarda bağlı kalmadan derlenen *mecmuaların* sınıflandırılması hususunda araştırmacıları çeşitli güçlüklerle karşı karşıya getirmektedir.

Atabey Kılıç, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecdûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* adlı çalıştaydaki “Mecdûaları Nasıl Tasnif Etmeli?” başlığı altındaki “Mecdûa tasnifine dair” makalesinde mecmuaların sınıflandırılmasına engel olan iki sebebi şu şekilde belirtmiştir:

- “1. *Mecdûaların derleyeni ve derleniş tarihi her zaman kesin olarak bilinmemektedir. Belki muhtevası ve dil özellikleri bakımından yazıldığı dönem hakkında tahminî çıkarımlar yapmak mümkündür. Bunun neticesinde mecdûanın derlendiği dönemin şiir zevki, beğenilen şairleri ve şiirleri hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Mecdûalar bu yönüyle günümüz antolojileriyle benzerlik göstermektedir.*
2. *İtina ile hazırlanmış mecdûalar olabileceği gibi dağınık ve düzensiz hatta kâğıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmualara da rastlanabilmektedir. Hem farklı türlerde pek çok eseri barındırmaları hem de sahibinin el değiştirmesi sonucu çeşitlilik arz eden hattının zor çözümlenmesi bu metinleri okuma ve daha zor olanı, neşretme konusunda araştırmacıları müşkül duruma sokmaktadır”* (Kılıç, 2012: 78).

Bu iki maddeye baktığımızda genel olarak derleyenin kişisel zevkine göre tertip edilen mecmualar çeşitli türde şiirleri ihtiva edebilmektedir. Bu çeşitliliğin yanı sıra gerek derleyen ve derleniş tarihinin her zaman kesin olarak bilinmemesi gerekse derleyicinin el değiştirmesi gibi hususların mecmuaları sınıflandırma konusunda araştırmacıları bir hayli zorladığı görülmektedir. Her ne kadar sınıflandırma konusunda zorluklarla karşılaşılsa da Agâh Sırrı Levend, Günay Kut, Atabey Kılıç ve Mehmet Gürbüz gibi araştırmacılar farklı bakış açılarıyla tasnif denemesi yapmıştır. Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*'nde muhtevayı esas alarak mecmuaları beş başlıkta sınıflandırmıştır:

- “1. *Nazire mecmuaları.*
2. *Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları.*
3. *Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar.*
4. *Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar.*
5. *Tanınmış kişilerce, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar”* (Levend, 2014: 166-167).

Günay Kut, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'ndeki “Mecmua” maddesinde mecmuaları yine beş başlıkta sınıflandırmıştır:

- “1. *Nazire mecmûaları*
2. *Seçme şiir mecmûaları (Mecmû'a-i eş'âr, mecmû'a-i devâvîn)*

3. Aynı konuyla ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (*mecmû'a-i edviyye, mecmû'a-i tevârih, mecmû'a-i mu'ammeyât, mecmû'a-i münşe'ât, mecmû'a-i resâ'il*).
4. *Karışık mecmûalar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Farsça Türkçe gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.*
5. *Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmûalar*” (Kut, 1986: 170).

Bu konuda kapsamlı bir çalışma yapan Atabey Kılıç da mecmuları şu şekilde sınıflandırmıştır:¹

- “1. *Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından*
2. *Şekil bakımından*
3. *Dil bakımından*
4. *Muhtevâ bakımından*
5. *Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmûalar*” (Kılıç, 2012: 78- 96).

Mehmet Gürbüz ise sadece şiir mecmuaları üzerine bir sınıflandırma yapmıştır:²

- “1. *Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları*
2. *Şiirlerin konularına göre oluşturulan*
3. *Nazire mecmuaları*
4. *Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar*
5. *Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divânlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar*” (Gürbüz, 2012: 99-113).

Yukarıdaki tasnif denemelerine baktığımızda Agâh Sırrı Levend, mecmuaların içeriğini esas alarak bir sınıflandırma yapmıştır. Günay Kut'un sınıflandırma çalışması ise birtakım farklılıklar olsa bile Agâh Sırrı Levend'in çalışmasının tekrarı niteliğindedir. Mehmet Gürbüz de sadece şiir mecmualarını kapsayacak şekilde bir sınıflandırma yapmıştır. Atabey Kılıç ise her üç araştırmacıdan farklı olarak çok detaylı ve kapsamlı bir tasnif denemesi yapmıştır. Bunların dışında çeşitli araştırmacılar tarafından pek çok tasnif denemesi yapılmıştır. Yukarıdaki tasniflerin genel çerçeve hakkında fikir sahibi olmamız adına yeterli

---

¹ Detaylı bilgi için bk. (Kılıç, 2012: 78-96).

² Detaylı bilgi için bk. (Gürbüz, 2012: 99-113).

olacağı kanaatindeyiz. Asıl üzerinde durduğumuz konu şiir mecmuaları olduğu için bundan sonra şiir mecmualarının önemine değinmemiz yerinde olacaktır.

1.3.Şiir Mecmualarının Önemi

Genelde mecmualar, özelde de şiir mecmuaları klasik Türk edebiyatının en önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Her şiir mecmuası; kaynaklarda adına rastlayamadığımız bir şairi ve onun şiirlerini, hâlihazırda kendisinden haberdar olduğumuz bir şairin yayına hazırlanmış divanında bulunmayan şiirlerini, divanı tespit edilememiş şairlerin de bir yayınlı bir araya getirilip tanıtılan manzum ürünleri arasında yer almayan şiirlerini gün yüzüne çıkarması bakımından önemli bir işleve sahiptir. Bunun yanında şiir mecmuaları divanı yayımlanmış şairlerin, divanındaki şiirlerinin nüsha farklılıkları, eksik ya da fazla beyitleri gibi farklı varyantlarıyla karşılaşılabilmemiz adına da ayrı bir öneme sahiptir.

Şiir mecmuaları, tezkirelerden sonra, yazıldığı dönemin edebî zevkinin tespitine imkân vermesi, şairin/şairlerin edebî kişiliğine yönelik tespitlere ışık tutması gibi birçok hususta bizler için birer başvuru kaynağı olma rolünü de üstlenir (Aydemir, 2007: 122). Bu eserlerin şairlerin edebî kişiliğinin yanında onların hayatları hakkında da tezkirelerde ya da çeşitli biyografik kaynaklarda rastlayamadığımız bilgilere ulaşma imkânını sunması açısından önemi yadsınamaz.

Şiir mecmualarının içeriğini sadece edebî metinler oluşturmamaktadır. Edebiyat dışındaki diğer disiplinler için de pek çok bilgiyle karşılaşma imkânını sunan bu eserlerin araştırmacılar için yardımcı kaynak olarak da kullanılabilmesini söylememiz mümkündür. Buna göre şiir mecmualarının boş sayfalarında, derkenarlarda fevaid adı verilen çeşitli ilaç tarifleri ve tılsım, reml, dualar gibi bazı gizli ilimlere dair bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle sosyoloji, dinler tarihi, halkbilimi gibi çeşitli bilim dallarına da veriler sunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak şiir mecmuaları, hem daha önce kaynaklarda adı zikredilmeyen yeni bir şairin veya divanı elimizde bulunan şairlerin yeni şiirlerinin varlığından haberdar olmamıza önemli katkılar sunabilmeleri bakımından hem de edebiyat dışındaki diğer bilim dalları için

içerisinde karşılaşılabileceğimiz farklı bilgiler ışığında özgünlüğünü daima koruyan gizli bir hazine olma hüviyetine sahip kaynaklardır.

1.4. Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP)

Son yıllarda mecmualarla ilgili çalışmalarda ciddi bir artış söz konusudur. Bu artış, mecmuaların klasik Türk edebiyatı için son derece önemli kaynaklar olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Literatür taraması yapıldığında mecmualar üzerine bugüne kadar kitap, tez, makale ve bildiri olmak üzere pek çok müstakil yayın yapıldığı görülmektedir.

Klasik Türk edebiyatı sahası edebî birikiminin korunduğu bir hazine olma hüviyetine sahip olan mecmualar üzerine bugüne kadar yapılan çalışmaların sistemsiz, birbirinden kopuk ve habersiz yapıldıkları düşünüldüğünde son dönem araştırmacılar için yeni ve özgün metinleri tespit etme noktasında bir belirsizlik ve kararsızlığın söz konusu olduğunu söylememiz mümkündür (Köksal, 2012: 414-434). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığının himayelerinde, Mehmet Fatih Köksal öncülüğünde 2012 yılında söz konusu bu belirsizlik ve kararsızlığı ortadan kaldırmak için mecmuaların bir çatı altında toplanıp ayrıntılı bir şekilde tasnif ve dökümlerinin yapılması esasına dayanan Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP) adlı bir proje hayata geçirilmiştir. Bu proje sayesinde çalışılmış mecmualara ait künye bilgilerine dijital ortamdan kolaylıkla erişim sağlanabilecektir. Projenin asıl hedefi özellikle şiir mecmualarının, bunun yanında cönkler ve bütün mecmuaların ayrıntılı bir şekilde tasnif ve dökümünü yapmaktır. Buna göre projenin hedeflendiği gibi yürümesi durumunda 4 ya da 5 yıl içerisinde şiir mecmualarının, 10 yıl içinde de edebiyatı konu alan bütün mecmuaların ve cönklerin dökümüne kolaylıkla ulaşma imkânını elde edebileceğimizi söylemek mümkündür (Köksal, 2012: 412-425).

Sonuç olarak MESTAP, klasik Türk edebiyatı sahası araştırmacıları için kolaylıkla erişilebilecek bir veritabanıdır. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde kayıtlı T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'ye dair bilgiler de bu veritabanına işlenerek klasik Türk edebiyatı sahasına önemli katkılar sunulmuş olacaktır.

2. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE’NİN İNCELENMESİ

2.1. Mecmuanın Nüsha Tavsifi

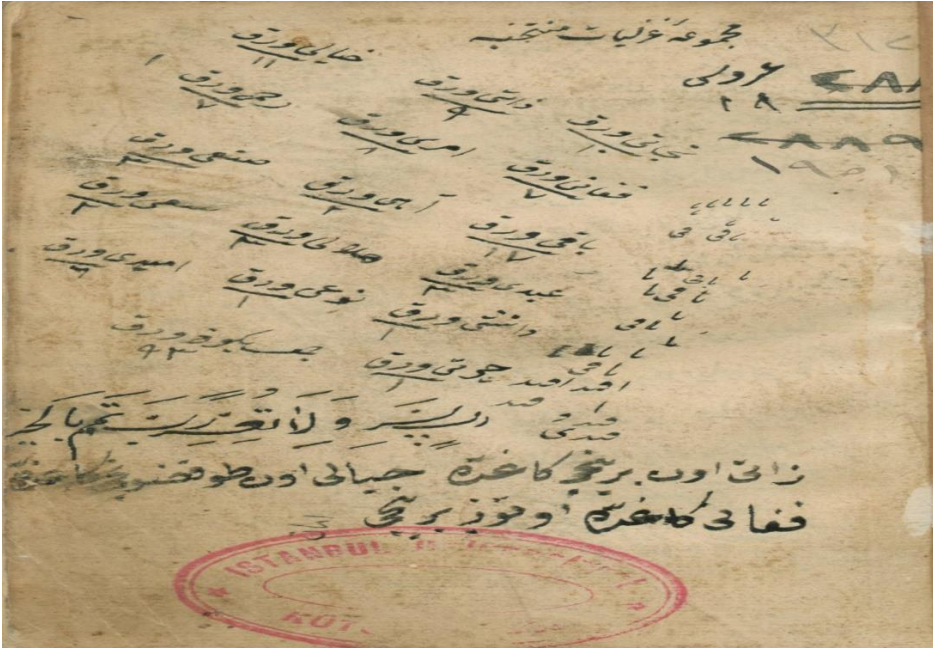
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 arşiv numarasıyla kayıtlı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehebe* başlıklı, çalışmamıza konu olan mecmua; ön ve arka kapağı şemseli, zencirekli, kahverengi deri ciltlidir. Mecmuanın ön kapağının sol altında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi arşiv numarası yazılıdır. Mecmua 97 varaktan müteşekkil olup koyu krem rengi kâğıt üzerine siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuanın şiir birikimi 4b’den başlamaktadır. Nüshanın zahriye kısmındaki 3. varak rika hattıyla, diğer varakların tamamı talik hatla yazılmıştır. Sayfalar cedvellidir. Dış cedvelde yaldızlı ve yeşil renkte çizgiler vardır. Yalnızca 4b’de iç cedvel çizgilerinin arasında çiçek desenleri mevcuttur (bk. Şekil 2.7). Mecmuada rakabe kaydı yoktur. Her bir varağın sol üstünde varak numarası yazılıdır. Ayrıca ilki mecmuanın şiir birikimin başladığı 4b’nin sağ altından başlamak üzere, muhtemelen nüshanın başındaki 3 vikaye sayfası dışarıda bırakılarak, her bir varağın a yüzünün sol altında yeni bir numaralandırma yapılmıştır. Bu çalışmada, mecmuanın başından beri devam eden numaralandırma esas alınmıştır. Mecmuanın vikaye kısmında 1a’da mecmuanın başlığı, fihristi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinin mührü bulunmaktadır. 1b’de acem ve nühüft makamında şarkılar, 2a’da ilaç tarifleri ve yine kütüphane mührü yer almaktadır. Ayrıca bu varakta “li-muharririhî” ifadesiyle başlıklandırılmış, kuvvetle muhtemel mürettibe ait 1 beyit mevcuttur (bk. Şekil 2.5). 2b ve 3a’da Türkçe ve Arapça şiirler bulunmaktadır. 4a’da Türkçe bir lügaz, iki beyitlik Farsça kıta ve mensur bir metnin yanı sıra muhtemelen mecmuanın derleyicisine ait bir kayıt mevcuttur (bk. Şekil 2.5). Bu kayıta geçen ve “fakirin kitaplarındandır” anlamına gelen “min kütübi’l fakîr” ifadesi temellük kayıtlarında kullanılan önemli bir ibaredir.³ Buna göre mecmuanın mürettibinin Mustafa Kâtip Keyânî adında bir kişi olabileceği kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca burada geçen Hicri 1118 tarihi, mecmuanın en geç 18. yy.ın ilk yarısında 1706 yılından önce derlenmiş olabileceğini göstermektedir. 96b’de mecmuanın varak sayısı, neva makamında bir şarkı ve Arapça bir metin bulunmaktadır.

³ Detaylı bilgi için bk. (Bilgin, 2011: 411).

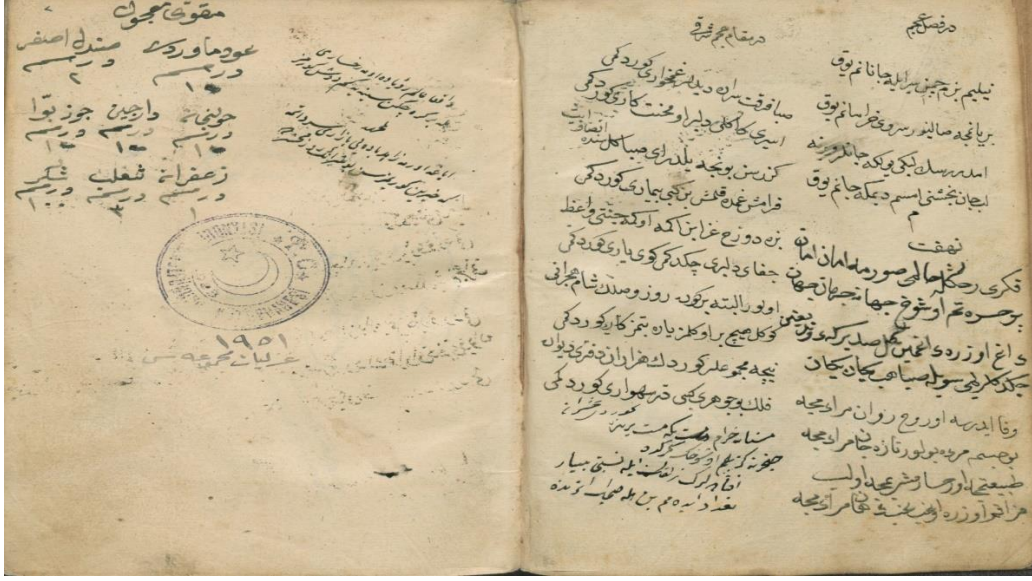

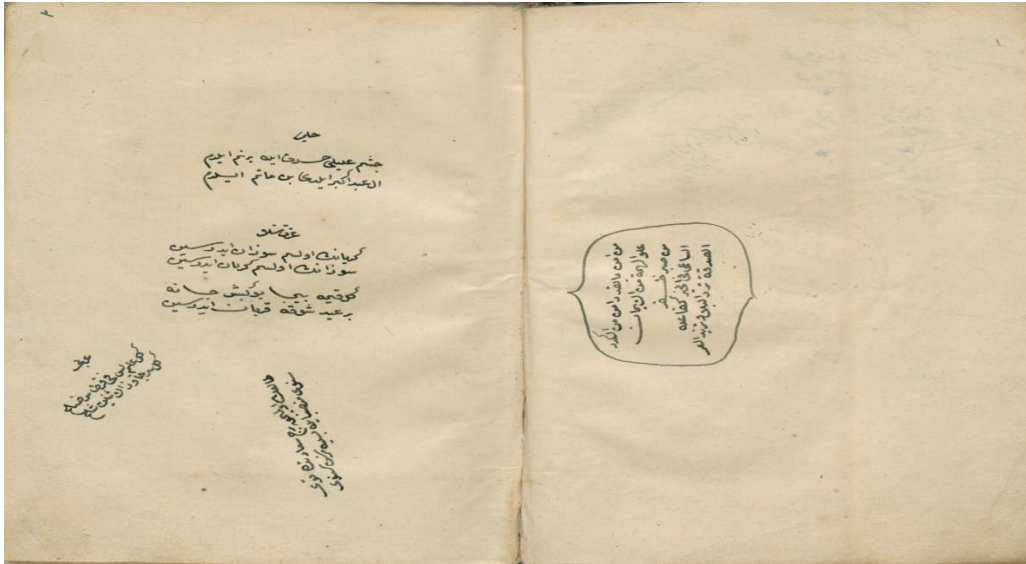
Şekil 2.1: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin deri cildi

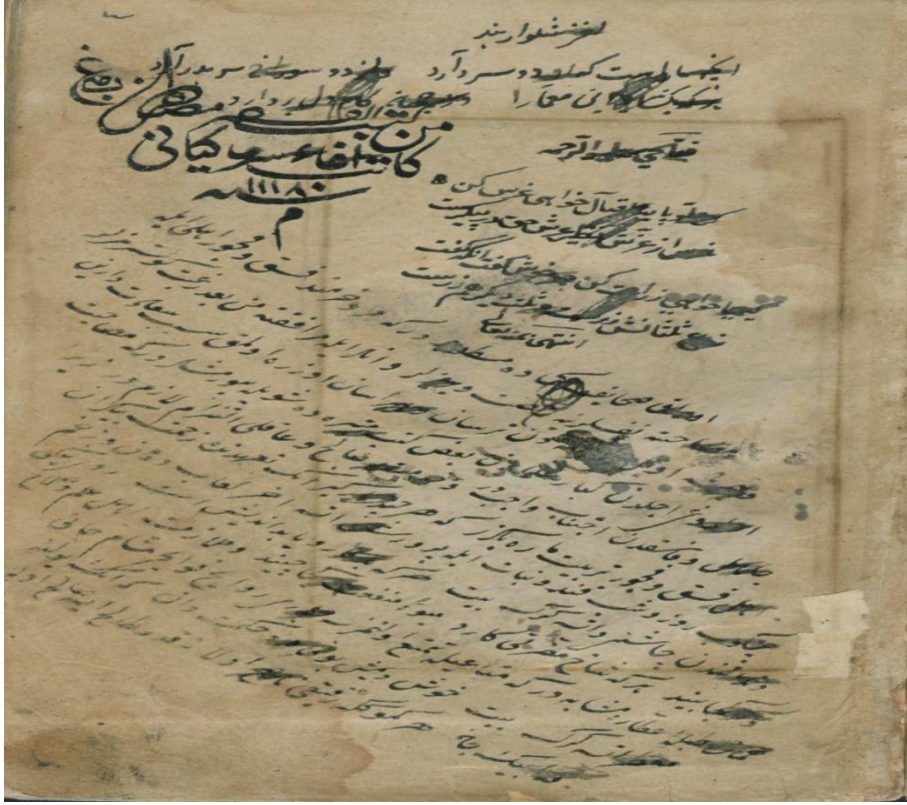
Şekil 2.2: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 1a yüzü

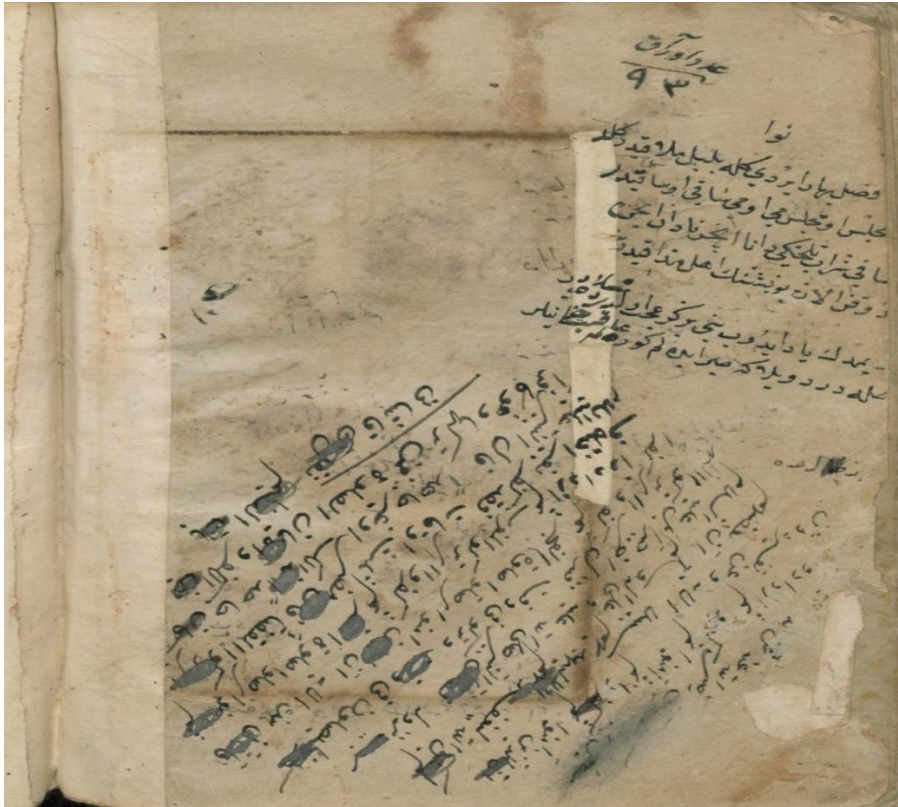
Şekil 2.3: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 1b ve 2a yüzleri

Şekil 2.4: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 2b ve 3a yüzleri

Şekil 2.5: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 4a yüzü

Şekil 2.6: T1951 numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe*'nin 96b yüzü

Şiir birikimi, 4b ile 96a yüzleri arasında sunulan mecmuanın sayfa düzenine oldukça özen gösterilmiştir (bk. Şekil 2.7). Varakların her bir yüzünde ikişer sütun yer almaktadır. Her iki yüzün de sağ tarafındaki sütunlarda onar satır bulunmaktadır. Hem a yüzünde hem de b yüzünde sağda yer alan sütunlardaki şiirler mail, solda yer alan sütunlardaki şiirler de yan yana 3 hücre içerisine yan yazılmıştır. Ortadaki hücrelerde dörder, diğer 2 hücre de üçer mısra vardır. Buna göre varak yüzlerinin sol tarafındaki sütunlar toplam dörder satırdan oluşmaktadır (bk. Şekil 2.7). Varaklardaki bu düzenin mecmua boyunca devam ettiği görülür. Aynı şaire ait şiirler, art arda sıralanmıştır. Emrî'nin 5 ve Bâkî'nin 4 gazeli dışında şiirlerde başlık kullanılmamıştır.

Baş:

Teşbîh olalı haţţ-ı ruĥ-ı yâre benefşe

Gönlümüz açar ara çemen-ârâ benefşe

Son:

Ĥayretî ĥaste-dile geldi ġamuñ yâr oldı

Ĥomadı ġüşe-i ġurbetde ġarîbi yalıñuz

Şekil 2.7: T1951 Numaralı *Mecmua-i Gazeliyyât-ı Müntehabe* 'nin sayfa düzeni

2.2. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiir Sayıları

Mecmuanın 4b-96a varakları arasında 16 farklı şairin toplamda 335 şiiri bulunmaktadır. Mürettip, bir şaire ait seçmiş olduğu şiirleri art arda sıralayıp başka bir şaire geçmek suretiyle mecmuayı tertip etmiştir. Mecmuada en fazla şiiri bulunan şair, 68 şiirle Bâkî'dir. Bâkî'yi 40 şiirle Hâyâlî, 32 şiirle Emrî, 31 şiirle Zâtî, 28 şiirle Bursalı Rahmî, 27 şiirle Necâtî, 24 şiirle Ümîdî, 21 şiirle Figânî, 14 şiirle Hilâlî, 12 şiirle Ubeydî, 10 şiirle Âhî, 10 şiirle Gelibolulu Sun'î, 6 şiirle Sa'yî⁴, 4 şiirle Dânişî, 4 şiirle Hayretî ve 4 şiirle Nev'î takip etmektedir. Söz konusu bu şairlerden Dânişî'nin yaşadığı yüzyılı tespit edemedik. Dânişî dışındaki şairlerden Necâtî Bey 15. yy., diğer 14 şair ise 16. yy.da yaşamıştır. Şairlerin yaşadıkları yüzyıl ve edebî kişilikleri hakkındaki bilgilere Mine MENGİ'nin *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (Mengi, 2016), Ahmet Atilla ŞENTÜRK, Ahmet KARTAL'ın *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (Şentürk ve Kartal, 2016), Abdurrahman Naci TOKMAK'ın *Dîvan Edebiyatı* (Tokmak, 2018) Nihat Sami BANARLI'nın *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I, II* (Banarlı, 2004) ve *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*'nden (TEİS) ulaşılmıştır. Mecmuada yer alan şairlerin; yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları ve şiir numaraları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.1: Mecmuada yer alan şairler, yaşadıkları yüzyıllar, şiir sayıları ve şiir numaraları

Sıra	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl	Şiir Sayısı	Şiir Numarası
1.	Âhî	16.	10	248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257.
2.	Bâkî	16.	68	180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187,188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205,206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247.
3.	Dânişî	?	4	300, 301, 302, 303.

⁴ Detaylı bilgi için bk. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sayi-memikzade-ramazan> (29.09.2021), (Turan ve Duman, 2022: 489-524).

4.	Emrî	16.	32	120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151.
5.	Figânî	16.	21	99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119.
6.	Hayâlî	16.	40	59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98.
7.	Hayretî	16.	4	332, 333, 334, 335.
8.	Hilâlî	16.	14	280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293.
9.	Necâtî	15.	27	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.
10.	Nev'î	16.	4	304, 305, 306, 307.
11.	Rahmî	16.	28	152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179.
12.	Sa'yî	16.	6	294, 295, 296, 297, 298, 299.
13.	Sun'î	16.	10	258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267.
14.	Ubeydî	16.	12	268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279.
15.	Ümîdî	16.	24	308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331.
16.	Zâtî	16.	31	28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58.

2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Nazım Şekilleri

Mecmua, her ne kadar “Mecmua-i Gazeliyyât” başlığını taşısa da içerisinde Necâtî, Zâtî, Hayâlî, Figânî ve Bâkî olmak üzere 5 farklı şaire ait birer kasideyi de ihtiva etmektedir. Söz konusu bu kasideler, ismi zikredilen 5 şairin gazellerinin önünde yer almaktadır. Buna göre mecmuada 330 gazel, 5 kaside olmak üzere iki farklı nazım şekli vardır.

2.4. Mecmuadaki Şiirlerin Vezinleri

Mecmuada bulunan 335 şiirin tamamı aruz vezniyle yazılmış olup 14 farklı kalıp kullanılmıştır. Bu kalıpların kullanma sıklığına bakıldığında en fazla *Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün* kalıbının kullanıldığı şiirlerin mecmuaya alındığı görülmektedir. Mecmuadaki şiirlerde kullanılan aruz kalıpları ve kullanım sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.2: Mecmuada kullanılan aruz kalıpları ve kullanım sayıları

Sıra	Aruz Kalıbı	Kullanım Sayısı
1.	<i>Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün</i>	121
2.	<i>Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün</i>	71
3.	<i>Mef'ūlü/ Fā'īlātü/ Mefā'īlü/ Fā'īlün</i>	62
4.	<i>Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün</i>	31
5.	<i>Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ūlün</i>	14
6.	<i>Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Fe'ūlün</i>	10
7.	<i>Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün</i>	10
8.	<i>Mefā'īlün/ Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün</i>	6
9.	<i>Mef'ūlü/ Fā'īlātün/ Mef'ūlü/ Fā'īlātün</i>	5
10.	<i>Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün</i>	1
11.	<i>Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün</i>	1
12.	<i>Fe'ūlün/ Fe'ūlün/ Fe'ūlün/ Fe'ül</i>	1
13.	<i>Müstef'īlün/ Fe'ūlün/ Müstef'īlün/ Fe'ūlün</i>	1
14.	<i>Mef'ūlü/ Mefā'īlün/ Mef'ūlü/ Mefā'īlün</i>	1

2.5. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/Bilimsel Çalışmalarda Tespit Edilemeyen Şiirler

Mecmuaların en önemli işlevlerinden birisi kaynaklarda rastlanamayan şiirlerin gün yüzüne çıkmasına imkân tanınmasıdır. Bu sayede gerek tanınmış şairlerin bilinmeyen şiirlerine gerekse adı duyulmamış şairlerin şiirlerine ulaşılmış olacaktır.

İncelediğimiz mecmuada Bursalı Rahmî'ye ait 4 ve Âhî'ye ait 1 gazel olmak üzere toplam 5 şiir, söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almamaktadır. Bursalı Rahmî'ye ait gazellerin sıra numaraları 153, 162, 165, 170 olup Âhî'ye ait gazelin ise sıra numarası 256'dır.

2.6. Mecmuada Bulunup Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Bulunmayan Beyitler, Mısralar

Mecmualarda, mürettepler seçkide bulunduğu şiiirlerde bazı tasarruflarda bulunarak birtakım değişikler yapabilmektedir. Bunlardan birisi de şairlerin divanlarında yer almayan beyitleri/mısraları mecmuasına dâhil etmesidir. İncelediğimiz mecmuada da bunun örneklerine sıklıkla rastlanır. Mecmuada bulunduğu hâlde neşri yapılan divanlarda/ bilimsel çalışmalarda yer almayan beyitler, mısralar aşağıda gösterilmiştir:

Mecmuada 4b’de yer alan Necâtî’ye ait “benefşe” redifli kasidenin birinci beyti şairin *Dîvân*’ında(Tarlan, 1997; Yılmaz, 2015) bulunmamaktadır:

*Gülşende re ’is olmağa ezhâra benefşe
Demdür ki kadem-rence kıla vara benefşe*

Yine 7b’de yer alan Necâtî’ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır:

*Gözüm göñlüm arasında şuşamaz-idi evvelde
Velî kan itdi kan olsun göreyin gözlerüm yaşı*

9a’da yer alan Necâtî’ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır:

*Hayâl-i yâr-ile firkat belürmez
Ümîd-i vaşl-ile hicrân görünmez*

10a’da yer alan Necâtî’ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır.

*Görse şâm-ı zülfüñi diyeydi fahr-ı enbiyâ
Gülşen-i cennet bunuñ altında yâ üstindedür*

14a’da yer alan Zâtî’ye ait kasidenin yirmi yedinci beytinin ikinci mısraı şairin *Dîvân*’ında(Kurtoğlu, 2017) bulunmamaktadır:

Ehl-i dil olduğıçün tîrüñi itdüñ hılâl

25b’de yer alan Hayâlî’ye ait gazelin ikinci ve beşinci beyti şairin *Dîvân*’ında(Tarlan, 1992) bulunmamaktadır:

*Himmetüm gâşiyesin çerh çeker düşinde
Gör gedâ kisveti içre nice sulţānem ben*

*İy Hayālî ne bilür cehl-ile nādān beni
Ben de bir pādîşāh-i ‘ālem-i ‘irfānam ben*

36a’da yer alan Figânî’ye ait gazelin beşinci beyti şairin *Dîvân*’ında (Karahan, 1966) bulunmamaktadır:

*Eksiklik itdi Figānî diñ eylesün tamām
İy her geh düşen olur ise o māh-pāreye*

40b’de yer alan Emrî’ye ait gazelin ikinci, üçüncü ve dördüncü beyitleri şairin *Dîvân*’ında (Saraç, 2002) bulunmamaktadır:

*Niçe lâf-ı hüsni ider her gice iy hürşid-ı haş
‘Arz-ı dîdār eyle māh-ı çār-deh kıalsun taña*

*Tîrûñi hûn-ı cigerle besledüğüm dilde bu
İy kemān-ebrû beni unutmaya her dem aña*

*Ol iki ruhsâr-ı zîbâdan olup cānâ hacîl
Başın alup gitdi mihr ü māh mağribden yaña*

41a’da yer alan Emrî’ye ait gazelin ikinci beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır:

*Her kaçan ta ‘lîm-hāne içre oķ atsañ varup
Tîrûñe iy kaşı yā sîne tutarlar tablalar*

42b’de yer alan Emrî’ye ait gazelin dördüncü beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır:

*Gül degüldür görinenler bülbül-i şeydâ-dilüñ
Nâlesin gûş itmege açmış kulağın her nihâl*

45b'de yer alan Emrî'ye ait gazelin makta ve üçüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

*İstemez dil bülbüli ol yüzi gülsüz gülsitân
Her gül-i hamrâ olursa la'lden bir âşiyân*

*Şol kadar 'âşıkırlaruñ gögsine dâğ urmuş gamuñ
Penbe olsa yetmeye ebr-i sefîd-i âsumân*

45b'de yer alan Emrî'ye ait gazelin dördüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır:

*İltimâs oldur ki hergiz cür'adan nûş itmese
Kim ki kâş külehimüzden nûş ide şahbâ bizüm*

46a'da yer alan Emrî'ye ait gazelin dördüncü beyti şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

*Naqqâş diler yaza mişâl-i ruḥ-ı yâri
Taşvîr-i perî yazmağa eyler ḫurî şüret*

47a'da yer alan Emrî'ye ait gazelin üçüncü ve beşinci beyitleri şairin *Dîvân*'ında bulunmamaktadır.

*Görinen ebrûlarum şanma ki remmâl-i kazâ
Ser-nüviştüm şafḫa-i cephemde taḫrîr eylemiş*

*Bu dil-i dîvânesin 'aşkuñda **Emrî** zabı için
Ḥalḫa ḫalḫa dâğlardan aña zencîr eylemiş*

51a'da yer alan Rahmî'ye ait gazelin matla ve makta beyitlerinin ilk mısraları şairin *Dîvân*'ında (Erdoğan, 2017) bulunmamaktadır.

Dānelerdür ḥāl-i miskīnūñ ḳara zūlfūn duzaĝ

*Leşker-i ĝam gel meded aldı aya ĝum **Raḥmīyā***

52b’de yer alan Rahmî’ye ait gazelin üçüncü beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır.

Bir güzel efendiye ḳul olup

Rāh-ı şevḳinde ḥıdmete düşdüm

53b’de yer alan Rahmî’ye ait gazelin makta beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır.

*Ḥāl ehli ola her ĝazelüm **Raḥmīyā** eger*

Ṭayy-ı mekân ider irişüp her vilāyete

54a’da yer alan Rahmî’ye ait gazelin makta beyti şairin *Dîvân*’ında bulunmamaktadır.

Devlet-i dehre irerse n’ola her dūn-ı denī

Dīvler ĝāhī çıkar taḥt-ı Süleymān üzre

84b’de yer alan Hilâlî’ye ait gazelin üçüncü ve dördüncü beyti şairin *Dîvân*’ında (Yağmur, 1998) bulunmamaktadır.

Vaşf-ı ḥüsnüñdür götürse başda her gül-ruḥ n’ola

Ĝonçe-i zanbaḳ gibi ṫūmār-ı eş ‘ārūm benüm

Didüm öldüm iy Mesīḥā-dem ĝamuñla çāre ḳıl

Ol ṫabīb-i cān u dil dūr olma bīmārūm benüm

2.7. Mecmuada Bulunan ve Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalarda Beyit Sayıları Farklı Olan Şiirler

Mürettip, mecmuayı derlerken nüshanın satır sayısını esas almıştır. Bu doğrultuda, önce her yüzde azami beşer beyitten oluşan 2 sütun olacak şekilde kendisine bir çerçeve çizmiştir.

Derlediği şiirleri bu çizilen çerçeveye göre mecmuasına dâhil eden mürettip, seçtiği her gazeli bir sütunda tamamlamıştır. Bu belirlediği usule göre mürettip, mecmuaya aldığı gazellerin tamamını 5 beyitle sınırlandırmıştır. Şairlerin yayımlanmış divanlarında 5 beyitten fazla olan gazellerin de genellikle matla ve makta beyitlerine dokunulmayıp fazla olan beyitlerin aralardan rastgele seçilerek mecmumaya alınmadığı görülmektedir. Mürettibin mecmuaya aldığı kasidelerin ise 5'in katı olan beyit sayısından oluştuğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda neşri yapılan divanlarda/bilimsel çalışmalarda beyit sayısı farklı olan şiirler ve bu şiirlerin şairleri gösterilmiştir:

Tablo 2.3: Mecmuada bulunan ve neşri yapılan divanlarda/ bilimsel çalışmalarda beyit sayıları farklı olan şiirler ve şairleri

Sıra	Şair	Şiirin Sıra Numarası	Şiirin Nazım Şekli	Şiirin Mecmuadaki Beyit Sayısı	Şiirin, Neşri Yapılan Divanlarda/ Bilimsel Çalışmalardaki Beyit Sayısı
1.	Bâkî	180	Kaside	45	47
2.	Bâkî	185	Gazel	5	6
3.	Bâkî	191	Gazel	5	6
4.	Bâkî	193	Gazel	5	6
5.	Bâkî	198	Gazel	5	7
6.	Bâkî	202	Gazel	5	6
7.	Bâkî	204	Gazel	5	9
8.	Bâkî	208	Gazel	5	7
9.	Bâkî	210	Gazel	5	7
10.	Bâkî	215	Gazel	5	7
11.	Bâkî	218	Gazel	5	7
12.	Bâkî	220	Gazel	5	7
13.	Bâkî	223	Gazel	5	6
14.	Bâkî	224	Gazel	5	7
15.	Bâkî	226	Gazel	5	8
16.	Bâkî	228	Gazel	5	7
17.	Bâkî	232	Gazel	5	7
18.	Bâkî	234	Gazel	5	6
19.	Bâkî	235	Gazel	5	6
20.	Bâkî	239	Gazel	5	6
21.	Bâkî	242	Gazel	5	6
22.	Emrî	120	Gazel	5	6
23.	Emrî	124	Gazel	5	8
24.	Emrî	135	Gazel	5	6
25.	Emrî	140	Gazel	5	7
26.	Emrî	141	Gazel	5	6
27.	Emrî	142	Gazel	5	6

28.	Emrî	146	Gazel	5	7
29.	Emrî	147	Gazel	5	7
30.	Emrî	150	Gazel	5	6
31.	Figânî	114	Gazel	5	7
32.	Hayâlî	59	Kaside	25	27
33.	Hayâlî	61	Gazel	5	7
34.	Hayâlî	71	Gazel	5	7
35.	Hayâlî	79	Gazel	5	10
36.	Hayâlî	88	Gazel	5	6
37.	Hayâlî	92	Gazel	5	8
38.	Necâtî	1	Kaside	40	47
39.	Necâtî	2	Gazel	5	7
40.	Necâtî	6	Gazel	5	7
41.	Necâtî	7	Gazel	5	8
42.	Necâtî	9	Gazel	5	7
43.	Necâtî	10	Gazel	5	10
44.	Necâtî	12	Gazel	5	6
45.	Necâtî	13	Gazel	5	6
46.	Necâtî	14	Gazel	5	9
47.	Necâtî	16	Gazel	5	6
48.	Necâtî	17	Gazel	5	7
49.	Necâtî	18	Gazel	5	10
50.	Necâtî	19	Gazel	5	6
51.	Necâtî	20	Gazel	5	7
52.	Necâtî	21	Gazel	5	7
53.	Necâtî	22	Gazel	5	7
54.	Necâtî	24	Gazel	5	7
55.	Necâtî	26	Gazel	5	8
56.	Necâtî	27	Gazel	5	7
57.	Rahmî	168	Gazel	5	6
58.	Rahmî	173	Gazel	5	6
59.	Rahmî	176	Gazel	5	6
60.	Sun'î	259	Gazel	5	6
61.	Sun'î	260	Gazel	5	6
62.	Sun'î	267	Gazel	5	6
63.	Ümîdî	309	Gazel	5	7
64.	Ümîdî	324	Gazel	5	6
65.	Zâtî	28	Kaside	40	43
66.	Zâtî	30	Gazel	5	7
67.	Zâtî	32	Gazel	5	7
68.	Zâtî	35	Gazel	5	7
69.	Zâtî	55	Gazel	5	7
70.	Zâtî	56	Gazel	5	7
71.	Zâtî	57	Gazel	5	7
72.	Zâtî	58	Gazel	5	7

2.8. Mürettibin, Mecmua Tertibinde Yapmış Olduğu Tasarruflar

Mürettip, derlediği şiirleri mecmuaya aktarma konusunda bazı tasarruflarda bulunmuştur. Aşağıda bu tasarruflar maddeler hâlinde sıralanmıştır:

1. Mecmua metninde belli bir sayfa düzenine sadık kalınmıştır. Sayfalardaki gazel sayısı mecmuanın tamamında eşittir. Her bir gazel, mecmuada bir sütunda tamamlanmıştır (bk. Şekil 2.7).

2. Seçilen gazeller, 5 beyitle sınırlandırılmıştır. 5 beyitten fazla olan gazellerin genellikle matla ve makta beytine sadık kalınıp ne kadar fazla beyit varsa belli bir düzen aranmaksızın aralardan tercihte bulunarak metne dâhil edilmemiş ve söz konusu bu gazeller 5 beyte indirgenmiştir. Mecmuada bulunan 5 kasideden biri dışındakilerde yine gazellerde olduğu gibi metne dâhil edilmeyen beyitler mevcuttur. Söz konusu bu kasideler, mecmuanın sayfa düzenine bağlı kalınarak 5'in katı olan sayılardan oluşan beyitle sınırlandırılmıştır (bk. Tablo 2.3).

3. Mürettip, mecmuasına bazen şiirlerin divanlardaki/bilimsel çalışmalardaki hâlinde yer almayan beyit ya da mısralar eklemiştir. Söz konusu eklenen bu beyit ve mısralar şiirin anlam bütünlüğünü bozmamaktadır.

4. Mürettip, bazen de bir şairin divanında yer alan aynı redifli birden fazla gazelden birisini mecmuaya almışsa redifi aynı olan diğer gazelden de beyit seçmiştir.⁵

2.9. Mecmuadaki Şiirlerin Muhteva Özellikleri

Mecmuada 330'u gazel, 5'i de kaside nazım şekli olmak üzere toplam 335 şiir vardır. Mecmuada şiirleri bulunan şairler, 15. yy.ın sonu ile 16. yy.da yaşamıştır. Gazellerin yazıldığı bu dönem dikkate alındığında ve genel olarak gazeller incelendiğinde rindane ve âşıkane gazel tarzının hâkim olduğunu söylememiz mümkündür. Bunun yanında mutasavvıf bir şair olmamakla beraber özellikle Hayâlî'nin gazellerinde tasavvufî imgelerin sık sık kullanıldığını görürüz.

---

⁵ bk. Çeviri yazılı metinde 10. ve 15. gazel.

Mecmuanın 4b-5b varakları arasında Necâtî'ye ait Şehzade Mahmud övgüsünü konu alan methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Benefşe redifli bu kaside, şairin *Dîvân*'ında 47 beyit olmasına karşılık mecmuada 40 beyittir. Bu kasidenin İlk ve son beyti şöyledir:

Teşbîh olalı haţt-ı ruĥ-ı yāre benefşe

Göñlümüz açar ara çemen ara benefşe

Ħaĥdan dilerüm devlet-i 'ömrüñ ola cāvīd

Nice kim ola pîş-rev ezhāra benefşe

Mecmuanın 13a-14b varakları arasında Zâtî'ye ait Yavuz Sultan Selim övgüsünü konu alan methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Şairin *Dîvân*'ında 43 beyit olan bu kaside, mecmuada 40 beyittir. Söz konusu kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Şevĥ-ile şāhid-i 'ıyduñ ĥaşu vaşında hilāl

Yazdı mecmū'a-i eflākde bir tāze ĥayāl

'ıyduñi Tañrı mübārek ĥıla ĥadrüñ a 'lā

Bedrini devletüñüñ eylemeye devr hilāl

Mecmuanın 22b-23b varakları arasında Hayâlî'ye ait Kanunî Sultan Süleyman övgüsünü konu alan Gül redifli methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Şairin *Dîvân*'ında 27 beyit olan bu kaside, mecmuada 25 beyittir. Söz konusu kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Bāğda olup şukūfe ĥayline serdār gül

Od bıraĥdı ĥānümān-ı bülbüle tekrār gül

Devletüñ güلزāruñ olsun sa ‘ādet ğayrısı

Gül gibi sen her nefes iy ruĥları güلزār gül

Mecmuanın 33b-35a varakları arasında Figânî’ye ait sûriyye türünde yazılmış bir kaside yer almaktadır. Söz konusu bu kaside, Kanunî’nin oğulları Şehzade Mustafa, Mehmed ve Selim’in sünnet düğünlerini konu almaktadır. 40 beyitten oluşan kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Şubĥ-dem alup ‘Uṭārid destine zerrīn kalem

Defter-i sīm-āb-gūn-ı tāreme çekdi raķam

Sūrlar ile şafā sūr dünye ṭurduķca şehā

Ĥānedānuñ beklesin elṭāf-ı Dārā-yı kıdem

Mecmuanın 55b-57b varakları arasında Bâkî’ye ait Karamanlı Mehmed Efendi övgüsünü konu alan methiye türünde bir kaside yer almaktadır. Sünbül redifli söz konusu kaside, şairin *Dîvân*’ında 47 beyit olmasına karşılık mecmuada 45 beyittir. Bu kasidenin ilk ve son beyti şöyledir:

Urunup farkına bir tāc-ı mücevher sünbül

Oldı iķlām-i çemen taĥtına server sünbül

Levh-i ĥāṭırda ĥaṭuñ naķşını tasvīr itdüm

Olmadın şafĥa-i güلزāra muşavver sünbül

3. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE'NİN ÇEVİRİ YAZILI METNİ

3.1. Metin Tesisinde İzlenen Yöntem

3.1.1. Metin Tesisiyle İlgili Hususiyetler

1. Metin tespitinde bilimsel metin neşri çalışmalarında kabul gören transkripsiyon (çeviri yazı) alfabetesi esas alınmıştır.

2. Mecmuada bulunan şiirler, ulaşabildiğimiz divanlarla ve bilimsel çalışmalarla karşılaştırılarak edisyon kritikli metin ortaya konulmuştur. Söz konusu bu karşılaştırmadaki farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. Çalışmamızın asıl amacı mecmua metninin ortaya konulması olduğu için divanlardaki ya da bilimsel çalışmalardaki varyantlar daha uygun olsa bile mecmuadaki şekline sadık kalınmakla beraber mürettibin, sehven yaptığı yanlışlıklarda söz konusu varyantlar dikkate alınmıştır.

3. Nüsha farklılıkları dipnotta gösterilirken önce mecmuadaki şekli verilmiş, “:” işaretinden sonra karşılaştırma yapılan yayındaki varyant gösterilmiş ve sonuna söz konusu yayının kısaltması yazılmıştır.

Örn: tatalum: nideyin HBD.

4. Mecmuada bulunmayıp neşri yapılan divanlarda ya da bilimsel çalışmalarda yer alan beyitler metne dâhil edilmemiştir. Söz konusu bu beyitler, divandaki/bilimsel çalışmalardaki sıra numaralarıyla dipnotta belirtilmiştir.

5. Mecmuada bulunan fakat neşri yapılan divanlarda ya da bilimsel çalışmalarda yer almayan mısralar/beyitler dipnotta belirtilmiştir.

6. Mecmuadaki varak numaraları köşeli parantez [ ] ile metnin sol tarafında gösterilmiştir.

7. Mecmuadaki sıraya uyularak her bir şiire ve beyte sıra numarası verilmiştir.

8. Mecmuadaki şiirlerin vezinleri, sıra numaralarının hemen altında italik bir şekilde gösterilmiştir.

9. Metne tarafımızca yapılan eklemeler, metin tamirleri köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir.

10. Şiirlerde geçen ayetler, hadisler ve eser isimleri italik yazılmıştır. Ayetlerin meâlleri ve hadislerin anlamları dipnotta belirtilmiştir.

11. Okunuşunda tereddüte düştüğümüz kelimeler ekran görüntüsü yöntemiyle metin içerisinde gösterilmiş, dipnotta da -varsa- yayındaki varyantı belirtilmiştir.

12. Metinde şairlerin mahlasları bold yazılmıştır.

3.1.2. İmlayla İlgili Hususiyetler

1. Metindeki Farsça ikilemelerin arasına kısa çizgi (-) konulmuştur.

Örn: Dem-ā-dem(7b),

Örn: ser-ā-ser(55b).

2. Metinde yer alan vâv-ı ma'dûleler “v” sembolüyle gösterilmiştir

Örn: ğam-ḥ̣̣̣ āra(4b)

3. Metinde “b” harfiyle yazılmış olan “ıp, ip, up, üp” zarf fiil eki “p” şeklinde okunmuştur.

4. “İle” vasıta eki ya da bağlacı metinde eklendiği kelimedenden ayrı yazılmışsa çeviri yazıda da ayrı yazılmış, bitişik yazılmışsa da kelimeyle arasına kısa çizgi (-) konularak yazılmıştır.

Örn: lütf-ile(4b)

Örn: hışm-ile(20a).

5. Metinde ünsüz benzeşmesi olan kelimelerde bu kurala uyulmamıştır. Kelimelerin orijinal hâli yazılmıştır.

Örn: çıkdı (5a)

Örn: felekde (54b).

6. Metinde nida ifadesi olarak kullanılan “ey” kelimesi dar vokalli yazılmıştır.

Örn: iy dost (6b).

7. Özel isimlere gelen ekler, çeviri yazı alfabesiyle karışmaması için kesme işaretiyle ayrılmamıştır.

8. Mürettip mecmuada hemzeleri “y” harfiyle göstermiştir. Mecmuaya bağlı kalınarak yazıldığı gibi okunmuştur.

Örn: fāyide

9. Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların yazımında İsmail Ünver’in *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler* (Ünver, 1993: 51-90) başlıklı makalesindeki tekliflere uyulmaya çalışılmıştır.

3.1.3. Vezinle İlgili Hususiyetler

1. Vezin gereği zihaf uygulanan hecelerdeki vokaller italik yazılmıştır.

Örn: Necātī-y-ile(6b).

2. Vezin problemi olan mısralar ya da beyitler dipnotlarda belirtilmiştir.

3. N’ola, n’ide, n’eyleyeyim, k’ola gibi büzülmeler metinde kesme işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir.

3.2. Transkripsiyon Sistemi

Tablo 4: Çeviri yazı alfabesi

آ ا	A, a, Ā, ā, E, e	ذ	Z, z	ع	‘
ء	’	ر	R, r	غ	Ĝ, ĝ
ب	B, b, P, p	ز	Z, z	ف	F, f
پ	P, p	ژ	J, j	ق	Q, q
ت	T, t	ذ	Z, z	ك	K, k, G, g, ñ
ث	S, s	س	S, s	ل	L, l
ج	C, c	ث	Ş, ş	م	M, m
چ	Ç, ç	ص	Ş, ş	ن	N, n
ح	H, h	ض	Đ, đ, Ž, ž	و	V, v; o, ö, u, ü, ū, ˘
خ	H, h	ط	Ṭ, ṭ	ه	H, h; a, e
د	D, d	ظ	Z, z	ی	Y, y; i, ī, ī

3.3. Metin

1.⁶

Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ūlün

- [4b] 1. Teşbih olalı hıtt-ı ruḥ-ı yāra benefşe
Gönlümüz açar ara çemen-ārā benefşe⁷
2. Gülşende re'īs olmağa ezhāra benefşe
Demdür ki kadem-rence kıla vara benefşe
3. Bağdād-ı çemende ide da'vā-yı hilāfet
'Abbāsī 'alemler dike gülzāra benefşe
4. Dem geldi ki gül şevkine her ḥār ayağına
Yüzün süre boynın çeke yalvara benefşe
5. Āhı dütüni yer yüzini göge boyadı
Alındı meger bir yüzi gül-nāra benefşe
6. Bu lütf-ile kim kıldı çemen şahnını çinī
Ṭa' n itse n'ola nāfe-i Tātāra benefşe
7. Hindū-beçe-i micmere-gerdān-ı çemendür
Rağbet komadı ṭabla-i 'aṭṭāra benefşe
8. Gel 'ayş idelüm leyl ü nehār-ile ki döndi
Rūza semen-i tāze şeb-i tāra benefşe

⁶ Bu kaside, NB ve NBD'de 47 beyittir. NB ve NBD'deki 16., 24., 25., 31., 33., 35. ve 38. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 87-90; Yılmaz, 2015: 114-118).

⁷ Bu beyit, NB ve NBD'de bulunmamaktadır (Tarlan, 1997: 87; Yılmaz, 2015: 114).

9. Vaşl eylemedi⁸ bāğ-ı cihān beñzedügiçün
Ma^ç şūka gül ü ^ç āşık-ı ğam-ı ħāra benefşe
10. Pervāne gibi bāl ü peri қаpқara yanmış
Dīvāne gibi pīreheni pāre benefşe
- [5a] 11. ^ç ĩsī nitekim sūzen-ile çıkdı semāya
Ol resme çıkar қulle-i kühsāra benefşe
12. Tā maḥşer-i gülşende şunuldı қara defter
Maḥzūn oluban döndi güneḥ-kāra benefşe
13. Niçün gögerüp boynın eger serv dibinde
Aşmadı ise kendüzini⁹ dāra benefşe
14. Gömmiş beline deñlü yere ki ide siyāset
N'eyledi ^ç aceb çerḥ-i sitem-kāra benefşe
15. Deste işidür līkin ucuz olmamağıçün
Bir kez gelür eyyāmda bāzāra benefşe
16. Ditrer eli bir ḥarf elifi toğrı çekemez
Uğradı meger kūşe-i ḥammāra benefşe
17. Mestāne ṭurup kürte-i nīlīsın¹⁰ ider çāk
İşbu ğazel-i ḥūb u güher-bāra benefşe
18. Āşüfte olup sūnbül-i dil-dāra benefşe

---

⁸ eylemedi: itmedi NB, NBD.

⁹ kendüzini: kendisini NBD.

¹⁰ kürte-i nīlīsın: şevḳ ile yaқasın NBD.

- Yüz yire odı derd-ile bî-äre benefşe
19. Leylî açuñuñ ‘ aşkı-y-ile aqlara düşmiş
Mecnûn gibi âşüfte vü âväre benefşe
20. Zülf-ile aa ‘ âşık olan gülşene gelsün
Tâ gönlin¹¹ aa ara emen ara benefşe
- [5b] 21. Gülzâra varup gönümüz eglense olurdu
Sünbüllerüñe beñzese bir pâre benefşe
22. Bir ekmedüğüñ yerde biter kopmayasıdur
ara açuña orarum el ara benefşe
23. Ben bî-dile cevır itmek için âbi‘ olupdur
Zülf-i siyeh ü er-i sitem-kâra benefşe
24. adr-ile şeref buldı yetişdi göge başı
Şâh işigine süreli ruhsâra benefşe
25. Mamûd-ı civân-bat u cihân-baş kim¹² anuñ
ulıyla virür âr gül ü âra benefşe
26. op eyleyüp eflâkı öñinde odı adîr
Şol vech-ile kim¹³ yâr şunar yâre benefşe
27. Düşmen¹⁴ ‘ alemi gibi gelür şâh işigine
Başı aşıa münkesir ü ara benefşe

---

¹¹ gönlin: gönli NB, NBD.

¹² kim: ki NB, NBD.

¹³ vech-ile kim: resm ile NB, NBD.

¹⁴ Düşmen: Düşmân NB, NBD.

28. ʿAdlũñle ider dehr mizācın felek ıŝlāḥ
Şekkerle virür fāyide bīmāra benefşe
29. Gülzāra güzer eyler ise şarşar-ı ḳahruñ
Āteŝ ola gül dūd ola hem-vāre benefşe
30. Senden üŝenür¹⁵ ḳaldıruban başını baḳmaz
Gülzār-ı ḫarīmindeki ebkāra benefşe
- [6a] 31. Uğrı gibi bağlu getürürler nazaruña
Yere baḳuban geydügiçün ḳara benefşe
32. Gülzār-ı serāyuñda zihī dār-ı saʿ ādet
Kim oldı laḳab çarḫ-ı perestār[a] benefşe
33. Őol¹⁶ vech-iledür ḳaŝr-ı refiʿ üñ kim ider faḫr
Öykündüğüñe sāye-i dīvāre benefşe
34. Rifʿ atde ḳaçan ḳapuña mānend ola gerdün
Hem-ser ola mı günbed-i devvāre benefşe
35. Bir ḫāme ile kāėıd-ı rengin ider ihzār
Evŝāfuñ-ile nazm olan eŝʿ āra benefşe
36. Vaŝfuñ çemeninde yaraşur jāle yerine
Müstaėraḳ ola luʾluʾ-i şeh-vāra benefşe
37. Bu ŝiʿr-i dil-āvizi **Necātī** yaraşur kim

---

¹⁵ üŝenür: usanır NB, NBD.

¹⁶ şol: şu NBD.

Hall-ile yaza şafha-i jengāra benefşe

38. Şāhā bu siyeh-baht uluña nazār it kim
Bamaqla cilālar virür ebşāra benefşe
39. Nazm itmege sūsen gibi¹⁷ dilüm olaşırken
Vaşfuñla getürdi beni güftāre benefşe
40. Hadan dilerüm devlet-i ömrüñ ola cāvīd
Nice kim ola pīş-rev ezhāra benefşe

2.¹⁸

Mef'ūlü/Fā'ilātü/Mef'āilü/Fā'ilün

- [6b] 1. Mümkin midür ki şarıla bir sīm-ten baña
Ölem gidem meger ki şaralar¹⁹ kefen baña
2. Cevr-ile sevdüğümde ayırdı beni asūd
Sevdüklerinde bulsun efendi iden baña
3. Cānā cihānı ısmet iderseñ de rāzıyuz
Dünyā bütün sa' ādet-ile saña sen baña
4. El götürürdüm eyler idüm derdüñi aleb
Kendü elümle eyledüm²⁰ iy dost ben baña
5. Cānā **Necātī**-y-ile gel ağız bir eyle kim
Saña şeker-dehen dine şīrīn-süħan baña

¹⁷ Nazm itmege sūsen gibi: Sūsen gibi nazm itmege NB, NBD.

¹⁸ Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 3. ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 154-155; Yılmaz, 2015: 137-138).

¹⁹ şaralar: şarıla NB, NBD.

²⁰eyledüm: itmişüm NB, NBD.

3.

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilün

1. Baña yārūñ yanağı vü lebi vü kıaddi yeter
Üzül iy gül açıl iy gönçe yıķıl iy ‘ar‘ ar
2. Baña ol kıāmeti Tūbā lebi ‘unnāb gerek
Nideyin görmek-ile serv-i çemenden ne biter
3. Bir iki gün dağı sen māha irüşmezse elüm
Yaşum u āhum ider yer ü göğı²¹ zīr ü zeber
4. Göricek derd-ile kıan ağladugumı ter olup²²
Kızarur çehre-i zībāsı nitekim gül-i ter
5. İşidürsün dün ü gün āh u figān eyledüğüm
Hiç bir kerre dimezsiñ ki **Necātī** neyler

4.

Mef‘ülü/Fā‘ilātü/Mef‘āilü/Fā‘ilün

- [7a]
1. Bir ben degülüm ol şaneme mübtelā geçer
Āşüfte aña şāh u vezīr ü gedā geçer
  2. Göğsüme tīr-i gānzessin ol kıaşları kemān
Şöyle urur ki bir yañadan bir yaña geçer
  3. Dilden geçerdüm andan öte cāna kıymasa²³
Tığrusı bu ki gānzeñ oķı artuğa geçer

²¹ yer ü göğı: yeri göğı NB, NBD.

²² olup: olur NB, NBD.

²³ kıymasa: geçmese NB, NBD.

4. İy mäh-çehre olma cefāya dilir kim
Eflāk cevşenine ḥadeng-i du^c ā geçer
5. Hāy ümmet-i Muḥammed esirgeñ **Necātīyi**
Yıllar durur ki ḥāk-i reh-i Muştafā geçer

5.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Ṭotalum zenbīl-ile gökden iner meh-pāreler
A begüm yerden mi çıkdı ^c aşıq-ı bī-çāreler
2. İhtiyāṭ itmez misin ki andan²⁴ aşḥāb-ı niyāz
Baş açup zārī kırup yerden göge yalvaralar
3. Cām-ı la^c lüñle şarāb-ı nāb hem-reng olmasa
Küleyüp²⁵ düşmezdi sāgar üstine āvāreler
4. Āfitābum yüzüñ aq alnuñ açıkdur gerçi kim
Sāyevār arduñcadur bir nice yüzi qaralar
5. İy **Necātī** çıqma yoldan aldanup güzellere
Şem^c gibi şanma kim²⁶ dāyim öñüñce varalar

6.²⁷

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'ailü/ Fā'ilün

- [7b]
1. Beñzemeseydi saña güneş müşterī ile²⁸
Baqmazdı gökyüzine kimesne yeri ile
  2. Ağzum egildi buseñe cān al deyü deyü

²⁴ ki andan: andan ki NB, NBD.

²⁵ küleyüp: güvleyüp NBD.

²⁶ kim: ki NBD.

²⁷ Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 2. ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 426-427; Yılmaz, 2015: 383).

²⁸ Beñzemeseydi saña güneş müşterī-ile: Ḥurşid saña beñzemeseydi müşterī ile NB, NBD.

Böyle olur mu^ç âmele iden perî ile

3. Gel iy zamâne Yūsuf'ı misk-ile²⁹ tartalum
İzüñ tozını şatar iseñ beñzeri [ile]
4. Nāfe saçuñ hevāsına sevdāya düşmese
Kalmazdı böyle şarılı bir kıat deri ile
5. Bāzār-ı ğamda gözyaşı şüret virir saña
Kim şatılır **Necātî** kumāş ülgeri-ile

7.³⁰

Mef^ç āilün/Mef^ç āilün/Mef^ç āilün/Mef^ç āilün

1. Ğamuñdan haste olan dil³¹ kapuñda yaşdanur taş
Teraħħum kıl ki^ç uşşākuñ kıatı yaşdıkdadur başı
2. Güzellik saña iy sākî dilerseñ kim kıla bākî³²
Dem-ā-dem cām-ı la^ç lüñden añadur mest-i kıallāşı
3. Gözüm göñlüm arasında şuşamaz-idi evvelde
Velî kıan itdi kıan olsun göreyin gözlerüm yaşı³³
4. Cemālüñ āfitābına toymca bakmaķ isterdüm
Geh ebr-i zülf olur māni^ç geh olur gözyaşı nāşî
5. **Necātî** şî^ç rini şîrîn idüp dürler döker oldı
Görelî ol³⁴ leb-i la^ç l-i güher-püş u şeker-pāşı

²⁹ misk-ile: müşğ ile NB, NBD.

³⁰ Bu gazel, NB. ve NBD'de 8 beyittir. NB ve NBD'deki 4, 5, 6 ve 7. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 532; Yılmaz, 2015: 485).

³¹ Yatur dil-hasteler cānā: gamdan haste olan dil NB, NBD.

³² Güzellik saña iy sākî dilerseñ kim kıla bākî: Dilerseñ kim ola bākî güzellik meclisi sākî NB, NBD.

³³ Bu beyit, NB ve NBD'de yoktur (Tarlan, 1997: 532; Yılmaz, 2015: 485).

³⁴ Görelî ol: görelden şol: NB, NBD.

8.

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilün

- [8a] 1. Ağladur ādemi ğurbet kişi kendin yeñemez
Nitekim ğaste çeküp nāle kemendin yeñemez
2. Ağlamak tıtdı beni serv ü gül añmañ baña kim
Bu řuyuñ kimse ğas u ğār-ile bendin yeñemez
3. Ruğ-ı gül-ġūnına řeb-dīz şaçın қоşmağ-ile
Çıgnedür ğalkı yürür nāz semendün yeñemez
4. Mevc urur bağr-i ğüsn fitne қoparır ğaı u ğāl
Bu deñiz yüzlerinüñ kimse levendin yeñemez
5. Қaddüñ³⁵ añup çemene dökse **Necātī** ğözi yaş
Bāğbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñ[emez]

9.³⁶

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilün

1. Çıqalı ğöklere āhum şereri döne döne
Yandı қandīl-i sipihrüñ cigeri döne döne
2. Ayağı yer mi başar zülfüñe ber-dār olanuñ
Zevķ ü řevķ-ile virür cān u seri döne döne
3. Sen tırup raķř idesün қarřuña ben boyun egem

³⁵Қaddüñ: Boyuñ NB, NBD.

³⁶ Bu gazel, NB ve NBD’de 7 beyittir. NB ve NBD’deki 3 ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 433-434; Yılmaz, 2015: 388).

İne zülfüñ kuca sen sîm-beri döne döne

4. Sen olusun deyü yer yer aşılıp āyineler
Gelene gidene eyler nazarı döne döne
5. İy **Necātî** yaraşur muṭrib[i] şeh meclisinüñ
Rağş urup oқыya bu şî' r-i teri döne döne

10.³⁷

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- [8b]
1. Çeşm-i mestüñe düşer mi dem-be-dem kan eylemek
Zülfüñe mi qaldı her dem dil³⁸ perîşān eylemek
  2. Çün vişālün gencine cāy itmez idün düstum
Neydi dil ma' müresin cevr-ile vîrān eylemek
  3. Hāk-i pāy-ı yār olurken kuḥl-ı erbāb-ı nazār
İy şabā lāzım degül 'azm-i Şıfāhān eylemek³⁹
  4. Uyusun tek rāḥat-ile nergis-i maḥmūr⁴⁰-ı yār
Yüzüm üzre gözlerüm yaşını bārān eylemek
  5. Cān dirîğ eyler **Necātî** dir imiş ol bî-vefā
Ölmez isem borcum olsun anı yalan eylemek

11.

Mef' ülü/ Fā' ilātün/ Mef' ülü/ Fā' ilātün

1. Ol qadd-i ser-firāza serv olmaz ise 'āşık

³⁷ Bu gazel, NB ve NBD'de 10 beyittir. NB ve NBD'deki 3, 5, 6, 7, 8 ve 9. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 326; Yılmaz, 2015: 293-294).

³⁸ her dem dil: ya diller NB, NBD.

³⁹ Bu beyit, NB ve NBD'de yer alan aynı redifli farklı bir gazelden alınmıştır (Tarlan, 1997: 337-338; Yılmaz, 2015: 304-305).

⁴⁰ nergis-i maḥmūr: nergis-i bîmār NB, NBD.

Yonulmadık ağaçdur olmaz bir işe lāyık

2. Gülşende gül budağı güllerle beñzemişdür
Bir hūb-rūya ki ola boynı kulağı açık
3. Gün yüzüñüñ şu^ç ā^ç ı yer ü göği boyadı⁴¹
Müştaşdur melāyik muhtācdur hālāyık
4. Ağyār işigüñde yürütmez idi bizi
Fi'l-cümle itlerüñle olmasa āşinālık
5. Yārüñ şeker lebinden sorar iseñ **Necāfī**
Şirīn ü ter olupdur şöyle ki cāna⁴² lāyık

12.⁴³

- [9a] 1. *Mef^ç ālūn/Me^ç ālūn/Fe^ç ūlūn*
Bugün bir haftadur cānān görünmez
Sitāremde meh-i tābān görünmez⁴⁴
2. Didüm cānā görünmezsın sebep ne
Didi var ebleh olma cān görünmez
  3. Hāyāl-i yār-ile firkat belürmez
Ümīd-i vaşl-ile hicrān görünmez⁴⁵
  4. Görünmezse raķīb olmaz ^ç aceb kim
Meşeldür degmede şeytān görünmez

⁴¹ boyadı: tutaldan NB, NBD.

⁴² şöyle ki cānā: şöyle cānuna NB, NBD.

⁴³ Bu gazel, NBD'de 6 beyittir. NBD'deki 3. beyit alınmamıştır (Yılmaz, 2015: 247-248).

⁴⁴ Bu gazel, NB'de bulunmamaktadır.

⁴⁵ Bu beyit, NBD'de bulunmamaktadır.

5. **Necātīye** leb-i la' lūnden özge⁴⁶
Dil ü cān derdine dermān görünmez

13.⁴⁷

Fe' ilātün/Fe' ilātün/Fe' ilātün/Fe' ilün

1. Būse luṭf it saña cān-ile ḥarīdār olana
Cān yidürmek gerek iy ḡonçe-dehen yār olana
2. N'ola ger şu gibi taş yaşdana⁴⁸ toprak döşene⁴⁹
Böyle olmak yaraşur ' aşık-ı dīdār olana
3. Benüm ağladuğuma şimdi kayırmaz gülüñüz
Bir zamān güler idüm ben de giriftār olana
4. ' Aşık-ı şādık iseñ baḡma bu dünyā yüzine
Ki hümā-himmet olan ḡonmaya murdār olana
5. Ger **Necātī** ḡama düşdüyse ḡo cānı çıḡsun
Neye virürdi ḡöñül böyle sitem-kār olana

14.⁵⁰

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

- [9b]
1. Halk-ı ālem bir yaña ' aşḡ-ile şeydā⁵¹ bir yaña
Cennet-i kūyuñ ḡomaz⁵² olursa dünyā bir yaña
  2. Bulımadılar arayup şīve-i refṭāruñı
ḡitdi Ṭübā bir yaña serv-i dil-ārā bir yaña

⁴⁶ Necātīye leb-i la' lūnden özge: Leb-i la' lūnden özge iy Necātī NBD.

⁴⁷ Bu gazel, NB ve NBD'de 6 beyittir. NB. ve NBD'deki 5. beyit alınmamıştır (Tarlan, 1997: 425; Yılmaz, 2015: 381).

⁴⁸ yasdana: yasdānu NB; yasdānu NBD.

⁴⁹ döşene: döşenem NB, NBD.

⁵⁰ Bu gazel, NB. ve NBD'de 9 beyittir. NB. ve NBD'deki 2, 4, 7, ve 8. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 146-147; Yılmaz, 2015: 130).

⁵¹ Bir yana ' aşḡ-ile şeydā : bir yana oldu bu şeydā NB, NBD.

⁵² ḡomaz: ḡomazam NB, NBD.

3. ‘Aşka māni‘ olımaz nāşih kelām-ı hūş-mend
Kimse⁵³ karşı tırılmaz ger aşsa deryā bir yaña
4. Māl-i dünyā ile şerh eyler tecerrüd hālını
Yerde Qārūn bir yaña gökde Mesihā bir yaña
5. Cānına oldu **Necātīnūñ** havāle ‘aşk-ı⁵⁴ yār
İy ecel sen de gelüp itme teqāzā bir yaña

15.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Bezm-i ğamda ‘aql u cānı itdi la‘l-i yār mest
Cām iki oldu ne var olsa kamu hūş-yār mest
2. Dilde sırr-ı ‘aşkuñı şakladuğum ‘ayb eyleme
Olıgelmişdür ider keyfiyyetin inkār mest⁵⁵
3. Her kişi bezm-i ezel mesti durur ammā ki ben
Cür‘ a-i cām-ı lebüñden⁵⁶ olmışam tekrār mest⁵⁷
4. Sāğarı devr itdüren cām⁵⁸-ı şarāb-ı nābdur
Hālet-i ‘aşk olduğıcün rakş ider nā-çār [mest]
5. N’ola hüsñünden **Necātī** olsa bī-hūş iy şanem
Büy-ı güldendür dem-ā-dem bülbül-i gülzār mest

---

⁵³ Kimse: Kimsene NB, NBD..

⁵⁴ ‘aşk-ı: çeşm-i NB, NBD.

⁵⁵ Bu beyit, NB. ve NBD’de yer alan aynı redifli farklı bir gazelden alınmıştır (Tarlan, 1997: 166; Yılmaz, 2015: 148).

⁵⁶ lebüñden: lebüñle NB, NBD.

⁵⁷ Bu beyit, NB. ve NBD’de yer alan aynı redifli farklı bir gazelden alınmıştır (Tarlan, 1997: 166; Yılmaz, 2015: 148).

⁵⁸ cām-ı : sāķi NB, NBD.

16.⁵⁹

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [10a] 1. Zülf-i miskīn⁶⁰ kim izār-ı dil-rübā üstindedür
Süre-i ve'l-leyldür⁶¹ kim va'd-duhā üstindedür
2. Görse şām-ı zülfüñi diyeydi fahr-ı enbiyā
Gülşen-i cennet bunuñ altında yā üstindedür⁶²
3. Zerre gibi ben mezellet toprağında pāy-māl
Gün gibi dilber sipihr-i kibriyā üstindedür
4. Diller alur kiprigüñ cānlar bağışlar leblerüñ
Lā-cerem 'āşıkıların havf u recā üstindedür
5. Nice ayrılusun **Necāti** 'ışık-ı dilberden kim ol
Bir hümādur k'āşiyānı ol hevā üstindedür

17.⁶³

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Nev-bahār eyyāmı geldi 'ayş u 'işret çağıdur
Tevbelerle gül kıızıl düşmen süci kan yağıdur
2. Qanı ol 'ālī-nazar kim sīm ü zer didüklerin
Nergis-i şehlā gibi gözi görürken tağıdur

⁵⁹ Bu gazel, NB. ve NBD'de 6 beyittir. NB ve NBD'deki 2, 3, 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 219; Yılmaz, 2015: 196).

⁶⁰ miskin: dilber NB, NBD.

⁶¹ Bu ibare, *Kur'an-ı Kerim* Leyl Suresi 1. ayetten iktibas edilmiştir. Meâli ise şöyledir: "Geceye and olsun." (Yazır, 2021: 595).

⁶² Bu beyit, NB ve NBD'de bulunmamaktadır (Tarlan, 1997: 219; Yılmaz, 2015: 196).

⁶³ Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 259-260; Yılmaz, 2015: 232).

3. Nice ölmesün bir âdem nice döysün bir kişi
İy felek fi‘ lüñ yedi at ası gemiş ağıdur
4. İtmeyem sensüz ayak seyrin emenden yaña kim
‘ Āřık-ı dīdār olana cennet ayak bağıdur
5. oprağı altun ider cānā eyü bağıřlarıñ
Bende-i muhlis **Necātī** de ayak oprağıdur

18.⁶⁴

Mef‘ūlü/Fā‘ilātü/Mef‘āilü/Fā‘ilün

- [10b] 1. Biñ şayd idince yayımı her pehlivān aşar
ařuñ bu resme gūn bařına bir kemān ařar
2. Gōrdüñ ad-i nigārı eyā bāğ-bān-ı hūsn
Var sen de bir bunuñ⁶⁵ gibi serv-i revān aşar
3. Yazıldı mūřk-ile řeref-i āfitābda
ūmārlar ki urra-i ‘ anber-feřān ařar
4. Yārān-ı ‘ ař hāźır oluñ kesmege ipin
Cellād-ı ġamze zūlfine bir nā-tūvān ařar
5. Bir gūn řauñda boğılur olur⁶⁶ řikeste dil
oqlar **Necātī** kendüzini nā-gehān aşar

⁶⁴ Bu gazel, NB ve NBD’de 10 beyittir. NB ve NBD’deki 2, 3, 4, 5 ve 8. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 188-189; Yılmaz, 2015: 168).

⁶⁵ bunuñ: řunuñ NB, NBD.

⁶⁶ olur: açar NB, NBD.

19.⁶⁷

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. La' l-i şîrîniñ ki Hızruñ çeşme-i hayvānidur
Şaķınursın haste-dilden şanki⁶⁸ ādem cānidur
2. Geldügünce ğam gönül mülkine cān karşı çıkar
Nice ' izzet itmesün bir memleket sulţānidur
3. Meyl iderse hadd ü kaddüñe raķib olmaz ' aceb⁶⁹
Ol⁷⁰ gül-i şimşād-perver gülşen-i rüĥānīdür
4. Ka' be ise ' arızuñ zülf-i siyehdür örtisi
Cennet ise ruĥlaruñ su' bān şaçuñ der-bānidur
5. Çeşm-i ser-mesti **Necātī** gerçi kattāl añılır
Ol leb-i şîrîni gel görelüm⁷¹ ne ādem cānidur

20.⁷²

Fe' ilātün/Fe' ilātün/Fe' ilātün/Fe' ilün

- [11a]
1. Mest olur murġ-ı çemen gül yaķalar çāk eyler
' Ārif-i vaĥdet olan bunları⁷³ idrāk eyler
  2. Kimi kim bād-ı fenādan şaķına pîr-i muġān
Bir iki cür' a-ile ĥākini nemnāk eyler
  3. Tutamaz şūfî melāmet oķına sîne siper
Yine bu şîveleri ' aşık-ı bî-bāk eyler

⁶⁷ Bu gazel, NB ve NBD'de 6 beyittir. NB ve NBD'deki 4. beyit alınmamıştır (Tarlan, 1997: 254-255; Yılmaz, 2015: 227).

⁶⁸ şanki: şan kim NB.

⁶⁹ olmaz ' aceb: uşanmasun NB, NBD.

⁷⁰ Ol: Ki ol NB, NBD.

⁷¹ görelüm: gör kim NB, NBD.

⁷² Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 2. ve 3. beyitlerler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 256; Yılmaz, 2015: 181-182).

⁷³ olan bunları: olanlar bunu NB, NBD.

4. Hele cārūb-ı müjem kıomadı yoluñda ğubār
Ki miyān-beste olanlar yolını pāk eyler
5. Yā Rab ol ğoķķa-i la‘ līn ne müferriħdür kim
Her nefes cān⁷⁴ **Necātīyi** feraħnāk eyler

21.⁷⁵

Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn

1. Bir dem iken devlet-i dūnyāyı bir dem ŧandılar
Bu fenā ğülzārınuñ ‘ ayşımı ‘ ālem ŧandılar
2. Çāk çāk itdi kıara zūfüñle ka‘ be cūbbesin
Jendeler ğıymıŧdır İbrāħīm Edhem ŧandılar
3. Ehl-i diller ğoricek āyinede taŧvīrūñi
Bağrına baŧmıŧ durur İsā-yı Meryem ŧandılar
4. Yere sūrdiler yaŧum ğibi yüzin acıtdılar⁷⁶
Bilmezsin deryā-yı ‘ ummānı benüm nem ŧandılar
5. ŧundılar bir cūr‘ a kim biñ yıl yaŧar ićen tamām
Bu perī-rūlar **Necātī** bizi ādem ŧandılar

22.⁷⁷

Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn

- [11b]
1. Biz senūñ ğūsn-i cihān-efrūzuña ‘ aŧıķlaruz
Anuñiçün kıanda ğüzel ğörsevüz ‘ aŧıķlaruz
  2. N’ola sen bir beg ğüzelseñ biz de beg kıullarıyuz

⁷⁴ cān:nice NB, NBD.

⁷⁵ Bu gazel, NB ve NBD’de 7 beyittir. NB. ve NBD’deki 2. ve 5. beyitler alınmamıŧtır (Tarlan, 1997: 191; Yılmaz, 2015: 170).

⁷⁶ Yere sūrdiler yaŧum ğibi yüzin acıtdılar: Yüzine kefler urup yire sūrüp acıtdılar NB, NBD.

⁷⁷ Bu gazel, NB ve NBD’de 7 beyittir. NB ve NBD’deki 2. ve 3. beyitlerler alınmamıŧtır (Tarlan, 1997: 214; Yılmaz, 2015: 248).

Terbiyyetler eyle kim her himmete lāyıklaruz

3. İçerüz sākī elüñden bāde-i *hel min mezīd*⁷⁸
Bizi ser-ḥūşluḡdan aḡlar şanma biz ayıklaruz
4. Göñlümüz ister şarāb-ı la‘ lüñ ammā virmez el
Bezm-i ḥüsn⁷⁹ içinde biz maḥrūm olan fāsıklaruz
5. Şüfi sen rü ‘yā-ile bağlayamazsın gözümüz
Biz **Necātī** meşrebinde dāyim uyanıklaruz

23.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Ḥāk-i pāyuñ tütüyā-yı dīde-i ḥün-bār imiş
Ḥamdulillāh kim görecek gözlerümüz var imiş
2. N’eylesün gülzārı ‘āşık olmayınca gül-‘izār
Büstān-ı cennete şüret viren dīdār imiş
3. Tıflken azırğanurduḡ büseñi bir cāna āh⁸⁰
İy dirīgā bilmedük bāzār ilk bāzār imiş
4. Bir ben isem de gerekmez kimseye yār olduḡuñ
İy gül-i pākīze-dāmen dimesünler yār imiş
5. Büseñi görmez **Necātī** kendüye lāyık velī
İy lebi gönçe⁸¹ ne çāre cān durur umar imiş

---

⁷⁸ Bu ibare, *Kur’an-ı Kerim* Kāf Suresi 30. ayetten iktibas edilmiştir. Meali ise şu şekildedir: “daha fazla var mı?” (Yazır, 2021: 518).

⁷⁹ehl-i ḥüsn: ehl-i bezm NB, NBD.

⁸⁰ Tıflken azırğanurduḡ büseñi bir cāna āh: Tıflken bir büseñi azırğanurduḡ cāna āh: NB, NBD.

⁸¹ gönçe: sükker NB, NBD.

24.⁸²

Mefā' ilün/Fe' ilātün/Mefā' ilün/Fe' ilün

- [12a] 1. Neşāt u ' işreti n'eyler ğamuñla hemdem olan
    Kapuñda cennetüñ adın añar mı âdem olan
2. Hâķīķaten yine bir dem durur ziyāde degül
    Sa' âdeti şu cemī' -i zamānda bir dem o[lan]
3. ' Aceb zamāneye kılduk gel ağlayalum kim⁸³
    Zelīldür hüner ü fazl-ile mükerrem olan
4. Yeñilenür eleme yatmaz eski ğuşşa-ile
    Düşinde bir gece nā-gāh şād u hurrem o[lan]
5. Ecel gelüp sefere nevbetüñ durur diyicek
    Necātiyā kara yaya durur müselleme olan

25.

Mefā' ilün/Mefā' ilün/Mefā' ilün/Mefā' ilün

1. Cemālün muşhafı hâķķı mübārek fāldür zülfüñ
    Ki fāvüsi mürekkeble yazılmış dāldür zülfüñ
2. Meger bir yüce serviden⁸⁴ yere düşmişdür anuñçün
    Kıararmış cümle endāmı şikeste-hāldür zülfüñ
3. Ne cān-ile vara dil kim⁸⁵ siyāset-gāh-ı ' aşķuñda
    İki cellāddur çeşmüñ⁸⁶ iki çengāldür zülfüñ

⁸² Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB ve NBD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 403; Yılmaz, 2015: 364).

⁸³ gel ağlayalum kim: geliñüz ağlaşalum NB, NBD.

⁸⁴ yüce serviden: serv-i bülendüñden NB, NBD.

⁸⁵ vara dil kim: turalum biz NB, NBD.

⁸⁶ çeşmüñ: ğamzeñ NB, NBD.

4. Bugün urmağda tutmağda katı sehhârdur ğamzeñ
Bugün aşmağda başmağda katı kıattâldür zülfüñ
5. **Necâtî** her müselmānuñ görür kıaydını ol kâfir
Benüm haqqumda⁸⁷ her dāyım işi ihmâldür zülfüñ

26.⁸⁸

Mef'ülü/Fā'ilātü/Mef'āilü/Fā'ilün

- [12b] 1. Gül-ruhlarıñda⁸⁹ zülf-i perîşān girih girih
Bāğ-ı İremde sünbül ü reyhān girih girih
2. Sīnemde ğuşşa-i ser-i zülfüñ ğürüh ğürüh
Boynumda rişte-i teb-i hicrān girih girih
3. Meyyāl olan ğöñülde olur nāle vü elem
Ağmağdan olur āb-ı firāvān girih girih
4. Şevk-i lebüñle kim dökilür kıanlu kıanlu yaş
Olmaz bu resme hüşe-i mercān girih girih
5. Yāküt üzre hağ yazarım didi la' l-i dost
Olmuş **Necātî** mühr-i Süleymān girih girih⁹⁰

27.⁹¹

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

1. Tıtalum servi ğörem kıamet-i dilber yerine

⁸⁷ Benüm haqqumda: Baña geldükçe NB, NBD.

⁸⁸ Bu gazel, NB ve NBD'de 8 beyittir. NB ve NBD'deki 4., 6. ve 8. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 468-469; Yılmaz, 2015: 528).

⁸⁹ Gül yanağıñda: Gül yanağıñda NB, NBD.

⁹⁰ Bu beyit, NB ve NBD'de

“Hağ-ı lebüñe öyküne mi tut ki yazıla

Yāküt üzre mühr-i Süleymān girih girih” şeklindedir (Tarlan, 1997: 468-469; Yılmaz, 2015: 528).

⁹¹ Bu gazel, NB ve NBD'de 7 beyittir. NB. ve NBD'deki 2. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1997: 460-461; Yılmaz, 2015: 410-411).

Beni kim egleye bu⁹² zülf-i mu‘anber yerine

2. Koyuben gitmez işigün güneş aḥşama degin
İşinupdur şanemā şöyle ki benzer yerine
3. Lebüñe ermeğe imkân yoğ ise çārem ne
Cānum ağızuma alam buse-i dilber yerine
4. Yā Rab ol rüh-ı mücessem nice nāzūkdür kim
Şıgamaz gövdeme cānum degicek her yerine
5. İy **Necātī** ben aña nice müselmān diyeyin
Ki raķibi tutup öldürmeye kāfir yerine

28.⁹³

Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilün

- [13a] 1. Şevķ-ile şāhid-i ‘ıyduñ kaşı vaşında hilāl
Yazdı mecmū‘a-i eflākde bir tāze ḥayāl
2. Varaķın tutdı kamer şāmda nār-ı şafaķa
Yine yazıldı aña dāl mübārekdür fāl
3. Nūn-ı zer yazdı yine evvel-i ‘ıyde bir ‘ayn
Kāfdan kāfa arayan bulmaz aña mişāl
4. Gice bir ḥarf yazup şaldı şafaķ nārına māh⁹⁴
Şāhid-i ‘ıyd seḥer ‘āleme arz itdi cemāl
5. Zer-ger-i mihr-i felek nār-ı şafaķda düzdi
Yine dūşize-i ‘ıyd ayağına zer ḥalḥāl

⁹² bu: ol NB, NBD.

⁹³ Bu kaside, ZD’de 43 beyittir. ZD’deki 8., 9. ve 14. beyitler alınmamıştır (Kurtoğlu, 2017: 90).

⁹⁴ māh: meh ZD.

6. 'Iyd-ı vaşluma irüñ deyi işāret itdi
Gūşe-i hācib-ile şāhid-i şeh-r-i şevvāl
7. Vaşl olunca şanem-i 'ıyd-ı hilāl-ebrūya
Kamerüñ itdi felek bencileyin cismini nāl
8. Didi 'ıyduñ haberin 'āleme peyk-i meh-i nev
Egnine anuñiçün virdi şafaq hil'at-i āl
9. Māh-ı nev devlet eşigine meger cerre gider
Fīl-i çerhüñ yine başına urupdur çengāl
10. Şehr-i kadrinde şehüñ māhiye aşdı bu gice
Şīşe-i çerhe urup san'at-ile na'li hilāl
- [13b] 11. Müşterī-rāy u zuhal-kaşr u 'utārid-fiṭnat
Mihr-i nāhīd-nedīm ü meh ü⁹⁵ hurşīd-ḥıṣāl
12. Hāşılı kevn ü mekān zübde-i te'sīr-i nücūm
Hāzret-i şāh-ı Selīm aḥter-i⁹⁶ āfāk-ı celāl
13. Kahr-ı cellādı ki mirriḥe ura bir zaḥmı
Kan-ile 'arşa-i eflāki ide māl-ā-māl
14. Hūn-ı a' dāya ayak başmağa tiri muḥdim
Düşmenüñ kanını nūş itmege tīgi meyyāl
15. Kanına kim ki şuşar girsün añunla cenge
Tīgi anuñ içürir düşmene zehr-i kattāl

---

⁹⁵ meh ü: meh-i ZD.

⁹⁶ aḥter-i: ol meh-i ZD.

16. İy meh-i burc-ı sa' ādet şeh-i kıadrũñ felegũñ
Eyledi meclis-i rif' atde yerin şaff-ı ni' āl
17. İre mi cāh-ı celālũñe yed-i şāh-ı yakĩn
Dağı ol mũlke kıadem kıomadı⁹⁷ cāsũs-ı hayāl
18. Rāyinũñ şem' ini rũşen bu ki vaşf idemezın
' Akılumũñ⁹⁸ eyledi pervānesini bĩ-per ũ bāl
19. Şerer-i na' l-i semendũñ urur āteş felege
Her kıaçan rāh-ı ğazāda idesın isti' cāl
20. Yeryüzinde kim ola ' izzũñ⁹⁹-ile eyleye bağş
Bağladı rāh-ı mesĩrin kıomadı çerđe mecāl
- [14a] 21. Māh-ı na' l¹⁰⁰ ũ felek-seyr [ũ] kıamer sũr' at-ile¹⁰¹
Kıaddini iki bũkũp eyledi çerđ istikbāl
22. Tĩrũñe kıarşı tũra ğokde eger kim mirrĩđ
Aña đurşĩd siper olsa dağı ire zevāl
23. Gezdũrũr kıalb-i ' adũ içre metā' -ı eceli
Ehl-i dil olduđiđũn tĩrũñi itdũñ dellāl
24. Rũz-ı heycāda ne siđr eyledi şāhā kıılıcuñ
Dũşmenũñ oldu aşāđa başı Hārũt-mişāl

⁹⁷ kıomadı: başmadı ZD.

⁹⁸ ' Akılumũñ: Fikrũmũñ ZD.

⁹⁹ ' izzũñ: ' azmũñ ZD.

¹⁰⁰ : māh-ı nev-na' l

¹⁰¹ Vezin bozuktur.

25.   Ḳāf nūna ire ger rā-y-ile bir gürz urasın
      Kef geçüp olsa elif ḳaddi ‘ adūnuñ n’ola dāl
26.   Demrenin mi yitirüpdür dil-i ḥākīde ‘ aceb
      Düşmenüñ sīnesini eyledi tīrūñ ğırbāl
27.   İlişe ḳala deyü dişlerine laḥm-ı ecel
      Ehl-i dil olduğiçün tīrūñi itdüñ ḥılāl¹⁰²
28.   Gün gibi¹⁰³ ditreye vü duymaya bir zerre ḳadar
      İy civān-baḥt senüñ heybetüne Rüstem-i Zāl
29.   Sā‘ id-i şeş-perüne fetḥ ü zafer iki süvār
      Dāyimā tīr-i hümā-bālüne nuşret ḥalḥāl
30.   Burc-ı nuşretde meh-i rāyetüñi dikdi Ḥudā
      Ḳavsüñi itdi sitāreñ ufuk-ı gönçe¹⁰⁴-hilāl
- [14b] 31. ‘ İcle-i rezm içinde tabaḳ-ı imkāndan
      ‘ Arz ider fetḥ-i ‘ arūsı saña her gāh cemāl
32.   Ḳahruñ irişse eger āb-ı zülāle ola zehr
      Luṭfuñ irişse eger zehre ola āb-ı zülāl
33.   İy hümā-sāye ḳonar başına devlet āḥir¹⁰⁵
      Kim ki beklerse senüñ işiğüñi çün iḳbāl
34.   Emr ḳıl yeri çıkarsun felege bād-ı şabā

¹⁰² Bu mısra, ZD’de “ Ḥançerüñ şoḳdı ‘ adū başına bir ḥüb ḥılāl” şeklinde geçmektedir (Kurtoğlu, 2017: 91).

¹⁰³ gibi: bigi ZD.

¹⁰⁴ ufuk-ı gönçe: ufuk-ı fethe ZD.

¹⁰⁵ āḥir: anuñ ZD.

Nehy kı l eylemesün od-ile su¹⁰⁶ ceng ü cidāl

35. Nazar it hāk-i haķire ki ķamu cevher ola
Himmet it la^c l-i yāķūt ola aħcār-ı cibāl
36. **Zātīye** mihr-i seħāñ-ile¹⁰⁷ eyle muķābil ki anı
İtdi devrān ufuķ-ı faķr-ı mezelletde hilāl
37. Düşmez aģzından anuñ şekker-i medħüñ dün ü gün
N'ola dirlerse aña řütī-yi merģüb-maķāl
38. Nazm-ı pervīni felekden kazısun tıģ-ile mihr
Yeter iy māh¹⁰⁸ anuñ yerine bu ^c aķd-i lāl¹⁰⁹
39. Niçe kim ay ola bedr ü nitekim¹¹⁰ bedr hilāl
^c İyd-ı ra^c na nitekim ^c āleme ^c arz ide cemāl
40. ^c İyduñı Tañrı mübārek kıla¹¹¹ ķadrüñ¹¹² a^c lā¹¹³
Bedrini devletüñüñ eylemeye devr hilāl

29.

- Fā'ilātün/ Fā'ılātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
- [15a] 1. Murģ-ı zerrīn-per zümürüd-āşiyān lü'lü'-ģıdā
Bāl açup uçmaķ diler her şubħ kūyuñdan yaña
2. Şu gibi ķan içmede ^c aşķ olsun iy meh¹¹⁴ çeşmüñe
Merħabāsız dil-rübālarda selām olsun saña

¹⁰⁶ od-ile şu: ola şu ZD.

¹⁰⁷ seħāñ-ile: seħāñ ZD.

¹⁰⁸ meh: şeh ZD.

¹⁰⁹ lāl: le^c āl ZD.

¹¹⁰ nitekim: niçe kim ZD.

¹¹¹ kıla: ide ZD.

¹¹² ķadrüñ: ķadrüñi ZD.

¹¹³ a^c lā: mezid ZD.

¹¹⁴ meh: şeh ZD1.

3. Ben ğubārın¹¹⁵ gördi kūyında o ħaṭṭ-ı¹¹⁶ ʿ anberīn
Didi miskīn ḳaṅı yeller esdi geldüñ bu yaña
4. İy dür-i yek-dāne baḫr öykündüğüñ eşküme
Göm gök itdi yüzini kef urmadan bād-ı şabā
5. Ṭalībūñ dāyim türāb-ı rāh-ı kūy-ı dil-rübā
İşini¹¹⁷ altun ider cevher degil mi **Zātiyā**

30.¹¹⁸

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Her nişān-ı pāy-ı seg kūyuñda bir güldür baña
İtlerüñ āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña
2. Meskenüm bāğ-ı cünün bir bülbül-i şūrīdeyem
Dostlar āvāze-i zencīr ğulğuldür baña
3. Manzar-ı ḳaşr-ı belāya ḳonmuş iki gözlerüm
Bu sifāl-i serde iki ter ḳaranfüldür baña
4. ʿ Arş ḫaḳı sensiz altında bu atlas çāderüñ
Atlas-ı zer-beft giysem bir siyeh çuldur baña
5. Sāyeveş yanınca sürünmekden oldı ten siyāh
Dimedüñ iy ḫ̇ āce **Zāti** bir siyeh ḳuldur baña

31.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

- [15b] 1. Merḫabā iy būy-ı zülf-i dil-rübā

¹¹⁵ ğubārın: ğubārı ZD1.

¹¹⁶ ħaṭṭ-ı: ħaṭṭı ZD.

¹¹⁷ İşini: Rüyımı ZD1.

¹¹⁸ Bu gazel ZD1’de 7 beyittir. ZD1’deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 41).

Ḳankı yeller esdi geldüñ bu yaña

2. Bu gice gel rüşen eyle bezmümüz
Şevķüñ olursa eger iy meh-liķā
3. Yollar öñmekde selām olsun baña
Merħabāsızlarda ‘aşķ olsun saña
4. ‘Āşıkā düşünām iderken nā-gehān
Yāre n’eylersin didüm didi du‘ā
5. Öykünelden ħāk-i pāy-ı dilbere
Çıķdı **Zātī** gözlerümden tütüyā

32.¹¹⁹

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Ol elif-ķad cevri ider¹²⁰ itmez taħammül Ḳāf aña
Görmedüm anuñ gibi insāfsız insāf aña
2. Yā İlāhī bende şabr u yārda insāf yok
Ya baña şabr u taħammül vir ya ħod insāf aña
3. Tağlarda bir kişi biñ derd-ile āh eylese
Anı Ferħādī şanup āheng ider eṭrāf aña
4. Ḳalbümüzde ħalmaz iy şūfī¹²¹ küdüretten eşer
Şol ķadar virür şafā şāfī şarāb-ı şāf aña
5. Virmezem **Zātī** bütün dünyā tolusı cevhere
Dürr-i ‘aşķ-ı yārümi kim olmışam şarrāf aña

¹¹⁹ Bu gazel, ZD1’de 7 beyittir. ZD1’deki 3. ve .4 beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 48).

¹²⁰ ider: ki itmez ZD1.

¹²¹ şūfī: şāfī ZD1.

33.

Meḫā' ilün / Meḫā' ilün / Fe' ulün

- [16a] 1. Didüm yād it beni bir merḫabādan
Didi hergiz elüm degmez cefādan
2. Yaşam çāk eyledüm ol yāre karşı
Şikāyet itdüm aña giñ yaḫadan
3. Oruc ayı gibi ḫürmetlü eyle
İlāhī şaḫla ol māhı ḫazādan
4. Getürmiş¹²² büy-ı zülfün āferin bād
Ümidüm bu idi bād-ı şabādan
5. Saña el virmiş iken **Zātī** fırsat
El açup vaşlını iste Ḥudādan

34.

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

1. Piste¹²³-i bāğ-ı İrem dirsem 'aceb mi aña ben
Hey ḫiyāmet mā-ḫaşal dünyāda yoḫdur ol dehen
2. Eşigüñ koyup kimesne göge çıkmaz yapuşup
Şalsa Zühre yere ger gīsuların idüp resen
3. Kimse zaḫm-ı tışe-i 'aşḫ-ile bilmez derdümi
Ḥāl-i Ferhādı ne bilsün başına toḫunmayan
4. İy dür-i yek-dāne her māhī olursa bir zebān

---

¹²² Getürmiş: Getürdi ZD3.

¹²³ Piste-i: Pisteh-i ZD3.

İdemez evşâf-ı dürr-i eşkümi baħr-i ‘Aden

5. Yâri gördüm yaqamı çâk eyledüm yârân didi
Zâtiyâ budur seni ‘âlemde gönleksiz koyan

35.¹²⁴

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

- [16b] 1. Dilden artuğ guşşanuñ yâ Rab mekâni yoğ mıdur
‘Âşıkuñ ‘âlemde baħt-ı kâmrânî¹²⁵ yoğ mıdur
2. Dörd yanum derd ü qahr u miħnet ü ğam aldı âh
Yoğsa bir dem dünyede râħat zamânı yoğ[mıdur]
3. Cânın alup irgürürsün rüz-ı vaşla ‘âlemi
Yoğsa ben dil-ħastenüñ ‘âlemde cânı yoğ[mıdur]
4. Ağır altun deger ħâk-i rehüñ ħıfz itmege
Çeşmümüñ ‘aynum gümüşden sürme-dânı yoğ mıdur
5. Ğonçeye gel ağzuma öykünme var açıl dimez
Zâtiyâ ol gül-ruħuñ yoğsa dehânı yoğ mıdur

36.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

1. Her gice bir câhı rüşen eylemekdür niyyetüñ¹²⁶
Meh gibi hercâyîsin bildük senüñ mâhiyyetüñ
2. İy kamer hercâyîlikden şöyle şevküñ var senüñ
Şem‘i olurduñ elüñden gelse her cem‘iyyetüñ

¹²⁴ Bu gazel, ZD1’de 7 beyittir. ZD1’deki 4. ve 5. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 192).

¹²⁵ baħt-ı kâmrânî: baħt u kâmrânî ZD1.

¹²⁶ niyyetüñ: himmetüñ ZD2.

3. Dostum ehl-i vilāyet itse bāri Hāḡ seni
‘Ālemi bir demde seyrān eylemekdür himmetüñ
4. Almazam āb-ı ḡayāt olursa destüñden ayaḡ
Geçdük andan fāriḡ ol tutdı Hālilüm ni‘ metüñ
5. Minnet itme öldürürem **Zātīyi** bir gün deyü¹²⁷
Firḡat anı öldürür yanuñda ḡursun minnetüñ

37.

- Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün*
- [17a] 1. Āteḡ-i ḡasret benüm kār itdüḡini cānuma
Yana yana derd-ile ‘arz eylesem cānānuma
2. La‘lini¹²⁸ emsem didim içirdi tiḡ-i āb-dār
İy ḡöñül ben teḡne nice suḡadım ḡanına
  3. Hemdemüm sāyem durur aḡḡam olıcaḡ ol daḡı
Oḡımazsam müm-ile iy māh gelmez yanuma
  4. Bu dilüñ bir yanı biryān oldu bir yanı kebāb
‘Aḡḡ odından yanayın saña gele bir yanuma
  5. Eḡk-i çeḡminden ter eyler cismini yanam deyü
Kim naḡar eylerse **Zātī** defter ü dīvānuma

38.

Mef‘ülü / Fā‘ilātün / Mef‘ülü / Fā‘ilātün

1. ḡöñlüm ḡaḡuñda beste ḡapuñda cān ḡikeste
Bendeñdür āy efendüm bunlar ḡikeste beste

¹²⁷ öldürürem **Zātīyi** bir gün deyü: tiḡuñ ile **Zātīyi** öldürmegi ZD2.

¹²⁸ La‘lini: La‘lüñi ZD3.

2. Bu fānı mülke geldüm sen şāha ‘ aşık oldum
Olmasun iy ṭabībüm ğurbetde kimse ḥaste
3. Ayakladı bizi ğam ğāyet ayakda kalduk
Şunsa ayaklanurduk sāķī ayağı deste
4. Gör zāhidi ki cānā ‘ uşşāķa ta‘ n idermiş
‘ Āķil olan uyar mı bi’llāh hīç meste
5. **Zātī** kulum dimiş yār aduñ mübārek olsun
Ġāyetde ṭālī‘ üñ ḥoş fālūñ bugün ḥuceste

39.

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

- [17b] 1. ‘ Adū-yı zāğ elinden bir tezerv-i şīve-kār aldum
Daḥı ben şāh-bāz-ı ‘ aşķ olaldan bir şikār aldum
2. Yine burc-ı bedenden cān sevincinden¹²⁹ çıkayazdı
Niğaruñ gönline girdüm demürden bir ḥişār aldum
  3. Şarup pehlūya tiğüñ zaḥmını şöyle şafā sürdüm
Sanasın yanuma bir serv-ķāmet gül-‘ izār aldum
  4. Melāḥat¹³⁰ mülkini açdum ser-ā-ser tiğ-i āhum-ile
Bugün ben pādişāh-ı mülk-i ‘ aşķam bir diyār aldum
  5. Nuķūd-ı şabr u dil virdüm metā‘ -ı derdine yārūñ
Görenler **Zātīyā** cānlar virür bir yādigār aldum

¹²⁹ sevincinden: sevincümden ZD2.

¹³⁰ melāḥat: melāmet ZD2.

40.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Rüz-ı hecrüñ farkı yok iy meh şeb-i deycürdan
Çeşm-i bî-insāfi¹³¹ var anda eşer yok nürdan
2. Hey kıyāmet yüregüñ oynatmadı āhum benüm
Tāğ u taş dirler ki rakş eyler imiş iy cān¹³² şürdan
3. Sāye şalsañ bir gün iy meh-rū mezārum üstine
Haşre dek kabrüm benüm rüşen olurdu nürdan
4. Okı haţtuñdan yürü iy meh-rū vefā¹³³ destānını¹³⁴
Nice kez iy şeh sebak aldı Süleymān mürdan
5. Kim enāniyyet cüzün oda yaķarsa **Zātiyā**
Okısa olur Ene'l-Ĥaķ dersini Manşürdan

41.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [18a]
1. Bir mehüñ mihrin vereydi bāri Allāhum saña
Gün gibi rüşen olurdu hālüm iy māhum saña
  2. Ķatı sengin-ķalb imişsin top-ı āhumdan benüm
Ķaya geldi tāğ u taş itmez eşer şāhum saña
  3. Raĥm kılmazsın baña ' arz eylemez mi od gibi
Her gice çekdüklerüm āh-ı seher-gāhum saña
  4. İñledürsün döne döne dem-be-dem dülābveş
Yerde ķalmaz irer iy gerdün-ı dūn āhum saña

¹³¹ bî-insāfi: bî-insāf ZD3.

¹³² eyler imiş iy cān: eyler şadā-yı ZD3.

¹³³ ey meh-rū vefā: mihr ü vefā ZD3.

¹³⁴ Vezin bozuktur.

5. Cennete varmağa iy hūrî-şifat bulur ʔarîk
Togrı ilterse eger kim **Zātîʔ**yi rāhum saña

42.

Fāʕilātün/ Fāʕilātün/ Fāʕilātün/ Fāʕilün

1. Gözlerine sürme çekmişler o çeşmi elâlar
Göz ʔarardurlar ki naq̄d-i ʔalbi elden alalar
2. Ğonçenüñ laʕ lîn-lebin yer yer seher-geh dişlemiş
Bülbül inler dem-be-dem gökden mi indi jâleler
3. Berq̄ urup güm güm iden şanma hevâda berq̄ u raʕ d
İy melek arar seni göklerde âh u nâleler
4. Bî-edeblik eyleyüp öykündüğüçün haddüñe
Qıpqızıl oldu utandı yere geçdi lâleler
5. Şubha ʔarşu ğonçeye şeb-nem düşüpdür güyyiâ
Leblerinden¹³⁵ **Zâtiyâ** ol gül-ruhuñ teb-hâleler

43.

Fāʕilātün/ Fāʕilātün/ Fāʕilātün/ Fāʕilün

- [18b] 1. Göñlümüñ olmazdı ümîd-i vişâl eglencesi
Olmasa dîvânenüñ fikr-i muhâl eglencesi
2. Egleyen dâyim beni vaşl-ı miyânuñ fikridür
ʕ Āşîq-ı dil-ħastenüñ olur ħayâl eglencesi
3. Gelmedi eglendi diñlendi çerâğ-ı şabr-ı dil

¹³⁵ Leblerinden: Leblerinde ZD1.

Ol gönül diñlencesi şūrīde-ḥāl eglencesi

4. Ber-kemālinde güzelsin ‘ ayş it iy bedr-i tamām
‘ Ayş u nūş olur müdām ehl-i kemāl eglence[si]
5. Leblerin medḥ eyle eglence dilerseñ **Zāt.İyā**
Çünkü tūtünün olur şīrīn-maḳāl eglence[si]

44.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Yāralar ḡamzeñ dil-i mecrūḥı oḳdur var ise
Ḥalkı çeşmüñ öldürür imānı yok dur var ise
2. Üstine ol milketüñ dāyim anuñçün nūr iner
Küşte-i zülfüñ senüñ maḡribde çoḳdur var ise
3. Ol nigāruñ şüretin göstermedi bugün baña
Ṭālī‘üm āyinesi ḡayet ṭonuḳdur var ise
4. Ḥācetüm oldı ḳabül açdım der-i ḳaşruñ senüñ
Gök ḳapısı iy melek bugün açıḳdur var ise
5. Cān virür reşkinden iy **Zātī** işitdükçe revān
Her sözüñ aḡyāra bir demrenlü oḳdur var ise

45.

Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün

- [19a]
1. Yer yer göge āteş ḳor ise tañ degül āhum
Aḥşamlamadı bu gice hücremde¹³⁶ o māhum
  2. İy māh-ı felek¹³⁷ ḥırmenin od tıtdı seḫer-gāh

¹³⁶ hücremde: benümle ZD2.

¹³⁷ māh-ı felek: meh feleküñ ZD2.

Ya yerde mi alsa gerek idi benüm āhum

3. Hengāme-i  akuñda řehā ¹³⁸erhi
Bir barmađı űzre evirür dūd-ı siyāhum
4. anlu deyü cānā kılıcuñ eyledi mecrūh
Öldürdüğüne tendeki zaħm ¹³⁹ idi güvāhum
5. Şüretlü kişi olur idim **Zātī** cihānda
Āyine-şifat kılsa nağar bendeye řāhum

46.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Yaşuma bağ şu gibi şal beni ¹⁴⁰ vuşlat bāđına
Nev-bahārum raħm kıl döndüm ĥazān yaprağına
2. Ben ara yazuluyı yanında yād itsün deyü
Nāmenüñ iy ĥ āce ¹⁴¹ iplik bağladum barmağuma
3. Başuma bir cāmdan ıkdı řarāb-ı  aşkı kim
Cām-ı Cem şu kıoymağa ¹⁴² degmez anuñ ayağına
4. Gel bugün ¹⁴³ görsün İlāhī řāne miskīn zülfüñi
Vāy ki ildi ekdi  ömrüm tolayup barmağına
5. Kaydefā mülki gibi **Zātī** cihānı ġarķ ider
Baħri ¹⁴⁴ sedd itmezse ol meh yařumuñ ırmağına

 : kāse-i ZD2.

¹³⁹ zaħm: zaħmı ZD2.

¹⁴⁰ şu gibi şal beni: şal beni şu gibi ZD3.

¹⁴¹ ĥ āce: dost ZD3.

¹⁴² kıoymağa: kıomağa ZD3.

¹⁴³ Gel bugün: Dil бүkin ZD3.

¹⁴⁴ Baħri: Mihri ZD3.

47.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [19b] 1. Her dem iy  op-ı elem g nl me  okunma ben m
Taş mı şanduñ y reg m  al‘ a mı şanduñ beden m
2. Nice seng n-dil imişsin saña k r itmedi  h
Eride od gibi mermere yansam¹⁴⁵ s hanum
3. Mevlev  gibi neye  er e girer d ne d ne
  n ney-i n lemi işitmedi efl k ben m
4. ‘Ařıkuñ g kde kim aydur g zel m yıldızı yok
 sit nuñda yer etdi ben m eşk-i peren m
5. El yurum y rsız iy **Z ti** cin n  aşrından
 fit bam zer   s m olsa eger kim leken m

48.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘il n

1. İy felek d ne d ne alma g n hum  azer it
Yıldırım  am ılı bir kimsed r  hum  azet it
2. ş h-ı ‘aşkam şerer-i  teş-i  hum sipeh m
Yanan oddur ben m iy ş h sip hum  azet it
3. İy g z m n rı beni ya ma fir k  teşine
‘Alemler z lmet ider d d-ı siy hum  azer it
4.  rmen-i m h yanar d ne-i enc m k l olur
 h itd rme baña iy y zi m hum  azer it

¹⁴⁵ mermere yansam: ger mermere yazsam ZD2.

5. **Zātīyā** şā' iḳadan ħırmen-i şabruñ tutuşur
Çekilürken göge bu ejder-i āhum ħazer it

49.

Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ūlün

- [20a] 1. Çaldım nice gün derd-ile ṭabl-ı ğam u miḥnet
Al sen de vefā sāzın ele kār-ı nübūbet
2. Bī-hūş oluban düşmişin uğrayıcak ol yār
Gören beni dimiş ki buña uğramış āfet
3. Def sīne vü ney nāle ṭolu iki ḳabağum
Ben mest-i mey-i ' aşḳa çıḳupdur yine şoḥbet
4. Bir dürr-i girān-māye firāḳına mı düşdüñ
Gözüñ yaşı ṭurmaz nedür iy baḫr bu ḫālet
5. Zülfüñe lebüñ **Zātīyi** dīvāne idelden
Zencīre çeküp göz yaşı virür aña şerbet

50.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. N'olduñ iñlersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Her maḳāmı seyr ider¹⁴⁶ bir māh-ı tābānuñ mı var
2. Benzüñi iy büstān faşl-ı ḫazān mı itdi zerd
Yoksa başı ṭaşra bir serv-i ḫırāmānuñ mı var
3. Ağlayup feryād idersin her nefes iy ' andelīb
Ḫār ile hem-sāye olmuş verd-i ḫandānuñ mı var

¹⁴⁶ Her maḳāmı seyr ider: Seyr ider her menzili ZD1.

4. Yoluña cānum fedā itsem gerek cānā didüm
Yüzüme biñ hısm-ile baqdı didi cānuñ mı var
5. Zülf-i dilber gibi iy **Zāfi** perīşānsın yine
Cevr-i bī-ḥad yoqsa¹⁴⁷ bir yār-ı perī-şānuñ mı var

51.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
- [20b] 1. Dem-be-dem seyl-ābveş eşk-i revānum çağlar
Dögünüp taşlar-ile ağlar ḥālūme ırmaqlar
2. Görinen taşlar başında ebr-i bārān şanmañuz
Tağlar saçın çözüp ben ḥaste için ağlar
3. Sīne¹⁴⁸ ta' līm-ḥānesine at berü gel tırüñi¹⁴⁹
İy kemān-ebrü senüñçün taḅlalardur dāğlar
4. Cān çıkardı maḥbes-i tenden kemend-i hecr-ile
Līk zincīr-i ümīd-i vaşl-ı dilber bağlar
5. **Zātiyā** Ferhād için tağlarda feryād eylesem¹⁵⁰
İşidüp feryādumı gögsin geçirdi taşlar

52.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. Meh degüldür görinen iy āfitābum āsumān
Şeb-külāhın tīr-i āh-ı 'āşığa dikdi nişān
2. Taḅlalardur mihr ü meh altunlu findıqlar nücüm

¹⁴⁷ yoqsa: yoḥsa ZD1.

¹⁴⁸ Sīne: sīnemüñ ZD1.

¹⁴⁹ at berü gel tırüñi: at gel tırüñi ZD1.

¹⁵⁰ eylesem: eyledüm ZD1.

Tîr-i âh-ı ‘ aşıkta ta‘ lîm-ḥâne āsumān

3. Külegi gün yelkeni ebr āhumuñ dūdı direk
Baḥr-i ‘ aşkuñ içre şāhā¹⁵¹ bir gemidür bu cihān
4. Gök gök itdüñ ḳan bulaşmış cism-i zerdüm taş-ile
Anuñiçün dirler iy şeh baña mîr-i ‘ aşıkān
5. Rāh-ı kūy-ı yarı zeyn itdüm şerār-ı âh-ile
Ol ṭarîkūñ ‘ aksidür **Zātî** felekde kehkeşān

53.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [21a]
1. Didüm iy cān gözüñüñ ḥastesiyem lāğ degül
Ol ṭabîb-i dil ü cān didi bu da şağ de[gül]
  2. Bir ḳıyāmet ḳoparam āh-ile raḥm itmez iseñ
Āsumān yar-ile yer yer güzelüm ṭağ degül
  3. İşigüñden beni ırmağa ‘ adū ḳaşd ideli
Gözümüñ yaşı benüm şanma ki ırmağ degül
  4. Kārbān-ı ḡamuñ āteş ḳodı anuñ yeridür
Menzil-i sînede cānā görinen dāğ d[egül]
  5. Ğonçe-i ḳalbümi ol ‘ arız-ı gül¹⁵² olmayıcaḳ
Zātiyā gülşen-i cennet içimüz bāğ degül

54.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

¹⁵¹ şāhā: cānā ZD3.

¹⁵² ‘ arız-ı gül: ‘ arızı gül ZD2.

1. Sākiyā öldüm meded āh u fiġān u nāleden
Dil kararđı ġuşşadan şun bāde-i ġassāleden
2. Bildi var iy ħ ũ ace hicrānı metā^ç -ı vuşlatuñ
Çār-sūy-ı ġülşeni ũoldurđı bũlbũl nāleden
3. Kān içũp bu dehr-i ħũn-ħ ũār aña silmiş aġzını
Dāmen-i kũh-sārı şanma ki¹⁵³ kızardı lāleden
4. Devr içinde her kemālũñ^ç āķıbet noķşānı var
Bedr-i enver remz-ile dir bunı devr-i hāleden
5. **Zātiyā** bu menzile ķonan ġoķer ķılmaz ķarār
Seyr-i şaķrā ķıl seķer bu sırrı fehm it jāleden

55.¹⁵⁴

Fā^çilātũn/ Fā^çilātũn/ Fā^çilātũn/ Fā^çilũn

- [21b] 1. Şāh-ı^ç aşķam dũd-ı āhum sāye-bānumdur benũm
Eşķ-i çeşmũm leşķerũm ũablum fiġānumdur benũm
2. Ra^ç d şanmañ ķubbe-i eflākı ġũm ġũm ġũmleden
Yār elinden na^ç ra-i¹⁵⁵ āh u fiġānumdur benũm
3. Çerķ-i a^ç zām bāġ-ı^ç aşķuñ içre bir dũlābdur
Anı ġerdān eyleyen eşķ-i revānumdur benũm
4. Cismũmũñ her cānibinde zaķm-ı ħũn-bārum ki var
Ĥālũm aġlar yāre çeşm-i ħũn-feşānumdur benũm
5. Germ olup āhum ayıtdı kim felekler **Zātiyā**

¹⁵³ ki: kim ZD3.

¹⁵⁴ Bu gazel, ZD2'de 7 beyittir. ZD2'deki 4. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1970: 373).

¹⁵⁵ na^ç ra-i: na^ç ra vũ ZD2.

Yağmağa kandil-i 'arşı nerdübānumdur benüm

56.¹⁵⁶

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Göñlümüzden toğmaz isen bu seher āy āfitāb
Top-ı āhum bu tokuz kat kubbe[y]i¹⁵⁷ eyler ħarāb
2. Şubĥveş rüşen olup dil gün toğardı başuma
Ben yaturken hücreme gelseñ seher āy āfitāb
3. Pür-hevādur başumı kes kubbe-i eflāke at
İy perī ħammāmda tut ki uçurduñ bir ħabāb
4. Çerĥ gördi ayağuß altında ħāk olmuş zemīn
Döndü reşkinden dedi *yā leytenī küntü türāb*¹⁵⁸
5. Turma iy **Zātī** günuß toğdı temāşā it¹⁵⁹ yüri
Ol nigāruñ yine ref' olmuş cemālinden niķāb

57.¹⁶⁰

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [22a]
1. Görmesem ol āfeti ħasret helāk eyler beni
Ger görürsem vecd-ile ħayret helāk eyler beni
  2. Baĥre düşsem¹⁶¹ kül ider eczāmı nār-ı ğuşşa āĥ
Vaşla irsem ħālet-i vuşlat helāk eyler beni

¹⁵⁶ Bu gazel, ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1967: 72).

¹⁵⁷ kubbe[y]i: kal' ayı ZD1.

¹⁵⁸ Bu ibare, *Kur'an-ı Kerim* Nebe Suresi 40. ayetten iktibas edilmiştir. Meāli şu şekildedir: "Ah ne olaydı, ben bir toprak olaydım." (Yazır, 2021: 582).

¹⁵⁹ it: kıl ZD1.

¹⁶⁰ Bu gazel, ZD3'de 7 beyittir. ZD3'deki 3. ve 5. beyitler alınmamıştır (Çavuşoğlu, Tanyeri, 1987: 315).

¹⁶¹ Baĥre düşsem: Hece düşdüm ZD3.

3. Döne döne döndürür dülâbveş başum nigār
Bu felekler cevri h̄od at at helāk eyler beni
4. H̄ım-ile bama  Ali  aına arslānum baa
Yoksa ol em-i esed-heybet helāk eyler [beni]
5. Va de virürse iki sā at beni öldürmege
Zātiyā ol āfet ol sā at helāk eyler beni

58.¹⁶²

Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilün

1. Pā-bürehne h̄ake başmısın adem āy āfitāb
Yine gökde istediğın yerde bulmısdur türāb
2. Derd-i  aa derd-ile Ferhād dermān istedi
Merg iridi tıenüñ aa zebānından cevāb
3. Tara aldum al a-i ādī apusın yapıdı ğam
Gönlümi bir seng-i dil yıdı atı h̄ālüm h̄arāb
4. Re-i sūz-ı sīne nāra bir h̄arāret viridi kim
Her dem anuñ döne döne¹⁶³ üstine ağlar kebāb
5. Āy **Zāti**¹⁶⁴ ğayretinden uya boğındı abā
Bir gümüden türbe yapıdı üstine anuñ h̄abāb

59.¹⁶⁵

Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilātün/ Fāilün

- [22b] 1. Bāğda olup ukūfe h̄ayline serdār gül
Od bıradı h̄ānümān-ı bülbüle tekrār gül

¹⁶² Bu gazel, ZD1'de 7 beyittir. ZD1'deki 2. ve 5. beyitler alınmamıtır (Tarlan, 1967: 73).

¹⁶³ Her dem anuñ döne döne: Döne döne her dem anuñ ZD1.

¹⁶⁴ Āy **Zāti**: Āh-ı **Zāti**: ZD1.

¹⁶⁵ Bu kaside, HBD'de 27 beyittir. HBD'deki 9. ve 10. beyitler alınmamıtır (Tarlan, 1992: 44-45).

2. Pütesinde gönçenüñ zer hâliş eyler ‘ andelîb
Guşvâre itmege kulağına zer-kâr gül
3. Cür‘ adânın gönçenüñ açmaz meger râz ehline
Olalı tecrîd içinde şâhib-i esrâr gül
4. *Manñku’-t-Ṭayr* okıdur bülbül çemen eṭfâline
Şerh ider her faşlın anuñ nitekim ‘ Aṭṭâr gül
5. Yüreginde baş çıkarır ‘ andelîbüñ intizâr
Gönçenüñ yâ Rab neden eyler yaqasın dar gül
6. Her varağ bir nüktedür gülşende fehm it olalı
Mağzen-i Esrâr gönçe *Maḫla’-ı Envâr* gül
7. Penbe ile âteşüñ gerçi ki yoğdur oyunu
Od içinde bülbüli şağlar semendervâr gül
8. Sînesinde dâğdur mergüb iden her lâle[y]i
Eylemez hâruñ cefâsından çemende ‘âr gül
9. ‘Andelîb eṭfâlinüñ açup dehânın vağtidür
Âşiyân-ı bülbüli eylerse müsîkâr gül
10. Hâk-i pây-ı kuğlini şahuñ şabâdan isteyüp
Bâğüñ eyler nergis-i bîmârına tîmâr gül
- [23a] 11. Nice şeh Sulṭân Süleymân-ı selimü’l-ğalb kim
Ṭâğ-ı eyvânında hürşid oldı bir zer-kâr [gül]
12. Büy-ı hulğından eşerdür nefha-i bâzâr-ı Çîn

- Faşl-ı cūdından varağdur dāver-i ezhār gül
13. Yıldı bir kez ayağı toprağına yüz sürmese
La¹l tācın jāle¹⁶⁶ kılmaz idi cevher-dār [gül]
14. Nizeñ üzre kıana müstağrağ ‘ adūnuñ kellesi
Beñzer ol mevzūn nihāle kim ucında var gül
15. Bülbülüñ kıanın alup sürmekden ise¹⁶⁷ yüzüne
‘ Adlūñ eyyāmında demdür ki k’ide istiğfār gül
16. Çıkmaz illā ‘ adlūñ evsāfı dehān-ı gönçeden
İtmez illā zıkr-i ihsānuñ senūñ her bār gül
17. İtlerūñ izine geldüm husrevā yüz sürmege
Gülşeninde ‘ ālemūñ oldur baña bī-ğār gül
18. Kıanlı kıanlı dāğlar-ile zīnet itdi kendüyi
Oldı sen sulţān-ı hūsne ‘ āşık-ı dīdār gül
19. Çehresinde jāleden göz yaşı peydā eyleyüp
Kıara bahtına **Ĥayālī** bendenūñ ağlar gül
20. Ben feña bulsam sözüm bāķidür iy Cemşīd-fer
Kendü mağv oldı gül-ābından kıodı āşār gül
- [23b] 21. Āşiyān-ı bülbüli deryūzeze keçkül idüp
Cerr için dergāhuña geldi kalendervār gül
22. Şoñra geldimse Necātīyle Nevāyīden ne ğam

---

¹⁶⁶ Jāle: Jāleden HBD.

¹⁶⁷ ise: ey şeh HBD.

Hār evvel ser-zened ez-şāh u ba^ç d-ez-hār gül

23. Ğonçe gibi hār-ı ğamdan yüregüm pür-hündür¹⁶⁸
Gülbün-i gülzār-ı bahtum virdi berg ü bār gül
24. Nitekim her noқта-i bārāna bā^ç iş ebr olur
Cūd¹⁶⁹ eşkālinde resm olduqça bī-pergār [gül]
25. Devletüñ gülzārınuñ olsun sa^ç ādet ğayrısı¹⁷⁰
Gül gibi sen her nefes iy ruḥları gülzār gül

60.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Acı çek ister iseñ lezzet-i zevk-i ^ç uqbā
Telḥ-kām olduğıçün ma^ç den-i dürdür deryā
2. Yeridür deyü yerinde yeri terk eyler iseñ
Gökler el üzre tutarlar seni mānend-i semā
3. Çehreñi eyler iseñ zerd riyāzet-ile eger
Ḳapasın iki cihānı nitekim kāh-rübā
4. Yağ vücūduñ ki şeref bula meṯā^ç -ı ḳadrüñ
Şatılır artuğa tamğa ile çün her kālā
5. Münhanī oldı **Ḥayālī** çekeli bār-ı ğamı
^ç Ālem-i varlığa erdi olalı ḳāmeti lā

61.¹⁷¹

¹⁶⁸ pür-hündür: pür-hün iken HBD.

¹⁶⁹ cūd: devr HBD.

¹⁷⁰ ğayrısı: ğonçesi HBD.

¹⁷¹ Bu gazel, HBD’de 7 beyittir. HBD’deki 3. ve 4. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 240-241).

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- [24a] 1. Egerçi şuretā ednādan ednā ḥāk-i rāhem ben
Ḥaḳīḳat ʿāleminde nūr-ı çeşm-i mihr ü māhem ben
2. Qo yüzüm süreyüm iy serv-i ser-keş çekme dāmānuñ
Senüñçün āb u ḥāki ihtiyār itmiş giyāhem ben
3. Felek farkına çıqmağa yolum var iy Mesihā-dem
Elifle dāğ-ile başdan ayağa āh āhem ben
4. Dili dönmez ne söyler Bī-sütūnda¹⁷² tīşe-i Ferhād
Cevābın virmedi deşt-i ğamuñ Mecnūn güvāhem ben
5. **Ḥayālī** dāne-i ḥāl-i nigārumsuz qarārum yoq
Maḥabbet ḥırmeninde yele varmış berg-i kāhem ben

62.

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

1. Çok durur yanar çerāguñ encüm-i eflākden
Āfitābum zerreñi luḫ eyle qaldır ḥākden
2. ʿAşq Tūridur tenüm sūz-ile bir āh eylesem
Şuʿleler peydā olur sīnemdeki her çākden
3. Bāb-ı işret-ḥāne-i Cemşide yazılmış bu kim
Bir kadeḫ mey yeg durur gencīne-i Daḥḥākden
4. Göñlümi şaqlar bu birkaç üstüḥāñı cismümün
Āşiyānı bülbülün olur ḥaş u ḥāşākden
5. ʿAks-i dildārı kemāl-ile **Ḥayālī** görmedi

¹⁷² Bī-sütūnda: Bī-sütūna HBD.

Gerçi kim āyineler düzdi ħıred idrākden

63.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
- [24b] 1. Cismüm üzre şu^c le-i ğam ħil^c atümdür nürdan
Dūd-ı āhum başuma bir tācdur semmürdan
2. Kūh olursañ da şaķın bir berg-i kāha itme cev
Ger Süleymānsañ ne var¹⁷³ ħavf eyle āh-ı mürdan
3. Her seher-geh ħırmenine kāyinātuñ od şalar
Pertev-i ħūr kim çıkar bu ser-nigün tennürdan
4. Bezm-i ğamda nāyveş cismüñ tehī kıl ğayrdan
Cān kulağıyla işit bu nükte[y]i tanbürdan
5. Bezm-i vahdetde **Ĥayālī** ^c aşķ cāmin nüş kı¹⁷⁴
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engürdan

64.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. Çağlayup aķar benüm eşķ-i re[v]ānum sū-be-sū
Olmağa¹⁷⁵ sen ^c ārız-ı dildāre cānā rū-be-rū
2. Bāda virdi cev-be-cev āhum vücūdum ħırmenin
Dāne-i ħālūñ ğam-ı eşķüñ idelden cū-be-cū
3. Hey kıyāmet ħaşre-dek dükenmeye bu kı^l ü kı^l
Sīnede her bir kı^lem şerĥ itse zūlfüñ mū-be-mū

¹⁷³ ne var: n'ola HBD.

¹⁷⁴ nüş kı^l: eyle nüş HBD.

¹⁷⁵ olmağa: ölmege HBD.

4. İy şacı sünbül senüñ her şubḥ-dem bād-ı şabā
Zülfüñüñ büyin arar menzil-be-menzil kû-be-kû
5. İtdüğüñ yüz qaralığın yüzüñe urur şaḥın
İy **Ḥayālî** olma ol mir'at-i ḥüsne rû-be-rû

65.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
- [25a] 1. Qaddüñ-ile 'arızuñ gülzârda yād eyledüm
Servi pest itdüm güli āhum-ile berbād eyledüm
2. Ḥānedān-ı' aşḳ-ı Mecnūndan berü vîrān idi
Sîm-i eşküm ḥarc idüp vîrānın ābād eyledüm¹⁷⁶
3. Firqatüñ añdım dil-i şeydāya düşdi ıztırāb
Yād u vaşluñ-ile dil-i¹⁷⁷ dîvāne[y]i şād eyledüm
4. Her ne nazmı kim ḥarābāt içre ḥāmem kıldı derc
Küşe-i ḥalvetde anı vird-i zühhād eyledüm
5. İy **Ḥayālî** vuşlat-ı dilber ne maşşūdum benüm
Ḥamdü'lillāh kendümi hicrāna mu' tād eyledüm

66.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. Lezzet-i dermānı idrāk eylemez bî-derd olan
Bezm-i derdüñ cāmını nüş eylemez nā-merd olan
2. Puḥte olmaz āteş-i düzeḥle yüz biñ sāl ü māh¹⁷⁸
Şol riyānuñ bezm¹⁷⁹ bāzārında zāhid serd olan

¹⁷⁶ Metinde bu beytin mısralarının yerleri sehven karıştırılmıştır.

¹⁷⁷ dil-i: yine HBD.

¹⁷⁸ sāl ü māh: māh ü sāl HBD.

¹⁷⁹ bezm: germ HBD.

3. ‘Aşk-ı yār-ile ne var¹⁸⁰ devrāna girsem ey faḳīh
Gird-bād ile yeridür¹⁸¹ raḳs iderse gerd olan
4. Hem-cenāḥıdur bugün ‘anḳā-yı ‘ālī-himmetüñ
Kāyinātuñ āşiyān [u] dānesinden ferd olan
5. Virdi bu bāḡuñ Ḥayālī reng ü büyundan¹⁸² ḡaber
Şol ḡazān bergi gibi geh sebze ḡāhī zerd olan¹⁸³

67.

Mef ‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

- [25b] 1. Rüz-ı ezelde ḡāḳ-i vücūdum elenmeden
Cān tıflı daḡı ten beşigine belenmeden¹⁸⁴
2. Ser-geçteñ idi zerre gibi cān-ile ḡöñül
Mihr ile meh bu dāyirelerde ṭolanmadan
3. Ayaḡına aḡardı yaşum bir sehī-ḳaddüñ
Cān çeşme-sārı ḡāk-i bedenle bulanmadan
4. Bir özge ‘ālemüm var-idi ‘aşḳ-ı yār-ile
Ādem henüz ḡāb-ı ‘ademden uyanmadan
5. Pervāne ḳıldı şem‘-i cemālüñ Ḥayālīyī
Ḳandīl-i mihr ṭāḳ-i sipihr üzre yanmadan

¹⁸⁰ ne var: n’ola HBD.

¹⁸¹ yeridür: yoludur HBD.

¹⁸² reng ü büyundan: reng-i büyundan HBD.

¹⁸³ sebze ḡāhī: sebz ü ḡāhī HBD.

¹⁸⁴ belenmeden. bulunmadan HBD.

68.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Sensiz iy rūh-ı revān şūret-i bī-cānem ben
Kara toprak başuma hāk-ile yeksānem ben
2. Himmetüm gāşiyesin çerh çeker düşinde
Gör gedā kisveti içre nice sulţānem ben¹⁸⁵
3. Baş açık lāle çemende didi sulţān-ı güle
Kan bulaşmış ‘alem-i şāh-ı şehīdānem ben
4. Hāke güstāh gibi başma kadem iy dervīş
Ayağūñ altına bak mūr-ı Süleymānem¹⁸⁶ ben
5. İy **Hayālī** ne bilür cehl-ile nādān beni
Ben de bir pādişāh-i ‘ālem-i ‘irfānam ben¹⁸⁷

69.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [26a]
1. Göñlüm ister yeñi¹⁸⁸ başdan yine āvāre düşe
Yağalar çāk idüben dāmen-i kühsāre düşe
  2. Kul imiş bir boyı āzāde efendi sevdüm
Korğarın¹⁸⁹ Yūsuf-ı Mışrī gibi bāzāre düşe
  3. Ğamzesinden beni bir kimse hālāş eyle[ye]mez

¹⁸⁵ Bu beyit HBD’de bulunmamaktadır.

¹⁸⁶ mūr-ı Süleymānem: mūr u Süleymānem HBD.

¹⁸⁷ HD’de bu beyit

“Husrev-i mülk ü suhan oldu Hayālī gözün aç

Deme anuñ gibi bir şāhib-i divānem ben”

şeklinde geçmektedir (Tarlān, 1992: 241).

¹⁸⁸ yeñe: yeni HBD.

¹⁸⁹ Korğarın: Korğaram HBD.

Ser-i zülfi meger ayağına yalvâre düşe

4. Döndi şol bülbüle tenden varıcağ kûyına dil
Kurtulup ħabs-i kafesden vara gülzâre düşe
5. İy **Ĥayālî** kamu aĥvâlüñi añ şâyed kim
Bu ġazel bir ġün ola şâh-i cihân-dâre düşe

70.

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün

1. Letâfet bâğına serv ol giriftâr-ı ħazân olma
Girüp kanına 'uşşâkuñ nihâl-i ergavân olma
2. Ĥicâbı ref' idüp cânân-ile ben câna cân oldum
Yürü yanumdan¹⁹⁰ iy sâye baña bâr-ı girân olma
3. İki devlet müheyyâ kılsalar şânuñ görüp iy dil
Gedâ-yı kûy-ı cânân ol şeh-i 'âlî-mekân olma
4. Vücüduñ üzre her perr-i mekes bir sâye-bân olsun
Kânâ' at mülkine şâh ol gedâ-ıtab' -ı cihân o[Ima]
5. Yürü yâ nağş¹⁹¹-ı bî-rengüñ temâşâsında ħayrân ol
Ĥayālî 'aşık-ı reng-i ruĥ-ı her dil-sitân olma

71.¹⁹²

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

- [26b] 1. 'Aşğ bir şem' -i İlähîdür benem pervânesi
Şevğ bir zencîrdür göñlüm anuñ divânesi

¹⁹⁰ yanumdan: yanumda HBD.

¹⁹¹ ba-nağş-ı: bir nağş-ı HBD.

¹⁹² Bu ġazel, HBD'de 7 beyittir. HBD'deki 4. ve makta beyti alınmamıştır (Tarlan, 1992: 302-303).

2. Kanda bilsün şāh-ı ‘aşkuñ dergehi ādābını
Kūhken bir dağ eri Mecnūn yaban dīvāne[si]
3. Kelle-i ‘uşşāk şatılmaz kesādı var kıatı
İşlemez oldu maḥabbet şehrinūñ ser-ḥāne[si]
4. Sāğar-ı Cemde bu beyt-i dil-güşā mersūm imiş
Āteş-i bādeyle germ-ā-germ iken kāşānesi
5. Rind oldur kim götürdi bezm-i keşretten ayag
Sāḳ-ı devrān elinden ṭolmadan peymānesi

72.

Mef ‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Yoluñda ser virüp şu ki serverlik eyledi
Meydān-ı ‘aşk içinde dilāverlik eyledi
2. Kim ki bu çerḥ-i pīr-zene¹⁹³ māyil olmadı
Merdāneler içinde bugün erlik eyledi
3. Zünnār-ı zülfin eyledi bī-dīn raḳībe ‘arz
Gördüñ mi ol şanem nice kāfirlik eyledi
4. Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüp
Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi
5. Dilden **Ḥayālī** şüret-i idrāki kıazıyup
Dīvāne-meşreb oldu kalenderlik eyledi

---

¹⁹³ pīr-zene: pīre-zene HBD.

73.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [27a] 1. İltifāt eyledüm gerçi ki mihr ü meh-i nev
Tāc-1 pervīz-ile şundı kemer-i Keyhūsrev
2. Şol kadar eyledi pervāzı dil-i murğ bülend
Gözine dāne-i hardalca gelür ‘ālem-i cev
3. Cılve-gāh ideli¹⁹⁴ deyü an[1]¹⁹⁵ hayāl-i Leylī
Merdüm-i dīdesini eyledi Mecnūn kıara ev
4. Ol harābātī ‘ālī-nażaram dehrde kim
Bir kıadem bādeye virdüm iki dünyāyı girev
5. İy **Hayālī** gele āyine-i İskendere reşk
Nażar eylerse baña şāh-1 sa‘ ādet-pertev

74.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Hayret alur ‘aqlumı baqsam gözüne kıaşına
Şad-hezārān āferīn olsun anuñ naqqāşına
2. Meşhedi taşını Mecnūnuñ ‘alāmet şanmañuz
Seng-i miñnetdür ki yağdırdı zamāne başına
3. Kıabrümüñ üstinde şerh eyler zebān-1 hāl-ile
Derd ile cān virdigüm baqsam mezārum taşına
4. Şöyle kıızdı cism-i sīmīnūñ görüp hāmmāmda

¹⁹⁴ ideli: ide HBD.

¹⁹⁵ ideli deyü an[1]: ide deyü anı HBD.

Mermerüñ kaynar şular koyuldı cānā başına

5. Varını itdi Ḥayālī şāh ayāğına nişār
Āferīn şad āferīn ol ṭab^c-ı gevher-pāşına

75.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
[27b] 1. Qavam-i Leylī seng-i bī-dād atdı Mecnūn üstine
Ebr-i bārān-ı vefā yağdırdı hāmūn üstine
2. Her tarafından qaşuña göz di[kd]i erbāb-ı nazār
Şanki aşhāb-ı şafā cem^c oldı zü'n-nūn üstine
3. Kevkeb-i bahtumdur āhum āteşi kılmış siyāh
Ḥāl-i miskīn¹⁹⁶ kim qoduñ ol ḥadd-i gül-gūn ü[stine]
4. Deyr-i 'ālem pür-şadādur ergānūn-ı āhdan
Āh kim¹⁹⁷ ğam perde baqlarsa bu qānūn üstine
5. İy Ḥayālī aldı dil mülkin kılcıqla gözi
Rūm şāhı geçti şan taht-ı Ferīdūn üstine

76.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. Mihr ü meh iki ışıqdur tekye-i eflākde
Tekyenüñ qurbānlarıdır geşt idenler ḥākde
2. Her zebāne āteş-i ğamdan zebān-ı ḥāl olup
Şerḥ ider sūz-ı derūnum sine-i şad-çākde
3. Şāhid-i maqşūd kılmaz pür-heves dillerde cāy¹⁹⁸

¹⁹⁶ miskīn: müşgīn HBD.

¹⁹⁷ kim: eger HBD.

¹⁹⁸ cāy: cā HBD.

Şāhlar mesken edinmez meclis-i nā-pākde

4. Her fenā ehline bir ser-rişte-i maqşūdmiş
Mār-ı mağz-āşāmlar kim varmış Daḥḥākde
5. İy Ḥayālī ʿ aşk bir yalıñ ışıq maḥbūbıdur
Böyle görmiş bir kişi āyine-i idrākde

77.

- [28a] 1. *Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*
ʿ Āşıkam dīvāne-bend itsün beni zencīrler
Lā-cerem zencīr-ile zīver bulurlar şīrler
2. Ruḥlaruñdur¹⁹⁹ Çin gülistānı gözüñ²⁰⁰ miskīn ğazāl
Ya kaşuñ atmış ana müjgānlaruñdan tīrler
  3. Ya meger kāfir gözüñ imāna gelmiş zeyn olup
Almış etrāfin müjeñ ʿ uryān idüp şemşīrler
  4. Yaḥdılar nār-ı melāmetle fitīlin dāgumuñ
Bir çerāğ edindiler ben nā-murādı pīrler
  5. Firḫat öldürdi Ḥayālī bendeñi luḫ it yetiş
Sen mürüvvet kānına lāyık mıdur teʿhīrler

78.

- Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*
1. Ḥalk-ı ʿ ālem ʿ andelībi murğ-ı cānum şandılar
Etdügi nālişleri āh u fiğānum şandılar
  2. Gül nihālinde görüp ḥaddüñ gibi rengin güli

¹⁹⁹ Ruḥlaruñdur: ʿ Ārızuñdur HBD.

²⁰⁰ gözüñ: yüzüñ HBD.

Bir ser-āmed k̄āmetūñ boynında k̄anum şandılar

3. Jāleden lü'lü-ile zeyn itdiler medhūñ görüp
Sūsen-i āzādı gülşende zebānum şandılar
4. Dün h̄arābāt ehli mey içre h̄abābı gördiler
K̄an yaşumdan seyle varmış h̄ānumānum [şandılar]
5. Ser-fürū itdi **H̄ayālī** baña erbāb-ı kemāl
Bende-i maḳbūl-i şāh-ı nūkte-dānum şandılar

79.²⁰¹

- [28b] 1. *Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
Faḳr-ile faḳr eyleyen dergāh-ı sultān istemez
Dūd-ı āhı sāyesinde ṭāḳ u eyvān²⁰² istemez
2. Şol gedā kim kıldı istignā seririn tekye-gāh
Genc-i bād-āverd-ile ta[h]t-ı Süleymān istemez
  3. İsteyen gelsin geçen geçsün şalādur 'āleme
Pādişāh-ı' aşḳ dergāhında der-bān istemez
  4. Mesned-i h̄ürşīde virmez künc-i tārīkin gedā
Göz yumar²⁰³ seyr-i cihāndan mihr-i raḳşān istemez
  5. İy **H̄ayālī** bī-tekellūf h̄ūn-ı dil nūş eyleyen
Minnet-ile H̄ızr elinden āb-ı hayvān istemez

²⁰¹ Bu gazel, HBD'de 10 beyittir. HBD'deki 2., 3., 4., 6. ve 9. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 154).

²⁰² ṭāḳ u eyvān: ṭāḳ-ı eyvān HBD.

²⁰³ yumar: yuman HBD.

80.

Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün

1. 'Aşk içinde cânı teslim etmedür tedbirimüz
Böyle ta' līm eyledi evvel nefesde pīrimüz
2. Kays bir dīvāne-i bī-ķaydmıř līkin bizüm
'Aleme řīt u řadā şalmış durur zencīrimüz
3. Kīmyā-yı 'aşķa biz mālīklerüz t̄alīb bize
Bir ķara toprağ ise altun ider iksīrimüz
4. Sāķī-i bezm-i ķazādur kāse-i ser sāğarı
Mey yerine ķan sürer ol bezmde řemřīrimüz
5. İy **Ĥayālī** biz kelāmu'llāha nātīķ olalı
On sekiz biñ 'ālem olmışdur bizüm tefsīrimüz

81.

Mef'ūlü/ Fā'īlātü/ Mefā'īlü/ Fā'īlün

- [29a]
1. Yegdür şu ķaşrdan k'ola anuñ řoñı ĥarāb
Rind-i řarāb-ķ ĥāreye cām içre bir ĥabāb
  2. Cem' it özüñi olma perīřān raķam-miřāl
Fāñi cihānı sıfr gibi ĥiçe ķıl ĥesāb
  3. Sevdā-yı zūlf-i dilber ider tīre göñlüñi
Gün pertevine ĥāyil olur nitekim seřāb
  4. Meyl itme yüzde zūlfine kim ķonmaz ana murğ
Bir gülistān içinde aşılsa perr-i ġurāb

5. Yerde gerek **Ḥayālī** yüzüñ sāyeveş senüñ
Başuñ irerse göklere mānend-i āfitāb

82.

Mef‘ūlü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün

1. Bir ‘āleme irmiş durur erbāb-ı ḥarābāt
Kim düşde daḡı görmez anı ehl-i münācāt
2. Mey telḡ olıcaḡ ḥālet olur anda ziyāde
‘Aşḡ ehline yeter bu ḡadar keşf ü kerāmāt
3. Ārām idemez dil göricek sāḡarı pür mey
Ḥürşidi göricek n’ola raḡş eylese zerrāt
4. Ferzīn gibi kec-revligi ḡo naḡ‘-ı felekde
Çerḡ itse gerekdür seni bir lu‘b-ile şehmāt
5. Sevdā-yı cihānı ḡoma göñlüñde **Ḥayālī**
Ol Ka‘be-i ‘ulyāyı niçün mesken ider Lāt

83.

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

- [29b] 1. Dilā Mecnūn-şıfat ‘uryān-ı ‘aşḡ ol pīrehenden geḡ
Belā meydānıñ gerḡek şehīdi iseñ kefenden [geḡ]
2. Yūri her serv-i bālāya aḡıtma şu gibi göñlüñ
Fenā gülzārıñ el çek gülinden gel dikenden [geḡ]
3. Çekilmiş dūd-ı ḡasretdür bu bāḡuñ serv-i dil-cūsı
Dökülmüş zehr-i miḡnetdür ruḡ-ı ḡāke²⁰⁴ çemenden [geḡ]

²⁰⁴ ruḡ-ı ḡāke: ruḡ u ḡāke HBD.

4. Göñül şeh-bāzını sīmurğ-ı Qāfa²⁰⁵ hem-cenāh eyle
Bu alçaqlarda pervāz eyleyen zāğ u zegandan [geç]
5. **Ḥayālī** cāme-i zer-beft ü aṭlaşdan olup fāriğ
Libās-i müste^cārīden bezüp²⁰⁶ belki bedenden [geç]

84.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Āfitābum yoluña ḥāk olmasun her ehl-i derd
Qorqarın zerrāt olup dāmānuña el ura gerd
2. Şubḥ-dem eyvān-ı ^caşq-ı yāra zīver virmege
Her gice bu²⁰⁷ gözlerüm²⁰⁸ yaşında gerdün lāciverd
3. Şām-ı ḥasret²⁰⁹ lem^c a-ı āhumla da^c vā kıılmağa
Māh u zühre müşterī meydāna gelsün ferd ferd
4. Qanda beñzer rāh-ı ^caşqunda şehīd olanlara
Küştelerden püşteler olursa meydān-ı neberd²¹⁰
5. İy **Ḥayālī** eyledi Rüstemlerin²¹¹ nazmuñ zebün
Quvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallāhi merd

85.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [30a] 1. Şīve birle la^c lüñi ağzuña pinhān eyledüñ
Hāy zālīm yoq yere vallāhi bir qan eyledüñ

²⁰⁵ sīmurğ-ı Qāfa: sīmurğ u Qāfa HBD.

²⁰⁶ bezüp: geçüp HBD.

²⁰⁷ bu: yur HBD.

²⁰⁸ gözlerüm: gözlerüñ HBD.

²⁰⁹ Şām-ı ḥasret: Şām-ı ğamda HBD.

²¹⁰ meydān-ı neberd: meydānı neberd HBD.

²¹¹ Rüstemlerin: Rüstemleri HBD.

2. Gözlerüm yaşından iy gencine-i şāhib-cemāl
Dürr ü la'lin 'ālemüñ çihremde galṭān eyledüñ
3. Ḥayretinden Yūsufuñ kavm-i Zelihā kesdi el
Sen cigarler zaḥmını dillerde destān eyledüñ
4. Āferin iy mihr-i dilber āsumān-ı 'aşḳda
Dāgumuñ her penbesin bir mäh-ı tībān eyledüñ
5. Reşk ider ervāh-ı Ḳudsiler **Ḥayālī** bendeñe
İtlerüñle tā anı kūyuñda yārān eyledüñ

86.

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

1. Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
Bize tiryāḳını şun sāḳı mey-i gül-gūnuñ
2. Leylāñuñ yolına ḥāk olduḡiçün 'izzet idüp
Götürür başda ḡubārını şabā Mecnūnuñ
3. Müdde' iler gözümüñ yaşına māni'²¹² olımaz
Ḥār u ḥaslar yolını bağlayımaz Ceyḥūnuñ
4. Sīm-i eşküm neme yarar naḡar itmez aña yār
Yere geçsün ṭotalum²¹³ genci imiş Ḳārūnuñ
5. İltifātını **Ḥayālī** ḳuluñuñ eyle ziyād
Aña çekdürme şehā ṭa' nını her bir dūnuñ

²¹² māni' : ḥā' il: HBD.

²¹³ ṭotalum: nideyin HBD.

87.

Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılün

- [30b] 1. ' Ārızuñ meyden²¹⁴ ' araḳ-rız olsa iy ḥūr-ı cemīl
Şanuram cennetde tuḡyān eylemişdür selsebīl
2. Āfitābı nice teşbīh ideyin²¹⁵ ruḥsāruña
Sen sa' ādet nūrısın ol ḥāke düşmiş bir zelīl
3. Bir ḳadem çıḳmaz ser-i kūyuñ ḳoyup ' āşıḳlaruñ
Ṭāḳ-ı ' arşa nerdübān olursa perr-i Cibrīl
4. Bezmdede bir perde açdı çeng ' aşḳuñda senüñ
Düşdi nāgeh perdeden taşra hezārān ḳāl u ḳīl
5. Reşḳ-i a' dādan **Ḥayālī** çekme zaḥmet²¹⁶ şābir ol
Eyledi Ḥaḳ āteş-i Nemrūdı gülzār-ı Ḥalīl

88.²¹⁷

Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün

1. Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdur gönülüm
Yoluñda pāy-māl olmuş bir avuç ḥākdür gönülüm
2. ' İnāyet nūrınuñ pertevlerinden lem' adur cānum
Cemālüñ görmege āyine-i idrākdür gönülüm
3. Dem olur ḡonçe-i dem-beste-i gülzār-ı miḥnetdür
Dem olur lāle[ler]²¹⁸ gibi girībān-çākdür gönülüm

²¹⁴ meyden: nāgeh HBD.

²¹⁵ ideyin: ideyim HBD.

²¹⁶ zaḥmet: miḥnet HBD.

²¹⁷ Bu gazel, HBD'de 6 beyittir. HBD'deki 5. beyit alınmamıştır (Tarlan, 1992: 205).

²¹⁸ Lāle: lāleler HBD. Burada vezin bozuluyor. Vezin gereḡi "lāleler" olması icap ediyor.

4. Yaşum cūyın ele²¹⁹ alup ne var ʿummāna ırgürse
Cihān gülzārınuñ terkin uran hāşāğdur göñlüm
5. **Ḥayālī** hecr-i dilberde vişāl ümmīdine ḥandān
Vişāle irse²²⁰ bīm-i hecr-ile ğamnākdur göñlüm

89.

Mefʿülü/ Mefāʿilün/ Mefʿülü/ Mefāʿilün

- [31a] 1. Virme dil ü cān nağdin cānāne ḳabül itmez
Bir derdini isterseñ yüz cāna ḳabül itmez
2. Mescidde yerüm yoğdur Mecnūn olalı ḳıblem
Rüsvā-yı cihānam kim meyhāne ḳabül [itmez]
3. Nāşih sözünüñ gerçi çoğ vaʿ de-i ferdāsı
Ammā ki benüm göñlüm efsāne ḳabül itmez
4. Bilmem nice Mecnūnam hem-şoğbetüm olmağā
Zencīr-i melāmetde dīvāne ḳabül [itmez]
5. Dedüm ki ğamuñ ḫursun göñlinde **Ḥayālīnūñ**
Didi bu şafā genci vīrāne ḳabül itmez

90.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Güleşen-i ʿālemde bir mevzūn nihāli gözlerüz
Bağmazuz biz²²¹ serve ḥadd-i iʿ tidāli gözlerüz
2. Şüret-i ḥūba nazār ḳıldığça biz iḫlāş-ile
Zāhidā nūr-ı cemāl-i Züʿl-celāli gözlerüz

²¹⁹ cūyın ele: cūyu elin HBD.

²²⁰ irse: İre HBD.

²²¹ biz: bir HBD.

3. Terk idüp bezm-i ğurūrı olalı²²² ehl-i sürūr
Dürd-ile ālūde bir şınmıŝ sıfālî gözlerüz
4. Mū-miyānuñ vaŝf idelden nūkte-dān-ı ‘ālemüz
Dīde-i idrāk-ile ince ħayālî gözlerüz
5. Çār-yāra bende ŝāhuñ bendesine bendeyüz
Biz **Ĥayālî** merdüm-i ŝāhib-kemālî gözlerüz

91.

- Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün*
- [31b] 1. Bī-sütünuñ ğördi kim tıĝı ile taŝı var imiş
Geldi başın egdi Ferhāduñ tırāŝı var imiş
2. Kāmet-i Leylî iün Mecnūn-ı miĥnet-dīdenūñ
şu‘lesinden āhınuñ zerrīn ħumāŝı var imiş
  3. Yaş añılsa merdüm-i eŝmüm²²³ gibi²²⁴ ğörmüŝ geer
Gözlerüm yaŝınca ‘ummānuñ da yaşı var imiş
  4. Tıut dilūñ kendūñ de epsem ol be ğayretsüz deyü
ŝem‘-ile pervāne miskīnūñ savaŝı var imiŝ
  5. Bir şanem sevmiş **Ĥayālî** kıble idinmiş yüzin
Bir ser-āmed kāmety²²⁵ miĥrāb aŝı var imiş

²²² olalı: olmuŝuz HBD.

²²³ merdüm-i eŝmüm: merdüm ü eŝmüm HBD.

²²⁴ gibi: adar HBD.

²²⁵ kāmety: kāfirî HBD.

92.²²⁶

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Allarla kıana girmiş ol melek-simāya bak
Fi'l-meşel gkde řafaķ iķre²²⁷ tutulmiř²²⁸ aya bak
2. Zülf-i²²⁹ 'anber-bār-ı yāra beñzedürmiř kendüyi
Nāfe miskīnün dimāğında kıurı sevdāya bak
3. şu gibi her alķağā meyl itme bu gülzārda
Kāmetün servi gibi bir himmeti bālāya bak
4. Ćin ü Māĉinün ĥarācın almağā ĥükm itdi yār
Müşk-bār olmiş ol iki 'anberin tuğrāya bak
5. Görmedünse kıana müstağraķ **Ĥayālī** dāğını
Fi'l-meşel gkde řafaķ iķre²³⁰ tutulmiř²³¹ aya bak

93.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [32a]
1. Būstān-ı ser-i kūyuñ tolanup āb gibi
Ćerĥe girüp dokerin göz yaşı dūlāb gibi
  2. Pertev-i nūr-i²³² Nebī berķ urur alnuñda
Ruĥlaruñ al durur benlerün ařĥāb gibi
  3. řāf kııl āyine-i kıalbünü mānend-i kıadeĥ
Olma gel²³³ kimseye kıan yağı mey-i nāb gibi

²²⁶ Bu gazel, HBD'de 8 beyittir. HBD'deki 4, 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Tarlan, 1992: 175).

²²⁷ iķre: iķinde HBD.

²²⁸ tutulmiş: toğmiş HBD.

²²⁹ Zülf-i: Zülf ü HBD.

²³⁰ iķre: iķinde HBD

²³¹ tutulmiş: toğmiş HBD.

²³² nūr-i: nūr u HBD.

²³³ olma gel: olmağıl HBD.

4. Kime ağzı haberin şordum ise yoğdur dir
Dehen-i tengi nigāruñ çatı nā-yāb gibi
5. Çünkü sen servūñ ayağına **Ḥayālī** iremez
Başını taşlara dögse n'ola seyl-āb gibi

94.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağıladı
Bir şanem yādına zünnār-ı maḥabbet bağıladı
2. Gördi Mecnūn kim benī Ādemde yoğ resm-i vefā
Vardı ol dīvāne vaḥşilerle ülfet bağıladı
3. Maḥmil-i tābūtda olur metā'ı bir kefen
Şol ki birkaç gün fenā dünyāda şöhret bağıladı
4. Genc-i zāta²³⁴ nefis ejderhāsın itdi pās-bān
Gör²³⁵ tılısm-ı ādemi üstād-ı ḥikmet bağıladı
5. Yād-ı la' lūñle **Ḥayālī** nūş ider hūn-ı ciger
Gör ṭabīb-i hecr añā cānā ne şerbet bağıladı

95.

Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

- [32b] 1. Göñül seni dileyü her cenāba yüz tıtdı
Ḥayāl-i āb-ile teşne serāba yüz tıtdı

---

²³⁴ zāta: cāna HBD.

²³⁵ Gör: Çün HBD.

2. Nişānuñ almağa iy meh hūrūf-ı kevkebden
Müneccim encüme monlā²³⁶ kitāba yüz tıtdı
3. Cihāna ‘aks-i ruḥuñ tā ki düşdi maḥlūḳuñ
Kimisi nāra kimi āfitāba yüz tıtdı
4. Qarār-gāhı idi bir zamānda her²³⁷ şāhuñ
Göñül serāyı ki şimdi ḥarāba yüz tıtdı
5. **Ḥayālī** yār ararlar yeri göği tılanup
Fiğānlarum göge yaşum türāba yüz tıtdı

96.

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

1. Nigārā bezm-i ḥüsnüñde dil-i mestānemüz qaldı
Perin yaqmış cemālūñ şem‘ ine pervānemüz qaldı
2. Ğarībūñdür anı hoş tı²³⁸ efendi işte biz gitdük
Göñül dirler ser-i kūyuñda bir dīvānemüz qaldı
3. Yürek qan oldı hicrāndan vücūdum çekdi el cāndan
Fedā oldı yoluña cümlesi zīrā nemüz qaldı
4. Başumdan ‘aql ise gitdi dil-ile cān revān oldı
Ten-i bī-i‘ tibār adlu qurı vīrānemüz qaldı
5. **Ḥayālī** devlet-i bī-i‘ tibāra baqmaduñ gitdüñ
Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz qaldı

---

²³⁶ monlā: mollā HBD.

²³⁷ her: bir HD.

²³⁸ Ğarībūñdür ānı hoş tı: Anı hoş tı ḡarībūñdür HBD.

97.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [33a] 1. Şaldugumda²³⁹ hāne-i 'aşkuñ ezel bünyādını
Taşa kullandum belā iklīminüñ Ferhādını
2. Bir nihāl-i tāze sevdüm bağ-bān-ı dehr iken
Gülşenüñ āzāde²⁴⁰ kıldum servini şimşādını
3. 'Ālem-i ervāhdan Mecnūn du'ā eyler baña
Hayr-ile yād eylemek yegdür kişi üstādını
4. Hākinüñ her zerresi Ferhāduñ eylermiş fiğān
Bī-sütūnda bir kişi çağırsa Şirīn adını
5. İy **Hayālī** 'aşka inkār itse zāhid tañ degül
Hayli müşkildür kişi terk eylemek mu' tādını

98.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. İtmezem gülzār seyrin bülbül-i şeydā gibi
Meskenüm Kāf-ı kanā' at olalı ' ankā gibi
2. Kūhveş çek dāmenin şahrā-yı 'ālemden göñül
İki yağa ıssı olmak isteseñ deryā gibi
3. Bir içim şu minnetin çekdürme naḥl-i kıddüñe
Tā ki kıadrün mīvesi rağbet²⁴¹ bula ḥurmā gibi
4. Sūzen-i dil-düz-ı ğamzeñdür baña ḥāyil olan
Yoksa eylerdüm tecerrüd kaçdını 'İsā gibi

²³⁹ Şaldugumda: Şalduguñda HBD.

²⁴⁰ āzāde: āzād HBD.

²⁴¹ rağbet: 'izzet HBD.

5. Zerre deñlü kılmaduñ dehre **Ḥayālī** i‘ tibār
Ṭopuñ ağsun göklere mihr-i cihān-ārā gibi

99.

- [33b] 1. *Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün*
Şubḥ-dem alup ‘ Uṭārid destine zerrīn ḳalem
Defter-i sīm-āb-gün-ı ṭāreme çekdi raḳam
2. Emr-i şāhı yazdı bildirdi emīr-i çerḥe kim
Cem‘ ola Kerrūbiyān ḥ‘ānında şāhuñ biş ü kem
3. Sūr-ı şāha oḳımağa encüm-i seyyāre[y]i
Tevsen-i gerdūna bindi şāh-ı ḥāver şubḥ-dem
4. Aṭlas-ı gerdūmı ḳat ḳat eyleyüp yığdı Zuḥal
Ḥāk-i pāy-ı raḥş-ı şāha itmege ferş-i ḳadem
5. Altun üsküflü²⁴² güneş der-bān-ı sūr-ı şāhdı
Virdi sancaḳ ḳal‘ a-i mīnā-nümāyı²⁴³ lā-cerem
6. Ḳahramān-şavlet²⁴⁴ Ferīdūn-saṭvet İskender-şıfat
Sencer ü Dārā²⁴⁵-şalābet Keyḳubād u Cem-ḥaşem²⁴⁶
7. Zıll-ı Yezdān dāver-i devrān Süleymān-ı zamān
Ḥusrev-i İrān u Tūrān vālī-i vālā-himem
8. ‘Arşa[y]ı ḥālī bulup yilmiş yüpürmiş bādveş
Rüstem ü İsfendiyār u Zāl u Sām u Güsthem

²⁴² üsküflü: üsküfle FD.

²⁴³ nümāyı: nümāya FD.

²⁴⁴ şavlet: heybet FD.

²⁴⁵ Sencer ü Dārā: Sencer-i Dārā FD.

²⁴⁶ Keyḳubād u: Keyḳubād-ı FD.

9. Midhāt-i tīgüñ şehā *Lā seyfe illā zü'l-fikār*²⁴⁷
Vaşf-ı şān-ı tır-i kavşün²⁴⁸ āyet-i nūn ve'l-ķalem
10. Hādīm-i kem-ter ķapuñda Mışr sultānı şehā
Āsitānuñ ķullarından Hıusrev-i mülk-i 'Acem
- [34a] 11. Salţanat gülzārınuñ nev-res nihāl-i servisin
Ġonçe-āsā baş açup eyler du' ā buñca ümem
12. Şol Süleymānsın ki İbrāhīm olupdur Āşafuñ
Enbiyānuñ himmeti üstüñde hāzır dem-be-dem
13. Muşţafanuñ sünneti devrũñde cārīdür şehā
Ehl-i İslāma du' ā-yı devletũñ farz u ehem²⁴⁹
14. Şīt-i nāyuñ sūrda sūr-ı İsrāfīl²⁵⁰ olmasa
Dirilüp bir yere gelmezdi şehā buñca ümem
15. Nāy-ı rüyınuñ şadāsı gūşına ķılmaz eşer
Eyledi kūs [u] nefirũñ ğulğulı hāķķı aşam
16. 'Arş-āsā ķurduğuñ her hāyme At Meydānına
Sāye-bān-ı çerh-i aţlas aña nisbet pest ü kem
17. Her birisi bir şukūfe şan dıraht- ı ravzadur²⁵¹
'Ayş u 'işret ķılmağa²⁵² altında ğılmān-ı İrem

²⁴⁷ Bu sözü Hz. Muhammed, Uhud Savaşı esnasında zülfikar adı verilen kılıcı Hz. Ali'ye verirken söylemiştir. Anlamı şöyledir: "Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." (Öz, 2013: 553).

²⁴⁸ Vaşf-ı: Vaşf u FD.

²⁴⁹ farz u ehem: farz-ı a' am FD.

²⁵⁰ İsrāfīl: Srāfil FD.

²⁵¹ ravzadur: ravzadan FD.

²⁵² ķılmağa: İtmege FD.

18. Başka başka cümle maḥlūkı konuḡladuñ şehā
Oldılar ḡānuñda enva^c -1 ni^c amdan muḡtenem
19. Mihr ü meh ḡurs oldı nuḡl encüm simātı heft çerḡ
Yayılpdur yağmaya ḡānuñda enva^c -1 ni^c am
20. Şöyle sīr itdūñ nefāyisden cihān ḡalkım şehā²⁵³
İştihāya aş yirerdi mā'ideñde her şikem
- [34b] 21. Cümle maḥlūḡa şofrañdan nevāle ḡasm olur
Ger nemek olsa yetişmez maḡbaḡuñda heft yem
22. Ḳaḡre-i şebnemce gelmez devr-i sūruñda²⁵⁴ şehā
Çeşme-i mihr olsa şerbet kāseler eflāk hem
23. Nīze-i zerrīn elinde Ḥusrev-i evreng-i çerḡ
Nīze-bāz olmış öñünde iy şeh-i gerdūn-ḡaşem
24. Dikdi bir zerrīn ḡabaḡ meydān-ı gerdūna o şāh²⁵⁵
Tīr atar yer yer şihāb idüp kemān-ı çerḡi ḡam
25. Ḥaḡınup Mışrī ḡılıç ḡullaruñ itse cündlik
Mīş²⁵⁶ olur ol rezmde şīr-i jiyān [be]br-i dijem
26. Ḥusrevā bezmüñ neşātıñdan zebān-ı ḡāl-ile
Sāzlar her sū naḡam-sāz olup iderler naḡam

²⁵³ Şöyle sīr itdūñ nefāyisden cihān ḡalkım şehā: Şöyle sīr itdūñ cihān ḡalkım simātıñda şehā FD.

²⁵⁴ devr-i sūruñda: rüz-ı sūruñda FD.

²⁵⁵ nişān

²⁵⁶ Mīş: Mūş FD.

27. Mūmdur yanmağa bezmüñ gicesi şems ü kamer²⁵⁷
Şem^ç -dān-ı nuḡre-kūpuñdur sipihr-i pūr-direm
28. Şöyle rüşen etdi²⁵⁸ māh-tābı²⁵⁹ şām-ı tār kim
Şāh-ı hāverden girizān oldı şan cünd-i zulem
29. Od şaçar ağzından her yaña eyā şāh-ı cihān²⁶⁰
Cānı yoḡdur ejdehānun kim öñünde ura dem²⁶¹
30. Şāh-ı hāver havfdan çıkdı hişār-ı çārūma
Āsumāniler burūc-ı çerhe dikdiler²⁶² ç alem
- [35a] 31. Zin-i zerrin-i hilāli mīr-i aḡūr-ı każā
Hīnk-i çerhe urdu қоşmağa қоşuñda şubḡ-dem
32. Қан қағанур tevsen-i gerdūn anı şanma şafaḡ
Heybetinden raḡşınıñ iy Hūsvrev-i mülk-i himem²⁶³
33. ç Arşa-i nazm içre şāh ögdül virürse baña ger
Raḡş-ı tab^ç um eyleye iki cihānı bir қadem
34. Yaḡam āh-ı āteşinümle sipihrüñ dāmenin
Dest-i miḡnetden **Fiḡānī** ger alınmazsa yaḡam
35. Baḡrumı biñ pāre itdi²⁶⁴ fāḡa şemsşiri bu dem²⁶⁵
Gözlerüm yaşı anuñçün baḡladı reng-i baḡam

²⁵⁷ şems ü kamer: şem^ç -i kamer FD.

²⁵⁸ Burada vezin bozulmaktadır. Anlam ve vezin gereḡi FD'den de istifade edilerek "eyledi" olarak okunması icap etmektedir (Karahān., 1966: 10).

²⁵⁹ māh-tābı: meh-tābı FD.

²⁶⁰ Od şaçar ağzından her yaña eyā şāh-ı cihān: Od şaçarken dem-be-dem ağzından iy şāh-ı cihān FD.

²⁶¹ kim öñünde ura dem: Kim ura öñünde dem FD.

²⁶² dikdiler: çün dikdi: FD.

²⁶³ himem: ç Acem FD.

²⁶⁴ itdi: kıldı FD.

²⁶⁵ dem: şehā FD.

36. Bu meşel meşhürdur ellerde manşib dest-māl
Birini eyle 'ināyet gözlerüm yaşın silem
37. Yeter ağladuñ yaşıñdan mācerā ma' lūmdur
Destüñi qaldır du' āya cümleden oldur ehem
38. Nice kim²⁶⁶ burc-ı kılā' -ı t̄arem üstinde ola
Şehriyār-ı çār-bāliş şāhib-i tabl u ' alem
39. Eyle ol şāha du' ā kim cümle eylerler du' ā
Zāhid²⁶⁷ -i eknāf-ı Ka' be sākin-i şāhn-ı Harem
40. Sūrlar ile şafā sür dünye turduqca şehā
Hānedānuñ beklesin eltāf-ı Dārā-yı²⁶⁸ kıdem

100.

Mef' ulü/ Fā'ilātü/ Mef' āilü/ Fā' ilün

- [35b] 1. Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-^c izār
Gülzār-ı ğamda bencileyin bülbülüñ hezār
2. Sulţān-ı ' aşqam oldı şerār-ile dūd-ı āh
Şāhrā-yı ğamda üstüme bir çetr-i zer-nigār
3. Şu kanlu kanlu dāğ-ile bu cism-i hūn-feşān²⁶⁹
Oldı şeh-i belāya bir altun beneklü zār
4. Esrār-ı ' aşquñ añlayalı hayretin şehā
Terkīb-i cismüm eyledi bād-ı fenā ğubār

²⁶⁶ Nice kim: Nitekim FD.

²⁶⁷ Zāhid: Zāyir FD.

²⁶⁸ Dārā-yı: Dādār FD.

²⁶⁹ hūn-feşān: nā-tüvān FD.

5. Kimdür **Figānī** dirseñ eyā Ḥusrev-i cemāl²⁷⁰
Bir derd eşiri ʿ aşk-ile Ferhād-ı rūzigār

101.

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

1. Ağlamazsa beni bir dem acıyup dīdelerüm
Göreyin ʿursun iki gözine ḥūn-ı cigerüm
2. Yerden üstün ola gerdün göreyin ḥaşre degin
Ki cihān içre benüm üstüme oldur dönerüm
3. Görünen şanma şafağ dün gice çerḥuñ iy meh
Yüzini ḳana yudı sille-i āh-ı seḥerüm
4. Cān virüp cān alıyor bister-i miḥnetde gönül
Ağlasun anuñiçün ḳan yutuban dīdelerüm
5. Ğam-ı hecrüñle Figānī ruḥ[1] zer-gün oldı
Daḥı meyl itme misin aña eyā sīm-berüm

102.

Mefʿülü/ Mefʿālü/ Mefʿālü/ Feʿülün

- [36a] 1. Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḥları māhı
Āhum sevinüp gök yüzine atdı külāhı
2. Varduḳca çemen seyrine göz degmemek içün
Ol nergis-i²⁷¹ mestāneyi şaḳla İlahī

²⁷⁰ Ḥusrev-i cemāl: Ḥusrev-i zamān FD.

²⁷¹ nergis-i: gözleri FD.

3. Oğ gibi beni bağına başardı kemānlar²⁷²
Bir göz²⁷³ ucıyla baña kılsaydı²⁷⁴ nigāhı
4. Dil mürdesini düşde didüm kim ider ihyā
Göster baña Hāzret-i ‘Īsī Memi şāhı
5. Yār ışığını bekle odur maṭlab-ı a‘lā
Terk eyle **Fiğānī** yūri var maṣīb-ı cāhı²⁷⁵

103.

Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mef‘āilü/ Fā‘ilün

1. Yüz virmesün meded diñüz ol māh-pāreye
Şol hāl ü haṭ diyen²⁷⁶ bir iki yūzi qaraya
2. Tīğūñ şu deñlü zaḥmuma ḳan ağıladur ki āh
Sīnemde acır oldı benüm²⁷⁷ yāre yāreye
3. Baḥr-i ğamuñda mevc-i belā dil sefinesi²⁷⁸
Cānā hevā-yı zūlfūñ-ile urdı qaraya
4. Kūyuñda ḳaṭre ḳaṭre sirişküm benüm hemān
İy meh felekde beñzedi yer yer sitāreye
5. Eksiklik itdi **Fiğānī** diñ eylesün tamām²⁷⁹
İy her geh düşen olur ise o māh-pāreye²⁸⁰

²⁷² kemānlar: kemānuñ FD.

²⁷³ göz: gözi FD.

²⁷⁴ kılsaydı: kıla idi FD.

²⁷⁵ maṣīb-ı cāhı: maṣīb u cāhı FD.

²⁷⁶ diyen: dinen FD.

²⁷⁷ benüm: begüm FD.

²⁷⁸ Baḥr-i ğamuñda mevc-i belā dil sefinesi: Ğarḳ eyledi mevc-i belā dil sefinesin FD.

²⁷⁹ Bu beyit, FD’de

“Mihruñ zevālden başı ḳurtulmaz Fiğānīyā

Kim koğdı yāri sāye diyen yūzi qaraya” şeklindedir (Karahan, 1966: 109).

²⁸⁰ Vezin bozuktur.

104.

Mef'ūlü/ Fā'ilātü/ Mef'āilü/ Fā'ilün

- [36b] 1. Hiddet²⁸¹ odına tîği nigāruñ zebānedür
Cevherleri yüzine²⁸² şererden nişānedür
2. Yanuñda murğ-ı dil n'ola ārām eylese
Tîğ-i mücevherüñ aña çün āb u dānedür
3. Bir baħrdur kefüñdeki şemşir-i āb-dār
Yer yer içindeki cevheri dürr-i yegānedür
4. Tîğüñ sipihr ü cevheri²⁸³ yer yer²⁸⁴ kevākibi
Hün-ı dilüm yüzinde şafağdan nişānedür
5. Şi' r-i²⁸⁵ **Figānī** ol şeh-i mülk-i melāhatüñ
Evşāf-ı tîği-ile bir āb-ı revānedür

105.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Yine enfās-ı lebüñle iy Mesih-i Hızr-pey
Kāleb-i fersüdesi eţfāl-i bāğüñ²⁸⁶ oldu ħay
2. Hıl' at-i rengin ' aţā etdi²⁸⁷ ser-ā-ser nev-bahār
Kara çulda gerçi kōmışdı dırağtı bād-ı dey
3. Gül gül olmışdur kızarup tāb-ı mülden ' arızı
Şol kadar nüş eylemiş lāle çemen bezminde mey

²⁸¹ Hiddet: Haset FD.

²⁸² yüzine;yüzinde FD.

²⁸³ sipihr ü cevheri: sipihr cevheri FD.

²⁸⁴ yer yer: bir bir FD.

²⁸⁵ Şi' r-i: Şi' rün FD.

²⁸⁶ eţfāl-i bāğüñ: bāğ-ı cihānuñ FD.

²⁸⁷ etdi: kıldı FD.

4. Tîr-i dil-düzuñ irüp revzenler açdı her taraf
Näleler kılsa ʿ acerb mi üstüh ʿānum mişl-i ney²⁸⁸
5. Şiʿ r-i pür-süzüñ²⁸⁹ **Figānî** görse Hüsrev hâkde
Süzîş-i şevkiyle cānına urupdı nice key

106.

Mefʿ ālün/ Mefʿ ālün/ Fe ʿ ūlün

- [37a] 1. Bahār irdi yine artdı cünūnum
Bulandı taşdı sey-āb-ı ʿ uyūnum
2. Görelden lālenūñ destimde cāmı
Unutdum²⁹⁰ kāse-i şabr u sükūnum
3. Baş açık kıpkızıl dīvāne ğonçe
Lebüñsüz iy yanağı lāle-gūnum
4. Taķup sevsen kefen dir gerdenine²⁹¹
Kılıcuñ işte vü işte boyunum
5. İdersem daʿ v̄yi erlik²⁹² demidür²⁹³
Figānî Zāl-i gerdūn key zebūnum

107.

Mefʿ ūlū/ Fāʿilātü/ Mefʿ ālū/ Fāʿilün

1. Tübî kadūñe serv-i hırāmān olalı ķul
Āzāde oldı bāğ-ı cihānda hāzāndan ol

²⁸⁸ mişl-i ney: hem-çü ney FD.

²⁸⁹ Şiʿ r-i pür-süzüñ: Şiʿ r-i pür-süzum FD.

²⁹⁰ Unutdum: Ufatdum FD.

²⁹¹ dir gerdenine:gerdenine dir FD.

²⁹² daʿ v̄yi erlik: daʿ v̄-i erlik FD.

²⁹³ demidür: yeridür FD.

2. Geçmezdi cāna iy aşı yā kimsenüñ sözi
Peykānuñ aña dil döküben eyledi duħul
3. Nün oldı āmetüm ħam-ı ebrü-yı yār-ile
Rūħum içine nota gibi eyledi ħulul
4. Cām-ı şafā-yı²⁹⁴ zev ideyin dir iseñ dilā
Pir-i muġān ayaġına düş ħāk-i pāyı ol
5. Elden oma **Figānı** fenā vād̄sin şaın
Menzile irgürür giderek²⁹⁵ seni o yol

108.

Mef' ulü/ Fā'ilātü/ Mef' āilü/ Fā'ilün

- [37b] 1. Abdāl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dāġ-ile
Bāzār-ı  aşa cerre gelüpdür çerāġ-ile
2. Feryādı nālemüñ göge ımazdı²⁹⁶ dün gice
Āhum yolına varmasa yalın yaraġ-ile
  3. Ferhādı²⁹⁷ lāle görse idi Bī-sütünda
Şirīn²⁹⁸ seyre ıdı şanurdı otaġ-ile
  4. Bezm-i cihānda şu' le-i āhumla āsumān
Raāşa döndi kim döne yalın bıaġ-ile
  5. El virmedi bu sāk̄-i devrān **Figānıye**²⁹⁹

²⁹⁴ şafā-yı: şafāyı FD.

²⁹⁵ giderek: gide gide FD.

²⁹⁶ ımazdı: aġmazdı FD.

²⁹⁷ Ferhādı: Ferhād FD.

²⁹⁸ Şirīn: Şirini FD.

²⁹⁹ **Figānıye**: **Figānıya** FD.

Bezm-i cihānda³⁰⁰ yıqdı beni bir ayağ-ile

109.

Mef'ülü/ Mef'āilü/ Mef'āilü/ Fe'ülün

1. Ruhsārelerüñ³⁰¹ zülfüñ için itdi şehādet
Bir dīni qaradur ki ider şemse 'ibādet
2. 'Ankā-yı dilüm seyr-i cihāna heves itmez
Menzil-geh olalıdan aña Qāf-ı qanā' at
3. Bir gün sen eger kulbe-i aḥzānuma gelseñ
İy serv muqarrer kopar ol demde³⁰² kıyāmet
4. Şol hük-m-i hümāyūna cemālüñdeki zülfin³⁰³
'Anberle yazılmış iki 'unvān-ı melāḥat
5. 'Älemde bu beş beytüñ-ile qal' a-i şic' re
Urduñ be **Figānī** yine bir top-ı belāgat

110.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [38a]
1. İy sehī-ḳadd ğam-ı zülfüñle perīşān-ḥālem
Sāyeveş ḥākde üftādeyem ü pā-mālem
  2. Didüm iy āh nesin zāviye-i gerdūnda
Baş açuḳ yalın ayaḳ didi ki bir abdālem
  3. Pāy-māl olduğına 'āşıḳ-ı sevdā-zedeler

³⁰⁰ cihānda: belāda FD.

³⁰¹ Ruhsārelerüñ: Ruhsārlaruñ FD.

³⁰² ol demde: ol günde FD.

³⁰³ zülfin: zülfüñ FD.

Başda³⁰⁴ ol zülf-i siyāhuñ dir imiş ben dālem

4. Ğam-ı haṭṭuñla olan āha disem kimsin dir
Ravza-i çerḥde ṭāvūs-ı zümüröd-bālem
5. Şeb-i hicrānda **Figānī** bu kara bahtumdan
Kākül-i yār gibi ḥayli müşevveş-ḥālem

111.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Gözümñ kaşırını³⁰⁵ idinse³⁰⁶ ḥayālün n’ola cāy
Şeh-i ‘ālemdür idinse yeridür sırça-serāy
2. Şeb-i firḫatde gözüm ḥāb-ile ceng eyle[mege]³⁰⁷
Müjeden bağladı iy dil³⁰⁸ yine bir kara alāy
3. Bām-ı çerḥ üstine nālem çıkuban ṭıfl gibi
Aşağa inmege ḳorḳar ḳıgırup dir iy³⁰⁹ vāy
4. Bir nefes nāleme³¹⁰ dām³¹¹ olmağa ḳomaz deyü ben
Gösterür illere barmaḳ-ile beni [bezmde]³¹² nāy
5. Ayağı illere³¹³ taḳsīm idesin bezmünde³¹⁴
Niçün iy sākī **Figānī** ḳuluña degmeye pāy

---

³⁰⁴ Başda: Başdan FD.

³⁰⁵ kaşırını: kaşımı FD.

³⁰⁶ idinse: eylerse FD.

³⁰⁷ Beytin anlam ve vezni gereği FD’deki şekli de esas alınarak bu şekilde tamamlanmıştır (Karahan, 1966: 126).

³⁰⁸ dil: meh FD.

³⁰⁹ ey: eydür FD.

³¹⁰ nāleme: nālemi FD.

³¹¹ dām: dem FD.

³¹² Mürettibin, sehven yazmayı unuttuğunu düşünmekteyiz. FD esas alınarak bu şekilde tamamlanmıştır (Karahan, 1966: 126).

³¹³ ayağı illere: illere ayağı FD.

³¹⁴ bezmünde: bezm içre FD.

112.

Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

- [38b] 1. aşuñ yanındağı ālũñ degũldũr iy meh-rũ
Sitāredũr kim olupdur hilāle hem-pehlũ
2. Őemim-i kākũlũñ almıř³¹⁵ nesim gũlřende
Dimiş ki sũnbũle sende emānet olsun bũ
3. Arađdan eyledi ũn dāmenini zũlfũñ ter
utar urutmađa nār-ı izāruña arřu
4. Diyār-ı dilden eger kim geerse peykānuñ
Di cāna uğrasun elbetde iy hilāl-ebrũ³¹⁶
5. **Fiđān**7yařuñı døk rũz-ı hecri zũlfinde³¹⁷
Ağ ağe ara gũn iũn durur meřeldũr bu

113.

Mef'ũlũ/ Fā'ilātũ/ Mef'āilũ/ Fā'ilũn

1. Her kim dilerse ağ ola yũzi semen³¹⁸ gibi
anlara boyasun tenini Kũh-ken gibi
2. āk itmez-idi dāmene dek yağasın abā
Sine-be-sine olsa saña pirehen gibi
3. Cān gibi şaqlasa n'ola cānā cihān seni
Sen cānı olduñ anuñ u ol saña ten gibi

³¹⁵ almış: añmıř FD.

³¹⁶ iy hilāl-ebrũ: ey aşı ya kemān-ebrũ FD.

³¹⁷ rũz-ı hecri zũlfinde: rũz-ı hecr-i zũlfinde

³¹⁸ semen: kefen FD.

4. Ben ol dilâverem ki getürdüm zamānede
Zāl-i sipihruñ arķasını yere zen gibi
5. Olduñ **Figānī** çünkü³¹⁹ ser-ender³²⁰ zamānede
Serverlik eyle Husrev-i mülk-i suħan gibi

114.³²¹

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [39a]
1. Dökmege ķanını ħalkuñ ki müjeñ āl eyler
Bize geldükçe toķınmaz geķer iħmāl eyler
  2. Merdüm-i dīde kenār itmege ol serv-ķadi
Yetmiş iki dereden Şu getürür³²² āl eyler
  3. Dāne-i ħālūñe meylüm tıyup İblīs raķīb
Beni Ādem gibi dergāhdan idlāl eyler³²³
  4. Toğruluk itdügüm iķün benüm³²⁴ ol serv-i revān
SāyeveŐ yerlere ķalar beni pāy-māl eyler
  5. Gül yüzüñsüz idemez řab‘-ı **Figānī** efgān
GülŐenüñ bülbülünü faşl-ı ħazān lāl eyler

115.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Cā-be-cā iy sīm-ten cismümde³²⁵ dāğ-ı ħün-feŐān
Aşlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān

³¹⁹ çünkü: tā ki FD.

³²⁰ ser-ender: ser-āmed FD.

³²¹ Bu gazel, FD’de 7 beyittir. FD’deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Karahan, 1966: 42).

³²² getürür: getirüp FD.

³²³ Beni Ādem gibi dergāhdan idlāl eyler: Dergehünden beni Ādem gibi idlāl eyler FD.

³²⁴ iķün benüm: iķün midür FD.

³²⁵ cismümde: sinemde FD.

2. Şāh-ı ʿaşqam oldı āfāk içre iy hūrşīd-ḥad
Dūd-ı āhum üstüme bir lāciverdī sāye-bān
3. Gıtdi nālem ʿarş qandīlin çıqıp uyarmağa
Dūd-ı āhum anuñ öñünce götürdi nerdübān
4. Yerde gökde zerreveş şabr u qarārüm qalmadı
Görmeyelden³²⁶ gün yüzüñi iy meh-i nā-mihri-bān
5. İy **Fiğānī** bu gice sevdā-yı zūlf-i yār-ile
Dūd-ı āhum başın alup göklere oldı revān

116.

Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefʿāilü/ Fāʿilün

- [39b] 1. Virdüm dehān-ı dilbere dil ğāyibāne ben
Miqdār-ı zerre görmedin andan nişāne ben
2. Bezm-i belāda şemʿ üñ özi göyünür³²⁷ baña
Süz-ı derūnum aĝlar isem yana yana ben
  3. Şaçdum³²⁸ ümīd ḥākine toḥm-ı sirişkümü
Ḥāl-i ʿizār-ı yāri görüp dāne dāne [ben]
  4. Meclisde laʿl-i dilberi öpmek dilerse cām
Qanımı şu yerine içem qana qana ben
  5. ʿAvn-i İlāh reh-ber olursa **Fiğāniyā**
Mülk-i suḥande beglik idem Ḥusrevāne ben

³²⁶ Görmeyelden: Göreliden FD.

³²⁷ göyünür: görünür FD.

³²⁸ Şaçdum: Ekdüm FD.

117.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Vādī-i ğamda benem Mecnün gibi nā-şād olan
Bī-sütün-ı ğamda dil tıflı durur Ferhād olan
2. Vāmıķ u Ferhād u Mecnün ancaķ añlar ķadrümi³²⁹
Bilür üstāduñ cihānda ķadrini üstād o[lan]
3. Cām-ı mey tesbīhüm ü mey-ķānedür Beytü'l-ķarām
Nām-ı dilberdür zebānumda hemān evrād o[lan]
4. Mescid olmaz ise zāhid ķāzıruñ mey-ķāne līķ³³⁰
N'eylesün n'itsün cenāb-ı dil-rübādan yad olan
5. İy **Figāniye** naşīhat eyleyen gel fāriğ ol
Pīr pendin eslemez rüsvā-yı māder-zād olan

118.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'ālü/ Fā'ilün

- [40a]
1. Ol ğonçe ğül gibi taķılr ķāre muttaşıl
Bülbül gerekse ğöñlüñi ğiñ tut gerek tarıl
  2. Naķl-i ümīdüñ ister iseñ ber vire dilā
Her süya eşķ-i cüyü revān eyle muttaşıl
  3. Şāyed kenār ola saña ol serv-i hoş-ķırām
İy dīde naķd-i eşķi revān it dökül şaçıl
  4. Cānuma ğeçdi ķāresi³³¹ iy ķaşı yā deyü
Ķanlu çıkardı sīnede ğamzeñ oķını dil

³²⁹ ķadrümi: derdümi FD.

³³⁰ mey-ķāne līķ: mey-ķānedür FD.

³³¹ ķāresi: yāresi FD.

5. Qānūn-ı mihri diñlemez ol yār-i dil-firīb
Sen nāleñi **Figānī** gerekse hezār kıł

119.

- Fā'ilātün/ Fā'ılātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. İy göñül luř eyle feryād u vādan vaz gel
Sen dağı iy serv-i-ķad cevır ü cefādan vaz [gel]
2. Leblerüñden buse vir didüm nigārā hışm-ile³³²
Niçe söylersin didi olmaz du' ādan³³³ vaz [gel]
3. Firķatüñde³³⁴ zār zār ağladuğum gören didi
Var birini dağı sev ol bī-vefādan vaz gel
4. Göñlüm alduñ nāz-ile alma³³⁵ raķībüñ mihrini³³⁶
şu gibi iy serv-ķad her yaña³³⁷ cādan vaz [gel]
5. Her ne cevrüñ var ise eyle **Figānī** bendeñe
Tek raķibe iy şanem mihr ü vefādan vaz gel

120.³³⁸

- Fā'ilātün/ Fā'ılātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
[40b] 1. Degdüğine cümle ĥüsn esbābı Yūsufdan saña
Hüccet ol ĥař iki ruĥsār iki řāhiddür aña
2. Niçe lāf-ı ĥüsn ider her gice iy ĥürřid-ĥař³³⁹

³³² hışm-ile: didi kim FD.

³³³ du' ādan: recādan FD.

³³⁴ Firķatüñde: Firķatüñle FD.

³³⁵ alma: aña FD.

³³⁶ mihrini: kahrını FD.

³³⁷ yana: süya FD.

³³⁸ Bu gazel ED'de 6 beyittir. ED'deki matla ve makta beyti alınmış olup 2., 3., 4. ve 5. beyitler alınmamıştır (Saraç, 2002: 42-43).

³³⁹ Burada yaygın kullanıma aykırılık olduğu için "had" kelimesi olması kuvvetle muhtemeldir.

‘Arz-ı dīdār eyle māh-ı çār-deh kıalsun taña³⁴⁰

3. Tīrūñi hūn-ı cigerle besledüğüm dilde bu
İy kemān-eb rū beni unutmaya her dem aña³⁴¹
4. Ol iki ruhsār-ı zībādan olup cānā hacil
Başın alup gitdi mihr ü māh mağribden yaña³⁴²
5. Şüret-i Mecnūnı³⁴³ bir naqqāş taşvīr eylemiş
Gördüm **Emrī**³⁴⁴ ger za‘ if olaydı beñzerdi baña

121.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Küşte-i tīg-i ğam-ı ‘aşq olduğumçün iy melek
Bir zümürüd kıubbe³⁴⁵ yapıdı üstüme tāk-ı felek³⁴⁶
2. Keh-keşāndur rişte-i teşbīh encüm dānesi
Üstüme ol türbede tesbīh-ğ āndur her melek
3. Türbetümde her gice yanar kıanādīl-i³⁴⁷ nücüm
Meşhedüm üstine ya örter³⁴⁸ felek zerrīn³⁴⁹ benek
4. Mihr ü mehdür şanma iki türbe-dārumdur benüm
Birisi aħşama dek bekler birisi şubħa dek
5. Kıabrüm üstinde kıurulmuş ğaymedür çerğ **Emriyā**

³⁴⁰ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 42-43).

³⁴¹ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 42-43).

³⁴² Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 42-43).

³⁴³ Şüret-i Mecnūnı: Emriyā Mecnūnı ED.

³⁴⁴ **Emrī**: anı ED.

³⁴⁵ kıubbe: türbe ED.

³⁴⁶ tāk-ı felek: çerğ-i felek ED.

³⁴⁷ kıanādīl-i: kıanādīldür ED.

³⁴⁸ ya örter: örter ya ED.

³⁴⁹ zerrīn: altun ED.

Zer tınābıdur şu³⁵⁰ ā¹ āfitāb³⁵⁰ altun³⁵¹ direk

122.

Mef'ülü/ Fā'ilātün/ Mef'ülü/ Fā'ilātün

- [41a] 1. Murğ-1 ğam-1 nigāra dil āşiyāne ancağ
Eşk ü şerār-1 āhum āb-ile dāne³⁵² ancağ
2. Cismüm elifler ile zeyn eyledüm gören dir
Yer yer sütünü³⁵³ kıalmış vīrān-ḥāne ancağ
3. Sīnemde dāğ-1 bī-ḥad gördi vü yār didi
Abdālum³⁵⁴ olduĝuña bunlar nişāne ancağ
4. Çerḥ üzre keh-keşān u encüm midür şanursın
Cān murğın avlamaĝa dām-ile dāne ancağ
5. Meydān-1³⁵⁵ aşğ içinde kıoşmaĝa ğam³⁵⁵ semendin
Zülf-i nigār³⁵⁶ **Emrī** bir tāziyāne ancağ

123.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. ³⁵⁷ Aşık olmış çerḥ saña şanma ḥürşid ü kamer
İki taş almış eline sīnesin tırmaz döger
2. Her kıaçan ta³⁵⁷ līm-ḥāne içre oğ atsañ varup
Tīrūne iy kıaşı yā sīne tıtarlar tıblalar³⁵⁷

³⁵⁰ şu³⁵⁰ ā¹ āfitāb: şu³⁵⁰ ā-1 āfitāb ED.

³⁵¹ altun: āhum ED.

³⁵² āb-ile dāne: hep āb u dāne ED.

³⁵³ sütünü: ocağı ED.

³⁵⁴ Abdālum: Abdāl ED.

³⁵⁵ ğam: cān ED.

³⁵⁶ nigār: nigār-1 ED.

³⁵⁷ Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 82).

3. Eşk-i gül-gün kaldı hayf iy Husrev-i şîrîn-dehen³⁵⁸
Râh-ı gâmda sürmek itseñ³⁵⁹ gitmedin³⁶⁰ bir dem düşer
4. Gülsitân-ı dehr içinde serv-şadler çok velî
Her zamân gönülünden iy kaşı kemân tîrûñ geçer
5. Bunca sîm-i eşk-ile fahr eylesem **Emrî** n'ola
Çerçi gör kim bir iki dînâr-ile gögsin gerer

124.³⁶¹

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

- [41b] 1. Pây-mâl eyleme gîsû-yı ' abîr-efşânuñ
Kuyruğın başma nigârâ uyur ejderhânuñ
2. Jâleler dürr-i Necef tağdı kulağına meger³⁶²
Oldı gül halka-be-güşı o ruğ-ı zîbânuñ
3. Añmaduñ hiç günâhın yine yuduñ taraduñ
Yazuğı boynuña ol zülf-i ' abîr-âsânuñ³⁶³
4. Gönçe tıflını belîñletdi şadâ-yı bülbül
Ağzın açup tükürürse n'ola şebnem anuñ
5. **Emriyâ** şanma şafağ sille-i âhumla seher
Yüzini kana yudı³⁶⁴ mihr-i cihân-ârânuñ

125.

³⁵⁸ iy Husrev-i şîrîn-dehen: ayakda ey hürşîd-fer ED.

³⁵⁹ itseñ: itsem ED.

³⁶⁰ gitmedin: gitmeden ED.

³⁶¹ Bu gazel, ED'de 8 beyittir. ED'deki 4, 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Saraç, 2002: 161).

³⁶² meger: anuñ ED.

³⁶³ zülf-i ' abîr-âsânuñ: hağğ-ı ' abîr-efşânuñ ED.

³⁶⁴ yudı: yudum ED.

Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün

1. Maḥabbet šāh-bāzınıñ yuvasıdur benüm başum
Görinür āşiyānında³⁶⁵ kıanadı ucıdur kıaşum
2. Belā deştinde hem-pā gerçi sāyemdür baña lıkin
Kıalır aḥşam olıcaķ ol da olmaz ayaķdaşum
3. İzi tozına yüz sürdüm gözüm gel ağlama luḥ it
Ğubār-ı rāh-ı cānānı yüzümden yumasun yaşum
4. Anuñ 'aynına sen bir kıatrece gelmezsin iy deryā
Dilüñ uzatma ğāfil çağlama çeşm-i güher-pāşum
5. Degül encüm yazar³⁶⁶ her gice altun ḥall-ile ḥaddin
Diler kim ola iy **Emrī** 'arūs-ı dehr oynaşum

126.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [42a]
1. Bülbül-i şeydā nice āh itmesün³⁶⁷ gülzārda
Yılda bir gül açılır ol da miyān-ı ḥārda
  2. Bađrumuñ üstindeki bu kıanlı kıanlı³⁶⁸ dāđlar
Lāledür³⁶⁹ baş çıkarmış kıulle-i kuhsārda
  3. Sīnede³⁷⁰ çekdüm elifler kıāmetüm yād eyleyüp
Serv [ü] 'ar' ar şeklini naķş eyledüm dīvārda
  4. Kıirpigüm üstindeki bu kıatre kıatre yaşlar

³⁶⁵ āşiyānında: āşiyānından ED.

³⁶⁶ yazar: bezer ED.

³⁶⁷ āh itmesün: zār olmasun ED.

³⁶⁸ kıanlı kıanlı: kıara kıara ED.

³⁶⁹ lāledür: lālelerdür ED.

³⁷⁰ Sīnede: Sīneme ED.

Şanki lü'lü'dür dizilmiş dâne dâne târda

5. **Emriyâ** ser-mâye-i 'ömrinde sūd olur ziyân
[H]er ki cānın³⁷¹ şatup alur 'aşkı bu bāzârda

127.

Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün

1. 'Adem itdün vücūdum iy şanem gonçe-dehân-ile
Tenüm bir kı1³⁷² gibi kılduñ yine ol mû-miyân-ile
2. Gözüm müjgân-ı hūn-ālūd-ile şol havza döndi kim
Müzeyyen ola eṭrāfi nihāl-i ergavân-ile
3. Gözüñ tîr atdı bu cāna aña cān atdı bu göñlüm
Niçün atışdı ol kâfir bu birkaç müslümân-ile
4. Elinde rişte-i cān rāzî olursa o 'İsî-leb
Peyamber oyunın oynayalum bu rîsmân-ile
5. Ḥayāl-i gâmda sen³⁷³ tenhâ görürsün deyü iy **Emrî**
Müjem kanlu bıçaqlu oldı çeşm-i hūn-feşân-ile

128.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [42b] 1. Dilde derdüñle belā vü miñnet ü gâam vardur
Dide-i terde ḥayālüñdür daḥı nem vardur
2. La'l-i dūr-bāruñ kızıl yāķūtdan bir ḥoķkadur
Anda ḥasret tiğünñ zaḥmına merḥem vardur

³⁷¹ [H]er ki cānın: Her biri cān ED.

³⁷² kı1: mû ED.

³⁷³ Ḥayāl-i gâmda sen: Ḥayālün gâmzesin ED.

3. Lāle-i kabrüm ʿ araḳ-rīz oldı sūz-ı sīneden
Şanma ruḫsārında ḳaṭre ḳaṭre ūebnem vardur
4. Sen de ūanma iy gōñül ancaḳ ḡam-ı dildār³⁷⁴ kim
Ḥātırında her ḳiūinüñ lā-cerem hem vardur³⁷⁵
5. Görmemiş kimse vücūdın miūl-i maʿ dūm³⁷⁶ **Emriyā**
Zerrece yoḳ ol güneū yüzlüde bir fem vardur

129.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Şanki bir bülbüldür iki ḳaūuñ ortasında ḫāl
Gülūen-i ḫüsnüñde açmış misk-i³⁷⁷ terden perr ü bāl
2. ʿ Aksidür ūanma görinen³⁷⁸ döymeyüp iy meh-liḳā
Firḳat-i ebruña³⁷⁹ kendin ūuya atmıūdur hilāl
3. Ḳaddüñ üzre zülfüñüñ abdālı olmuūdur ʿ alem
Baūı üzre naʿ l kesdügi degül mi aña dāl
4. Gül degüldür görinenler bülbü-l-i ūeydā-dilüñ
Nālesin gūū itmege açmış ḳulaḡın her nihāl³⁸⁰
5. Her³⁸¹ ḳılı biñ yardı ṭabʿ -ı mū-ūikāfum **Emriyā**
Baḡladı ol mū-miyān vaūfında bir ince ḫayāl

130.

³⁷⁴ ḡam-ı dildār: ḡam-ı dildārı ED.

³⁷⁵ Ḥātırında her ḳiūinüñ lā-cerem hem vardur: Her ḳiūinüñ lā-cerem gōñlinde bir hem vardur ED.

³⁷⁶ miūl-i maʿ dūm: miūli maʿ dūm ED.

³⁷⁷ misk-i müūḡ-i ED.

³⁷⁸ ʿ Aksidür ūanma görinen: ʿ Aks-i māh-ı nev degüldür ED.

³⁷⁹ ebruña: ebrünla ED.

³⁸⁰ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2012: 176).

³⁸¹ Her: Bir ED.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [43a] 1. Leblerüñ gönçe yanağün gül-i handān olmış
Hüsünüñ iy serv-i sehī tāze gülistān o[lmış]
2. ‘Anberīn kāküline sünbüli benzetdügini
İşidüp ol şanemüñ zülfi perīşān o[lmış]
3. Halka halka görinen kākül-i pür-çin degül
Dīdelerdür ki³⁸² anuñ hüsne hayrān olmış
4. Kāküli cīm anuñ kıddi elif kaçları nün
Ne diyen anı ki³⁸³ başdan ayağa cān olmış
5. Hāsret-i la‘lünle cān virür **Emrī** şanemā
Gözleri³⁸⁴ kan ağıdur üstine giryān olmış

131.

Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün

1. Şadāsı nālemüñ bülbül fezā-yı sine bāğumdur
Nihāl üzre gül-i aḥmer elif üstinde dāğumdur
2. Diyār-ı ‘aşq şāhıyam sütün-ı āhum üstinde
Güneşdür fülke-i zerrīn felek aḥlas otağumdur
3. Kātīl-i tīg-i hicrānam felek türbem meh ü hürşid
Yanar üstümde rüz u şeb iki altun çerāğumdur
4. Ğamuñ dāğına sinemde idersem n’ola cān kırbān
Muḥıbb-i pīr-i ‘aşkam ol benüm eski ocağumdur

³⁸² ki: kim ED.

³⁸³ ne diyen anı kim: ne diyem anı ki ED.

³⁸⁴ Gözleri: Gözlerüm ED.

5. Şeh-i mülk-i gamam **Emrî** hadeng-i nâle atmağa
Sütün-ı âhum üstünde güneş altun kabağumdur

132.

Mef'ülü/ Fā'ilātün/ Mef'ülü/ Fā'ilātün

- [43b] 1. Dīvāneyem görelden ol **hatt**³⁸⁵-ı lāle-gūnı
Artar bahār gelse³⁸⁶ şeydālaruñ cününü
2. **Hatt**ın çemen okırlar ağzına gönçe dirler
Yoğdur nazîri yārüñ ben bilmem onı³⁸⁷ bunı
3. Meydān-ı 'aşk içinde Mecnūmı aña baña
Er midür ol kim ola bir 'avratuñ zebūnı
4. Bir pehlivān er idi gam 'āleminde Ferhād
Kim³⁸⁸ kesdi nice müddet der-bend-i Bî-sütünü
5. **Top** itdi başın **Emrî** kıdd-i hamın çevgān
Mağbūblar derilsün vardur erüñ oyını

133.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

1. N'ola iy sīm-beden gönülüne eşk itse eşer
Ki gümüş aqçe durur taşta urursañ da geçer
2. Umaram tığüñi bir kez dağı sīnemde görem
Bu meşeldür ki şu aqduğı yere girü aqar

---

³⁸⁵ hatt-ı: hadd-i ED.

³⁸⁶ bahār gelse: bahārı görse ED.

³⁸⁷ onı: anı ED.

³⁸⁸ Kim: ki ED.

3. Meh-i nev dūd-ı dilümden nice qarardı göre³⁸⁹
Ele āyine al eyle ḥam-ı ebrūña nazār
4. Leb ü ruḥsāruña kim beñzede gonçe-ile güli
Birinüñ ḳulağı berk ü birinüñ ağızı ḳoḳar
5. Hiç añar mı müjemün³⁹⁰ tīrini **Emrī** dir imiş
Dostlar ol ḳaşı yānuñ oḳı dilden mi çıkar

134.

Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün

- [44a]
1. Yārsuz bu cihānda n’eylersin
Servi yoḳ büstānda n’eylersin³⁹¹
  2. ‘Aşḳ-ı Leylāyı iste gönlüñde
Hāy Mecnün yabanda n’eylersin
  3. İy gönül murḡı yüce pervāz it
Bu türāb āşiyānda n’eylersün
  4. Tīr-i āhuñ gibi felekden geç
Lā-mekān ol mekānda n’eylersin
  5. Çünkü ‘āşıḳ degülsin iy **Emrī**
Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin

135.³⁹²

---

³⁸⁹ qarardı göre: qarardı ki gör ED.

³⁹⁰ müjenün: müjenün

³⁹¹ Servi yoḳ büstānda n’eylersin: Güli yoḳ gülsitānda n’eylersin ED.

³⁹² Bu gazel, ED’de 6 beyittir. ED’deki 5. beyit alınmamıştır. (Saraç, 2002: 83).

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. Hâtırında naşş olan fikr-i dehân-ı yârdur
Yoğ degül 'aşğ ehlinüñ göñlinde bir sır vardur
  2. 'Aşğ deryâdur şadef göñlüm velî bu turfe kim
Ol şadef içinde gevher rind-i³⁹³ 'aşğ-ı yârdur
  3. Kırğarın³⁹⁴ hatt-ı gubâr olur lebünden³⁹⁵ âşikâr
İy gözi ser-mest bâde kâşif-i esrârdur
  4. Dûd-ı âh-ı pür-şerer yüz tıtdı ğam dîvârına
Şandı ol şeh bir siyâh altun beneklü zârdur
  5. Tâkât u şabr u qarâr u 'ağl gitdi **Emriyâ**³⁹⁶
Şimdi her âh u figân kim eylerem nâ-çârdur

136.

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
- [44b] 1. La'line qarşu ezilme iy şeker
Gey şağın 'âşıklarî başuñ ezer
2. Nâr-ı âhumdan başumda od yanar
Hecr elinden qanlar ağlar eşk-i ter³⁹⁷
  3. Sîneye çekmek³⁹⁸ hadeng-i ğamzeñi
İy qaşı yâ katı göñlümden geçer
  4. Tâc-dâr iken felekde âfitâb
Sen şeh-i hüsn eşiginde yer öper

³⁹³ rind-i: yine ED.

³⁹⁴ Kırğarın: Kırğaram ED.

³⁹⁵ lebünden: lebünde ED.

³⁹⁶ Tâkât u şabr u qarâr u 'ağl gitdi **Emriyâ**'Ağl u şabr u fikr ü tâkât gitdi elden **Emriyâ** ED.

³⁹⁷ Hecr elinden qanlar ağlar eşk-i ter: Qanlar ağlar hecr elinden çeşm-i ter ED.

³⁹⁸ çekmek: çekmeñ ED.

5. ʿ Ārıż-ı zībāña **Emrī** gül dimiş
Söylenür illerde bu rengin haber

137.

- Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*
1. Yaşumı ol laʿl mi reng-ile hūnīn³⁹⁹ eylemiş
Reng geçmiş aña gerçi seyl-i⁴⁰⁰ rengin eylemiş
2. Ğabgab-ı cānāneye beñzetmemiş gerçi felek
Bir bih-i zerrin ile sīb-i sīmīn eylemiş
3. Dūd-ı sīnem kim müzeyyendür şerār-ı āh-ile
Bir güzeldür zülfin altun tellerle tezyin eylemiş
4. Zülfi altında ruḥ üzre ḥaṭ degül ḥallāc-ı şunʿ
Pisterin sulṭān-ı Hindūñ ʿ anber-āgīn eylemiş
5. Āh-ı āteş-bāruñı qaşırında eflāk **Emriyā**
Ṭop-ı sīmīn-i mehe zencir-i zerrin eylemiş

Ğazel-i Mükerrer

138.

- [45a] 1. *Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün*
İy şanem biñ yāre urduñ cānuma şemşir-ile⁴⁰¹
Sīne-i ʿ uryānuma revzenler açduñ tır-ile
2. Ğam şebinde ʿ aql-ı hūşum gitse iy meh tañ degül
Yanuma kimse getürmem nāle-i şeb-gir-ile⁴⁰²

³⁹⁹ ol laʿl mi reng-ile hūnīn: bir reng ile ol laʿl hūnīn ED.

⁴⁰⁰ seyl-i: līk ED.

⁴⁰¹ biñ yāre urduñ cānuma şemşir-ile: şemşir ile biñ yāre urduñ cānuma ED.

⁴⁰² Yanuma kimse getürmem nāle-i şeb-gir-ile: Nāle-i şeb-gir ile kimse getürmem yanuma ED.

3. Haṭṭuñ üzre қаşuñ imzāsın görüp bildüm yine
Қанума қаşd itdi la‘ lüñ һүccet-i tezvīr-ile⁴⁰³
4. Hasret ile ölse ‘ aşık қalsa ачық gözleri
Ger leb-i cānānuma duş olsa çeşmüm dirile⁴⁰⁴
5. Ol şanem dirmiş ki **Emrī** Ka‘ be mi şanır beni
Yüz sürüp dāmānuma olur berāber yir-ile

139.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Şāh-ı ‘ aşkam baña bu⁴⁰⁵ zerrīn livādur қāmetüm
Ol livāyı çevre almış dāğlardur haşmetüm
2. Yār kendin sünbül ü güllerle tezyīn eylemiş
‘ Aşıkam dāğum-ile dūd-ı āh besdür ziynetüm
3. Kākül-i dildāre⁴⁰⁶ irmek қanda biz⁴⁰⁷ miskīne āh
Kim ıraқdan bir nazār қılmaға қomaz haşretüm
4. Her zamān acır baña cismümde zaḥm-ı tīğ-i hecr
Her zamāñ yanar baña sīnemde dāğ-ı haşretüm⁴⁰⁸
5. Gözlerümüñ biri kān-ı la‘ l biri kān-ı sīm
Līkīn⁴⁰⁹ ol sīmīn-ten **Emrī** bilmemişdür қıymetüm

⁴⁰³ Қанума қаşd itdi la‘ lüñ һүccet-i tezvīr-ile: Һүccet-i tezvīr ile қаşs itdi la‘ lüñ қанума ED.

⁴⁰⁴ Ger leb-i cānānuma duş olsa çeşmüm dirile: Dirile tuş olsa çeşmi ger leb-i cānānuma ED.

⁴⁰⁵ bu: bir ED.

⁴⁰⁶ dildāre: miskīne ED.

⁴⁰⁷ biz: ben ED.

⁴⁰⁸ haşretüm: haşretüm ED.

⁴⁰⁹ ED’deki şeklinden de istifade ederek vezin gereği bu kelimenin “Līk” şeklinde okunması gerektiğini düşünmekteyiz.

140.⁴¹⁰

- [45b] 1. *Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
İstemez dil bülbüli ol yüzi gülsüz gülsitān
Her gül-i ḥamrā olursa la^c lden bir āşiyān⁴¹¹
2. ^c Aks-i dendānuñ ağarmış gözde şaqlarsam n'ola
Dürr ^c ādetdür⁴¹² iderler penbe içinde nihān
3. Şol kadar ^c āşıklarūñ gögsine dāğ urmuş ğamuñ
Penbe olsa yetmeye ebr-i sefid-i āsumān⁴¹³
4. Başda sevdā-yı ruḥuñla cism-i zerdüm dir gören
Ucına āyine ḳonmuş zer varaḳlu üstüḥ ^ān
5. Bād-ı āh-ı **Emriyi** gördüñ niçün yeldüñ didüm
Gösterüp yār ef^c ī-i zülfīn didi budur yılan

141.⁴¹⁴

- Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün*
1. Cāmlardur bezmimüzde⁴¹⁵ bu toḳuz mīnā bizüm
Ḳara yere dökdüğümüz cür^c adur deryā bizüm
2. Şanma⁴¹⁶ vādiler çeküp çāk-i girībān eylemiş⁴¹⁷
Cür^c amuzdan mest olupdur sāk^āyā dünyā bizüm
3. N'ola ger Mecnūn gelüp gitdi ise bu devrāna⁴¹⁸ Ḳays
Cür^c amuz içmiş ezel bezminde ol şeydā bizüm

⁴¹⁰ Bu gazel ED'de 7 beyittir. ED'deki 1. ve 3. beyitler alınmamıştır (Saraç, 2002: 203).

⁴¹¹ Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 203).

⁴¹² Dürr ^c ādetdür: Dürr-i ^c Adendür: ED.

⁴¹³ Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 203).

⁴¹⁴ Bu gazel, ED'de 6 beyittir. ED'deki 4. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 183).

⁴¹⁵ Cāmlardur bezmimüzde: Bezmimüzde cāmlardur ED.

⁴¹⁶ Şanma: N'ola ED.

⁴¹⁷ eylemiş: eylese ED.

⁴¹⁸ devrāna: meydāna ED.

4. İltimās oldur ki hergiz cür^ç adan nūş itmese
Kim ki kāş külehimüzden nūş ide şahbā bizüm⁴¹⁹
5. Şıǵmaya öz hānesine şevk u şādiden⁴²⁰ eger
Göre⁴²¹ miñnet-hānemüz **Emrī** Ebū Derdā bizüm

142.⁴²²

Mef^ç ülü/ Mefā^ç ilü/ Mefā^ç ilü/ Fe^ç ulün

- [46a] 1. Dildār-ile itmeñ deyü da^ç vī-yi maḥabbet
ç Aşğ ehline ol ḥaṭṭ-ı siyeh oqıdı⁴²³ hüccet
2. Ölsem ğam-ı mihr-i ruḥ-ı dildār-ile her gün
Ḥürşid-i cihān-tāb ide kabrümü ziyāret
  3. İzi kumı-y-ile⁴²⁴ gözümüz⁴²⁵ şışesi ṭolsun
Luṭf eyle bize qatlan ecel bir iki sā^ç at
  4. Naqqāş diler yaza mişāl-i ruḥ-ı yāri
Taşvır-i perī yazmağa eyler qurı şüret⁴²⁶
  5. İy **Emrī** kızardığı gülüñ bād-ı çemende
Öykündüğini yāre urur yüzine qat qat

143.

⁴¹⁹ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 183).

⁴²⁰ şevk u şādiden: şevk-i şādiden ED.

⁴²¹ Göre: Görse ED.

⁴²² Bu gazel, ED’de 6 beyittir. ED’deki 2. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 65).

⁴²³ ḥaṭṭ-ı siyeh oqıdı: ḥaṭṭ-ı siyeh-rü qodı ED.

⁴²⁴ kumı-y-ile: ṭozı ile ED.

⁴²⁵ ED’deki şeklinden de istifade ederek vezin gereği bu kelimenin “gözümüz” şeklinde okunması gerektiğini düşünmekteyiz (Saraç, 2002: 65).

⁴²⁶ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 65).

Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün

1. Belāda hemdemüm tıfl-ı sirişk-i hūn-feşānumdur
Baña bu derdi çekdiren bir iki kaçre kaçnumdur
2. Şeh-i ' aşkam yalıñ yaraqlı leşkerdür şu' ā' -ı āh
Başumda penbe-i dāğ-ı maħabbet sāye-bānumdur
3. Gözümden çıkdı dürr-i eşk şimdi yalıñ olduğum⁴²⁷
Görinürde ruħ-ı zerd işidilürde fiğānumdur
4. Belā şāhınuñ iki cāmlu bir kaçrıdur⁴²⁸ başum
Sütünlar her tarafından tende yer yer üstüñ ānumdur
5. Dü-tā cismüm ki [iy]⁴²⁹ **Emrī** boyandı kaçana yaşumdan
Hādeng-i nāle atmağa kızıl tozlu kemānumdur

144.

Fe' ilātün/ Mefā'ilün/ Fe' ilün

- [46b]
1. Top-ı ğabğabla kaç' asın cānuñ
Yıķmağa kıll parankı müjgānuñ
  2. Giceyi gündüze kaçatup geliyor
Ruħuña kaçt-ı ' anber-efşānuñ
  3. Dehenüñ hoşkasındağı dürrden
Diş şırıtmadı hiç dendānuñ
  4. Kaçı āhen-dil imiş iy kaçı yā
Sīne zaħmın acıtdı peykānuñ

⁴²⁷ dürr-i eşk şimdi yalıñ olduğum: la' l ile dürr mālik olduğum ED.

⁴²⁸ kaçrıdur: kaçrı durur ED.

⁴²⁹ ED'deki şeklinden istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Saraç, 2002: 111-112).

5. **Emrî** gönçe lebine öykündi
Ağzını kıanayudı bād anuñ

145.

Fā'ilātün/ Fā'īlātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. N'ola şaqlarsam o şacı leyli mihrin⁴³⁰ cānda ben
Hāy Mecnūn 'aşk-ı yāri bulmadum yabanda [ben]
2. Üstüme yalın kıılıcla geldi āhum āteşi
Bī-kes ü tenhā gezerken⁴³¹vādī-i hicrānda ben
3. Eşigin bekler zavallu ol mehe 'āşık gibi
Bir harāret añladum hūrşīd-i nūr-efşānda ben
4. Āteş-i 'aşk-ile⁴³² yaqdum hālūñ için sīnemi
Dilberā bir dāğ kıodum sīne-i sūzānda ben
5. Mülk-i nazmuñ şāhısın dīvānuñı gördüm senūñ⁴³³
Görmedüm iy **Emrî** bu tertibi bir dīvānda ben

146.⁴³⁴

Fā'ilātün/ Fā'īlātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [47a] 1. Çerç cellād olmağa beñzer ki tedbīr eylemiş
Dūd-ı āh-ı 'āşıkı bir Hindī⁴³⁵ zencīr eylemiş⁴³⁶
2. İy şanem la' lūñ hayālin dilde naqş itmiş yaqīn⁴³⁷

⁴³⁰ mihrin: 'ışkın ED.

⁴³¹ gezerken: giderken ED.

⁴³² 'aşk-ile: 'ışkuñla ED.

⁴³³ senūñ: veli ED.

⁴³⁴ Bu gazel, ED'de 7 beyittir. ED'deki 2. ve 4. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 139).

⁴³⁵ Hindī: Şāmī ED.

⁴³⁶ ED'de bu beytin mısralarının yeri değışiktir (Saraç, 2002: 139).

⁴³⁷ yaqīn: raqīb ED.

Vāy bu kāfir deyrde ʿİsīyi taşvīr eylemiş

3. Görinen ebrūlarum şanma ki remmāl-i kaçā
Ser-nüviştüm şafha-i cephemde taḥrīr eylemiş⁴³⁸
4. Dāyire çizmiş duʿ ā-yı Hızr-ile tā ḥatt-ı yār
Kendüye⁴³⁹ mihr ü meh-i tābānı teşhīr eylemiş⁴⁴⁰
5. Bu dil-i dīvānesin ʿaşkuñda **Emrī** zabṭ için
Ḥalka ḥalka dāğlardan aña zencīr eylemiş⁴⁴¹

147.⁴⁴²

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Şāh-ı ʿaşkam dil münakkaş bir otağumdur benüm
Bend-i ḡam anda girihler şemse dāğumdur benüm
2. Mest-i ʿaşkam iy ṭarīkat ehli yolundan gidün⁴⁴³
Elde āhum şuʿ lesi yalıñ yarağumdur benüm
3. İy gözi Tātār idersem derd-i hecriyle⁴⁴⁴ sefer
Menzil-i kūy-ı ʿadem evvel konağumdur benüm
4. Dāğ-ı miḥnet sīnede yansun ebed diñlenmesün⁴⁴⁵
Āteş-i hicrān-ile yağdum çerāğumdur benüm
5. Şanmañuz⁴⁴⁶ dāğ-ı siyeh şayd eyledüm⁴⁴⁷ ḡam zāğını

⁴³⁸ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 139).

⁴³⁹ Kendüye: Emrīyā ED.

⁴⁴⁰ Bu beyit, ED’de makta beyitidir (Saraç, 2002: 139).

⁴⁴¹ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 139).

⁴⁴² Bu gazel, ED’de 7 beyittir. ED’deki 2. ve 6. beyit alınmamıştır (Saraç, 2002: 183).

⁴⁴³ gidün: kaçuñ ED.

⁴⁴⁴ hecriyle: hecrünle ED.

⁴⁴⁵ diñlenmesün: söyünmesün ED.

⁴⁴⁶ Şanmañuz: Şanma kim ED.

⁴⁴⁷ eyledüm: eylerem ED.

Cism-i bārīk **Emriyā** kıldan duzağumdur benüm

Emrī

148.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [47b] 1. İki қаşuñ iki rā muşaf-ı ruhsāruñda
İki zülfüñ iki dāl āyet-i dīdāruñda
2. Şanemā ebr-i sepīd⁴⁴⁸ içre meh-i nev şandum
Ĥam-ı ebrüñi görüp kūşe-i destāruñda
3. Bekle kūyını ola kim çıқа yārüñ göresin
Başuña gün toğa iy dil der-i dīvāruñda⁴⁴⁹
4. Şa‘ şa‘ şanma güneş ĥāme-i zerle her gün
Āh şāhum yazar iy dil⁴⁵⁰ der-i dīvāruñda⁴⁵¹
5. **Emrñüñ** dün şanemā ağızına geldi cānı
Bir kez öpünce seni la‘l-i güher-bāruñda

Ġazel-i Emrī

149.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātün/ Mef‘ülü/ Fā‘ilātün

1. Şeb-dīz-i ĥaṭṭ-ı ĥaddüñ meydāna çıkdı geldi
Gül-gün-ı eşk-i çeşmüm yollarda düşdi kaldı
2. ‘Āşıqlar öldürücü bir sāde-rū güzeldür
Şemşir[i] yār anuñçün anı yanına aldı⁴⁵²

⁴⁴⁸ sefid: sepīd ED.

⁴⁴⁹ dīvāruñda: dildāruñda ED.

⁴⁵⁰ iy dil: ey meh ED.

⁴⁵¹ der-i dīvāruñda: der ü dīvāruñda ED.

⁴⁵² anı yanına aldı: yanına çekdi aldı ED.

3. Meydān-ı hūsn içinde albine ehl-i aku
Kırpikleru alayı hacer ıyırdı aldı
4. an olduı bu verdu ruhsār-ı⁴⁵³ glen ire
addune yknurken bād anı yire aldı
5. Durr dilerunun **Emrī** avvā-vār cānā
Deryā-yı ek-i eme bir nice kerre aldı

azel-i Emrī

150.⁴⁵⁴

Fe ilātūn/ Fe ilātūn/ Fe ilātūn/ Fe ilūn

- [48a] 1. a-ı sebz ol anemu la l-i gher-bārında
Bezer ol tıye ekker⁴⁵⁵ tuta minkārında
2. Zāhir olmazdı duān-ı a-ı sebzū⁴⁵⁶ uā⁴⁵⁷
Dil ü cān yamayalar⁴⁵⁸ āte-i ruhsārunda
3. Dil dehānın grp zledi⁴⁵⁹ diyār-ı  ademi
aldı balandı hele⁴⁶⁰ zlf-i siyeh-kārında
4. Elif-i bī-arekāt ykine mi addune ol⁴⁶¹
Serv-i bāı mteayyir odı reftārında

⁴⁵³ ruhsār-ı: ruhsārı ED.

⁴⁵⁴ Bu gazel, ED'de 6 beyittir. ED'deki 5. beyit alınmamıtır (Sara, 2002: 245).

⁴⁵⁵ ekker: skker ED.

⁴⁵⁶ duān-ı a-ı sebzū: duānı aınu ED.

⁴⁵⁷ uā: uāa ED.

⁴⁵⁸ yamayalar: yamasalar ED.

⁴⁵⁹ zledi: zlerdi ED.

⁴⁶⁰ hele: gnl ED.

⁴⁶¹ ol: k'ol ED.

5. Vaşf-i hālũñ⁴⁶² yazalı deftere **Emrĩ** oқınan⁴⁶³
Gül қokısın işidür defter-i eş' arında

Ġazel-i Emrĩ

151.

Fe' ilātũn/ Fe' ilātũn/ Fe' ilātũn/ Fe' ilũn

1. Seni қoyup dil ü cān ġayrıya māyil mi olur
Gökde hūrşide iren zerre ye қāyil mi olur
2. Ġonçe-femler beni senden ayırmaz iy meh
Zerreler hıç güneşũñ tābına hāyil mi o[lur]
3. Gören iy saçları şeb-dīz yaşum gül-gũnın
Didi kevneyn fezāsı buña menzil mi o[lur]
4. Şanma āhum benüm iy māh felekler de тұrur⁴⁶⁴
Tīr-endāz-ı ġam-ı āhuma menzil mi olur
5. 'Arz idem dirdi gözi yaşlarını **Emrĩ** saña
Güneşe leşker-i seyyāre muқābil mi olur

152.

Fā' ilātũn/ Fā' ilātũn/ Fā' ilātũn/ Fā' ilũn

- [48b] 1. Yūsuf-i gül-çihresüz gülzār zindāndur baña
Bezm-ġāh-ı қаsr-i 'işret beytũ'l-ağzāndur bana
2. Dāġlar güller elifler oldı yer yer serviler⁴⁶⁵
Seyr-i bāġı n'eyleyem sīnem gülistāndur baña

---

⁴⁶² hālũñ: haddin ED.

⁴⁶³ oқınan: oқıyan ED. Burada anlam bütünlüğünü "oқıyan" kelimesinin karşıladığını düşünmekteyiz.

⁴⁶⁴ тұrur: dura ED.

⁴⁶⁵ serviler: servler BRD.

3. Öyle tolmışdur gözüm gönlüm hayāl-i yār-ile
 Qanda kim baqsam görinen naqş-ı cānāndur baña
4. Mey şarāb-ı Kevşer ü sākī gül-ruḥ ḥürdur
 Güşe-i mey-ḥāne⁴⁶⁶ zāhid bāğ-ı Rıdvāndur baña
5. Rind-i rüsvāyem bugün devr-i felekde **Raḥmiyā**
 ‘Ār u nāmus u şalāḥ u zühd bühtāndur baña

153.⁴⁶⁷

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Haṭṭ-ı ‘anber-bārda gūyā zenaḥdān[ufñ] ḥabīb
 Bāğ-bān-ı bāğ-ı cennetdür tutar destinde sīb
2. Cism-i zerdüm üzre şanmañ görinenler tāze dāğ
 ‘Aşq şāhı egnüme giydirdi bir altunlu şīb
3. Nār- düzaḥ bir şererdür rüz-ı hicrāna kıyāş
 Vaşl-ı dilberle berāberdür baña merg-i raqīb
4. Merdüm-i nādān olanlar kām-bīn ü ber- murād
 Ehl-i diller nā-murād olmuş ezelden ya naşīb
5. Rüz-ı hicrān olsa Raḥmī dilde yaqar dāğ-ı ğam
 Şām-ı ḥasretde çerāğın uyarır şan bir ğarīb

154.

Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün

- [49a] 1. Baña pā-būsını dilber iderse n’ola himmet
 Qulına şāh olanlar pāye-i a‘lā ider himmet

⁴⁶⁶ mey-ḥāne: ḥum-ḥāne BRD.

⁴⁶⁷ Bu gazel, BRD’de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017).

2. Çekem el bive-i Zāl-i zamāndan ben ‘ale’l-ıflāk
İderse hān-gāh-ı dehr içinde baña er himmet
3. Güneşden nūr olup⁴⁶⁸ irer kemāle çünkü māh-ı nev
İdersem⁴⁶⁹ n’ola erbāb-ı şafādan ben de cerr himmet
4. Ğubārūm kuḥl idine ‘ālem-i ‘ulvīde kudsīler
İderse gūşe-i çeşm-ile erbāb-ı nazar himmet
5. Sa‘ādet el virüp **Rahmī** cihān hoş geçse sāyemde
Hümāveş sāye şalup başuma ger açsa perr himmet⁴⁷⁰

155.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Zāhid⁴⁷¹ ki cām-ı⁴⁷² bādeden eyler müdām baḥş
Evrādı yok dilinde ḥelāl ü ḥarām baḥş
2. ‘Aql-ı ḥakīm devr-i teselsül deyü müdām
Görüp ruḥuñla zülfüñ ider şubḥ u şām baḥş
3. La‘l-i lebüñi öpdi deyi sākī ellere⁴⁷³
Meclisde itdi ḥayli piyāleyle cām baḥş
4. Ḥüsni[i] kitābı mübhem iken geldi ḥatt-ı yār
Aḥşam irişdi olmadı āḥir tamām baḥş
5. Keyfiyyet-i kelāmumı zevk itse **Rahmiyā**

⁴⁶⁸ olup: alur BRD.

⁴⁶⁹ İdersem: Umarsam BRD.

⁴⁷⁰ Hümāveş sāye şalup başuma ger açsa per himmet: Hümāveş sāye başuma ger açsa bāl ü per himmet BRD.

⁴⁷¹ Zāhid: Vā‘iz BRD.

⁴⁷² cām-ı nuql-ı BRD.

⁴⁷³ La‘l-i lebüñi öpdi deyi sākī ellere: Yüzün kızardup öpdi deyü la‘l-i dilberi BRD.

Bezm-i sühanda eylemeye şeyh cām baḥs

156.

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ülün

- [49b] 1. ‘İzāruñda bu zülf-i ‘anber-ālūd
Görinür āteş içre⁴⁷⁴ nitekim dūd
2. Dehānuñ⁴⁷⁵ vaşfi cānā cevher-i ferd
Sözün ketm-i ‘ademden oldı mevcūd
3. Buḥūr it nār-ı ‘aşqa cism-i pākūñ
Yanınca āteşe hoş-bū olur ‘ūd
4. ‘Adūlardan varılmaz kūy-ı yāre
Der-i maḫşūdumuz ḫayfā ki mesdūd
5. Vişāl olsa n’ola **Raḫmiye** hicrān
Ḥalīle gülşen oldı nār-ı Nemrūd

157.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Hem-reng olalı bādeye ol la‘l-i nāblar
Ser-keşlik eyleyüp başa çıkdı şarāblar
2. Dīvānedür ḫaddūñ görelı saḫn-i bāğda
Zencīre çekdi servi ayağında[n] āblar
3. Görsem raḫibi āh iderüm⁴⁷⁶ kūy-ı yārda

---

⁴⁷⁴ içre: üzre BRD.

⁴⁷⁵ Dehānuñ: Dehānı BRD.

⁴⁷⁶ iderüm: iderin BRD.

Şeytāna çünki⁴⁷⁷ gökden atarlar⁴⁷⁸ şihāblar

4. Ağyār olalı hem-ğadeh ol la' l-i nāb-ile
Āvāredür benüm gibi sākī ḥabāblar
5. Çeşmüm ki **Rahmiyā** aqıda⁴⁷⁹ sīm-i eşküñi
Şan⁴⁸⁰ ḥācedür ki aqçelerini hesāblar

158.

Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün

- [50a] 1. Ne ḳanlar dökdügin ' arz itse çeşmüm yār āl añlar
Tenüm ğamdan hilāle döndi dirsem bir ḥayāl [añlar]
2. Ḥadīş-i ' aşqı benden şor ne bisün zāhid-i nā-dān
Rumūzın bu mu' ammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar
  3. Gözüm merdümlerinüñ ' aksi düşmişdür leṭāfetden
Ruḥuñ mir 'ātine karşı görenler⁴⁸¹ anı ḥāl añlar
  4. Vücūd-ı vācibüñ māhiyyetin idrāk iden ' ārif
Ḥaḳīḳatde vücūd-ı mümkinātı hep zılāl añlar
  - 5.. Süḥan bezminde Cām̄yem bugün keyfiyyet-i ḥālüm
Ḥayālāt-ı kelāmum **Rahmiyā** ancak Kemāl añlar

159.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Bülbül-i dil bāğ-ı dehri geşt idelden yārsız

---

⁴⁷⁷ çünki: şanki BDR.

⁴⁷⁸ atarlar: atıldı BRD.

⁴⁷⁹ aqıda: aqıdur BRD.

⁴⁸⁰ Şan: Bir BRD.

⁴⁸¹ karşı görenler: nāzır olanlar BRD.

Bulmadı ʿ âlemde bir gül kim ola ol h̄ârsız

2. Başuma urşañ melâmet taşını dönmez yüzüm
Bu meşeldür sevdigüm⁴⁸² ʿ âşık gerekdür ʿ ârsız
3. Ders-i ʿ aşkuñ müşkilin h̄all itmege ey dil müdâm
Dünyede dānā geçer her cāhil ü miqdârsız
4. Yārūñ iy dil hemdem oldıgün⁴⁸³ raķibe ğam yime
Var mı ʿ âlem içre bir sīmīn-beden aġyârsız
5. Kūyı içre yāri görmezsem olur ʿ âlem caħīm
Rahmīyā cennetde ʿ âşık olmaz dīdârsız

160.

Mefʿ ālūn/ Mefʿ ālūn/ Mefʿ ālūn/ Mefʿ ālūn

- [50b] 1. Felek ber-bād olur āh eylesem saķf-ı semā ķalmaz
ʿ Anāşır-ı sūz-ı dilden maħv olup neşv ü nemā ķalmaz
2. Kenāre⁴⁸⁴ gelmeyüp bir dem sirişkūm cūy-bār itdūñ⁴⁸⁵
Benüm servüm gelür āħir yoluña bu saña ķalmaz
  3. Aķar yaşum zebānum lāl olur görsem ruħ-ı yāri
Dem-i hicrānda yād olmaz velī bir mācerā ķalmaz
  4. Lebūñ sırrın şabā ger ğonçeye keşf eylese nā-geh
O dem çāk olmaduķ bezm-i çemende bir yaķa ķalmaz
  5. Çeküp tıġūñ döküp ķanını **Rahmīyi** helāk itdūñ

---

⁴⁸² sevdigüm: dostum BRD.

⁴⁸³ oldıgün: olduysa BRD.

⁴⁸⁴ kenāre: kemāle BRD.

⁴⁸⁵ itdūñ: itdüm BRD.

Ḥazer eyle yanuñda bu senüñ iy bî-vefâ kıalmaz

161.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Mey şafaķ devr-i felek mey-ḥāne şeklin bağlamış
Hāle iķre māh-ı nev⁴⁸⁶ peymāne şeklin bağlamış
2. Ser-fürü gördüm çemen bezminde nā-geh lāle[y]i
Elde cāmın kec tıutup mestāne şeklin bağlamış
3. Şem' -i meclis göricek cānā müselsel kākülün
Düddan zenciri var dīvāne şeklin bağlamış
4. Bir peridür her biri bāę-ı iremden geldiler
Şem' üñe perr yaķmaęa pervāne şeklin bağlamış
5. Her büt-i Ferḥārı⁴⁸⁷ resmin dilde naķř idüp ḥayāl
Raḥmiyā sineñ senüñ büt-ḥāne şeklin bağlamış

162.⁴⁸⁸

Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün

- [51a]
1. Viřāl-i yāre hicrāmı dilā olursa ger māni'
Bu da bir özge 'ālemdür ḥayālātıyla ol ķāni'
  2. Figār olmiş tenün ğırbāl idüp bul gevher-i 'aşķı
Bu āb u ḥāk iķinde naķd-i 'ömrün eyleme zāyi'
  3. Maḥabbet ḥāletin bilmekde nādāndur nice dānā
Bu sirruñ nüktesin Ferḥād u Mecnün eylemiş şāyi'

⁴⁸⁶ nev: şan BRD.

⁴⁸⁷ Her büt-i Ferḥārı: Bir büt-i Ferḥār BRD.

⁴⁸⁸ Bu gazel BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017). Ayrıca mahlasa yer verilmemiştir.

4. Hāqīqat nūrnuñ zerrātıdur māhiyyet-i eşyā
Anuñ bir lem' asıdur çihre-i cānāndan lāmi'
5. İki tāk eylemiş miskīn bir sīmīn sūtūn üzre
Binā-yı hūsn-i yārı bünyād iden şāni'

163.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Dānelerdür hāl-i miskīnūñ kara zülfün duzağ⁴⁸⁹
Murğ-ı cānı şayd ider dāyim anuñçün ol duzağ
2. Kulle-i kūh-ı belā Ferhādıdur dīvāne dil
Gel gel iy şīrīn-dehen tā kim ola tāğ üsti bāğ
3. Güyiyā āb-ı zülāl üzre düşüpdür berg-i gül
Sā' idinde görinen ol lāle-ḥaddūñ tāze dāğ
4. Lāleler abdāllar gülşen olupdur tekye-gāh⁴⁹⁰
Ağçe degmiş jāleler her nergis zerrīn çerāğ
5. Leşker-i ğam gel meded aldı ayağum **Rahmiyā**⁴⁹¹
Bu giriftūñ ger ḥalāş ister iseñ tut ayağ⁴⁹²

164.

Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün

- [51b] 1. Ele mir 'āt alup ' aks-i ruḥuñdan irse ger revnağ
Gören dir beş hilālūñ ortasında bir güneş ancağ

⁴⁸⁹ Bu mısra, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).

⁴⁹⁰ Lāleler abdāllar gülşen olupdur tekye-gāh: Lāleler abdāla beñzer tekyedür güyā ki bāğ BRD.

⁴⁹¹ Bu mısra BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).

⁴⁹² ayağ: kulağ BRD.

2. Şarāb-ı lāle-gūn içinde ‘ aks-i desti sākīnūñ
Şafaқта pençe-i hūrşīde teşbīh eylesem elyaқ
3. Қауñла sā‘ id ü hem gerden ü ruhsār u bīnūñdür
Hilāl ü hāme vü tūmār u şem‘ ü ğonçe-i zanbaқ⁴⁹³
4. Hilālī bedr olur şanmañ ğam-ı engüşt-i yār-ile
Şarardı қалмайup⁴⁹⁴ қаşınмаға destinde bir tırнақ
5. Nigāruñ pençesi vasfı ile **Rahmī** bu beş beytūñ
Yed-i Beyzā-yı Mūsāveş ‘ acāyib sihdür el-ħaқ

165.⁴⁹⁵

Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn

1. Aқçe dökmiş jāle nergis-i zer çerāğı lālenūn
Bir қалenderdür ki gülşendür ocağı lālenūñ
2. Tāc-ı Keyħusrev giyüp қurmuş çemende çetr-i āl
Cem gibi ğitme[z] elden müdām ayağı lālenūñ
3. Bir şanemdür ki Firengī āl aқlaslar giyüp
Var қabā-yı pādīşāhīden ferāğı lālenūñ
4. Eşk-i çeşmümden ağardı merdüm-i dīdem benüm
Gerçi kim şebnemle maħv olmazdı dāğı lālenūñ
5. Lāyīқ olmaz **Rahmiyā** her dil maħabbet dāğına
Nitekim her ħāk-sār olmaz turağı lālenūñ

⁴⁹³ ğonçe-i zanbaқ: ğonçe vü zanbaқ BRD.

⁴⁹⁴ қалмайup: қалмады BRD.

⁴⁹⁵ Bu gazel, BRD’de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017).

166.

Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün

- [52a] 1. Çeşm-i yāre bir nazār her kim ola āşüfte-ḥāl
Başımı alsun ele evvel-ḳadem nergis mişāl
2. Şām-ı ğamda baña per-tāb itmege bu dehr-i dūn
Sengdür seyyāreler güyā felāḥandur hilāl
3. Tīr-i pūr-ḥūnuñ derūn-ı dilde iy nāvek-fiġen
Şanki bir fānūsdur rūşen ḳılupdur şem' -i āl
4. Ḥaṭṭ-ı reyḥānuñ gülistān-ı ruḥuñda dilberā
Bir bahāristāndur eṭrāfı şebistān-ı ḥayāl
5. Ḳand-i la' lūñle ruḥuñ āyinesin vaşf itmege
Ṭab' -ı **Raḥmī** gibi yoḳdur ṭūṭ-ı şīrīn-maḳāl

167.

Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün

1. Geçüp zevḳ ü şafādan künc-i ' uzlet iḥtiyār [itdüm]
Giderdüm keşret-i yārānı vaḥdet iḥtiyār itdüm
2. Firāḳ-ı tiġi⁴⁹⁶ cānānuñ elifler çekdi başumda
Görüñ iy ḥāñ-ḳāh ehli ne kisvet iḥtiyār itdüm
3. 'Azīz olmaġa bā' iş Yūsufa çāh-ı mezelletdür
Anuñçün 'ālem içre ben de zillet iḥtiyār itdüm
4. Gerekmez baña seyr-i bāġ u rāġı lāleveş dilde
Ḥayāl-i ḥālūñ-ile dāġ-ı ḥasret iḥtiyār itdüm

⁴⁹⁶ Firāḳ-ı tiġi: Firāḳı tiġi BRD.

5. Vücūd-ı ʿālemi ketm-i ʿadem fehmi eyleyüp **Rahmī**
Bugün ʿanḳā gibi Ḳāf-ı ḳanāʿ at ihtiyār itdüm

168.⁴⁹⁷

Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün

- [52b] 1. Yārdan ayru ğurbete düşdüm
Vādī-i derd ü miḥnete düşdüm
2. Dürr-i maḳşūd için şadef-mānend
Ḳaʿr-ı deryā-yı ḥayrete düşdüm
3. Bir güzel efendiye ḳul olup
Rāh-ı şevḳinde ḥıdmete düşdüm⁴⁹⁸
4. Benem ol ḳatre-i sipihr-i belā
Jāleveş⁴⁹⁹ bāğ-ı ḥasrete düşdüm
5. **Rahmiyā** sīne-çāk⁵⁰⁰ u dīde-figār
Şimdi kūy-ı melāmete düşdüm

169.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Künc-i ʿuzlet meskenümdür taḥt-ı sulṫān istemem
Mülk-i ʿaşḳuñ şāhıyam ĩrān u Tūrān istemem
2. Her vişālün āḥiri ʿālemde ger hicrān ise
Āteş-i firḳat ḥaḳıçün vaşl-ı cānān iste[mem]

⁴⁹⁷ Bu gazel, BRD'de 6 beyittir. BRD'deki 3. beyit alınmamıştır (Erdoğan, 2017: 234).

⁴⁹⁸ Bu beyit BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 233-234).

⁴⁹⁹ Jāleveş: Lāleveş ED.

⁵⁰⁰ sīne-çāk: pā-bürehne BRD.

3. Nüş idelden sākī-i devrān elinden cām-ı ʿaşk⁵⁰¹
Zulmet-i ğamda ölürsem āb-ı hayvān istemem
4. Rüşen itmişdür derūnum pertev-i envār-ı ʿaşk
Dāyirem devr itmesün hūrşid-i raḥşān istemem
5. Mürveş āḫir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḫāk
Raḥmiyā ʿālemde evreng-i Süleymān istemem

170.⁵⁰²

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün

- [53a] 1. Āsīb irerse sīneye ger rüzgārdan
Düşmezse n’ola serv-i çemen iʿtibārdan
2. Ālāyiş-i ḫazānı görünce çemende serv
El yudı çekdi dāmenini cūy-bārdan
3. Cellādvār kaṭʿ -ı yed itdi çemende bād
Olunca el uzunluğı zāhir çenārdan
4. Ḥaṭṭ-ı ruḫuñ firāḫı ile rüzgārda
Devrān gözüm mü açdırır oldı ğubārdan
5. **Raḥmī** cihānda merdüm-i bī-maʿrifet hemān
Beñzer şu şāḫa ḫālī ola berg ü bārdan

171.

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Ṭāḳ-ı⁵⁰³ kaşrı neyleyem ben sākīn-i vīrāneyin

⁵⁰¹ ʿaşk: mey BRD.

⁵⁰² Bu gazel, BRD’de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017).

⁵⁰³ Ṭāḳ-ı Ṭāḳ u BRD.

Ṭaşı taş üzre kıomaz bir ʿāşık-ı dīvāneyin

2. Şeh-perüm şalsam söyünür şarşarından şemʿ -i māh
Bezm-i ʿaşk-ı⁵⁰⁴ yārda şol āteşi⁵⁰⁵ pervāneyin
3. Zevk iden keyfiyyet-i hālüm olur gāyetde mest
Sākī-i bezm-i kazā destinde bir peymāneyin
4. Ehl-i tecrīdem çerāğ-ı bezmüm olmışdur şihāb
Ṭārem-i aʿlāda ʿīsā ile hem-kāşāneyin
5. Yapdı Şirīn kaşrını Ferhād gerçi **Rahmiyā**
Ṭaşı taş üzre kıomazın ʿāşık-ı şūrideyin

172.

Mefʿāilün/ Mefʿāilün/ Mefʿāilün/ Mefʿāilün

- [53b] 1. Lebūnde ⁵⁰⁶ haṭ mı ya misk-i Ḥotendür bu
Kenār-ı çeşme-i hayvānda bitmiş ya çemendür bu
2. Kadeḥ tüt lāleveş cāmuñ şikeste itmedin devrān
Nice Cem kellesin sāğar iden bir encümdür bu
  3. Başında kākülün mi ya nihāl-i serv-i bālādan
Melāḥat gülşenine sāye şalmış yāsemendür bu
  4. Reh-i mey-ḥāneden geçmem mey-i peymāneden içmem
Bu⁵⁰⁷ resme mest ü şeydā olduğum bilmem nedendür bu

⁵⁰⁴ ʿaşk-ı: şevk-i BRD.

⁵⁰⁵ āteşin: āteşin BRD.

⁵⁰⁶ Metinde bu şekildedir. BRD'den de istifade ederek “nev-remīde” olarak okunması gerektiğini düşünmekteyiz (Erdoğan, 2017: 251).

⁵⁰⁷ Bu: Şu BRD.

5. Bu tarz-ı hāşı görse **Rahmiyā** el-ḥaḫ diye Husrev
Ma' ānī cāmını bezm-i sūḥanda nūş idendür bu

173.⁵⁰⁸

Mef'ūlü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1. Her kim irerse zülf-ile bu⁵⁰⁹ serv ḳāmete
'Ömr-i dırāz-ile irişür ol ḳıyāmete
2. Uç ilinüñ dil-āveridür cānda demrenüñ⁵¹⁰
Geldi dil almağa şanasın bu⁵¹¹ vilāyete
3. Şerḫ ide dāğ-ı sīnemi sūsen zebān olup
Ol serv-ḳad⁵¹² gelürse mezārum ziyārete
4. Dil ḫastedür ḡamuñla eyā ḳaşları kemān⁵¹³
Peykānuñ aña gönder e luḫ it 'ıyādete
5. Ḥāl ehli ola her ḡazelüm **Rahmiyā** eger
Ṭayy-ı mekān ider irişüp her vilāyete⁵¹⁴

174.

Mef'ūlü/ Mef'ā'ilü/ Mef'ā'ilü/ Fe'ülün

- [54a] 1. Āhum şereri⁵¹⁵ her gice ol māh öñinde
Şol meş' aledür kim çekilür şāh öñinde
2. Ḥāk ol ki ḡubāruñ gözine kuḫl ide ḫürşid

⁵⁰⁸ Bu gazel, BRD'de 6 beyittir. BRD'deki makta beyti alınmamıştır (Erdoğan, 2017: 268).

⁵⁰⁹ bu: ol BRD.

⁵¹⁰ cānda demrenüñ: cāndağı müjeñ BRD.

⁵¹¹ bu: bir BRD.

⁵¹² serv-ḳad: lāle-ḫad BRD.

⁵¹³ eyā ḳaşları kemān: senüñ ey ḳaşı kemān BRD.

⁵¹⁴ Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 268).

⁵¹⁵ şereri: şerāri BRD.

Cānāna güzer kıldığı çok rāh⁵¹⁶ öñinde

3. Qan eylesesün ğamzelerüñ yoqsa lebüñden
Yarın şorılır itdiği Allāh öñinde
4. Ser-^ç asker-i sultān-ı ğamem⁵¹⁷ ħaymemüz eflāk
Dikdüm ^ç alem-i āhı o ħar-ġāh öñinde
5. Gün yüzine meh didüġine⁵¹⁸ **Raħmī** işitmiş⁵¹⁹
Düşdi yüzümüz yerlere ol māh öñünde

175.

Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilün

1. Şekl-i ebrū-yı siyāhı ruħ-ı cānān üzre
Güyyā besmeledür sūre-i Raħmān üzre
2. *Enbata ‘llāhu nebāten ħasenen*⁵²⁰ yazdı ħaṭuñ
Ĥaṭ-ı yāħūt-ile ser-çeşme-i ħayvān üzre
3. Her ne tiri ki dile gönderesin iy qaşı yā
Şadr-ı sīnemde ana yer iderin cān üzre
4. Ĥasret-i la^ç lüñ-ile merdümek-i dīdelerüm
İki noħṭa gibidür ki yazılır qan üzre
5. Devlet-i dehre irerse n’ola her dūn-ı denī
Dīvler ġāhī çıkar taĥt-ı Süleymān üzre⁵²¹

⁵¹⁶ rāh: dergāh BRD.

⁵¹⁷ Ser-^ç asker-i sultān-ı ğamam: Ser-^ç askeriyem şāh-ı ğamuñ BRD.

⁵¹⁸ Meh didüġine: ħürşīd didüm BRD.

⁵¹⁹ **Raħmī** işitmiş: **Raħmī**-i şems BRD.

⁵²⁰ Bu ibare, *Kur’an-ı Kerim* Âl-i İmrān Suresi 37. ayetten iktibas edilmiştir. Meālī şu şekildedir: “Onu güzelbir bitki gibi yetiştirdi.” (Yazır, 2021: 53).

⁵²¹ Bu beyit, BRD’de yer almamaktadır. Ayrıca mahlas bulunmamaktadır (Erdoğan, 2017: 275).

176.⁵²²

Mefā‘ilün/ Fe‘iletün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün

- [54b] 1. Lebūñ hayāli gelelden⁵²³ bu çeşm-i pür-ḥūna
Nazarda ḥürmetüm⁵²⁴ olmaz şarāb-ı gül-gūna
2. Şanurdı tavḳ-ı zeridür kilāb-ı Leylīnūñ
Görünse idi felekde hilāl Mecnūna
3. Ezel muşavvirleri⁵²⁵ ḥall-ile şekl-i ebrūñı
Yazar her ay başında⁵²⁶ bu tāk-ı gerdūna
4. Sirişküm üzre dönüpdür ḥabāb-ı gül-gūna⁵²⁷
Şaḳāyık ile müzeyyen kenār-ı Ceyḥūna
5. Buḥūr-ı nazma egerçi cihānda⁵²⁸ çok ğavvāş
Kimesne irmedi **Raḥmī** bu dürr-i meknūna

177.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Tāc eylemiş meded o şehūñ ḥāk-i rāhını
Māhuñ başına oldurayın şeb-külāhını
2. Pervāne cān virince seḫer anı gördi şem‘
Ḳat‘ itdi mātem eyledi zülf-i siyāhını
3. Evvel nazarda aldı gözūñ şöyle göñlümi

⁵²² Bu gazel, BRD’de 6 beyittir. BRD’deki makta beyti alınmamıştır (Erdoğan, 2017: 275).

⁵²³ gelince: gelicek BRD.

⁵²⁴ ḥürmetüm: raġbetüm BRD.

⁵²⁵ Vezin gereġi BRD’den de istifade edilerek “musavviri” olarak okumamız icap ediyor (Erdoğan, 2017: 264).

⁵²⁶ her ay başında: her ay başı cānā BRD.

⁵²⁷ gül-gūna: gül-gūnum BRD.

⁵²⁸ egerçi cihānda: cihānda egerçi BRD.

Bekler⁵²⁹ şikāra niteki şaldıķda şāhini

4. Zehr-i gamuñla hāk olıcaķ eyleye helāk
Raħş-ı sipihr otlasa ķabrüm giyāhını
5. Kılısun habāb-ı cām-ı meye **Raħmiyā** nazār
Her kim dilerse görmege Cem bār-gāhını

178.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [55a] 1. Yed-i ķudret ki ezel hākümi taħmīr itdi
‘Aşķ bünyādını ol hāk-ile ta‘mīr itdi
2. Cān-ı Şīrīne ruħuñ resmini gösterdi hayāl
Şanki Şāvūr durur Hıusrevi⁵³⁰ taşvīr itdi
  3. Dāğlar şanma görinen ki şehā⁵³¹ ‘asker-i ğam
Yaķdı dil milketini cümle ķara yer itdi
  4. Muşhaf-ı hüsñüni derk itmez iken ehl-i ‘uķūl
Hāşīye yazdı haţuñ āyeti tefsīr itdi
  5. Her ğazel kim didi evşāf-ı haţuñ-ile⁵³² **Raħmī**
Şafha-i māha ‘Uţārid⁵³³ anı taħrīr itdi

179.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Toldurur⁵³⁴ ‘aşķuñ şarābından felek ħum-ħānesi

⁵²⁹ Bekler: Begler BRD.

⁵³⁰ Hıusrevi: Ol Hıusrevi BRD.

⁵³¹ şehā: ger üşüp BRD.

⁵³² haţuñla: haţuñda BRD.

⁵³³ Şafha-i bāb-ı ‘Uţārid: Şafha-i bāb-ı ‘atādur BRD.

⁵³⁴ Toldurur: Toldur BRD.

Nüş idüp bir āl-ile⁵³⁵ olduḡ anuñ mestāne[si]

2. Bezm-i vaḥdet içre bir şem^ç -i İlähîdür ki ^ç aşḡ
Per yakar ol şem^ç e Cibrîl olımaz pervānesi
3. Nice yüzlerden⁵³⁶ görünür cilve-gāh-ı mümkünāt
^ç Aşḡ bir maḥbūbdur diller anuñ dīvānesi
4. Üstüḡ^ñ ān-ı kelle-i Cemde bu sır mektüb imiş
Cām-ı ^ç ālem-bîn iken elde ṭolı peymānesi
5. Bir şadefdür baḥr-ı ^ç aşḡ içinde ^ç ālem **Raḥmiyā**
Kim bilinür⁵³⁷ kıymetüm anuñ benem pervānesi⁵³⁸

Bākî

180.⁵³⁹

Fe^çilātün/ Fe^çilātün/ Fe^çilātün/ Fe^çilün

- [55b] 1. Urunup farkına bir tāk-ı mücevher sünbül
Oldı iḡlîm-i çemen taḡtına server sünbül
2. Şeh-levendāne şikest eyledi ṭarf-ı külehin
Gögsinüñ dügmelerin çözdü ser-ā-ser sünbül
  3. Oldı gülşen yine bir dilber-i müşḡîn mergül
Şol ḡadar virdi aña zînet ü zîver sünbül
  4. Çihre gül sîne çemen çeşm-i mükeḡḡal nergis
Ḥaṭ çemen ḡonçe dehen ca^ç d-ı mu^ç anber sünbül

⁵³⁵ bir āl-ile: Mecnūn-ile BRD.

⁵³⁶ yüzlerden: süretten BRD.

⁵³⁷ Kimse bilmez: Kim bilinür BRD.

⁵³⁸ pervānesi: dūr-dānesi BRD.

⁵³⁹ Bu kaside, BD'de 47 beyittir. BD'deki 15. ve 25. beyit alınmamıştır (Küçük, 47-48).

5. Yazdurup müşg-ile boynına hamâyil taqdı
Kendüye itmek için halkı musahhar sünbül
6. Şahn-1 gülzāra gelüp eyledi ‘ arz-1 dīdār
Jālelerden taqınup gūşına gevher sünbül
7. Beñzer ol bŷy-1 dil-āvīz-ile mŷy-1 yāre
Başlar ŷzre n’ola eylerse yer sünbül
8. Yine gömgök tere batmış çıka geldi çemene
Nev-bahār irdi deyü virdi haberler sünbül
9. Beden-i pāki neden böyle olurdu hoş-bŷ
Olmasa müşg ü gül-āb-ile muḥammer sünbül
10. Var ise bencileyin ‘ aşık-1 zār olmışdur
Gök gök itmiş dögünüp cismini yer yer sünbül
- [56a] 11. ‘ Aşq sevdālarına uğramasa qalmaz idi
Mŷy-1 jŷlīde ile bu⁵⁴⁰ ten-i lāgar sünbül
12. Yine Fir‘avn-1 şitā ceyşine Mŷsā-mānend
Eyledi elde ‘ aşāsını bir ejder sünbül
13. Nev-‘arŷs-1 çemene māşīḩadur faşl-1 bahār
Kim anuñ ḩāme-i müşgīnine beñzer sünbül
14. Sāqiyā zevraḩı sŷr bād-1 bahār esdi yine
Sebze-zār oldu yem-i aḩḩar [u] lenger sünbül

---

⁵⁴⁰ bu: bir BD.

15. Bürüdi kendinüñ eṭrāfını bāl ü per-ile
Yine ṭāvūs-şıfat cilveler eyler sünbül
16. Yine ferrāş-şıfat destine cārüb aldı⁵⁴¹
Ki ide ḥıdmet-i ḥāk-i der-i dāver sünbül
17. Fāzıl-ı dehr Mehemmed Çelebi kim eflāk
Bāğ-ı fazlında toḡuz dānelü bir ter sünbül
18. Olamaz reh-güzār-ı ḥākine⁵⁴² hem-pā ‘ anber
İdemez saçlarına⁵⁴³ kendüyi hem-ser sünbül
19. Geldi bir Hindī-i⁵⁴⁴ bī-çāre-şıfat işigüñe
Ġarazı bu ki ḡapuñda ola çāker sünbül
20. Bāğ-ı luṭfuñda meh ü mihr iki aḥḡar nergis
Keremüñ gülşenine sünbüle kem-ter sünbül
- [56b] 21. Būy-ı ḥulḡuñla güzer⁵⁴⁵ eylemese bāğa nesīm
İdemez ḡalkḡ dimāğını mu‘ aṭṭar sünbül
22. Balsa bārān-ı seḡāñ-ile eger neşv ü nemā
Ḳad-i bālā çeke mānend-i şanavber sünbül
23. Ebr-i cūduñdan eger irse nem-i in‘ āmuñ
Bitüre ḡāre gül ü lāle vü mermer sünbül
24. Nūr-baḡş olsa eger bāğa çerāğ-ı luṭfuñ

---

⁵⁴¹ aldı: almış BD.

⁵⁴² reh-güzār-ı ḥākine: reh-güzeri ḥākine BD.

⁵⁴³ saçlarına: ṭurrasına BD.

⁵⁴⁴ Hindī-i Hindū-yı BD.

⁵⁴⁵ güzer: güzār BD.

- Şem' vār eyleye eṭrāfi münevver sünbül
25. Cür' a-rīz olsa eger gülşene cām-ı keremüñ
Tuta nergis-şifat elde ẓadeh-i zer sünbül
26. Hāline ' ayn-ı ' ināyetle nigāh eyler iseñ
Göz açup ide nazar niteki abher sünbül
27. Bezmüñe gelmek-ile bu ne kerāmetdür kim
Dimeye şayf u şitā bitüre micmer sünbül
28. Dāne ḥaṭ jāle nuḳaṭ nefḥa-i müşgīn ma' nā
Yazdı levḥ-i çemene bir ğazel-i ter sünbül
29. Ğam-ı ğīsūn-ile āşüfte degül ger sünbül
Ne içün böyle perīşān olur ekşer sünbül
30. Var ise ṭurralaruñ bāğ-ı cinān sünbülidür
Çopmadı bāğdan ol resme mu' anber sünbül
- [57a] 31. Ğonçenüñ cānı mı var öykine la' l-i lebüñe
Zülfüñe kaç başı var ola berāber sünbül
32. Bāde-i la' lüñe hem-şire şarāb-ı gül-fām
Zülf-i müşgīn-i semen-sāña birāder sünbül
33. Hüb olur ' arīzuñ üstinde o ḥaṭṭ-ı miskin⁵⁴⁶
Āb-ı nāb içre ṭurur tāze vü ḥoş-ter sünbül
34. Lāle reşk-i ruḥ-ı gül-ġunuñ-ile pāder-gil

---

⁵⁴⁶ miskin: müşgīn BD.

- Ġam-ı zülfüñle perîşân u mükedder sünbül
35. Nice teşbîh idem ağzuña bir ebkem ġonçe
Nice nisbet kılam ol zülfe berāber sünbül
36. Dūdlar çıkdı yanup reşk-i ruħuñ nārına bāġ
Cā-be-cā şanma çemende görinenler sünbül
37. Ruħlaruñ üzre yatur zülf-i semen-sā ġüyā
Ġül-i terden idinür kendüye bister sünbül
38. Ĥaṭ-ı müşġin leb-i la' lüñe mānend olmaz
Bulsa ger perveriş-i çeşme-i Kevşer sünbül
39. Yaraşur zülf ü ruħuñ vaşfına defter yazsam
Kāġıdı berg-i ġül ola Ĥaṭ-ı defter sünbül
40. Levḥ-i Ĥaṭırda Ĥaṭuñ naqşını tasvîr itdüm
Olmadın şafḥa-i ġülzāra muşavver sünbül
- [57b] 41. Nazm-ı eşḥāşa kıyās eyleme **Bākî** şı'rin
Ola mı her giyeh-i Ĥuşke berāber sünbül
42. Gerçi sünbül çoġ olur ġülşen-i 'ālemdür bu
Lîk rengin ü muṭarrā olamaz her sünbül
43. N'ola ḳadr ü şerefüñ sāl-be-sāl olsa mezîd
Her yıl arturmadadur dāne[y]i dirler sünbül
44. Ġötürüp tā ki şehen-şāh-ı bahāruñ tūġın
Getüre cünd-i şitā üstine leşker sünbül

- 45 Ser -i a' dāña taqa seng-i melāmet güller
Ola düşmenlerüñüñ başına şeş-per sünbül

181.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Gülsitān-ı bezm ü şarāb⁵⁴⁷ u cām-ı mey güldür baña
Kulkül-i halk-ı surāhī şavt-ı bülbüldür baña
2. ' Ārızuñda ol iki zülf-i girih-girüñ senüñ
Şuya konmuş iki garrā tāze sünbüldür baña
3. Seng-i bī-dāduñla serde zaḥm-ı hūn-inüm ki var
Güşe-i destārda rengin karanfüldür baña
4. Mest ü medhūşam velī ḥālī mey-i engürdan
La' l-i nābuñ ḥāleti keyfiyyet-i müldür baña
5. Ḥayder-i serdāriyam⁵⁴⁸ meydān-ı nazmuñ **Bākiyā**
Nevk-i ḥāme Zü'l-fikār u ṭab' Düldüldür bana

182.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [58a]
1. Sineye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa
Ser-keş olmasa iñen ' aşığına rām olsa
  2. Biz daḥı kāyilüz inşāfa dilā būs u kenār
Her gün olmazsa⁵⁴⁹ hele bārī her aḥşam o[lsa]
  3. Mevsim-i gülde n' olur medrese vü mescidden

⁵⁴⁷ bezm ü şarāb: bezm-i şarāb BD.

⁵⁴⁸ serdāriyam: Kerrāriyam BD.

⁵⁴⁹ olmazsa: olmasa BD.

Leb-i cüy u leb-i cânân u leb-i cām olsa

4. Künc-i mey-ḥāneyle gülşen-i meclis birdür
Sāk̄ī-i lāle-‘izār u mey-i gül-fām olsa
5. Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın **Bākī**
Cānda şabr u dil-i āvārede ārām o[lsa]

183.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Her kaçan göñlüme fikr-i ‘arız-ı dilber düşer
Güyyā mir’āte ‘aks-i pertev-i ḥāver düşer
2. Ger ölürsem ḥasret-i ḳaddiyle ol servüñ beni
Bir yere defn eyleñüz ki sāye-i ‘ar‘ ar düşer
3. Tañ mı ğam öldürse meydān-ı melāmetde beni
Bu neberd-i ‘aşḳdur anca dil-āverler düşer
4. Anuñçün varmazam ben kūyuña giryān olup
Ḥāk-i rāhuñ ḳorḳarum cānā gözümde ter düşer
5. ‘Arız u ruḥsāruñı vaşf itse **Bākī** her kaçan
Şi‘ri iy gül-çihre anuñ böyle rengin-ter düşer

184.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [58b]
1. Şanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sīnede tīr-i ğam-ı ğamze-i cānānumdur
  2. Ḥāb-ı ğafletde yatur baḥt-ı siyāhum ammā
Giceler ‘ālemi bī-dār iden efġānumdur

3. Görinen encüm-i eflāk degüldür iy meh
Dūd-1 āh-1 şerer-ālūd-1 dil ü cānumdur
4. Ney-şeker vaşf-1 lebüñ yazduğın⁵⁵⁰ işitdi meger
Ki kemer-beste-i kilik-i şeker-efşānumdur
5. Zāhidā gerçi gedā-şüretim ammā **Bākī**
Maḥzen-i genc-i ma^c ānī dil-i vīrānumdur

185.⁵⁵¹

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Ağlayup inlemeden derd-ile dülāb gibi
Oldı çihremde yaşum yolları mīzāb gibi
2. Ağlamakdan ğam-ı hicrān-ile bī-hüş oldum
‘Aqlumı kanlu yaşum aldı mey-i nāb gibi
3. Göñlümi rüşen ider şu^c le-i dāğ-ı ‘aşquñ
Pertev-i meş^c ale-i mihr-i cihān-tāb gibi
4. Bād gīsūların açdıqça görünür ruḥ-ı yār
Bāğ-ı cennetde açılmış gül-i sīr-āb gibi
5. Şāyed ol servi kenāre getürem iy **Bākī**
Varayın yüz süreyin ayağına āb gibi

186.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [59a] 1. Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i a^c lā bilürin

⁵⁵⁰ yazduğın: yazduğum BD.

⁵⁵¹ Bu gazel, BD’de 6 beyittir. BD’deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 297).

Müntehā k̄āmetüñi sidre vü t̄übā bilürin

2. Seni Yūsufıa güzellikde şorarlarsa baña
Yūsufı bilmezın ammā seni ra‘ nā bilürin
3. Zāyıl olmaz heves-i zülf-i siyāhuñ⁵⁵² dilden
H̄āşıl olmayacağın gerçi bu sevdā bilürin
4. Bilmezın n’eyleye derd ü ğam-ı cānāne ben
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin
5. **Bākiyā** gülşen-i firdevsi baña ‘ arz itme
Āsitānın ben anuñ menzil-i me’vā⁵⁵³ bilürin[n]

187.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Lebüñi āl-ile öpmiş ola mı peymāne
İçeyin ölmez isem kanını kana kana
2. Nüş-ı cām eyler iken meclis-i mestān içre
Lebüñ ol hālet-ile girmemek olmaz kana
3. Bezm-i meydür güzelüm kan ola şāyed arada
Çekmesün h̄ançerini ğamzelerüñ mestāne
4. Rāzumı nāle ile ‘ āleme fāş eyledi dil⁵⁵⁴
Bizi rüsvā-yı cihān eyledi bir dīvāne
5. ‘ Aş u ‘ işret demidür çekme ğam-ı devrānı

⁵⁵² siyāhuñ: siyāhum BD.

⁵⁵³ menzil-i me’vā: menzil ü me’vā BD.

⁵⁵⁴ dil: gönül BD.

Bākīyā gel berü sāgar çekelüm rindāne

188.⁵⁵⁵

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [59b] 1. İtdi şikār gönlümi bir şūh-ı şeh-levend
Müjgānı tır ü қаşı kemān тұrrası kemend
2. Telh-i şarāb-ı guşsa-i devrānı def' ider
Şirīn-lebin dimāguma⁵⁵⁶ alsam niteki қанд
3. Bu cism-i zerd ü zār u nizār-ile nice bir
Yanam firākuñ āteşine nitekim sipend
4. Her dūna şāh-ı gül gibi meyl itme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend
5. A' dā yanuñda hurrem ü handān u şād-mān
Bākī gamuñda zār u dil-figār⁵⁵⁷ u derd-mend

189.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Zevraқ-ı şahbāyı sākī şundi çün nüş eyledüm
İrdi bir hālet ki deryālar gibi cüş eyledüm
2. 'İşret-i bezm-i vişāl-i yār geldi yāduma
Guşsa-ı dehri gam-ı devri ferāmüş eyledüm
3. Terk idüp tāc u қabāyı şevk-i şem'-i hüsnuñe
Kendümi pervāne-āsā nemed-püş eyledüm

⁵⁵⁵ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 2. beyit alınmamıştır.

⁵⁵⁶ dimāguma: dehānuma BD.

⁵⁵⁷ dil-figār: dil-efgār BD.

4. Firq̄tũnde bāga vardum ḥasret-i bālāñ-ile
Ḳalması sabrum görüp servi der-āgūş [eyledüm]
5. Nāleler kıldum ser-i kūyında yārũn **Bāḳiyā**
Būlbūlān-ı gülsitān-ı dehri ḥāmūş eyledüm

190.⁵⁵⁸

Mef' ūlũ/ Fā'ilātũ/ Mefā' ilũ/ Fā' ilũn

- [60a]
1. Bildũñ mi sen de kendũñi iy bĩ-vefā nesin
Āşũb u dehr⁵⁵⁹ ũ āfet-i devr-i zamānesin
  2. Saña bahā ne idi cefā-pīşe olmasañ
Ḥaḳḳā budur ki bĩ-bedel ũ bĩ-bahā nesin
  3. Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Ġuşşayla yata derd ũ ğam-ile uyanasın
  4. İy çerḥ gerçi cānıma geçdi cefāñ oḳı
Ammā ḥadeng-i āhuma sen de nişānesin
  5. **Bāḳī** yoluñda dōke şaça ḥarc idüp gözüm
Āḥir dũketdi naḳdi sirişküñ ḥızānesin

191.⁵⁶⁰

Mef' ūlũ/ Fā'ilātũ/ Mefā' ilũ/ Fā' ilũn

1. Gönder efendi sīneme tĩr-i belālaruñ
Olsun siper belālaruña mübtelālaruñ

⁵⁵⁸ Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 3. ve 5. beyit alınmamıştır.

⁵⁵⁹ Āşũb-ı dehr: Āşũb u dehr BD.

⁵⁶⁰ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 191).

2. Mihr ü vefâlar itmez iseñ dostum n'ola
Minnet degül mi cānuma cevır ü cefâlaruñ
3. Rez duğterini sīneye çeksem 'acem midür
Cevrinden özge nesnesi yoğ dil-rübâlaruñ⁵⁶¹
4. Şeh içre ĥalk birbirine gösterir beni
Mihri hilâle benzedeli meh-likâlaruñ
5. **Bākī**-i ĥaste-ĥâtırı iñletme dostum
Mağbül olur du' āsı şağın mübtelâlaruñ

192.

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- [60b] 1. Çeng çün nâleme dem-sâz oldu
Sâzlar içre ser-firâz⁵⁶² oldu
2. Mâhdan çihre-i zībâ-yı nigâr
Çeşm ü ebrü-ile mümtâz oldu
  3. Kimse bilmezdi derūnum rāzın
Āh kim göz yaşı gammâz oldu
  4. Dil giriftâr-ı ser-i zülfüñ olup
Şayd-ı ser-pençe-i şeh-bâz oldu
  5. **Bākīyâ** mihr ü vefâsın o mehüñ
Çoğ tama' eyler idük az oldu

⁵⁶¹ dil-rübâların: bī-vefâlaruñ BD.

⁵⁶² ser-firâz: ser-efrâz BD.

193.⁵⁶³

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1. İrdüm fiğān u zār-ile ol āsitāna ben
Çıkdum kemend-i nāle ile ol āsumāna ben
2. Lü'lü' dişüñ gamıyla sirişküm güherlerin
Dizdüm ümīd riştesine dāne dāne ben
3. Yād-ı lebüñle cām⁵⁶⁴-ı mey-i la'l-fām için
Küy-ı muğānı geşt iderin hūne hūne ben
4. Şubh-ı vişālüñ irmedi pāyāne yitdi 'ömr
Şām-ı gamda şem' gibi yana yana ben
5. **Bākī** müsellem⁵⁶⁵ oldu baña kişver-i sūhan
Geçdüm serīr-i nazma bugün husrevāne ben

194.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [61a]
1. Beñzetdiler o māha deyü mihr-i enveri
Biri birine koydı fiğānum felekleri
  2. Çekdi çevirdi sākī-i meclis piyāle[y]i
Āl-ile öpdi deyü leb-i la'l-i dilberi
  3. 'Āşık güşāde-meşreb olur cām-ı mey gibi
Hemdem idinse kendüsine tañ mı sāğarı
  4. Yarüñ⁵⁶⁶ raķibi gibi iti görmedüm daħı

⁵⁶³ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 5. beyit alınmamıştır (Küçük: 232).

⁵⁶⁴ cām: cān BD.

⁵⁶⁵ müsellem: musaħħar BD.

⁵⁶⁶ Yarüñ: Yanın BD.

Olmaya gerçi eşk-i revānum gibi çeri

5. **Bākī** şarīr-i kilk-i bedāyi^c -nigārdur
Şeh-bāz-ı dest-i kudretümün⁵⁶⁷ şīt⁵⁶⁸-i şeh-peri

195.

Mef^c āilün/ Mef^c āilün/ Mef^c āilün/ Mef^c āilün

1. Dilā bezm-i cihānda kimse āhir pāyidār olmaz
Müdām elinden koma ayağı fırsat ber-ķarār [olmaz]
2. Şaķın Mecnūnı şanmañ ehl-i ‘aşķuñ ihtiyārıdur
Güzel sevmekde zīrā kimseye hiç ihtiyār olmaz
3. Kenār itsem diyen ol gevheri ķa^c r-ı yem-i ğamdan
Kenāra çıkmasun hergiz ki gevher der-kenār olmaz
4. Ne ķanlar aĝların hecr[inde] yārūñ derd-i firķatden
‘Aceb bir dem mi vardur ķeşm-i pür-ķūn eşk-bār o[lmaz]
5. Ol āhūy[ı] saña şayd olur şanma iltiyāmından
Öñünce kaçar ammā **Bākīyā** āhir şikār olmaz

196.

Mef^c ūlü/ Fā^cilātü/ Mefā^c ilü/ Fā^c ilün

- [61b] 1. ‘Ālemde zerre deñlü degülken vücūdumuz
Müşkül budur ki zerreden artık ĥasūdumuz
2. Evtār-ı çeng-i [bezm-i]⁵⁶⁹ şafādur şanur gören
Künc-i belāda gözde⁵⁷⁰ aķan iki rūdumuz

⁵⁶⁷ kudretümün: fikretümün BD.

⁵⁶⁸ şīt: şīt BD.

⁵⁶⁹ Vezin ve anlam gereği BD’den de istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 161).

⁵⁷⁰ gözde: gözden BD.

3. Tāc-ı zümürüdî görinür var ise meger
Belā-yı serde illere dūd-ı kebūdumuz
4. Zer-bāft cāme geydi ser-ā-ser şanur gören
İtse ihāta cismümüzi yanar odumuz
5. **Bākī** meṭā^ç -ı nazm-ile bāzār-ı dehrde
Cevr-i li 'ām u miḥnet-i eyyām sūdumuz

197.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-günü verd-ı ter gibi
Sā' id-i sāķi olur şāḥ-ı gül-i aḥmer gibi
2. Sāķiyā^ç aks-i^ç izāruñdan fūrüg-ı cām-ı mey
Rūşen eyler bezmi ḥūrşid-i ziyā-güster gibi
3. Murğ-ı cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār
Ol kıara gözler süzüldi iki şāḥinler gibi
4. Cüy-bār-ı eşküm içre çihre-i zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nīlüfer gibi
5. Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāğda
Berg-i gül bī-ḥār açılmaz **Bākīyā** sāğar gibi

198.⁵⁷¹

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [62a] 1. Meclis-i^ç aşķa girüp ayağı evvel çekdüm
Mā-sivādan götüri āḥir-i kār el çekdü[m]

⁵⁷¹ Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 219).

2. Sīnem üzre görinen anlu elifler Őanmañ
Őafa-i derd ü ama sūr-ile cedvel ekdüm
3. Alev-i āteŐ-i āhum degül eflāke ıan
Ater-i batuma bir tı-i muŐayal ekdü[m]
4. Nura-i eşküm-ile sīm-keş oldum Şimdi
Müjemüñ aralarından bir iki tel ekdü[m]
5. **Bāiyā** hūn-ı dili dāde düketdi gördüm
Mey-i nābı *bedel-i* mā-yeteallel ekdüm

199.

Mefülü/ Mefāilü/ Mefāilü/ Feülün

1. Başlar kesilür zülf-i periŐānuñ ucından
anlar dökülür amze-i bürrānuñ ucından
2. Peykān-ı belā cānuma iŐler geer oldu
İy aŐları yā nāvek-i müjānuñ ucından
3. Dil arbın urur firāuñda dem-ā-dem
an alasa zamum n'ola peykānuñ ucından
4. Yüz sürmek umar pāyuña üftādelers ammā
Nevbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından
5. Mur-ı dil-i Bāi[y]i görüñ fāte-āsā
Efgān ider ol serv-i hırāmānuñ ucından

200.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [62b] 1. Cāñā görünse taraf-ı 'izāruñ niķābdan
Halk āfitāb toğdı şanurlar seħābdan
2. La' lüñden itme tiğ-i müjeñ birle cānı men'
Mümkin degüldür aña kesilmek şarābdan
3. Kānmaz şarāb-ı nāba lebüñ ārzü iden
Sīr-āb olur mı teşne-i Kevşer serābdan
4. Sākī-i devr minnet-ile şunsa içmezin
Āb-ı hayātı cām-ı zeri⁵⁷² āfitābdan
5. Bezm-i belāda nāle vü āhuñla **Bākiyā**
Müstağniyüz terāne-i çeng ü rebābdan

201.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Nāle-i dil ol ħam-ı zülf-i hümā-pervāzdan
Şan fiğān-ı murğdur ser-pençe-i şeh-bāzdan
2. Beydağ-ı ħāl-i ruħuñ zülfüñle mestür eyleme
Almağa şāhum gönül ferzānesin açmazdan
3. Ağlayu ağlayu gözden çıkdum āħir kaçre-vār
Ayrı düşdüm çeşm-i ħün-bārum gibi dem-sāzdan
4. Muttaşıl ħamzeñ geçer bir laħza bakşañ ħālüme
'Āciz olduk dostum ve'l-ħāşıl ol ħammāzdan

---

⁵⁷² zeri: zer-i BD.

5. Vaşf-ı nâz-ı nâzeninümdür bu şi‘ iri⁵⁷³ **Bâkiyâ**
Muṭrib-i meclis ser-âgâz eylesün şeh-nâzdan

202.⁵⁷⁴

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

- [63a] 1. Yokdur şebât çünki cihân-ı ḥarâbda
Birdür hezâr-sâl-ile yek-dem ḥesâbda
2. Devr-i gül irdi tâze cevândur cihân yine
Sa‘y eyle ‘ayş u ‘işrete ahd-i şebâbda
3. İnkâr itme şüfî şarâbuñ menâfî‘in
Üstâd-ı ḥikmet eyle buyurmuş kitâbda
4. Rûyında la‘li üzre ḥaṭṭ-ı müşk-bâr-ı yâr
Şîrinlik yazar şeref-i âfitâbda
5. **Bâkî** şafağda mihr-i münevver sanur gören
‘Aks-i ‘izâr-ı sâķîyi cām-ı şarâbda

203.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Sîne dâğın görüp ol gönçe-dehen lâle gibi
Bir avuç kıanuma girmek diledi jâle gibi
2. Zâ‘fdan şöyle ğam-ı ‘aşķ-ile nâ-peydâyam
Ki hemân şît u şadâm işidilür nâle gibi
3. Seg raķibe nice olur göstereyin ölmez isem
Dehen-i yâre uyuzlanmağı teb-ḥâle gibi

⁵⁷³ şi‘ ri: şi‘ rüm BD.

⁵⁷⁴ Bu gazel, BD’de 6 beyittir. BD’deki 5. beyit alınmamıştır (Küçük: 281).

4. Umaram kevkeb-i bahtum ire burc-ı şerefe
Sineye ol meh-i tabānu çekem hāle gibi
5. Dil-i Bākī[y]i ser-i zülfüñ elinden cānā
Çeküben hışm-ile çeşm-i siyehüñ ala gibi

204.⁵⁷⁵

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [63b] 1. Diller revāne oldılar ol meh-liķāyla
Etfāl-i şehir şanki segirdiler ay ile
2. İy kâş tavf-ı Ka'be-i küy-ı nigār için
Hem-rāh oldu hāk-i vücūdum şabāyla
  3. Hecrūñ gamıyla dīde ne demler geçürdügin
Firkat şebinde ben bilürin bir Hudā-y-ile
  4. İy çerh nice cevr idüp ağladasın beni
İller yüzine gülici bir bī-vefā ile
  5. Ümmīd-i vaşl-ı yārdan el çekme **Bākīyā**
Şāyed ki dest-gīr ola bir merhabā ile

205.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Karşu tutdum sīne-i şad-çāki senden cānibe
Gönder iy kaşı kemānum tiri benden cānibe
2. Defterin bād-ı şabā lü'lü-yı lālānuñ durer
İlter olsa dişlerin dürr-i Adenden cānibe

⁵⁷⁵ Bu gazel, BD'de 9 beyittir. BD'deki 5, 6, 7 ve 8. beyitler alınmamıştır (Küçük: 278).

3. Görmesün kimse şağın deyü lebin dişler baña
Bağdıqça ol büt-i şekker-şikenden cānibe
4. Seyr idelden gülşen-i hüsnünde hadd ü qaddüñi⁵⁷⁶
Çekmez oldı hātırım serv ü semenden⁵⁷⁷ cānibe
5. Hüsrevā yıllar durur yoluñda Ferhāduñ geçer
Māyil ol gel **Bākī**-i şīrīn-sühāndan cānibe

206.

Mef' ulü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [64a]
1. Dil beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur
Cān haste-i kirişme-i çeşm-i nigārdur
  2. Bir ğamze ile lahzada biñ ādem öldürür
Hūñi gözüñ ki āhū-yı merdüm-şikārdur
  3. Qoçmaq degül ğaraz seni dīdārdur murād
Deryā-yı iştiyāk begüm bī-kenārdur
  4. Gird-āb-ı ğamda şarşar-ı āhumla fülk-i dil
Elbetde bir kenāre çıkar rüzgārdur
  5. **Bākī** sürūd-ı bezm-i tarab-hāne-i hayāl
Şavt-ı⁵⁷⁸ şarīr-i kilik-ı⁵⁷⁹ cevāhir-nişārdur

⁵⁷⁶ hadd ü qaddüñi: qadd ü haddüñi BD.

⁵⁷⁷ semenden: çemenden BD.

⁵⁷⁸ Şavt-ı: Şavt u BD.

⁵⁷⁹ kilik-i: hāme-i BD.

207.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Süz-1 aşkuñla kaçan kim dilden āh u zār olur
Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur
2. Aķsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb için
Eşk seyl ü seyl yem yem pür-dür-i şehvār olur
3. Yansa dāğ-1 sīnem üzre ḥasret-i ḥaddūñle nār
Nār nūr u nūr hūr u hūr pür-envār olur
4. Kūhdan geçse ğam-1 zūlfūñle āhum şarşarı
Kūh deşt ü deşt bāğ u bāğ sūnbül-zār olur
5. Ğonçeye baķsa lebūñsüz çeşm-i **Bāķi** bir nazār
Ğonçe berg ü berg ḥār u ḥār ḥançer-dār olur

Bāķi

208.⁵⁸⁰

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [64b]
1. Cünd-i şitāyı taşā tūtup yine jāleler
Ķaşd itdiler ki milket-i gülzārı alalar
  2. Şaḥn-1 çemende şöyle kırıldı zücāc-1 yaḥ
Seng-i felāḥan urdı meger aña lāleler
  3. Çözdi çemende turraların sūnbül-i tarī
Ķüyā tağıtdı mūyını mūşġin külāleler
  4. Güleşende başdı jāleleri kıra baġrına
İrdi şafāya lāle-i ḥūnīn piyāleler

⁵⁸⁰ Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 120).

5. **Bākī** bu demde hayf ola ehl-i mezāk eger
Künc-i belā vü gūşe-i miḥnetde qalalar

Bākī

209.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Bir şafā-baḥş qanı cām-ı muşaffādan yig
Bir tarab-sāz mı var sāğar-ı şahbādan yig
2. Qanı bir cām-ı muşaffā gibi şāfi-meşreb
Şafḥa-i sīnesi mir ’āt-i mücellādan yig
3. Cām-ı mey-i bezmde bir dilber-i ra‘ nādur kim
Çihre-i nāzüki gül-berg-i muṭarrādan yig
4. Bir nefes hemdem olup def‘ -i melāl eyleyecek
Bulmadum dünyede cām-ı mey-i ḥamrādan yig
5. **Bākiyā** meykedenüñ ehl-i ḥarābāt içre
Ḥıdmet-i ḥāk-i deri devlet-i Dārādan yig

[65a]

Bākī

210.⁵⁸¹

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Giceler kākül[i] sevdāsıyla dildāruñ
Ḥadd[i] pāyān mı var dūr u dirāz efkāruñ
2. ‘ Aşıkuñ āh u fiğān⁵⁸² olsa ‘ aceb mi qarı
Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ

⁵⁸¹ Bu gazel, BD’de 7 beyittir. BD’deki 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 197).

⁵⁸² fiğān: enīn BD.

3. Nev-bahār oldı yine geldi cünün eyyāmı
Taḫdı zencirlerin bād-ı bahār enhārun
4. Gülşene nergis ü gül ḫayli leṭāfet virdi
Şimdi açıldı daḫı [yüzi] gözi gülzāruñ
5. **Bākīyā** söyle lebi yādına rengin ḡazeli
Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eş‘ āruñ

Bākī

211.

Mef‘ āilün/ Mef‘ āilün/ Mef‘ āilün/ Mef‘ āilün

1. Göñül tekmi̇l-i fenn-i ‘aşḫ iden üstād-ı kāmildür
Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür
2. ‘İzār-ı yāra ay-ile yanaşdı zūlf-i Hindūsı
Velī ayrılmadı yanından anuñ bir nice yıldur
3. Sürāḫi üştür-i ser-mestdür gerden-firāz olmış
Lebüñ şevḫiyle cām-ı şarāb-ı nāb ḫanzildür
4. Degül dāḡ-ı siyeh teshirlerdür⁵⁸³ḫırz-ı cān için
Nişān-ı ḫarb-ı tiḡüñ sinede bend-i ḫamāyildür
5. N’ola raḫm eylemezse **Bākīyā** aḫvāl-i ‘uşşāḫa
Dil-i sengini cānānuñ raḫibe ḫatı māyildür

---

⁵⁸³ Metinde şeklinde yazılmıştır.

212.

Fe'ülün/ Fe'ülün/ Fe'ülün/ Fe'ül

- [65b] 1. Saña kûyuñ içre olana qarîn
Melek hem-nişîn ü felek şeh-nişîn
2. Görüp çinî ebrû-yı müşgînüñi
Siyeh çeşmüñi şandum âhû-yı Çîn
3. Sücüd itdi mihrâb-ı ebrûña mâh
Anı bilmeyenler şanurlar cebîn
4. İzüñ tozına yüzlerin sürmege
Döküldi saçıldı gül ü yâsemîn
5. Sorarsañ kapumda şehâ **Bakıyî**
Gulâm-ı kemîn bende-i kem-terîn

213.

Mef'ailün/ Mef'ailün/ Mef'ailün/ Mef'ailün

1. Maḥabbet baḥridür âhum yilinden mevc urur yaşum
Melâmet fülkidür ser aña lengerdür iki qaşum
2. Peleng-i aşk-i yârûñ bişesidür müy-ı jülîdem
Diyâr-ı derd ü miḥnet kühsâridur benüm başum
3. Ne meclis içre nüş-ı câm idersem yâd-ı la' lüñle
O bezm ehlinde qalmaz cür' adan ğayrı ayaqdaşum
4. Bilürsin nür-ı didem tütîyâya qatılır cevher
N'ola ağlarsa ḥak-i pâyuña çeşm-i güher-pâşum

5. Ayırdı sihr idüp yāri sipihr-i kahbe-zen⁵⁸⁴ benden
Ne lu' b itdi baña gör **Bākīyā** bi'llāhi oynaşum

214.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [66a] 1. Şalınan kūyında ol serv-i semen-sīmā mıdur
Gülşen-i cennetde şāḥ-ı Sidre vü Tūbā mıdur
2. Zaḥm-ı sīnem içre cānā kanlu peykānuñ senüñ
Ġonçede pinhān olan berg-i gül-i ra' nā mıdur
3. Mürde-i derd ü ġama cānlar bağışlar cür' ası
Sākīyā bi'llāh mey-i ḥamrā dem-i 'īsā mıdur
4. Ağzuñ içre diş midür ya ġonçe içre jāle mi
Kevkeb-i dürrī midür ya lu'lu'-yı lālā mıdur
5. **Bākī**-i dil-ḥasteye cevr-i firāvān itmeden
Çaşduñ öldürmek degülse⁵⁸⁵ nāz u istiġnā mıdur

215.⁵⁸⁶

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

1. 'Aḳlumı ġamze-i cādūları meftün itdi
Ġöñlümi silsile-i mūları Mecnün itdi
2. Sākīyā ölmedin irgür mey-i rüh-efzāya
Ḥālümü derd ü ġam-ı 'aşḳ diger-ġün itdi
3. Rüz-ı firḳatde hücüm eyledi⁵⁸⁷ eşk-i gül-ġün

⁵⁸⁴ kahbe-zen: pīre-zen BD.

⁵⁸⁵ Çaşduñ öldürmek degülse: Öldürmek mi yoḳsa BD.

⁵⁸⁶ Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 3. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 290).

⁵⁸⁷ eyledi: eyleyüp BD.

Sipeh-i şabr u sükün üzre şebihün itdi

4. Nile ğarķ itdi tenüm seng-i cefā zaħmından
Yaşumı cevr-i firāvān ile Ceyhün itdi
5. **Bāķiyā** şādılığ eylerse ‘aceb mi aġyār
Çerķ anuñ ṭālī‘ ini gör nice meymün itdi

216.

Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

- [66b] 1. Terk itdi ben za‘ifi gitdi revān gibi
Gelmek müyesser olmadı bir daħı cān gibi
2. Ser-keşlik eylemezse o servüñ ayağına
Yüzler süreyü varayın āb-ı revān gibi
  3. Devr içre sen de ser-āmedsin iy güneş
Olmayasın ol āfet-i devr-i zamān [gibi]
  4. İy āh o māhuñ irişemezsin kulağına
Olmayasın ol āfet-i devr-i zamān [gibi]⁵⁸⁸
  5. Tır-i ġamuñ nişānesidür deyü **Bāķiyi**
Allāh ki ħalk çekdi çevürdi kemān gibi

217.

Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün

1. Göñül dāğ-ı ġamuñla sinede bir şem‘ uyandır[mış]
Çerāğ-ı ‘aşka bir ġarrā kızıl altunı yandırmış

⁵⁸⁸ Bu mısra, sehven yazılmıştır. BD’de “Başuñ gerekse göklere irstün fiğān gibi” şeklinde geçmektedir (Küçük: 304).

2. Göñüller naq̄din almış yār girmiş halk̄a-i zikre
Bir iki derd-mend āvāre[y]i varmış t̄olandırmış
3. Dimeñ Mecnūna gelmiş ‘ āķıbet Leylādan istiğnā
Belā-yı ‘ aşķ o ser-gerdānı cānından uşandır[mış]
4. Bulup saķķā-yı hicrān teşne-dil şahrāda Mecnūnı
Ecel peymānesin şunmış hayāt ābına ķandırmış
5. Bugün **Bākīye** ol āfet vişālin va‘ deler ķılmış
Yalanlar söylemiş miskīni gerķekden inandırmış

218.⁵⁸⁹

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [67a] 1. T̄otalum mihr̄i görem t̄al‘ at-ı dilber yerine
Kime dil bağlayayın⁵⁹⁰ zülfi mu‘ anber⁵⁹¹ yerine
2. Giceler şanma sipihr üzre ķamerdür görünen
Cāmumuz ‘ aksi geķer mihr-i münevver yerine
  3. Görse⁵⁹² yār ğāzebnāk olıcaķ aġyārı
Hışm idüp ‘ āşıķın azarlar itler yerine
  4. K̄afesi ğamda nola ķaldım ise t̄ütivār
Vaşf-ı la‘ lüñ hele aġzumda ya şekker yerine
  5. İşigüñ taşıyla h̄āk-i harīmüñ besdür
Bākī-i haste-dile bāliş ü bister yerine

⁵⁸⁹ Bu gazel, BD’de 7 beyittir. BD’deki 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 260-261).

⁵⁹⁰ bağlayayın: bağlayam BD.

⁵⁹¹ zülfi mu‘ anber: ol zülfi mu‘ anber BD.

⁵⁹² Görmece: Görse BD.

219.

Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılün

1. Zülfüñi görsem 'izāruñ üzre iy hür-ı cemil
Şanuram zencir şeklin bağlamışdur selsebil
2. Secde-i hak-i ser-i küyuñla mäh-ı çār-deh
Çihre-i zerdin ğubār-ālūde kılmış bir zelil
3. Cāmi' -i 'aşkıñda yārūñ çerh bir kandıldür
Āfitāb-ı 'ālem-efrüz aña bir rüşen fetil
4. Yollar itdi çihre-i zerdümde seyl-i eşk-ile
Çeşm-i giryān beñzer ol saqqāya kim eyler sebil
5. Muntazır olsa n'ola nergis ğubār-ı küyına
Tütÿyāya **Bākiyā** muhtāc olur çeşm-i 'alil

220.⁵⁹³

Mef'ülü/ Fā'ılātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- [67b] 1. La' lüñ⁵⁹⁴ katında kıymet⁵⁹⁵-i gevher şikest olur
Zülfüñ yanında revnağ-i 'anber şikest olur
2. Meclisde la' l-i yāre iñende ezilmesün
Va'llāhi yoğsa kelle-i şekker şikest olur
  3. Başlar giderse⁵⁹⁶ meclis-i 'aşkuñda ğam degül
Bezm-i şarābda nice sāğar şikest olur

⁵⁹³ Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 117-118).

⁵⁹⁴ La' lüñ: Qaddüñ BD.

⁵⁹⁵ kıymet: qāmet BD.

⁵⁹⁶ giderse: yitürse BD.

4. Bi'llāhi seng-i cevr-ile mir'āt-i dil degül⁵⁹⁷
Cām-ı cihān-nümā-[y1] Sikender şikest olur
5. **Bākī** şikenc-i zülfi ğamın yazmağ istesem
Tākat getürmez elde qalemler şikest olur

221.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Yār olup aġyāra ādemler begenmez ol perī
Kendüye hem-rāz idindi ya' ni bizden yigleri
2. İtlerüñden ġayrıyı görmez raqībüñ gözleri
Böyle ġod-bīn eyleyen hep sensin anı iy perī
3. Şām-ı ġamda meskenüm bir künc-i zülmetdür velī
Şu' le-i āhum yaqar her şubġ şem' -i ġāveri
4. Bezm-i ġamda⁵⁹⁸ buse-i la' l-i nigāra qaşd ider
Gögsine ursa n'ola cāmuñ sürāhī ġançeri
5. Almaz oldum **Bākīyā** kuġl-i cilāyı ' aynuma
Tüt'ÿā-yı çeşm idelden ġāk-i pāy-ı dilberi

222.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [68a]
1. Çekdi zencire beni ' aşkuñ nitekim şirler
Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zencirler
  2. Na' l kesmiş farqına her biri olmuş sine-riş
Nāvek-i müjgānuñuñ efgendesidür tīrler

⁵⁹⁷ Bi'llāhi seng-i cevr-ile mir'āt-i dil degül: Seng-i cefā-yı dehr-ile mir'āt-ı dil degül BD.

⁵⁹⁸ ġamda: meyde BD.

3. Yanına alsun deyü kâfir gözün ğamzeñ gibi
Girdiler şimdi çelîpâ şekline şemşirler
4. Şu^çle-i şem^ç-i cemâli şevkine cem^ç oldılar
Bir çerâğ idindiler ol nev-civânı pîrler
- 5.İRmege şubh-ı vişâl-i yâre hergiz çâre yok
Bâkiyâ âfâkı tutdı nâle-i şeb-gîrler

223.⁵⁹⁹

Fâ'ilâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

1. Düşse zülfinden ^çarağ ruhsâr-ı cânân ü[stine]
Güiyâ şebnem düşer gül-berg-i handân üstine
2. Kâküli şanmañ görinen t̄ayir-i devlet hümâ
Sâye şalmışdur o şâhen-şâh-ı hübân üstine
3. Niçün ol hürşid-i ^çâlem-tâba öykündüñ deyü
Mâh-ı nev hançer çeker mihr-i dıraşşân üstine
4. Zîr-i zülfüñde görenler hattuñı ebr-i bahâr
Sâye şalmış şandılar şahn-ı gülistân üstine
5. Ğam degül gelse dile **Bâki** pey-â-pey derd ü ğam
Eksük olmaz tekyedür mihmân mihmân üstine

224.⁶⁰⁰

Mef'ülü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

- [68b] 1. Gül-gün kabâsı ol şanemün şanki lâledür

⁵⁹⁹ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 5. beyit alınmamıştır (Küçük: 267-268).

⁶⁰⁰ Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 5. ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 111-112).

Cism-i laṭīfi lāle-i ḥamrāda jāledür

2. Karşumda allar giyüp ol lāle-ruḥ yine
Gül-günilerle ‘aqlum alur şan piyāledür
3. Çıkmış külāh-ı gūşeye tār-ı külāledür
Sünbül taqınmış alınına şanmañ o gül-‘izār⁶⁰¹
4. Bir bezme mīr-i meclis olupdur gönül ki aña
Baḥr-ı muḥīṭ cūr‘ a vü gerdün piyāledür
5. **Bākī** sipihr āhum oqına siper tutar
Farq-ı felekde zāhir olan şanma hāledür

225.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Cüy-bār-ı vādī-i ğam eşk-i çeşm-i ter yeter
Rüy-ı zerd ol cüy-bāra berg-i nīlüfer yeter
2. Ağzı la‘līn ḥoḳka yāḳūt-ı müferriḥ lebleri
Cevherī terkīn isterseñ leb-i dilber yeter
3. H̄ ũ ace ursun başına destār-ı mermer-şāh̄yī
Lāubālī ‘aşıḳuñ farqında bir sāgar yeter
4. Pādişāh-ı ‘aşka besdür gūşe-i külḥan serīr
Bister-i sincāb ise maḳşūd ḥākister yeter
5. **Bākīyā** meyl eylemez ārāyış-i dünyeye dil
Rüy-ı zerd ü gevher-i eşküm zer ü zīver yeter

⁶⁰¹ Mürettip, bu beytin mısralarının yerini sehven deġiştirmiştir (Küçük: 111).

226.⁶⁰²

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [69a] 1. Çıkar eflâke derūnum şereri döne döne
Dökülür hake yaşum kaçreleri döne döne
2. ‘Āşık-ı haste-dilüñ niteki fânūs-ı hayāl
Nār-ı ‘aşkuñla yanupdur cigeri döne döne
3. Pister-i ğamda gözüm giceler uyhu görmez
İderin şubha degin nâleleri döne döne
4. Tolaşaldan ruḥı şevḳine⁶⁰³ dil-i ser-geşte
Yağdı pervâne-şifat bāl ü peri döne döne
5. Kaçre-i eşkine öykündi deyü **Bākīnūñ**
Çerḥ ḥaḳḳākı⁶⁰⁴ yonupdur güheri döne döne

227.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Kaçdüñ kaçında kaçmet-i şimşād pest olur
Zülfüñ yanında revnaç-ı ‘anber şikest olur
2. Tāb-ı ruḥuñla la‘lün inen ‘aḳlın aldılar⁶⁰⁵
Şevḳ-ile içse kişi meyi kaçı mest olur
3. Reftāra gelse kaçmet-i ‘ar‘ar ḥırām-ile
Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur
4. Zinhār eline āyine virmeñ o kāfirūñ

⁶⁰² Bu gazel, BD’de 8 beyittir. BD’deki 4, 5 ve 6. beyitler alınmamıştır (Küçük: 278).

⁶⁰³ şevḳine: şem‘ine BD.

⁶⁰⁴ Çerḥ-i ḥaḳḳāk: Ḥaḳḳāk BD.

⁶⁰⁵ aldılar: aldurur BD.

Zirā görünce şüretini büt-perest olur

5. **Bākī** çeker mi bāde-i engūr minnetin
Her kim ki mest-i cür‘ a-i cām-ı Elest olur

228.⁶⁰⁶

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [69b] 1. Ğonçeler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
Ya‘ ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ
2. Qandasın biz de gel iy āfet-i devrān görelüm
Nice bir öpe qoca görīşe cānā⁶⁰⁷ kemerüñ
3. Revnaq-ı hūsne hālel virmez o haṭṭ-ı miskīn⁶⁰⁸
Arturır belki şeb-i tār şu‘ ā‘ ın kamerüñ
4. Cümle tedbīr pes-i perdeden üstāduñdur
İhtiyārī mi şanursın harekātın şuverüñ
5. Şi‘ r-i **Bākīye** kulaq tıtmasa zāhid ne ‘ aceb
Söz güherdür ne bilür qadrini nā-dān güherüñ

229.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Gerçi gayet mestdür ol nergis-i hūn-rīzler
Qatı geçkindür velī ol ğamze-i ser-tīzler
2. Sen yatarsın mesned-i hūsñ üzre hū āb-ı nāzda
Halkı uyutmaz figān u lāle-i şeb-hīzler

⁶⁰⁶ Bu gazel, BD’de 7 beyittir. BD’deki 4 ve 5. beyitler alınmamıştır (Küçük: 197-198).

⁶⁰⁷ cānā: tavq u BD.

⁶⁰⁸ miskīn: müşgīn BD.

3. Yağdılar dil kişverin cevri-ile tālān itdiler
Dilberān-ı şūh u şehri-āşūb [u] şūr-engizler
4. Meclis-i aşkuñda çengi Zühre deffāf āfitāb
N'eylesün raqş itmesin mi zerre-i nā-çizler
5. Ğam degül **Bākī** iñen açılmasa ol gül-çizār
Ser-girān olurlar ekşer gonçe-i nev-hizler

230.

Mef'ūlü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [70a]
1. Rüşen ola tā işigüñe varmağa rāhum
Yil mūmlarımı yağdı gice meş'al-i āhum
  2. Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen dūd-ı siyāhum
  3. Luṭf eyle iñen qullaruña cevri çoğ itme
Āh eylesün kimseye cevri⁶⁰⁹ eyleme şāhum
  4. Dilde⁶¹⁰ saña arz itmege aḥvālümü gūyā
Qabrümdeki ḥāk üzre biten tāze giyāhum
  5. **Bākī** dilemez dehr-i deni saltanatın dil
Yār işiginüñ ḥidmetidür devlet [ü] cāhum

---

⁶⁰⁹ cevri: zulm BD.

⁶¹⁰ dilde: dildür BD.

231.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Hıvum⁶¹¹ oldur göz dege hāk-i der-i cānānuma
Yoğsa kuhl-āsā çekerdüm çeşm-i hūn-efşānuma
2. Bāğda dūlābı çok çekdi çevürdi bāğ-bān
Öykünür deyü gamuñda nāle vü efgānuma
3. Çeşm ü ebrū hāl-i Hindū zūlf-i cādū bulsa ger
Öykünürdi āfitāb ol āfet-i devrānuma
4. Düşmeşe ağızından ol şīrīn-dehānuñ lebleri
Vaşf-ı la'lin turmasam zıkr eylesem yārānuma
5. Yār defterden yine **Bākī** kazımağ var dimiş
Yañlış añlatmış 'adūlar ben kılın sulṭānuma

232.⁶¹²

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [70b]
1. Kānı bir şīrīn-sūḥan la'lı-i şeker-bāruñ gibi
Kānda gördi tūṭī bir āyine ruḥsāruñ gibi
  2. Göñlümüz alur ele zūlf-i dil-āvīzūñ hele
Vechden ḥāric degül ḥaṭṭ-ı siyeh-kāruñ [gibi]
  3. Sen semen-ber serv-i sīm-endāma bir kez şarılan
Başa iletđi işin 'ālemde destāruñ [gibi]
  4. Karşu tūt şem'i ruḥuñ bi'llāhi ben dil-ḥasteye
Künc-i tārīk içre kıldum çeşm-i bīmāruñ gibi

⁶¹¹ hıvum: kōrkum BD.

⁶¹² Bu gazel, BD'de 7 beyittir. BD'deki 3. ve 5. beyitler alınmamıştır (Küçük: 287-288).

5. Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-ā-ser **Bākiyā**
Bulmaya ʿaşq ehli bir eglence eşʿāruñ gibi

233.

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün

1. Bir ḥüsn daḥı bağladı ḥaṭdan ʿizār-ı yār
Eṭrāf-ı bāğ ḥüb olur olsa benefşe-zār
2. Ebr-i bahār-ı ḥüsndür ol zülf-i müşk-bār
Yağdı ʿizārı bāğına ḥaṭ şanma zinhār
3. Gülzār-ı ḥüsni olmaz idi böyle sebze-zār
Aḳıtmayaydı yaşımı çok çok o gül-ʿizār
4. Esdürmeyeydi şarşar-ı āhum cefā-yı yār
Mirʾāt-i ḥüsni olmaz idi böyle pür-ğubār
5. **Bāki** ʿizār-ı yārda ḥaṭ şanma görinen
Zerrātdur ki mihr-i münir itdi āşikār

234.⁶¹³

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün

- [71a] 1. Mihr-i ruḥuñla dilde kimüñ tāze dāğı var
Tāb-ı çerāğ-ı şems ü kamerden ferāğı var
2. Āh itme naʿl-i esbi nişānın görüp dilā
Şāyed kimesne işide yerüñ kulağı var
3. Lāle çemende başı açık kıp kızıl deli
Sevdā-yı ḥāl-i yār-ile muḥtel dimāğı var

⁶¹³ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 2. beyit alınmamıştır (Küçük: 96).

4. Cām-ı şarāb-ı nāb gibi dil-rübā kıanı
La' lın tıtađı dūr diři gūl-gūn yanadı var
5. **Bākī** gözinden eyle hāzer şorma leblerin
Zinhār gāfil olma şarābuñ yasağı var

235.⁶¹⁴

Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün

1. İrişdüm baħre cūy-āsā basīṭ-i ħākden [geçdüm]
Bisāṭ-ı kıurba irdüm çenber-i eflākden geçdüm
2. Şarāb-ı la' l-fām u zevrak-ı zerrini terk itdüm
Ben ol keşti ile ol āb-ı āteş-nākden geçd[üm]
3. Ğamuñ afyūnını tiryāk deyü baña ' arz itme
Yüri sağ ol benüm ' ömrüm ben ol tiryākden [geçdüm]
4. Muđaylān-ı belā tıtmış tarīķ-i Ka' be-i vaşluñ
Efendi ben o rāh-ı pür-ħas u ħāşākden geçdüm
5. Meṭā' -ı dehr bir puldur aķar şu ' ömr-i müsta' cel
Anuñ için **Bākīyā** esbābdan emlakden geçdüm

236.

Mef' ūlü/ Fā'ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- [71b]
1. Yazmış debir-i ħikmet ezel şafħa-i güle
Bülbül dem-ā-dem ağlaya her bār gül güle
  2. Müşğın şaçuñda iy yüzi gül cān-ı nā-tüvān
Ol riştedür ki bağlana bir deste sünbüle

⁶¹⁴ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 4. beyit alınmamıştır (Küçük: 214-215).

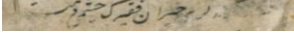
3. Şol deñlü itdi güllere bülbül şetâreti
Düşdi çemende kaçre-i şebnem güle güle
4. Sînemde zaħmum içre olan penbe-i fitîl
Ol yâsemîne döndi ki qorlar қaranfüle
5. **Bākī** çemende şîşe yine kulkul eylese
Bülbül terâne başlayıcaқ uysa bülbüle

237.

Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün

1. Nesîm-i şubḥ eser cān-baḥş olup āheste āheste
Cihānda böyle cān virmiş degüldür daḥı bir ḥaste
2. Ayağı elde 'ayş eyler çemende baş kaldurmaz
Şunulmuş sāğar-ı 'işret ezelden nergis-i meste
3. Tolaşmaқdan degül fāriğ kemend-i kāküli dāyim
Ulaşmaқdan degül ḥālī kemān ebrūsı peyveste
4. Temāşā-gāh-ı hüsnüñde cihānı ḥayret almış[dur]
[Ġanīnūñ gözleri] ḥayrān faқırūñ çeşmi [dem-beste]⁶¹⁵
5. Bir elde **Bākīyā** gül gibi sāğar var iken geldi
[Ḥayāl-i kākül-i müşgīni sünbül şundı deste]⁶¹⁶

238.

⁶¹⁵ Tahrir olmuş. BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 271).

⁶¹⁶ Tahrir olmuş.

BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 271).

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [72a] 1. Dergāh-ı Hāḡḡa derd-ile 'āşık niyāzda
Bāḡıl taşavvur itmede şūfī⁶¹⁷ namāzda
2. ['Uşşāk]-vār şevḡ-ile ḡuccāc raḡş ider
Āheng ü āh u nālelerümden Hicāzda
3. 'Aşkuñla Zühre çerḡde gerdün semā' da
ḡürşid ü māh şevḡ-ile sūz u güdāzda
4. Üftādeler şikeste vü mecrūḡ [u] pāy-māl
ḡübān semend-i nāza binüp türk ü tāzda
5. **Bākī** ḡarīn-i firḡatüñ olmaḡ revā mıdur
Aḡrān içinde böyle iken imtiyāzda

239.⁶¹⁸

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

1. Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḡurrem
ḡonçenüñ ḡöñli açıldı güle düşdi şebnem
2. 'Ālemüñ n'eyleyin bāḡ u bahārın sensız
Baña sen ruḡları gülzārla ḡoşdur 'ālem
3. Dāne-i ḡāline baḡ cennet-i ruḡsārında
Nice şabr eylesün Allāhı severseñ ādem
4. Dil-i şūrīdeye ḡıl pend ü naşīḡat geh geh
Nefesüñ gelsün eyā şūfī-i nāşīḡ dem dem

⁶¹⁷ şūfī: zāhid BD.

⁶¹⁸ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıştır (Küçük: 221).

5. Āb-dār olsa n'ola mīve-i ŧi'ri⁶¹⁹ **Bākī**
Urmadı kimse dağı böyle bu bāğ içre⁶²⁰ kalem

240.

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- [72b] 1. Derd ü ğam bezmine kaddüm gibi bir çeng olmaz
Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz
2. Kankı gündür ki senüñ seng-i ğamuñ zağmından
Günbed-i çerđ-i felek başumuza teng olmaz
3. Olamaz meşreb-i rindāna muvāfiķ ŧol kim
Cāmveş bāde-i gül-günla hem-reng olmaz
4. İçeyin 'āleme rüsvāy olayın n'olsa gerek
'Āşıkam 'āşık-ı bed-nāma ğam-ı neng olmaz
5. Āl-ile ruđlaruñ alsun dil-i **Bākī** hemān
Aña iy şūđ-ı cihān böyle güzel reng olmaz

241.

Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Feū' lün

1. Devrān ayağın ŧöyle ŧikest itdi ŧarābuñ
Güyā ki mey-i nāba gözi degdi ħabābuñ
2. Keyfiyyet-i esrāra döşendi zurefā hep
Yārān ayağın almada ħayrān mey-i nābuñ
3. Esbāb-ı ŧarab seyl-i mey-i nāb-ile gitdi
Āvāzı boğıldı giderek çeng ü rebābuñ

⁶¹⁹ ŧi'ri: ŧi'r-i BD.

⁶²⁰ dağı böyle bu bāğ içre: bu bāğ içre dağı böyle BD.

- 4 Peymāne ŧikeŧ oldu yatur bunca⁶²¹ zamāndur
Yanup yađılıur ħātırı mecrūħ kebābuñ
5. **Bākī** yine ŧaçıldı nemek bāde-i nāba
[Bilsek]⁶²²   acabā aŧlı nedür bu ŧeker-ābuñ

242.⁶²³

Fe  ilātün/ Mefā  ilün/ Fe  ilün

- [73a] 1. Olsa zülfi ol gül-  izāra niħāb
Olur āŧüfte sünbül-i sİR-āb
2. Dūd-ı āhum ruħuñ hevāsıyla
Ebr olur yağdırur cihāna gül-āb
3.  addüm iy ŧeh-süvār-ı ħüsn itdi
Pāy-būsuñ ħayāli ŧekl-i rikāb
4. Oldı deryā-yı eŧküme nisbet
Günbed-i  erħ-i nİL-reng ħabāb
5.  am-ı devrān doldı ⁶²⁴ ekme yüri
Bākīyā ol hemİŧe mest ü ħarāb

243.

Mef  ülü/ Fā  ilātü/ Mefā  ilü/ Fā  ilün

1. ŧaħralara dūŧerse n'ola nāfe-i ħazāl
Sevdālara ŧalupdur anı dilberā o ħāl

⁶²¹ bunca: ħayli BD.

⁶²² Tahrip olmuŧ. BD'den istifade edilerek bu ŧekilde tamamlanmıŧtır (Küçük: 194).

⁶²³ Bu gazel, BD'de 6 beyittir. BD'deki 3. beyit alınmamıŧtır (Küçük: 81).

⁶²⁴  am-ı devrān doldı:  am-ı devrān-ı dünı BD.

2. Na^ç l-i süm-i semendüñe beñzetdiler deyü
Sakf-i sipihre degdi küleh-güşe-i hilâl
3. Şekl-i ^ç izâr-ı yâr gibi naqş-i dil-firîb
Levh-i zamîre yazmadı şüret-geh⁶²⁵-i hayâl
4. Yazıldı haddüñ üzre hattuñ zâhir olmadın
Dirsem ^ç aceb mi zülfüñe tuğrâ-yı bî-mişâl
5. Şâhib-cemâlüñ ehl-i kemâlüñ muhibbiyüz
Bâkî kul eyledi [bizi]⁶²⁶ ol hüsni-i ber-kemâl

244.

Mef^ç ülü/ Fâ^çilâtü/ Mefâ^ç ilü/ Fâ^ç ilün

- [73b] 1. Cânlar fedâ maḥabbet-i cānāne ser degül
Erbāb-ı ^ç aşka terk-i ser itmek hüner degül
2. Bāğ-ı ümîd içinde dilâ mîve-i vişâl
Bir mîve-i ğarîbdür olur biter degül
3. Şemşîr-i hecr-i yâreleridür elem viren
Zaḥm-ı ḥadeng-i qavs-i qažâ ol kadar de[gül]
4. Pervānedür ki yağdı perin şem^ç -i āhuma
Farq-ı felekde munḥasif olmuş qamer degül
5. İki cihāna virmedi bir yâr-ı sâde[y]i
Bâkî esîr-i kayd-ı nuqûş u şuver degül

⁶²⁵ şüret-geh-i: şüret-ger-i BD.

⁶²⁶ Vezin ve anlam gereği BD'den de istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 204).

245.

Mef' ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1. Dil derdini ğamuñla dil-figār⁶²⁷ olan bilür
Bimār hālını yine bimār olan bilür
2. 'Aşkuñ ğamıyla sırrını eşk-i revānumuñ
Cüyā-yı yār u aşık-ı dīdār olan bilür
3. Asīb-i rüzgārı gülsitān-ı dehrde
Sen serv-i gül-'izāra hevā-dār olan bilür
4. Cān acısını haste-i derd-i firāk olup
Dil-dāde-i nigār-ı sitem-kār olan bilür
5. Sevdā-yı zülf-i yār-ile **Bākī** ne çekdügin
Bend-i kemend-i 'aşka giriftār olan bilür

246.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [74a]
1. Çıksa eflāke n'ola āteş-i āhum şereri
Çerhdür encüm-i seyyārenüñ ey mäh yeri
  2. Şem' -dān süfresidür hāle degüldür görünen
Kodılar encümen-i 'aşka çerāğ-ı kameri
  3. Gerçi şevk ehli geçer şem' -i şeb-efrüz ammā
Şevk pervānededür kim oda⁶²⁸ yaçar bāl ü peri
  4. Gözüme 'ālemi göstermez idim nergisvār
Şaḥn-ı gülşende alaydım elime cām-ı zeri

⁶²⁷ dil-figār: dil-efgār BD.

⁶²⁸ Kim oda: k'o da BD.

5. Lebine öykünür ol Hüsrev-i şîrîn-dehenûñ
Bâkıyâ halk ʿaceb mi mezelse şekeri

247.

Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün

1. Dil milketini yaqdı hayâl-i dehân-ı yâr
Virdi fenâya gösgötürî şehri bir şerâr
2. Çāk itmeyeydi sînemi şemşîr-i cevr-i yâr⁶²⁹
Derd-i derûnum olmaz idi halka âşikâr
3. Hâkkâ budur ki şimdiye dek râst gelmedüm
Kaddûñ gibi nihâle eyâ serv-i gül-ʿizâr
4. Kılson hemîşe an[1] emân-ı Hudâ nigâh
İtmez nigâh hâlûme gerçi o gamze-kâr
5. **Bâkî** yanardı tâb-ı teb-i hecr-i yâr-ile
Şu sepmeyeydi yüregine şiʿir-i âb-dâr

248.

Feʿilâtün/ Feʿilâtün/ Feʿilâtün/ Feʿilün

- [74b] 1. Ne muşâhib bulunur derd ü gam-ı yâr gibi
Ne ferâgat yeri var hâne-i⁶³⁰ hammâr gibi
2. Bir bölük başına gün toğmaduğ üftâdeleri⁶³¹
Yerlere çalma igen sâye-i dîvâr gibi

⁶²⁹ Metinde şeklinde yazılıdır.

⁶³⁰ hâne-i: gûşe-i AD.

⁶³¹ Üftâdeleri: üftâdelerüz AD.

3. Getürüp noқта gibi ortaya atdı beni çerh
Başladı kendi kıyı çizmege per-gār gibi
4. Yaralu qollarumı dāg-ı gamuñdan nice bir
Dest-māl-ile aşam boynuma tūmār gibi
5. O⁶³² kıyāmet beni ferdāya şalup **Āhī** yine⁶³³
Yarına qaldı işüm va' de-i dīdār gibi

249.

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

1. Derd ü hasret bu degül kim qala⁶³⁴ firqat bāqī
Derd o dur kim ben ölem qala bu hasret bāqī
2. Cān çıkınca hele hıdmetde ben eksük qomadum
Eger ölmezsem efendi yine hıdmet bāqī
3. Sīneden geçdi müjeñ zaħmı durur dilde henüz
Çıqdı peykānı velī qaldı cerāhat bāqī
4. Bī-vefādur bu felek ' aşq u maħabbet çoğ olur
Ne hüsñ sende ne hod bende maħabbet bāqī
5. Şoħbeti var mey-i nāb-ile bugün **Āhīnūñ**⁶³⁵
Yürü iy şūfī⁶³⁶ senūñle yine şoħbet bāqī

---

⁶³² O: ol AD.

⁶³³ yine: hemān AD.

⁶³⁴ qala: ola AD.

⁶³⁵ Āhīnūñ: yārānuñ AD.

⁶³⁶ şūfī: Āhī AD.

250.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [75a] 1. Bülbül-i şeydā n'ola itse figān u nāleler
Dişlemiştir gonçenüñ gülşende la' lin jāleler
2. Sūzen-i müjgānlaruñ biñ āl-ile cān riştesin
Sine-i şad-pāreden göz dikkiler kim alalar
3. Eşk-i hūn-efşānidur⁶³⁷ Ferhāduñ iy şirīn-dehen⁶³⁸
Açılanlar yer yerin deşt-i belāda lāleler
4. Ben zebūnuñ şehlere lāyık mı iy kebk-i hırām
Murğ-ı cānı⁶³⁹ şayd için şeh-bāz-ı zülfin şalalar
5. Dāğlardur gūyiyā ben bülbülüñ cānında āh
Āhiyā ol gonçenüñ la' lindeki teb-hāleler

251.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

1. Güle ta' n itse ruhuñ vechi var iy serv-i bülend
Yaraşur la' l-i lebüñ eyler ise gonçeye hānd
2. Öykünür zülfine yāruñ varır elden ele misk
Görmedüm ancılayın dağı yüzi kara levend
3. Lebi vaşfin işidenler ışırup barmağını
Didiler kıanda bulunur ola bunuñ gibi kıand
4. Göñlüm⁶⁴⁰ eydür baña düşvār anuñ hānçerine

⁶³⁷ hūn-efşānidur: hūn-feşānidur AD.

⁶³⁸ şirīn-dehen: şirīn-sūhan AD.

⁶³⁹ cānı: cānın AD.

⁶⁴⁰ Göñlüm: Gördüm AD.

Beni başdan çıkarır bu dil-i düşvâr-pesend

5. **Âhînuñ** irmez eli zülfüne iy yâr senüñ
Atdı evc-i felege himmet-ile gerçi kemend

252.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [75b] 1. Dāğ oldı lāle gibi dil-i bî-ķarārumuz
Himmetle gör neler bitürir ħāksārumuz
2. Şeh-bāzıyuz bu mişe-i ' aşķuñ ki her zamān
Şāhîn baķışlı bir balabandur şikārumuz
3. Deryālaruz ki gözler irişmez ķarārumuza
Her ħār u ħas tolar⁶⁴¹ ' aceb mi kenārumuz
4. Abdāluñuz ki her tarafa yā ' Alī deyü
Diller uzatdı sinedeki Zü'lfikārumuz
5. Bir vaķt ola ki ' ibret için ħalkā **Âhiyā**
Tārīĥ ola erenlere⁶⁴² seng-i mezārumuz

253.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1. Bāģuñ egerçi gül gibi serv-i bülendisin
Meh-rūlaruñ efendi bugün şeh-levendisin
2. Bendeñ olup⁶⁴³ ķapuñda n'ola ķulluķ eylesem
Hiç sen bilür misin seni naşıl efendisin

---

⁶⁴¹ tolar: dolsa AD.

⁶⁴² erenlere: ellere AD.

⁶⁴³ olup: olup da AD.

3. Nāleñ irişdi göklere hem yerlere⁶⁴⁴ yüzüñ
Beñzer dilā ki bir güzelüñ derd-mendisın
4. Qullāb-ı zülf gerçi ki⁶⁴⁵ zencir-i dil geçer
İy nāle sen de haste gönüller kemendisın
5. Şi' rüñ tutarsa 'ālemi **Āhī'** aceb degül
Şā' irler içre şimdi Kemāl-i Hocendisin

254.

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

- [76a] 1. Nigārā hāşılum zülf-i semen-būyuñda bir būdur
Ki bu 'ömr-i dirāzum da benüm varum da bir budur
2. Benüm ebrūlarum şanmañ bu iki haţtı alnumda
Başumda iy kemān-ebrū yazılmış qara yazıdur
3. İzüñ tozını tutarsam n'ola çeşmümle yollarda
Efendi⁶⁴⁶ cevherüñ qadrin bilene göz terāzūdur
4. Aqıtduñ qara yerlere şu gibi qanlı yaşum āh⁶⁴⁷
Saña bu göz yaşu n'eyler dağı iy serv ⁶⁴⁸
5. Yazardum haţtunuñ vasfin devāt-ı çeşm-i **Āhiden**
Velī bu qan olacağüñ içi iñen qara sudur

⁶⁴⁴ yerlere: yerlerdedür AD.

⁶⁴⁵ gerçi ki: egerçi AD.

⁶⁴⁶ Efendi: Efendüm AD.

⁶⁴⁷ qanlı yaşum āh: qanlı yaşumı AD.

⁶⁴⁸ : dil-cūdur AD.

255.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Dillerin kessün benüm derd-i dilümden hāmeler
Ben kıara yazuluya harf atmasunlar nāmeler
2. Derd-ile yaqsun beni bu tāze tāze⁶⁴⁹ dāğlar
Karşuma kuqsun seni altun beneklü cāmeler
3. Nāme gibi ben kıara yazulı bağıru yufkadur⁶⁵⁰
Turmayup yaşlar döküp hālüme ağlar hāmeler
4. Ben kıara yazulıya harf atmağičün dem-be-dem
Ey perī-peyker selām eyler saña ser-nāmeler
5. Defter-i⁶⁵¹ hüsnin oğur **Āhī** meger kim Hamzanuñ
Kışsa-h⁶⁵² ān gibi üşüpdür başına hengāmeler

256.⁶⁵²

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [76b]
1. Ne şafā menzili var hāk-i der-i yār gibi
Ne niyāz itmege bir kıble o dergāh gibi
  2. PİR ider şahn-ı serāyında raķibe o güneş
Bizi kūyında kıomaz sāye-i dīvār gibi
  3. Sensiz iy serv-i sehī seyr-i gülistān itsem
Gül gülzār görünür gözüme hār gibi
  4. Kim idi noķta kıoyan hāl ü haķuñ devrinde

⁶⁴⁹ tāze tāze: kıanlu kıanlu AD.

⁶⁵⁰ yufkadur: yufkaya AD.

⁶⁵¹ Defter-i: Kışsa-i AD.

⁶⁵² Bu gazel, AD'de yer almamaktadır.

Her kişi dāyiresin gözlese per-gār gibi

5. Şafha-i sīme siyeh yerine dūr dökdi yine
Āhānūn sihr-nümā hāmesi sehḥār gibi

257.

Mef'ūlü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1. Qabrüme dökülen gözi yaşı nigārumuñ
Nergis bitürdi dāyiresinde mezārumuñ
2. Sūsenler olmasun mı biten ravzam üzre kim⁶⁵³
Ḥançerlerinden ölmüşem ol gül-'izārumuñ
3. Ḥāküm ziyāret eyleyenüñ qaşları yeri
Şan naqş-ı na' l-i esbi durur şeh-süvārumuñ
4. Mihrüñ şehīdi olalı sīnemde dilberā
Bir zerresini yerde qomazlar gubārumuñ
5. Kūyında **Āhiyā** gören āhum şu' ā' ını
Nūr indi şanur üstine ḥāk-i mezārumuñ

258.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [77a] 1. Ḥātem-i engüşt-i qadrüñde felek pīrüzedür
'İzzetüñ pāyında [māh-ı] nev gümüşt ser-müzedür
2. Bāğ-ı qadrüñde felek bir sīm şādırvāndur
Lu'lu'-i zer mihr nūrı āb [u] meh zer-küzedür

⁶⁵³ biten ravzam üzre kim: benüm ravzam üsti kim AD.

3. Rüz u şeb tırılmaz tıolanurlar çerâğ-ı hüsünü⁶⁵⁴
Mıhr ü meh pervâneler⁶⁵⁵ ol şem⁶⁵⁶-i cân⁶⁵⁶-efrûzedür
4. ‘İd-i vasluñda senüñ bu cânı kırbân eylerüm
Bunca yıl kıatlandığum hep ol mübârek rûzedür
5. La⁶ İveş kıan ağıladan kıutsuz sitâreñdür senüñ
Şun⁶ İyâ kimüñ cihânda tãli⁶ i pîrûzedür

259.⁶⁵⁷

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

1. Câmda peydâ vü pinhân olanı sanmañ ħabâb
Göz kıpar nâzüklik-ile sâkıye cãm-ı şarâb
2. Göz açup yumuncadur ancağ bu ‘âlem varlığı
Tırma ‘ays it deyü remz eyler saña her bir ħabâb
3. Bir yalıñ yüzlü kıolın boynuma saldı şanuram
Gerdenüme geldügince tîrüñ iy mâlik-riķâb
4. Çerçe girmiş mıhr-i ruhsarıyla yârüñ zerrevâr
Baş açık dîvânesi olmış o mâhuñ âfitâb
5. Şiddet-i ‘aşr-ile şöyle sâyil oldu **Şun⁶ İyâ**
Gicede gündüzde kıâfir kıapusın bekler şarâb

---

⁶⁵⁴ ħüsünüñi:ħüsünüñe GSD.

⁶⁵⁵ Pervâneler: pervâne GSD.

⁶⁵⁶ cân: cihân GSD.

⁶⁵⁷ Bu gazel, GSD’de 6 beyittir. GSD’deki 3. beyit alınmamıştır (Yakar, 2018: 45).

260.⁶⁵⁸

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ulün

- [77b] 1. Şoyunmuş gördüm ol ten nūra beñzer
Tutuşmışdur ya ol tennūra beñzer
2. Benüm sīneñle⁶⁵⁹ gören sīneñi⁶⁶⁰ dir
Çün⁶⁶¹ ol ten nūra bu tennūra beñzer
3. Gezer Mecnūnlayın yalıñ olup dil
Tutuşmış⁶⁶² şevk-ile tennūra beñzer
4. N'ola biñ zer virüp kuçsağ o māhı
Anuñ sīmīn teni billūra beñzer
5. Yüzine n'ola altun hāl kırsa
Yaraşur Şun'iyā ol hūra beñzer

261.

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

1. Zaḥm-ı tığüñ şanma kim göñlüme zahmet gösterür
Hız ider ol yaradan saña maḥabbet gösterür
2. Şemsī dülbendüñ şarın yağ halkı iy maḥşer günü
Kim kad-i bālāñı ol gāyet kıyāmet gösterür
3. Hātem olaldan kıddüm mihr-i hilāl-ebrün-ile
İl beni barmağ-ile iy māh-ı tal' at gösterür

⁶⁵⁸ Bu gazel, GSD'de 6 beyittir. GSD'deki 5. beyit alınmamıştır (Yakar, 2018: 66-67).

⁶⁵⁹ sīneñle: sīnemle GSD.

⁶⁶⁰ sīneñi: sīnesin GSD.

⁶⁶¹ Çün: Kim GSD.

⁶⁶² Tutuşmış: Kuşanmış GSD.

4. Dost dīdārına ol şem^ç -i hidāyetdür bugün
Cāmdan niçün bize zāhid ferāgat gösterür
5. **Şun^ç iyā** cām iç müdām andan görünür rüy-ı yār⁶⁶³
Görelüm āyine-i devrān ne şüret gösterür

262.

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün/ Fe^ç ulün

- [78a]
1. Dil olmaz şeş-der-i ğamdan güşāde
Hemān zārum olur her dem ziyāde
  2. Harāmīlik idüp buseñ alanı
Tutup hep öldür iy sākī-i bāde
  3. Fütāde ol perī cism-i laṭifin
Görüp hayrān kaldum ben fütāde
  4. ^çAcüz-ı dehri⁶⁶⁴ gör Ferhād gibi
Bu nā-merd uş kıyar ben nā-murāda
  5. Şarāb olsun redifi bir ğazel di
Lebi yādına **Şun^ç i** harf-i bāda

263.

Mef^ç ulü/ Mefā^ç ilü/ Mefā^ç ilü/ Fe^ç ulün

1. Bir cām ile kıldı yine sākī beni Mecnūn
Beñzer ki dilā itdi şarāba o gül efsūn
2. İy Husrev ü hūbān⁶⁶⁵ seni aray[1] arayı

---

⁶⁶³ yār: Haq GSD.

⁶⁶⁴ dehri: devri GSD.

⁶⁶⁵ Husrev ü hūbān: Husrev-i hūbān GSD.

Ƙan derleyüben ıĸdı ayaĸdan mey-i gül-gün

3. Seyr itmege ol mähı melekler gice gündüz
Revzenler açar ay ile günden yine gerdün
4. Ğatm eyleyen iy ħ ace benüm muşĸaf-ı  aşĸı
Ve'l-leyläye dek oĸımış anı ancak [anı] Mecnün
5. Ğübän-ı kelām içre bugün ehli yanında
İy **Şun**  ıĸanı Yūsuf-ı nazmum gibi mevzün

264.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [78b]
1. Devlet şarābınıñ ki ola keyfiyyeti ĸurür
Anuñ ĸumārı merg degül mi niye sürür
  2. Fāş itdi vahş u tayra figānıyla  aşĸuñı
İy dil didüm mi rāzuñı bülbüllere tıyur
  3. Uş it gibi yaĸında seni oynadırlar uş
Sen iy raĸīb-i fitne ĸabīb-ile tır otur
  4. Baĸtum midur benüm ya sitäreñ midür senüñ
İşitmez āh u nāleñi iy dil o yār uyur
  5. **Şun**  i cüdā olalı ĸuzūruñdan āh kim
O[l]dı ĸam-ı firāĸ-ile ĸayetde bī-ĸuzūr

265.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

1. Ƙanĸı  aşĸı ki ĸubār-ı reh-i cānān olmış

Tahtını yel götürüp kendü Süleymān olmuş

2. Görelî⁶⁶⁶ nūr-ı cemālîni t̄aparken nāra
Götürüp⁶⁶⁷ barmağını şem^ç müselmān olmuş
3. H̄aṭ-ı sebzi n'ola k̄azılsa anuñ la^ç linden
İricek H̄ıẓr ḥayāt ābına pinhān olmuş
4. Ger şeb-i ğamda şorarsañ dil-i ḥaste⁶⁶⁸ ḥālîni
Şem^ç gibi gözi giryān özi biryān o[lmış]
5. **Şun^ç** ḥbādeyle perî-rūları teşhîr itmiş
Ol gedā ḥātem-i cām-ile Süleymān olmuş

266.

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün

- [79a]
1. Kaçan ol cādū-çeşm umar sāğar
San mehi gökden indirüp sağar
  2. Kaçan ol āfet āba gire yüze⁶⁶⁹
Şanuram gökde āfitāb-güzer
  3. Gül⁶⁷⁰ gibi k̄oma cāmı şāma degin
Şem^ç veş şoḥbeti şabāḥa çıkar
  4. Gözine geldi beñzer iy sākî
Tolu içüp öper lebüñ sāğar⁶⁷¹

⁶⁶⁶ Görelî: Göricek GSD.

⁶⁶⁷ Götürüp: Kaldırıp GSD.

⁶⁶⁸ ḥaste: miskîn GSD.

⁶⁶⁹ Kaçan ol āfet āba gire yüze: Kaçan ol āfitāb āba gire GSD.

⁶⁷⁰ Gül:Gün GSD.

⁶⁷¹ Tolu içüp öper lebüñ sāğar: Tolu içer lebüñ öper sāğar GSD.

5. Öykünürmiş yüzine **Şun** ‘ı çerāğ
Öliceğ hastedür dilin çiyner

267.⁶⁷²

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilü

1. Haṭṭ-ı pīrūzuñda iy dilber bu la‘l-i bī-naṣīr
Hażret-i ‘İsā durur gūyā kim itdi gökde yer
2. Kūy-ı Leylīnūñ ḥas u ḥārıyla yapılmāğın
Āşiyān-ı murğa Mecnūn itdi başı üzre yer
3. Ben fütāde cūr‘aveş ayağda kaldum ḥāk olup
Ger[çi] bu ḥum-ḥānede olmazsa sāķī dest-gīr
4. Husrevā Ferhād dünyāsın değışelden berü
Daḥı dün yasın çıkarmışdur anuñ dünyā-yı pīr
5. **Şun** ‘ıyī iy Husrev-i şīrīn-dehen öldürme kim
Çerç ağlar ‘ālemūñ gülmez yüzi ‘uşşāk acır

268.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [79b] 1. Ğamze-i mestūñ ucından nice ğavğālar ola
Fitne-i ḥāl-i ruḥuñla ne temāşālar ola
2. Kākülūñ kim şalına milket-i cānlar üzre
Hey ne diller alına anda ne yağmalar ola

⁶⁷² Bu gazel, GSD’de 6 beyittir. GSD’deki 3. beyit alınmamıştır. Ayrıca müzeyyel gazel örneğidir. Mürettip, 4. ve 5. beytin yerlerini değiştirmiştir.(Yakar, 2018: 52-53).

3. Bu leṭāfetle bu ḥāletle görünürseñ eger
Ḥalk-ı ʿālem götüri vālih ü şeydālar ola
4. Ebedī⁶⁷³ acımayasın diye inşāf mıdur
Ben yetīmüñ gözi yaşı aḳa deryālar ola
5. Gel götür ḥākden üftāde ʿ**Ubeydīyi** bugün
Hey kıyāmet nice bir vaʿ de-i ferdālar ola

269.

Fe ʿilātün/ Fe ʿilātün/ Fe ʿilātün/ Fe ʿilün

1. ʿArz idüp ʿārızını göñlümi ḥurrem itmez
Ol perī itdüğini dünyede ādem itmez
2. O mehüñ naʿ liçesi naḳşını öpmek ister
Ḳāmetin yoḳ yere gökde meh-i nev ḥam itmez
3. Şāhlar çekdügi endūhı gedālar çekmez
Bir gedā itdügi zevḳi şeh-i ʿālem itmez
4. Hemdemi ehl-i ḡamuñ āhı iken ol daḥı
Öliceḳ ḳara geyüp üstine mātem itmez
5. Dime kim cāna cefā vü sitemin artuḡ ider
İy ʿ**Ubeydī** saña ol māh-liḳā kem itmez

270.

Fe ʿilātün/ Fe ʿilātün/ Fe ʿilātün/ Fe ʿilün

- [80a] 1. Dem-be-dem taḥt-ı Süleymānı göñül yād eyle

---

⁶⁷³ Ebedī: İbrī UD.

Her nefes āhuñ-ile cismüñi ber-bād eyle

2. H̄āne-i tende dili derd ile ğam öldürüyor
Meded iy nāle çıķup taşrada feryād eyle
3. Ol cevānuñ ğam-ı h̄aṭṭın çekemez h̄aste göñül
Çeşmin⁶⁷⁴ iy pīr ecel ḳatlüme⁶⁷⁵ irşād eyle
4. Ol boyı serv-i revānsuz olamam iy firḳat
Ḳuluñ isem de eger gel beni āzād eyle
5. İy ‘**Ubeydī** müjesi tīri geķer ilmez h̄iç
Sen gerekse siper-i sīneñi pūlād eyle

271.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Mīve-i la‘l-i revān-baḫşuñ umarmış aġyār
Olmasun bāġ-ı cihānda göreyin ber-h̄ürdār
2. Luṭf idüp ḳullaruñuñ defterine yazar iseñ
Dil-i ğam-gīn yazılır iy şeh-i ‘ālī-miḳdār
3. Beñzemez zūlf-i siyāhına o māhuñ didiler
Ḳara ḳayġuya batup tañ mı ḳararsa şeb-i tār
4. Ruḫ-ı zerdin görüp iy şeh ḳuluña meyl itdūñ
Reşkden yüzini burtarsa ‘aceb mi dīnār
5. Şu ḳadar nāle ile oldı ‘**Ubeydī** hemdem

---

⁶⁷⁴ Çeşmin: Cismin UD.

⁶⁷⁵ ḳatlüme: ḳatline UD.

Cāndan olmazsa⁶⁷⁶ eger zār olur iy dil bī-zār

272.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [80b] 1. Ne Süleymān-ı zamānuz ne Cem-i devrānuz
Gel ḥarābāta bizi gör ki nice sultānuz
2. Zekānuñ topına karşı boyın egsem n’ola kim
Dest-i şāh-ı ğam-ı ‘aşkuñda senüñ çevgānuz
3. Niçün kayd-i ta‘ alluqla muḳayyed olavuz
Bir iki gün bu fenā tekyede ḥod mihmānuz
4. Seyl-i bārān-ı belā bize küdüret viremez
Degme nesne bizi tağyīr idemez ‘ummānuz
5. Nükte-dānlar geçerüz gerçi ‘Ubeydī ammā
Yārüñ esrār-ı lebin añlamada ḥayrānuz

273.

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün

1. Ğamuñla pāy-māl olan dil-i vīrānı añmazsın
Ele iḥsān idersin genc-i vaşlın anı añmazsın
2. Lebüñ cāmını bir kez emdügüm añarsın ammā kim
Ğam-ı hecrüñle ḳanlar yuḫduğum devrānı añmazsın
3. Dimişdüñ ḳurş-ı dāğum göricek bir büse ḥaḳḳuñdur
Behey zālīm unutduñ hiç ḥaḳḳ[-ı] nānı añmazsın

---

⁶⁷⁶ olmazsa: itmezse UD.

4. ‘Adū bir kez çağırmaqla varursın yanına dāyim
Nice feryād ider bu aşık-ı nālāni añmazsın
5. Nice şıhhat yüzün görsün ‘**Ubeydī** derd-mendūñ kim
Ṭabībüm yıl geçer ol haste-i hicrāni añmazsın

274.

Fe’ilātün/ Mefā’ilün/ Fe’ilün

- [81a]
1. Eşigüñ ehl-i ‘aşqa mesneddür
Ḳullıgüñ ‘izz ü cāh-ı sermeddür
  2. Ḳo dökülsün қаpuñda naqd-i sirişk
İy şeh-i sīm-ten der-āmeddür
  3. Kākülün kaydına düşüp şimdi
Deli gönüm ‘aceb muḳayyeddür
  4. Vālihüñ oldum ise dögme beni
Mest-i ‘aşkuñ efendī bī-ḩaddür
  5. Seyl-i eşküm⁶⁷⁷ **Ubeydiyā** yıkamaz
Sedd-i hicrān ḩatı müşeddeddür

275.

Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün

1. Ayağum adım atmaz bir yere mey-ḩāneden ğayrı
Elüm bir nesne tutmaz sākīyā peymāneden ğayrı

---

⁶⁷⁷ eşküm: eşküñ UD.

2. Koya ğavġāyı iy vā' ız kulaġum nesne ġuř itmez
Sürāhī kulkulıyla na' ra-i mestāneden ġayrı
3. ' Aceb mi zāhidā hūr-ı behiřte nāzır olmazsam
Gözüm hiç nesne görmez řāhid-i kāřāneden ġayrı
4. Nice rengin ü řirin olmasun ġüftār-ı dil-sūzum
Dilüm bir nesne zıkr itmez leb-i cānāneden ġayrı⁶⁷⁸
5. ' **Ubeydīnūñ** mekānını řorarsañ iy perī-peyker
Yataġı yoġdur ol dīvānenūñ virāneden ġayrı

276.

Mef' ulü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

- [81b] 1. Göñlüm hārāb olur elem-i ' aşķ-ı yārsız
Haķ bir diyārı eylesün şehr-i yārsız
2. Mey-hānede bulunmadı dün pīr-i mey-furūř
Çekdüm řafā-ile meyini iħtiyārsız
  3. Her berg-i verd-i ter baña dāġ-ı cefā gelür
ġülzār seyrin eylesem ol ġül-' ızārsız
  4. Biñ dil řapuñda nāle iderse ' aceb midür⁶⁷⁹
Bir murġzār var mıdur ola hezārsız
  5. Silme yařuñ ' **Ubeydī** dilerseñ revācını
Zirā silinmiş aķçe olur i' tibārsız

⁶⁷⁸ UD'de bu mısra ile 3. beytin ikinci mısraının yerleri deġiřiktir.

⁶⁷⁹ ' aceb midür: ' aceb mi kim UD.

277.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. İrmeyen bezm-i şafā-baḡsuña ḥürmet bulamaz
Düşmeyen ayaḡuña pāye-i rif‘ at bulamaz
2. Bil ki iy şāhid-i kāşāne senüñle büt-i deyr
Da‘ vī-yi ḥüsn ü cemāl eylese şüret bulamaz
3. Mihr-i ‘uşşāḡ-ile meh-rūlar olurlar meşhūr
Yoksa anlar yalıñuz⁶⁸⁰ ḥüsn-ile şöhret bulamaz
4. Haşre dek yaralarum aḡız açup söylemeler
Kışşa-i derd ü ḡam-ı yār nihāyet bulamaz
5. Maraz-ı ‘aşḡ ‘Ubeydī ne ‘aceb miḡnet olur
Kankı ‘āşık ki aña uğraya şıḡḡat bulamaz

278.

Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün

- [82a]
1. ‘Abherüñ⁶⁸¹ ‘aynı çeşm-i meftūnuñ
Sidrenüñ dalı ḡaddi mevzūnuñ
  2. Rāya beñzetdiler ḡaşuñ görđi
İki büküldi ḡāmeti nūnuñ
  3. Yine yüz pekligin ider ‘āşık
Nermi ḡod mu‘ teberdür altunuñ
  4. Tıtalı yer yüzini dürr-i sirişḡ

---

⁶⁸⁰ yalıñuz: biliñüz UD.

⁶⁸¹ ‘Abherüñ: Nergisüñ UD.

İy perî batdı genci Qārūnuñ

5. Vaşf-ı seyl-âb-ı eşk-i çeşmümde⁶⁸²
Dili tırmaz ‘Ubeydî Ceyhūnuñ

279.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Ol şive-kâr olursa eger ‘izz ü nâzda
Üftâde ‘âşığa düşer olmak niyâzda
2. ‘Uşşâkuñ âhı Ka‘be-i küyuñda şubh u şâm
Bir hüş hevâdur iy yüzi kıble Hicâzda
3. Āteşle sîm-i rüyuñ-ile cismüñi görüp
Ġam pütesinde ‘aşq-ile süz u güdâzda
4. Emrūñ tıttup elin kosa baş üstine n’ola
Qaddüñ hevâsı var ‘alem-i ser-firâzda
5. Şüfî gice kazâ kıllur iken ‘Ubeydiyâ
Añmış kıyâm-ı qaddini geçmiş namâzda

280.

Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ülün

- [82b] 1. Kıyâmet qadd-ile ol serv-qâmet
Tırup şalinsa nâz-ile kıyâmet
2. Didüm yoluñda cân virmek nigārâ
Geçer mi minnete didi ne minnet

⁶⁸² çeşmümde: çeşmümden UD.

3. Gözüñ hışm-ile aşd-ı cān iderse
Benüm iki gözüm ‘ ayn-ı ‘ ināyet
4. Seni gülşende bir at görse iy gül⁶⁸³
Yaasın āk iderdi gönçe⁶⁸⁴ at at
5. Bir āhen-dil yalıñ yüzlü güzeldür
Hilālī aner-i cānāna⁶⁸⁵ āfet

281.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. La‘l-i nābuñ öpdiğičün āl-ile peymāneler
Bezm-i ğamda sāiyā an yutdılar mey-āneler⁶⁸⁶
2. Germ olup meclisde rüy-ı yāre öykündük deyü
Şem‘ -i bezmüñ⁶⁸⁷ başına odlar yaar pervāneler
3. Dil bugün görsün deyü eller virürler dilleri
Kākül-i cānāneye el arduyıçün şāneler
4. La‘l-i cānānı⁶⁸⁸ meger mestāneler⁶⁸⁹ yād itdiler
Her arafdan güm güm ötdi gūşe-i mey-āneler
5. İy **Hilālī** māh-ile gūyā şüreyyā cem‘ olur
Giyseler altun beneklü cāmeler cānāneler

---

⁶⁸³ Bir at görse iy gül: görse pür at ey gül HD.

⁶⁸⁴ āk iderdi gönçe: gönçe āk iderdi HD.

⁶⁸⁵ cānāna: cānān HD.

⁶⁸⁶ mey-āneler: mestāneler HD.

⁶⁸⁷ bezmüñ: meyde HD.

⁶⁸⁸ cānānı: cāmını HD.

⁶⁸⁹ mestāneler: cānāneler HD.

282.

Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün

- [83a] 1. Devr-i güldür gonçe-lebler 'azm-i gülzār itdiler
Āşık-ı āşüfteyi bülbül gibi zār itdiler
2. Dökdiler başdan çözüp ayaklara kāküllerin⁶⁹⁰
Ser-te-ser⁶⁹¹ gülzār içini misk-i Tātār itdiler
3. Şol kadar şevk-i gül-ile⁶⁹² itdiler feryād u zār
Gülsitāndan 'andelibi zār u bī-zār itdiler
4. Serviler dīvāra hayretten tayanup kaldılar
Çün sehī-қadler tırup nāz-ile reftār itdiler
5. İy **Hilālī** çeşm-i mest-ile güzeller bāğda
Bir nazarda nergis-i şehlāyı bīmār itdiler

283.

Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün

1. Çāk iden sīnemi tīg-i ğam-ı cānānumdur
Fāş iden rāzumı⁶⁹³ āh-ı dil-i nālānumdur⁶⁹⁴
2. Gün degüldür görinen deyr-i felekde her gün
'Aks-i taşvīr-i cemāl⁶⁹⁵ meh-i tābānumdur

⁶⁹⁰ kāküllerin: kākülleri HD.

⁶⁹¹ Ser-te-ser: Ser-be-ser HD.

⁶⁹² Şevk-i gül-ile: şevk-i lebūñ-ile HD.

⁶⁹³ rāzumı: sırrumı HD.

⁶⁹⁴ āh-ı dil-i nālānumdur: sūz-ı dil-i pinhānumdur HD.

⁶⁹⁵ cemāl: cemāle HD.

3. Dāğlar güller elifler şanemā serv-i sehī
Cism-i şad-[pā]re benüm tāze gülüstānumdur
4. Ne kadar varsa meh-pāre kulağı küpelü
Bende-i halka be-güş-ı der-i sulţānumdur
5. Sāyeveş hāk-ile yeksān iden üftādeleri
İy **Hilālī** benüm ol serv-i hırāmānumdur

284.

Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün

- [83b]
1. Dil lebünden şarāb-ı nāb ister
Hastedür derdine cevāb ister
  2. Ğamze-i dil-figārı dildāruñ
Hāne-i gönlümi harāb ister
  3. Çeşm-i mesti şarāb-ı nāz içmiş
Dil-i biryāndan kebāb ister
  4. Cān virür dil görünce peykānın
Haste-i teşne-dildür āb ister
  5. İy **Hilālī** yetişdi bezm-i bahār
Devr-i güldür gönül⁶⁹⁶ şarāb ister

285.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Var mıdur bencileyin derde giriftār olmuş

---

⁶⁹⁶ Metinde “Gül ve gönül” kelimelerinin yeri sehven karıştırılmıştır.

Hasret-i dīde-i dildār-ile efkār olmuş

2. Eşer itse n'ola hārāya fiğān u zāruñ
Yirüñ iy bülbül-i şūrīde senüñ hār olmuş
3. Göñlümi pāreledi⁶⁹⁷ gül gibi hār-ı ğayret
Gördüm ol ğonçe-dehen hemdem-i ağyār olmuş
4. Nāleme hem-nefes olmağ diler imiş ney-i zār
İşidüp nāle-i dil-sūzumı bī-zār olmuş
5. İy **Hilālī** yiler arduca şabā dildāruñ
Meger ol serv-i hevā-bağşa hevā-dār olmuş

286.

Fe 'ilātün/ Fe 'ilātün/ Fe 'ilātün/ Fe 'ilün

- [84a]
1. Şalınan nāz-ile ol serv-i hırāmān ancağ
Yürüyen şīve-ile āfet-i devrān ancağ
  2. Senüñ iy māh-ı cihān mihr-i ruğūñ tābından⁶⁹⁸
Hāk de bencileyin çāk-ı ğirībān ancağ
  3. Göricek la' lüñ ağardı gözüüm iy 'ārızı gül
Gülşen-i cānda biten serv-i hırāmān [ancağ]
  4. Ne hāber viridi 'aceb bād-ı şabā zülfüñden
Sünbülüñ iy yüzi gül hāli perīşān [ancağ]
  5. Devr-i ğadinde **Hilālī** görünen ğāl-i siyāh

⁶⁹⁷ pāreledi: yāreledi HD.

⁶⁹⁸ tābından: şevğinden HD.

Āfet-i halk-i cihān fitne-i devrān ancak

287.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Maṭla' -i mihr olmasa iy meh girībānuñ senüñ
Baķıcaķ gözler ķamaşdırmazdı gerdānuñ senüñ
2. Sīneme geldikçe iy ķaşı kemān ķılmaz ķarār
Oķ nice nāzūk geķer şol ķanlı peykānuñ senüñ
3. Bāğda servi eger reyḫānı ķılursa nigūn
Kākülūñle rāsti serv-i ḫırāmānuñ senüñ
4. Āl-ile siḫr öğredür şaḫn-ı ķemende nergise
Hāy zālīm göz göre bu ķeşm-i fettānuñ senüñ
5. İy **Hilālī** dün gice gülşende nevbet virmedi
Andelībūñ şıķlıķın düğdürdi efgānuñ senüñ

288.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [84b]
1. Kākülūñ ref' idicek ol meh-i tābān-şekil
Görünür ruḫları ḫūrşid-i dıraḫşān-şekil
  2. Dāğ urup ķekdüme elifler tenüme ser-tā-ser
Oldı iy gonçe-dehen sīne gülistān-şekil
  3. Mışr-ı ḫüsnüñ şehisin saña yaraşur cānā
Ķul olursa nice biñ Yūsuf-ı Ken' ān-şekil
  4. Şanki bir āyinedür nāḫun-ı gül-berg-i nigār

Kendüyi görse n'ola ol meh-i tábân-şekil

5. Görse küyında **Hilālî** beni bülbül gibi zār
Nāz-ile ḥande ider ol gül-i ḥandān-şekil⁶⁹⁹

289.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Tās-ı çerḥi iñledürse yeridür zārum benüm
Bî-vefālîkda bütün dünyā deger yārüm benüm
2. Mısr-ı tende derd-i hicrāndan şınurdı⁷⁰⁰ naḫd-i cān
Olmasa ol Yūsuf-ı ḥüsn-ile bāzārum benüm
3. Vaşf-ı ḥüsnüñdür götürse başda her gül-ruḥ n'ola
Ġonçe-i zanbaḫ gibi tūmār-ı eş' arum benüm⁷⁰¹
4. Didüm öldüm iy Mesīḥā-dem ğamuñla çāre kıł
Ol tabīb-i cān u dil dūr olma bīmārum benüm⁷⁰²
5. İy **Hilālî** māh-tāba⁷⁰³ baş egmez zerrece⁷⁰⁴
Gün gibi 'ālīdür ol ḥürşīd-i raḥşānum benüm

290.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [85a] 1. Nice ḫan ağlamayam dīde-i giryānumdan
Yandum⁷⁰⁵ odlara yaḫıldum dil-i sūzānumdan

⁶⁹⁹ Gül-i ḥandān-şekil: meh-i tábân-şekil HD.

⁷⁰⁰ şınurdı: şınurı HD.

⁷⁰¹ Bu beyit, HD'de bulunmamaktadır (Yağmur, 1998: 140)

⁷⁰² Bu beyit, HD'de bulunmamaktadır (Yağmur, 1998: 140).

⁷⁰³ Māh-ı tábāna

⁷⁰⁴ Bu hâliyle vezin bozuktur.

⁷⁰⁵ Yandum: N'idem HD.

2. Ağız açmağa kıomazlar ki diyem derd-i dili
Dil üşürdi baña peykānları her yanumdan
3. Yād-gār-ı müjeñ oqlarıdur iy qaşı kemān
Yāreler kem görünür bu ten-i ‘uryānumdan
4. Ne bilürdi beni künc-i ğam-ı miħnetde ecel
Ėaber almasa eger nāle vü efgānumdan
5. Uğraduğına yanar tiri **Hilālī** yaqılır
Yaqdı odlara deyü sīne-i sūzānumdan

291.

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

1. Yüzüme bir kıadem başmaz benüm ol serv-i āzāde
Yoluñda Ėāk olursam sāyevēş yüz yıl ben üftāde
2. Unutduñ baħr-i ğamda āşināyı eylemezsin yād
Hemīşe meylüñ iy şüh-ı cefā-pīşe senün yāde
3. Temāşā itmege mir’āt-i Ėüsni-i ‘ālem-efrūzın
Ėabābı çeşm itmege mir’āt-i Ėüsni-i ‘ālem-efrūzın⁷⁰⁶
4. Gırer kıoltuğuma sāyem tutar ben Ėaste[y]i cānā
Gelüp ğam Ėātırurum şorduqça künc-i miħnet-ābāde
5. Kıaralar geydügi budur ser-ā-ser seng-i Ėārālar
Hilālī saħt olup mātem tutarlar hāl-i Ferhāda

⁷⁰⁶ Bu mısra sehven yazılmıştır. HD’de “Ėabābı çeşm idinmiş sākiyā gör sāğar-ı bāde” şeklinde geçmektedir (Yağmur, 1998: 168).

292.

Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

- [85b] 1. Ğurūr-ı hüsni-ile dilber ki nāza yüz tıtdı
Belā-yı aşk-ile aşık niyāza yüz tıtd[ı]
2. Maḳām-ı Ka'be-i kūyın görince cānānuñ
Nevā-yı nağme-i aşık Hicāza yüz tıtdı
3. Hazer kıl iy gül-i ra' nā niyāz-ı bülbülden
Hezār derd-ile ol bī-niyāza yüz tıtdı
4. Benümse şabr u qarārum düketdi gıtdükçe
O şive-kārsa varduḳça nāza yüz tıtdı
5. Cihānda gerçi ser-āmed güzel çok ammā dil
Hilāl bir şeh-i bende-nevāza yüz tıtdı

293.

Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

1. Firāḳ-ı yār-ile kārum figān u zār oldı
Bilindi n'idügüm iy dil hep aşikār oldı
2. Qarār u şabrını virdi şabāya serv-i sehī
Hevā-yı kām-et-i yāriyle bī-qarār oldı
3. Tolaşdı ḳaldı ser-ā-ser kemend-i kāküline
Görince ol gözi āhūyı dil şikār oldı
4. Gelürse leşker-i miḫnet ne kār ider bedenüm
Hadeng-i yār-ile iy dil demür ḫişār oldı

5. **Hilāl** hālet-i meyden ruḥı o meh-rūnuñ
Cihānı yaqmağa gün gibi tāb-dār oldı

294.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- [86a] 1. Qılmasunlar hıç ta' accüb dīde-i nemnākūmi
Ağlamazdı bilmese ḥāl-i dil-i ğamnākūmı
2. Qılca hergiz görmedüm ' aks-i miyān-ı dilberi
Qarşu tıtdum gerçi kim āyine-i idrākūmi
3. Sūzen-i müjgāna taqđum sirişkūm riştesin
Dikmek için cā-be-ce⁷⁰⁷ bu sīne-i şad-çā[kūmi]
4. Başum üzre tıĝ-i āteş-bārdur āhum degül
Qatlüme qaşd eyledi cellād-ı firqat ḥākimi
5. Berq şanur **Sa' yiyā** āyīne-i idrākde
Kim ki görse ' aks-i tıĝ-i āh-ı āteşnākūmi

295.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Cān-ile varın şu kim yoluñda īşār eylemiş
Kendüyi rāh-ı maḥabbetde sebük-bār eylemiş
2. Murĝ-ı cānı dāne-i ḥālün hevā[s]ı iy hümā
Çeng-i şāhın-i ğam-ı ' aşqa giriftār eylemiş

---

⁷⁰⁷ cā-be-cā: yer yerin MK.

3. N'eyesün gülşen temâşâsın gönül çün derd anuñ
Sînesin dâğ-ı ğam-ı 'aşk-ile gülzâr eylemiş
4. Tûṭî-i cân eylemez âyîne-i dehre nazar
Bilmez üstâd-ı 'aşk aña ne giriftâr eylemiş
5. Şavt-ı rûḥ-efzâ yine muṭrib meger kim sâzına
Rişte-i cân-ı hazîn-i Sa'yîden târ eylemiş

296.

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

- [86b]
1. Nâle ney göz yaşı mey oldu ciger biryânum
Ḥane-i dilde ḥayâlün olalı mihmânum
  2. Levḥ-i çihremde yazar surh-ile 'aşk âyetini
Kıl kalemlerle benüm dîde-i ḥün-efşânum
  3. Ḥâr u ḥasdur ki götürdi anı sey-âb-ı sirişk
Şanmañuz çeşm-i terümde görünen müjgânum
  4. Nem ziyân ola nişâr eyleyeyin yoluñda
Gevher-i eşk-ile pür eyleyüben dâmânum
  5. Şermsârüm yaqalı Sa'yîseg-i dilberden
Üstüḥân-ı tenümi nâr-ı dil-i süzânum

297.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

1. Raḥne kim dil қаşrına zaḥm-ı ğam-ı dilber қоmış
Rûy-ı yârı çeşm-i cân görsün deyü manzar қо[mış]

2. Havf idüp tîğ-i şu^ç ā^ç -1 nār-1 āhumdan benüm
Çerğ kat kat gök demürden başına miğfer қо[mış]
3. Ten hişārın ceş-i ğam alup hayāl-i zülf-i yār
Burc-1 dilde bir livā-yı ejdehā-peyker қоmış
4. Şu^ç le-i āh-1 derūnın zāhir itse tañ degül
Şubhuñ iy meh dāğ-1 mihrüñ cānına āzer қо[mış]
5. Ger şorar iseñ **Sa^ç yī** cānā marīz-i ^ç aşq olup
Pister-i ğamda belā bālīni üzre ser қоmış

298.

Fā^çilātün/ Fā^çilātün/ Fā^çilātün/ Fā^çilün

- [87a] 1. Yoluña şunlar ki ^ç ömrüm hānümānlar dökdiler
Ğam metā^ç ın aldılar nağd-i revānlar dökdiler
2. İtlerüñ meyl eylesün deyü ten-i fersüdele
Geldiler küyuñda yer yer üstüñ^ç ānlar dökdiler
  3. Nüş-1 cān anlada kim ^ç aşq meyinden mest olup
Dīde cāmından şarāb-1 ergavānlar dökdiler
  4. Sīm-i eşküm nağd-i cānum gibi şaqlarken göñül
Yoluña anı bu çeşm-i dūr-feşānlar⁷⁰⁸ dökdiler
  5. Almağa **Sa^ç yī** gibi bāzār-1 ğamda ğuşşāñı⁷⁰⁹
Niceler nağd-i hayāt-1 cāvidānlar dökdiler

⁷⁰⁸ dūr-feşānlar: hūn-feşānlar MK.

⁷⁰⁹ ğuşşāñı: derdüñi MK.

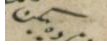
299.

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Her ne dem kim seyl-i eşk-i dīde-i giryānum aqar
Kim ki görse şanur anı baħr-ı bī-pāyān aqar
2. Eşk-i çeşmüm bahr-i bī-pāyān olursa tañ mıdur
Bunca demdür anda seyl-i vādī-i hicrān aqar
3. El şihāb añlar görüp ammā ğilāfından çıqup
Şaħne-i dehrüñ belinden ħaçer-i bürrān aqar
4. Şerm ider la'1-i lebüñden çeşme-i āb-ı ħayāt
Perde-i zulmetde kendin gizleyüp pinhān aqar
5. Zaħm-ı sīnem vādī-i hicrāna beñzer **Sa'iyā**
Şu yerine tırmayup anuñ içinden qan aqar

300.

Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün

- [87b]
1. Gerekmez baña hemdem sāğar u peymāneden ğayrı
Ne cā-yı 'ayş u 'işret gūşe-i mey-ħāneden ğa[yrı]
  2. Maħabbet şem' i tābıyla gül itmiş cümle eczāsın
Benümle bezm-i 'ālem içre yoq pervāneden [ğayrı]
  3. Alup qoyına her dem bir büt-i ra' nāyı zevq eyler
Gezüp deyr-i cihānı görmedüm büt-ħāneden ğa[yrı]
  4. Saña üftāde cümle 'ālem beñzeden kemdür
Nice 'aşıq bulupdur Leylā bir dīvāneden ğa[yrı]

5. ‘ Aceb mi cāy iderse ‘ aşk-ı dilber hāne-i dildür
Olur mı gence mesken **Dānişī** vīrāneden ğayrı

301.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1. Nağşını Ferhāh u Şīrīnūñ ki taḥrīr itdiler
Ehl-i ‘ aşkuñ ḥālını sen şāha taşvīr itdiler
2. Bir nigāra ḥ ũ ābda mālik olup vaşl olmışın
Dostum sen Yūsuf-ı şāniyle ta‘ bīr itdiler
3. Mümkin olmadı ki gülşende gide fasl-ı ḥazān
Def‘ ine gerçi çenār u serv el bir itdiler
4. Eyleyenler dehr-i fānīde tecerrüd kaçdını
Gökler üstinde Mesīḥāveş çıkup yer itd[iler]
5. **Dānişī** ol şāh-ı ḥüsnūñ ne felekden kaçırını
Gerçi a‘ lā didiler ammā ki taqşīr itdiler

302.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [88a] 1. Dūr idüp la‘ l-i lebinden beni bī-cān eyler
Her ne eylerse bu ben ḥasteye hicrān eyler
2. İltifātıyla raḳībi bugün ādem itdi
Ne ‘ aceb sāḥir olur ki ḥarı insān eyler
3. Cāy-ı ma‘ mūr gerekmez deyü künc-i ‘ aşka
Seng-i cevr-ile o şeh göñlümi vīrān [eyler]

4. Berķ-i ‘aşķ-1 ruķ-1 dilber kime pertev şalsa
Zerreden kem-terse mihr-i dıraķşān eyler
5. Ol perī ḥātem-i cām-ile musaḥḥar oldu
Dānişī eyler ise bunı Süleymān eyler

303.

Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilün

1. Gerçi ḥāl-i zeķanuñ fitne-i devrān oldu
Ḥaṭ-1 pür-şūr iricek arada pinhān oldu
2. Leblerüñ yādına ḳan ağladuğumçün her dem
İncünirsin güzelüm sanki hemān ḳan oldu
3. Lezzet-i ni‘ met-i ‘aşķı ne bilür zāhid-i ḥar
Bu ğıda rüz-1 ezel ḳısmet-i insān oldu
4. Mışr-1 ḥüsne şalalı fitne ile āşübı
Zeķanuñ ḥālinüñ iy meh yeri zindān oldu
5. **Dānişī** kim ki leb-i yāre vire cān naḳdin
Bir dem içinde hemān vāşıl-1 cānān oldu

304.

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Fe ‘ülün

- [88b]
1. Nihān oldu gözümde zülf-i dilber
‘Aceb midür okursam küfri ezber
  2. Ayağı yerlere başmaz şafādan
Alaldan büse-i dildārı sāğar

3. Geyüp zerrin libāsın ol mihr-i ʿālem
Münevver kıldı dünyāyı ser-tā-ser
4. İrişse göklere başı çenāruñ
O māhuñ ʿadrine⁷¹⁰ olmaz berāber
5. ʿArağ-riz olsa Nevʿī zülf-i yāre⁷¹¹
Göñül murğına dām u dāne dirler

305.

Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün

1. Erbāb-ı ğama rāh-ı belādan hāzer olmaz
ʿAşka ʿadem uran kişide bīm-i ser olmaz
2. İy māh-ı Zuhal-pāye şağın āhum oğından
Kim ʿarbına bu günbed-i mīnā siper olmaz
3. Reftār-ile bālā[lı]ğ-ile bāğ-ı cihānda
Togrusı bu kim ʿāmet-i yāre irer olmaz
4. Her şeb ser-i kūyında yağar meşʿalemüz māh
Kimdür diyen üstine ğarībūñ döner o[lmaz]
5. Sırr-ı ğam-ı ʿaşkı dağaruz gūşına yārūñ
Nevʿī dūr-i eşküm gibi bir bed güher olmaz

306.

Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün

- [89a] 1. Tāb-ı teb-ile ābile ol laʿl-i nābda

⁷¹⁰ ʿadrine: ʿaddine ND.

⁷¹¹ dağaruz: degürür ND.

Beñzer habāb-ı bādeye cām-ı şarābda

2. Yārūñ fūrūğ-ı rūyına nisbet felekde māh
Bir çihredür ⁷¹² bu deyr-i harābda
3. Hūsn-i haṭṭ-ı nigāra nazar şād ider dili
Ehl-i nazar bu hikmeti yazmış ⁷¹³ kitābda
4. ‘Aqd-i rumūzı zūlfine nisbet hesābsız
Bir nokṭadur egerçi dehānı hesābda
5. Nev‘ī ‘izār [u] ⁷¹⁴ zūlfı arasında o mehūñ
Raḥşende berkdür ki görünür seḥābda ⁷¹⁵

307.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Kıldı ruḥında zūlf-i siyāhın gül-āb ter
Düşse ‘aceb mi reşk-ile gökde seḥāb ter
2. Eşküm şadā-yı rişte-i cāna virür sükün
Kılmaz terāne çün ola tār-ı rebāb ter
3. Kılmaz terāne çün ola tār-ı rebāb ter ⁷¹⁶
Olmaz perende ger ola perr-i zübāb ter
4. Destine alsa cām yüzün çin ider nigār
Düşdi şarāba var ise ol la‘l-i nāb ter

---

⁷¹² : bozula ND.

⁷¹³ yazmış: yazar ND.

⁷¹⁴ ‘izār [u]: ‘izārı ND.

⁷¹⁵ Raḥşende berkdür ki görünür seḥābda: Berkuñ fūrūğ ü tábına beñzer seḥābda ND.

⁷¹⁶ Bu mısra sehven yazılmıştır.

5. Nüş eyle cām-ı la^çlini sevdā-yı zülfi қо
Nev^çî dimāğ-ı huşkı idermiş şarāb ter

308.

Mef^çülü/ Fā^çilātü/ Mefā^çîlü/ Fā^çilün

- [89b] 1. Qan aqladı firāq-ı lebüñle şarāblar
Gör nice döndi üstine anuñ habāblar
2. Yād-ı lebüñle hayli döküldi saçıldı dün
Bezm-i şafāda cür^ç a-i cām-ı şarāblar
3. Gird-āb-ı baħr-ı ^çaşka çü şalmadı rüzgār
Ya fülk-i dilde böyle nedür ıztırāblar
4. Bir muṭrib-i yegāneye meclisde dün gice
Çaldırdı cümle varını çeng ü rebāblar
5. Nār-ı derün-ı sīnemi görüp **Ümīdiyā**
Ser-geşte oldu bezm-i belāda kebāblar

309.⁷¹⁷

Mef^çülü/ Fā^çilātü/ Mefā^çîlü/ Fā^çilün

1. Sevdā-yı ^çaşq ider bu dil-i bī-nevāyı gör
Billāh kaşd-ı salṭanat eyler gedāyı gör
2. Virmek dilerseñ āyine-i qalbüñe şafā
Mir^çāt-i cāma⁷¹⁸ al nazār eyle şafāyı gör

⁷¹⁷ Bu gazel, ÜD'de 7 beyittir. ÜD'deki 2. ve 4. beyitler yer almamaktadır (Selvi, 2008: 89-90).

⁷¹⁸ cāma: cāmı ÜD.

3. Turmaz harīm-i Ka' be-i kūy-ı nigārumı
Barmaqla gösterür ele kıble-nümāyı gör
4. Şeh-bāz-ı zülf-i yāre müşābih durur deyü
Ögüp göke çıkardılar ol⁷¹⁹ hümāyı gör
5. Cānā **Ümīdī** hüsnuñi rengin-edā ider
Güş eyle anı gel beri hüsni edāyı gör

310.

Mef'ülü/ Mefā'ülü/ Mefā'ülü/ Fe'ülün

- [90a]
1. Cām-ı Cem-ile ' ayşını yād itdi şarābuñ
Meclisde bükādan gözi ağrıdı hābābuñ
  2. Hoş tutduğıçün hātır-ı gamnākümi her bār
Ayağın öperdüm ele girse mey-i nābuñ
  3. Nerm ise n'ola nālelerin dün gice gördüm
Hicrūñle teni bir kıla dönmişdi rebābuñ
  4. Öykündüğüçün sīne-i sūzānuma iy dil
Yārān-ı şafā dün etini yedi kebābuñ
  5. Var ise dili degdi sürāhīnūñ **Ümīdī**
Mestāne düşüp pāyı şikest⁷²⁰ oldu şarābuñ

311.

Mef'ülü/ Mefā'ülü/ Mefā'ülü/ Fe'ülün

1. Bir gördi meger Ka' be ile eşigin anuñ

⁷¹⁹ ol: İy dil ÜD.

⁷²⁰ pāyı şikest: pāy-ı şikest ÜD.

Mil çekdiler iy dil gözine kıble-nümānuñ

2. Cān naqđini erbāb-ı şafā kıılmağa teslīm
Aradılar iy ğonçe bulunmadı dehānuñ
3. Rez- duğterini cān virirüz almağa ammā
Alınmaz elinden n'idelüm pīr-i muğānuñ
4. Biñ cān-ile bir buseye ikrārını aldıķ
İbrāma dilā döymedi nāzük lebi anuñ
5. Şād eyledüñ ol yarı virüp yoluña cānı
Şād ola **Ümidī** göreyin rûh-ı revānuñ

312.

Fe'ılātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün

- [90b]
1. Yār idüp ğayrılarla 'işretler
Öldürür ādemi bu ğayretler
  2. Dil qarīn-i belā-yı derd-i firāk
Cān enīs-i cefā⁷²¹ vü miñnetler
  3. Bulup ağyārı it gibi depeler
Dest-i bāzū-yı yāre kuvvetler
  4. Göñlümi yıkdığunca ağyārı
Gelüp ol şeh biraz meremmetler
  5. Koma ayakda gel **Ümidī**kuluñ

---

⁷²¹ cefā: vefā ÜD.

Dest-gİR olup eyle himmetler

313.

Mef'ülü/ Fā'ilātün/ Mef'ülü/ Fā'ilātün

1. Murg-ı hevā-yı aşğa çerh āşiyāne ancağ
Encümle heft-deryā āb-ile dāne ancağ
2. Peykān-ı zer-nişānuñ sīnemde iy kaşı yā
Nār-ı derūn-ı dilden çıkmış zebāne ancağ
3. Esb-i fenā-y-ile dil olmağıçün revāne
Her bir elif tenümde tāziyāne ancağ
4. Pür-ğün gözümde sākī aks-i dehān-ı dilber
Cām-ı şarāba düşmiş bir nār-dāne ancağ
5. Mengüş iderse tañ mı gūşına gökde pervīn
Her bir sözüñ **Ümīdī** dürr-i yegāne ancağ

314.

Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün

- [91a]
1. Nāleye derd-ile āğāz idicek mestāne
Nālemüñ nāyına āheng tutar kāşāne
  2. Dil-i sevdā-zedemi böyle perīşān idicek
Elledi zülf-i dil-āvīzini muhkem şāne
  3. Kat^c -ı zünnār kı lup kākül-i⁷²² kāfir-kīşüñ
Ruğuñ ayātını geldi göricek imāna

---

⁷²² kākül-i kāküle ÜD.

4. Dil-i sūzānumı ğam āteşine yaqma deyü
Düşdi ayağına şem' ũñ bu gice pervāne
5. Şevqden ayağı yirler mi başar meclisde
Bezm-i dildāra **Ümīdi** ireli peymāne

315.

Müstef'ülün/ Fe'ülün/ Müstef'ülün/ Fe'ülün

1. Tarf-ı ruḥuñda şāhā ol dürr-i gūş-vāre
Toğmış şabāḥa qarşu gūyā ki bir sitāre
2. Baş koşdı zülfüñ-ile taraf-ı ruḥuñda ḥaṭṭuñ
Fitne bıraқdı şehre bir iki yūzi қare
3. Bīmār olan ṭabībā çün āba teşne-dildür
Cān virse n'ola 'uşşāq ol tīğ-i āb-dāra
4. Māh-ı ruḥuña şevqüm günden güne ziyāde
Sevdā-yı ḥaṭṭuñ ammā göñlümde ber-қarāre
5. Çāk oldı iy **Ümīdi** ḥār-ı ğam-ile sīnem
Dāğ-ı derūnum oldı gül gibi āşikāre

316.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [91b]
1. Şalup nigār ayaklara zülf-i siyāhını
Alup n'ider ki boynına anuñ günāhını
  2. Kuḥl-i cilā idinse n'ola dīde-i nücüm

Ögüp göke çıkardı şabā⁷²³ hāk-i rāhını

3. Dilden zālām-ı gūşsa gider gönüm açılır
Açdıqça bād burka^c -i zülf-i siyāhını⁷²⁴
4. Kūyuñ tolanmasun gice şol meh diyen levend
Başına yoksa tār iderin şeb-külāhını
5. Biñ nāz-ile **Ümīdīnün** ol serv-i nāzenīn
Meyl eyledi görince bugün bād-ı āhını⁷²⁵

317.⁷²⁶

Fā'ilātün/ Fā'īlātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

1. Sen bize öğretme iy sākī meyüñ keyfiyyetin
Döne döne biz anuñ meclisde içdük şerbetin
2. Şu seper peykānlaruñ her dem gelür iy qaşı [yā]
Nār-ı aşkuñ dil tenürında⁷²⁷ görüp germiyyetin
3. Öykünürmiş iy melek cism-i laṭīfüñe perī
Yazulu dīvārlarda görmeyeyin⁷²⁸ şüretin
4. Beñzüne bir pāre qan geldi qadeḥ nüş idicek
Zāhidā gördüñ mi cām-ı bādenün hāşiyetin
5. İy **Ümīdī** imtilā itmişdi h'ān-ı gam bizi
Cām-ı bādeyle biraz def^c itdüñ anuñ şıqletin

⁷²³ şabah: şabā ÜD.

⁷²⁴ siyāhını: siyāhumı ÜD.

⁷²⁵ āhını: āhumı ÜD.

⁷²⁶ Bu gazel, ÜD1'de bulunup ÜD'de yer almamaktadır (Selvi, 2008).

⁷²⁷ tenürında: tanur ne de ÜD1.

⁷²⁸ görmeyeyin: görmelidir ÜD1.

318.

Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün

[92a] 1. Akıdup cūy-ı eşkümi o melek
Döndi bir āsiyāya çerḡ-i felek

2. Sālik-i rāh-ı ‘aşḡ olan bī-dil⁷²⁹
İrişür bir selāmete giderek

3. Ḳatı diller dili ḡadeng-i müjeñ

 ⁷³⁰iy ḡaşları kemān ⁷³¹

4. Baḡr-ı ḡamdan ḡalāşa fülk-i beden
Dostum ḡayli rüzḡār gerek

5. Zen-i dehre **Ümīdī** virdi ḡalāḡ⁷³²
Görmedüm bir anuñ gibi erkek

319.

Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün

1. Her yaña gördi çeşmümüñ aḡar bñarı var
Şāh-ı ḡayāl-i yār gelüp eyledi ḡarār

2. Sevdā-yı çin-i zülfüñ-ile ey ḡazāl-i çeşm
Terk-i diyār iderse n’ola nāfe-i Tātār

⁷²⁹ bī-dil: āḡir ÜD, ÜD1.

⁷³⁰ : dölek ÜD; delek ÜD1.

⁷³¹ : dölek ÜD; delek ÜD1.

⁷³² virdi ḡalāḡ: egmedi baş ÜD.

3. Hergiz oqınmaz āyet-i luṭf-ı vefālaruñ
Ġāyet ğubār yazmış anı ḥaṭṭ-ı müşk-bār
4. Koynum çü dāğ-ı ‘aşq-ile ṭolı filoridür
Ger şāhid-i ḥayāli çekem sīneye ne var
5. Şemşir-i ğuşsa-ile Ümīdī helāk olur
Ṭaḫılduğınca yanına ol tiğ-i zer-nigār

320.

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

- [92b]
1. Kays ‘aşq-ile maḥabbet cāmını nüş eylemiş
Mest olup geçmiş yatur kendin ferāmüş eylemiş
  2. Māh-ı nev şanma felek çāk-ı girībān eyledi
Bāde-i mihrüñ nigārā anı ser-ḥoş eylemiş
  3. Üstüḥān-ı sīne yer yer mevc-i āşüb-ı belā
Bād-ı āhumla yine deryā-yı dil cüş eylemiş
  4. Ḥāb-ile ceng itmekiçün kendüyi merdümlerüm
Ḥalka-i zülfüñ ḥayāliyle zırh-püş eylemiş
  5. Kāmet-i zerdin Ümīdī hecr-ile idüp kemer
Bu ḥayāl-ile miyānuñı der-āğüş eylemiş

321.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Geyinüp nāz-ile ol şuh bugün gül-ğünī
Kana girdi yine boyınca dilā ol ḥünī

2. Cāmveş zehr-i ğam u ğuşşaya olmaz nāfi^ç
Baña tiryāk deyü şatmañ igen afyūnı
3. Ol saçı leylīye aḥvālūmi taşvīr itdüm
Şüret itdüm bugün arada yazup Mecnūnı
4. Āşinā-yı yem-i ^ç aşķ olalı tıfl-ı eşküm
^ç Aynına almadı Nīl ü Aras u Ceyḥūnı
5. Bezm-i ğamda beni çeng-i ğama çeng eyledi⁷³³ āh
Ey **Ümīdī** şeh-i ^ç aşķuñ bu mıdur ḳānūnı

322.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

- [93a] 1. Sāġar-ı bādeye baķ mihr-i sa^ç ādetdür bu
Her ḥabāba nazār it necm-i hidāyetdür bu
2. Künc-i miḥnetde ğam u ğuşşañı yirsem ne ^ç aceb
^ç Āşıķ-ı ḥaste-dile bir ulu ni^ç metdür bu
  3. Bezm-i rindāna gelüp bu gice şıķlet virdüñ
Yüri iy zāhid-i nā-dān ne ḥiffetdür bu
  4. Būy-ı zūlfüñ getirür bād meşām-ı cāna
Billāh iy peyk-i Ḥıṭā yine ne zaḥmetdür bu
  5. Reh-i mey-ḥānede yārı bulıcaķ mestāne
İy **Ümīdī** düşegör pāyına fırsatdur bu

⁷³³ çeng eyledi: tār eyledi ÜD1.

323.

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

1. Şayd itdi gönlümi yine bir turreşi kemend
Zülf-i siyāhın itdi anuñ gerdenine bend
2. Beñzer gazāl-i çeşmüñi kıлмақ diler şikār
Şayyād-ı zülfüñ almış ele 'anberin kemend
3. Hıvfum odur ki dil dege⁷³⁴ la' l-i nigāruma
Yoğsa⁷³⁵ lebin dehāna alırdum niteki қand
4. Zāhir olur mıyidi duhān-ı haṭ-ı 'izār
Nār-ı ruhuñda yaқmasa hālün eger sipend
5. Kimdür Ümīdī dirseñ iy şūḡ u şive-kār
Bir derd-mend ü bī-kes ü bī-çāre müstemend

324.⁷³⁶

Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [93b]
1. Rindān-ı bezme cām-ı zümürüd külāhdur
Her birisi diyār-ı Ceme pādīşāhdur
  2. Şaḡn-ı serāy-ı meykede bir hoş mesiredür
Āb u hevāsı ḡüb güzel cāy-gāhdur
  3. Yāre şikāyet itmege derd-i derūndan
'Aşq ehline dehān u zebān şekl-i āhdur

⁷³⁴ dege: döke ÜD1.

⁷³⁵ Yoğsa: Yoğsa ÜD1.

⁷³⁶ Bu gazel, ÜD ve ÜD1'de 6 beyittir. ÜD ve ÜD1'deki 3. beyit alınmamıştır (Selvi, 2008: 74-75; Buyruk 2009: 198).

4. Başda hevā-yı kākül-i miskīni var iken
Sevdā-yı zülfı de ne belā-yı siyāhdur
5. Bir kez **Ümīdī** ayağına sürmege yüzün
Yıllar durur yoluñda şehā hāk-i rāhdur

325.

Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılün

1. Ağzuñ iy gönçe-dehen cām-ı mey-i hamrā mıdur
Düşmiş ol cāma lebüñ berg-i gül-i ra' nā mıdur
2. 'Āķıbet zülfüñ gibi sevdāyī kıldı göñlümi
Hāl-i ruhsāruñ nigārā hābbetü's-sevdā mıdur
3. Görinen iy mäh-rū zerrīn-benek midür yāhud
Yüz sürer dāmānuña mihr-i cihān-ārā mıdur
4. Sāye-i kıddüñ mi ya baht-ı siyāhum mı benüm
Düşmiş ayağıña ya zülf-i 'abīr-āsā mıdur
5. Cān-ı nālānum **Ümīdī** sīne-i şad-çākde
Āşiyān-ı hārda bir bülbül-i güyā mıdur

326.

Mef'ülü/ Fā'ılātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün

- [94a]
1. Cānlar fedā kıılır saña 'āşık seri degül
Da' vī-yı 'aşq ehl-i dile serserī degül
  2. Bār-ı riyāyı meclise 'arz itme zāhidā
Zirā anı kimesne götürmez yeri degül

3. Seyr-i cemāl-i yār ideli merdüm-i çeşm
Hürî görünmez oldu gözine ⁷³⁷perî degül
4. Kimse gedā-yı der-geh-i ‘ālî-cenābuña
Sultān-ı Mısrı beñzedimez kayşeri degül
5. Ser-‘ asker itdi şāh-ı maḥabbet **Ümîdîyi**
Kimdür ki aña diye begüm ‘askerî degül

327.

Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilātün/ Fe ‘ilün

1. Āl-ile öpdügiyiçün lebini cānānuñ
Qanıı içmelidür cām-ı mey-i ḥamrānuñ
2. Müntehā kāmētüne ideli cānā teşbîḥ
Sidrede ayağı yerler mi başar Tübānuñ
3. Dāğ-ı mihrüñ ideli gün gibi sīnemde zuhūr
Ḥaddi pāyānı mı var zerre gibi a‘ dānuñ
4. Sāye şanmañ yiter ayakladı ⁷³⁸āfākı deyü
Düşdi ayağına zülfi o ḳad-i bālānuñ
5. İy **Ümîdî** ser-i zülfine gönül bağlayalı
Ḥaddi pāyānı mı var uzun uzaḳ sevdānuñ

---

⁷³⁷ Metinde şeklinde yazılı ve “anuñ” olarak okunmaktadır. Bu şekilde okunması durumunda vezin bozuluyor. Bundan dolayı bu kelimenin sehven yazıldığını düşünmekteyiz. ÜD ve ÜD1’de de yer almamaktadır (Selvi: 2008: 130; Buyruk, 2009: 304).

⁷³⁸ ayakladı: ayakladıñ ÜD, ÜD1.

328.

Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün

- [94b] 1. Zülf-i pür-çini sünbül-i pür-tāb
Rüy-ı rengini lāle-i sīr-āb
2. Sünbül-i zülf-i yāre irmekiçün
Dökülüp⁷³⁹ saçılur müdām gül-āb
3. Hām-ı ebrū-yı yār ehl-i dile
Zāhidā saña gūşe-i mihrāb
4. Hāl-i Hindūña kıldılar teşbīh
Şevkden raqşa girse n’ola zübāb
5. Demidür āsitān-ı meykedeye
Düşegör iy **Ümidī** mest ü hārāb

329.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Bağlayup gönümüz ol kākül-i ‘anber-fāma
Āh kim murğ-ı dili yine kim düşürdüñ dāma
2. Ğam-ı zülfünle beyābān-ı maḥabbetde gönül
Beñzer ol rāh-reve qalmış ola aḥşama
3. Biñ bir ibrām-ile bir būsesin alduq yārūñ
Hūblar şimdi igen döymez imiş ibrāma
4. Hālka esrār-ı mey-i⁷⁴⁰ la‘lūñi fāş itdi deyü

⁷³⁹ Dökülüp: Dökilür ÜD1.

⁷⁴⁰ mey-i: leb-i ÜD1.

Dil uzatsa n'ola meclisde sürāhī cāma

5. Yazmağa levha-i hūrşide **Ümīdī** şî' rin
Destine aldı 'Uṭārid yine zerrīn hāme

330.

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

- [95a] 1. Dāyimā gerçi ki rif' atde dilā nālelerüñ
Künc-i ğamda ḳatı düşkünlüğü var eşk-i terüñ
2. Hāyli bālā geçinür serv-i ser-efrāz ammā
İremez ḳāmet-i bālāsına sen sīm-berüñ
3. Bu ḳadar hüsni-ile bir genc-i leṭāfetsin sen
Ejdehādur ki ḳuşatdı⁷⁴¹ seni zerrīn kemerüñ
4. Yürü āyine-şifat taşfiye-i bāṭın ḳıl
Saña tā keşf ola aḥvāli bu cümle şuverüñ
5. N'ola 'arz itse **Ümīdī** saña dürr-i nazmın
Cevherī bilür efendi yine ḳadrin güherüñ

331.

Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mefā' ilü/ Fā' ilün

1. Hāyli şetāret eyledi meclisde bülbüle
Ağzı sürāhīnüñ dün egildi güle güle
2. Bād-ı nesīmle açılır deyü bāğda
Şaḥn-ı çemende jāle bugün düşdi ter güle

⁷⁴¹ ḳuşattı: ḳuşandı ÜD, ÜD1.

3. Zülf-i ruḥında ol şanemüñ kaçre-i gül-âb
Şebnem durur ki düşdi gülistānda sünbüle
4. Bu tâze tâze dāğla sīnemde her elif
Bāğ-ı belāda beñzedi şāḥ-ı karanfüle
5. Beñzer **Ümīdī** varsa eksükligin diler
Cāmuñ egildi öpdi ayağını bülbüle

332.

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ulün

- [95b]
1. Bahār irişdi cām içmek gerekdür
Şarāb-ı la' l-fām içmek gerekdür
  2. Geçüp ağ u karanından cihānuñ
Oturup şubḥ u şām içmek gerekdür
  3. Hele eksüklinüñ añladuğı bu
Bu eyyāmı tamām içmek gerekdür
  4. Dilerseñ kim olasin ğamdan āzād
Müdām içmek müdām içmek gerekdür
  5. Bu günlerde hemīşe **Ḥayretivār**
Olup rüsvā-yı 'ām içmek gerekdür

333.

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

1. Cānumı mest eyleyen yād-ı leb-i mey-gündür

Zār iden dil ʿandelībin ol ruḥı⁷⁴² gül-gündur

2. Göñlümüñ şeydālığın ʿayb eylemeñ Ferhādvār
Bir leb-i Şīrīn şacı Leyliye çün Mecnündür
3. Dest-i qahrından bu dehrüñ her kime qan ağlasam
Görürüm benden beter anuñ da bağı hündür
4. Nev-resīde gonçe-leb⁷⁴³ bülbüllerin zār eylemek
Gülşen-i dehr içre iy dil eskiden qānündür
5. **Ḥayretī[y]i** būstān-ı dehrde dūlābvār⁷⁴⁴
Döne döne iñleden bu gerdiş-i gerdündür

334.

Fe ʿilātün/ Fe ʿilātün/ Fe ʿilātün/ Fe ʿilün

- [96a] 1. Yād-ı la ʿlün dil-i bīmāra şafālar getürür
İy taḫīb-i dil ü cān ya ʿni şifālar getürür
2. Yanuma geldi gözüm yaşına raḥm itdi raḫīb
Başuma gör bu sitārem ne belālar getürür
  3. Şūfiyā biz mey-i şāfiyi⁷⁴⁵ nice terk idelüm⁷⁴⁶
Qalbümüz şāf idüben cāna⁷⁴⁷ şafālar getürür
  4. Felege virme burāyı didi kūyında görüp
Dedim iy meh beni buraya bu rālar getürür

⁷⁴² ruḥı: ruḥ-ı HYD.

⁷⁴³ gonçe-leb: goncalar HYD.

⁷⁴⁴ dūlābvār: dolābveş HYD.

⁷⁴⁵ şāfiyi: sāfi HYD.

⁷⁴⁶ idelüm: eyleyelüm HYD.

⁷⁴⁷ idüben cāna: qılup rūha HYD.

5. **Ḥayretī** gelmez eli boş ayağın toprağına
[Mā]ḥazar tuhfe du‘ ā-y-ile şenālar getütür

335.

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz
Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz
2. Bundan artuğ dağı vuşlat nice olur ‘ālemde
Bir gök altındayuz ol māh-ile dāyim ikimüz
3. Āşinālardan eger kimse şorarsa ḥālüm
Ağlamağdan gözinüñ yaşını baḥr itdi diñüz
4. Zāhidā gül gibi baş üzre tatarlar yer olu[r]
Gelmezüz gerçi ki bir çübca senüñ gözüñe biz
5. **Ḥayretī** ḥaste-dile geldi ğamuñ yār oldı
Ḳomadı ğuşe-i ğurbetde⁷⁴⁸ ğarībi yalıñuz

---

⁷⁴⁸ ğurbetde: miḥnetde HYD.

**4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ
T1951 NUMARALI MECMUA-İ GAZELİYYÂT-I MÜNTEHABE’NİN
MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ’NE (MESTAP)
GÖRE TASNİFİ**

Yp nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / beyit sayısı	N a z ı m t ü r ü	Vezin	Açıklamalar
4b	Necâtî	Teşbih olalı hatt-ı ruḥ-ı yâre benefşe Gönlümüz açar ara çemen-ârâ benefşe ⁷⁴⁹	Ḥaḫdan dilerüm devlet-i 'ömrün ola cāvīd Nice kim ola pîş-rev ezhâra benefşe	Kaside/40	M e t h i y e	<i>Mef'ülü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ülün</i>	Bu kaside, <i>Necâtî Bey Divânı</i> 'nda 47 beyittir.
6b	Necâtî	Mümkün midür ki şarıla bir sîm-ten baña Ölem gidem meger ki şaralar ⁷⁵⁰ kefen baña	Cânâ Necâtî -y-ile gel ağız bir eyle kim Saña şeker-dehen dine şîrîn-sülḫan baña	Gazel/5		<i>Mef'ülü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Divânı</i> 'nda 7 beyittir.
6b	Necâtî	Baña yârün yanağı vü lebi vü ḫaddi yeter Üzül iy gül açıl iy gönçe yııl iy 'ar'ar	İşidürsün dün ü gün âh u figân eyledüğüm Hiç bir kerre dimezsin ki Necâtî n'eyler	Gazel/5		<i>Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilün</i>	
7a	Necâtî	Bir ben degülüm ol şaneme mübtelâ geçer Âşüfte aña şâh u vezîr ü gedâ geçer	Hây ümmet-i Muḫammed esirgeñ Necâtî Yıllar durur ki ḫâk-i reh-i Muştafâ geçer	Gazel/5		<i>Mef'ülü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	

⁷⁴⁹ Bu beyit, NB. ve NBD'de bulunmamaktadır (Tarlan, 1997: 87; Yılmaz, 2015: 114).

⁷⁵⁰ şaralar: şarıla NB, NBD.

7a	Necātī	Ṭotalum zenbīl-ile gökden iner meh-pāreler A begüm yerden mi çıkdı ‘ aşık-ı bī-çāreler	İy Necātī çıkma yoldan aldanup güzellere Şem‘ gibi şanma kim ⁷⁵¹ dāyim önünce varalar	Gazel/5	<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>	
7b	Necātī	Beñzemeseydi saña güneş müşteri ile ⁷⁵² Bağmazdı gökyüzine kimesne yeri ile	Bāzār-ı gāmda gözyaşı şüret virir saña Kim şatılır Necātī kumāş ülgeri-ile	Gazel/5	<i>Mef‘ūlü/ Fā‘ilātūn/ Mef‘āilū/ Fā‘ilūn</i>	Bu gazel, <i>Necātī Bey</i> <i>Dīvānı</i> ’nda 7 beyittir.
7b	Necātī	Ġamdan ḥaste olan dil ⁷⁵³ kapuñda yaşdanup taş Terahḥum kıl ki ‘ uşşākuñ katı yaşdıkdadır başı	Necātī şī‘ rini şīrīn idüp dürler döker oldu Görelī ol ⁷⁵⁴ leb-i la‘ l-i güher-püş-ı şeker-pāşī	Gazel/5	<i>Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/</i>	Bu gazel, <i>Necātī Bey</i> <i>Dīvānı</i> ’nda 8 beyittir.
8a	Necātī	Ağladur ādemi ğurbet kişi kendin yeñemez Nitekim ḥaste çeküp nāle kemendin yeñemez	Ḳaddūñ ⁷⁵⁵ añup çemene dökse Necātī gözi yaş Bāğbān ol yörenūñ serv-i bülendin yeñemez	Gazel/5	<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>	
8a	Necātī	Çıkalı göklere āhum şereri döne döne Yandı ḳandil-i sipihruñ cigeri döne döne	Ey Necātī yaraşur muṭrib[i] şeh meclisinūñ Raşş urup oḳıya bu şī‘ r-i teri döne döne	Gazel/5	<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>	Bu gazel, <i>Necātī Bey</i> <i>Dīvānı</i> ’nda 7 beyittir.
8b	Necātī	Çeşm-i mestūñe düşer mi dem-be-dem ḳan eylemek Zülfūñe mi ḳaldı her dem dil ⁷⁵⁶ perīşān eylemek	Cān dirīğ eyler Necātī dir imiş ol bī-vefā Ölmez isem borcum olsun anı yalan eylemek	Gazel/5	<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>	Bu gazel, <i>Necātī Bey</i> <i>Dīvānı</i> ’nda 10 beyittir.3. beyit şairin

⁷⁵¹ kim: ki NBD.

⁷⁵²Benzemeseydi saña güneş müşteri-ile: Ḥurşid saña benzemese müşteri ile misk-ile: müşğ ile NB, NBD.

⁷⁵³Yatur dil-ḥasteler cānā: gamdan ḥaste olan dil NB, NBD.

⁷⁵⁴Görelī ol: görelden şol: NB, NBD.

⁷⁵⁵Ḳaddūñ: Boyuñ NB, NBD.

⁷⁵⁶her dem dil: ya diller NB, NBD.

						aynı redifli başka bir gazelinden alınmıştır.
8b	Necâtî	Ol kıadd-i ser-firāza serv olmaz ise ʿ aşık Yonulmadık ağaçdur olmaz bir işe lāyık	Yārūñ şeker lebinden sorar iseñ Necâtî Şirîn ü ter olupdur şöyle ki cāna ⁷⁵⁷ lāyık	Gazel/5	<i>Mefʿülü/ Fāʿilātün/ Mefʿülü/ Fāʿilātün</i>	
9a	Necâtî	Bugün bir haftadur cānān görünmez Sitāremde meh-i tābān görünmez ⁷⁵⁸	Necātîye leb-i laʿ lüñden özge ⁷⁵⁹ Dil ü cān derdine dermān görünmez	Gazel/5	<i>Mefʿālün/ Mefʿālün/ Feʿülün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey</i> <i>Dîvānı</i> 'nda 6 beyittir.
9a	Necâtî	Büse lutf it saña cān-ile ħarīdār olana Cān yidürmek gerek ey gönçe-dehen yār olana	Ger Necâtî ğama düşdüyse ço cāmı çıksun Neye virürdi gönül böyle sitem-kār olana	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey</i> <i>Dîvānı</i> 'nda 6 beyittir.
9b	Necâtî	Ħalk-ı ālem bir yaña ʿ aşk-ile şeydā ⁷⁶⁰ bir yaña Cennet-i kūyuñ ħomaz ⁷⁶¹ olursa dünyā bir yaña	Cānına oldu Necātîñüñ ħavāle ʿ aşk-ı ⁷⁶² yār İy ecel sen de gelüp itme teħzā bir yaña	Gazel/5	<i>Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey</i> <i>Dîvānı</i> 'nda 9 beyittir.
9b	Necâtî	Bezm-i ğamda ʿ aql u cāmı itdi laʿ l-i yār mest Cām iki oldu ne var olsa ħamu hūş-yār mest	N'ola ħüsñünden Necâtî olsa bî-hüş iy şanem Büy-ı güldendür dem-ā-dem bülbül-i gülzār mest	Gazel/5	<i>Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün</i>	Bu gazelin hüsñ-i matla beyti <i>Necâtî</i>

⁷⁵⁷ şöyle ki cānā: şöyle cānuna NB, NBD.

⁷⁵⁸ Bu gazel, NB'de bulunmamaktadır.

⁷⁵⁹ Necātîye leb-i laʿ lüñden özge: Leb-i laʿ lüñden özge iy Necâtî NBD.

⁷⁶⁰ Bir yana ʿ aşk-ile şeydā : bir yana oldu bu şeydā NB, NBD.

⁷⁶¹ ħomaz: ħomazam NB, NBD.

⁷⁶² ʿ aşk-ı: çeşm-i NB, NBD.

						<i>Bey Dîvânı</i> 'ndaki aynı redifli başka bir gazelden alınmıştır.
10a	Necâtî	Zülf-i miskîn ⁷⁶³ kim izâr-ı dil-rübâ üstindedür Süre-i <i>ve'l-leyldür</i> kim <i>va'd-duhâ</i> üstindedür	Nice ayrılusun Necâtî ' ışk-ı dilberden kim ol Bir hümâdur k'âşiyânı ol hevâ üstindedür	Gazel/5	<i>Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânı</i> 'nda 6 beyittir.
10a	Necâtî	Nev-bahâr eyyâmı geldi 'ayş u 'işret çağıdır Tevbelerle gül kıızıl düşmen süci kıan yağıdır	Toprağı altun ider cānâ eyü bakışlarıñ Bende-i muhlis Necâtî de ayak toprağıdır	Gazel/5	<i>Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânı</i> 'nda 7 beyittir.
10b	Necâtî	Biñ şayd idince yayını her pehlivân aşar Kaşuñ bu resme gün başına bir kemân aşar	Bir gün şaçuñda boğılur olur ⁷⁶⁴ şikeste dil Çoklar Necâtî kendüzini nâ-gehân aşar	Gazel/5	<i>Mef'âlî/ Fâ'ilātü/ Mef'âlî/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânı</i> 'nda 10 beyittir.
10b	Necâtî	La' l-i şîrînüñ ki Hızruñ çeşme-i hayvânıdır Şaşınursın haste-dilden şanki ⁷⁶⁵ âdem cānidur	Çeşm-i ser-mesti Necâtî gerçi kıattâl añılur Ol leb-i şîrîni gel görelüm ⁷⁶⁶ ne âdem cānidur	Gazel/5	<i>Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilātün/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânı</i> 'nda 10 beyittir.
11a	Necâtî	Mest olur murğ-ı çemen gül yaqalar çäk eyler 'Ārif-i vahdet olan bunları ⁷⁶⁷ idrāk eyler	Yâ Rab ol hoşka-i la' lîn ne müferrihdür kim Her nefes cān ⁷⁶⁸ Necâtîyi ferañnāk eyler	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey</i>

⁷⁶³ miskin: dilber NB, NBD.

⁷⁶⁴ olur: agar NB, NBD.

⁷⁶⁵ şanki: şan kim NB.

⁷⁶⁶ görelüm: gör kim NB, NBD.

⁷⁶⁷ olan bunları: olanlar bunu NB, NBD.

⁷⁶⁸ cān:nice NB, NBD.

					<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	<i>Dîvânî’nda 7 beyittir.</i>
11a	Necâtî	Bir dem iken devlet-i dünyâyı bir dem şandılar Bu fenâ gülzârınuñ ‘ayşını ‘âlem şandılar	Şundılar bir cür‘a kim biñ yıl yaşar içen tamâm Bu perî-rûlar Necâtî bizi âdem şandılar	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânî’nda 7 beyittir.</i>
11b	Necâtî	Biz senüñ ħüsn-i cihân-efrûzuña ‘aşıklaruz Anuñiçün qanda güzel görsevüz ‘aşıklaruz	Şüfi sen rü ‘yâ-ile bağlaymazsın gözümüz Biz Necâtî meşrebinde dâyim uyanıklaruz	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânî’nda 7 beyittir.</i>
11b	Necâtî	Ĥāk-i pâyüñ tütîyâ-yı dîde-i ħün-bâr imiş Ĥamdulillâh kim görecek gözlerümüz var imiş	Büseñi görmez Necâtî kendüye lâyıq velî İy lebi gönçe ⁷⁶⁹ ne çäre cân durur umar imiş	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
12a	Necâtî	Neşât u ‘işreti neyler gamuñla hemdem olan Ĥapuñda cennetüñ adın añar mı âdem olan	Ecel gelüp sefere nevbetüñ durur diyicek Necâtîyâ qara yaya durur müsellemlen olan	Gazel/5	<i>Mefā‘ilün/ Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânî’nda 7 beyittir.</i>
12a	Necâtî	Cemâlün muşhafı ĥaqqı mübârek fâldür zülfüñ Ki ÷ävüsî mürekkeble yazılmış dâldür zülfüñ	Necâtî her müselmânüñ görür qaydıñol kâfir Benüm ĥaqqumda ⁷⁷⁰ her dâyim işi ihmâldür zülfüñ	Gazel/5	<i>Mef‘âilün/ Mef‘âilün/ Mef‘âilün/ Mef‘âilün</i>	
12b	Necâtî	Gül-ruĥlarıñda ⁷⁷¹ zülf-i perîşân girih girih Bâg-ı İremde sünbül ü reyĥân girih girih	Yâqût üzre ĥaţţ yazarın didi la‘l-i dost Olmuş Necâtî mühr-i Süleymân girih girih ⁷⁷²	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mef‘âilü/</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey</i>

⁷⁶⁹ gönçe: sükker NB, NBD.

⁷⁷⁰ Benüm ĥaqqumda: Baña geldükçe NB, NBD.

⁷⁷¹ Gül yanağıñda: Gül yanağıñda NB, NBD.

⁷⁷² Bu beyit, NB. ve NBD’de

“Ĥaţţ-ı lebüñe öyküne mi tut ki yazıla

Yâqût üzre mühr-i Süleymân girih girih” şeklindedir (Tarlan, 1997: 468-469; Yılmaz, 2015: 528).

					<i>Fā'ilün</i>	<i>Dîvânî</i> 'nda 8 beyittir
12b	Necâtî	Ṭotalum servi görem ḳamet-i dilber yerine Beni kim egleye bu ⁷⁷³ zülf-i mu' anber yerine	Ey Necâtî ben aña nice müselmân diyeyin Ki raḳîbi ṭutup öldürmeye kâfir yerine	Gazel/5	<i>Fe'îlātün/ Fe'îlātün/ Fe'îlātün/ Fe'îlün</i>	Bu gazel, <i>Necâtî Bey Dîvânî</i> 'nda 7 beyittir.
13a	Zâtî	Şevḳ-ile şâhid-i 'ıyduñ ḳaşî vaşfında hilâl Yazdı mecmû' a-i eflâkde bir tâze ḫayâl	'ıyduñı Tañrı mübârek ḳıla ⁷⁷⁴ ḳadrüñ ⁷⁷⁵ a' lâ ⁷⁷⁶ Bedrini devletüñüñ eylemeye devr hilâl	Kaside/40	M e t h i y e	Bu kaside, <i>Zâtî Dîvânî</i> 'nda 43 beyittir.
15a	Zâtî	Murḡ-ı zerrîn-per zümürüd-âşiyân lü'lü-ğıdâ Bâl açup uçmaḳ diler her şubḫ küyuñdan yaña	Ṭâlibüñ dâyim türâb-ı râh-ı küy-ı dil-rübâ İşini ⁷⁷⁷ altun ider cevher degil mi Zâtîyâ	Gazel/5	<i>Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlün</i>	
15a	Zâtî	Her nişân-ı pây-ı seg küyuñda bir güldür baña İtlerüñ âvâzesi feryâd-ı bülbüldür baña	Sâyeveş yanıḫa sürünmekden oldı ten siyâh Dimedüñ iy ḫ âce Zâtî bir siyeh ḳuldur baña	Gazel/5	<i>Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlün</i>	Bu gazel, <i>Zâtî Dîvânî</i> I'de 7 beyittir.
15b	Zâtî	Merḫabâ iy büy-ı zülf-i dil-rübâ Ḳanḳı yeller esdi geldüñ bu yaña	Öykünelden ḫâk-ı pây-ı dilbere Çıḳdı Zâtî gözlerümden tütiyâ	Gazel/5	<i>Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlün</i>	

⁷⁷³ bu: ol NB, NBD.

⁷⁷⁴ ḳıla: ide ZD.

⁷⁷⁵ ḳadrüñ: ḳadrüñi ZD.

⁷⁷⁶ a' lâ: mezîd ZD.

⁷⁷⁷ İşini: Rüyımı ZD1.

15b	Zātī	Ol elif-kaç cevr ider ⁷⁷⁸ itmez taħammül Qāf aña Görmedüm anuñ gibi insāfsız insāf aña	Virmezem Zātī bütün dünyā tolusu cevhere Dürr-i ‘aşq-ı yārümi kim olmışam şarrāf aña	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu gazel, Zātī Dīvām I’de 7 beyittir.
16a	Zātī	Didüm yād it beni bir merħabādan Didi hergiz elüm degmez cefādan	Saña el virmiş iken Zātī fırsat El açup vaşlını iste Ĥudādan	Gazel/5	Meñā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün	
16a	Zātī	Piste ⁷⁷⁹ -i bāğ-ı İrem dirsem ‘aceb mi aña ben Hey kıyāmet mā-ħaşal dünyāda yoğdur ol dehen	Yarı gördüm yağamı çāk eyledüm yārān didi Zātīyā budur seni ‘ālemde gönleksiz koyan	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	
16b	Zātī	Dilden artuğ ğuşşanuñ yā Rab mekānı yoğ mıdır ‘Āşıkuñ ‘ālemde baħt-ı kāmranī ⁷⁸⁰ yoğ mıdır	Ėonçeye gel ağzuma öykünme var açıl dimez Zātīyā ol gül-ruħuñ yoğsa dehāmı yoğ mıdır	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu gazel, Zātī Dīvām I’de 7 beyittir.
16b	Zātī	Her gice bir cāhı rüşen eylemekdür niyyetüñ ⁷⁸¹ Meh gibi hercāyisin bildük senüñ māhiyyetüñ	Minneť itme öldürürem Zātīyi bir gün deyü ⁷⁸² Fırqat anı öldürür yanuñda ħırsun minneťüñ	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	
17a	Zātī	Āteş-i ħasret benüm kār itdüğini cānuma Yana yana derd-ile ‘arz eylesem cānānuma	Eşq-i çeşminden ter eyler cismini yanam deyü Kim nazār eylerse Zātī defter ü dīvānuma	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	
17a	Zātī	Göñlüm şaçuñda beste қаpuñda cān şikeste Bendeñdür āy efendüm bunlar şikeste beste	Zātī kulum dimiş yār aduñ mübārek olsun Ėāyetde řālī‘ üñ ħoş fālūñ bugün ħuceste	Gazel/5	Mef‘ülü/ Fā‘ilātün / Mef‘ülü/ Fā‘ilātün	

⁷⁷⁸ ider: ki itmez ZD1.

⁷⁷⁹ Piste-i: Pisteh-i ZD3.

⁷⁸⁰ baħt-ı kāmranī: baħt u kāmranī ZD1.

⁷⁸¹ niyyetüñ: himmetüñ ZD2.

⁷⁸² öldürürem Zātīyi bir gün deyü: tıđuñ ile Zātīyi öldürmegi ZD2.

17b	Zātī	‘Adū-yı zāğ elinden bir tezerv-i şīve-kār aldum Dağı ben şah-bāz-ı ‘aşk olaldan bir şikār aldum	Nuķūd-ı şabr u dil virdüm metā‘-ı derdine yārūñ Görenler Zātīyā cānlar virür bir yādigār aldum	Gazel/5	<i>Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün</i>	
17b	Zātī	Rüz-ı hecrūñ farkı yoğ iy meh şeb-i deycürdan Çeşm-i bī-insāfi ⁷⁸³ var anda eşer yoğ nürdan	Kim enāniyyet cüzün oda yağarsa Zātīyā Oğısa olur Ene’l-Ĥağ dersini Manşürdan	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
18a	Zātī	Bir mehūñ mihrin vereydi bāri Allāhum saña Gün gibi rüşen olurdı ĥālüm ey māhum saña	Cennete varmağa iy ĥūrī-şıfat bulur tarīğ Toğrı ilterse eger kim Zātī ’yi rāhum saña	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
18a	Zātī	Gözlerine sürme çekmişler o çeşmi elālar Göz kararurlar ki nağd-i ħalbi elden alalar	Şubħa karşığonçeye şeb-nem düşüpdür güyiyā Leblerinden ⁷⁸⁴ Zātīyā ol gül-ruħuñ teb-ĥāleler	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
18b	Zātī	Göñlümūñ olmazdı ümīd-i vişāl eglencesi Olmasa dīvānenūñ fikr-i muĥāl eglencesi	Leblerin medĥ eyle eglence dilerseñ Zātīyā Çünki ĥütünün olur şīrīn-mağāl eglence[si]	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
18b	Zātī	Yāraler ġamzeñ dil-i mecrūĥı oğdur var ise Ĥalkı çeşmūñ öldürür imānı yoğ dur var ise	Cān virür reşkinden iy Zātī işitdükçe revān Her sözüñ ağıyāra bir demrenlü oğdur var ise	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
19a	Zātī	Yer yer göge āteş ħor ise tañ degül āhum Ağşamlamadı bu gice hücremde ⁷⁸⁵ o māhum	Şüretlü ħişi olur idim Zātī cihānda Āyine-şıfat ħılsa nazar bendeye şāhum	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün</i>	

⁷⁸³ bī-insāfi: bī-insāf ZD3.

⁷⁸⁴ Leblerinden: Leblerinde ZD1.

⁷⁸⁵ hücremde: benümle ZD2.

19a	Zātī	Yaşuma baq şu gibi şal beni ⁷⁸⁶ vuşlat bāğına Nev-bahārum raḥm kıl döndüm ḥazān yaprağına	Kaydefā mülki gibi Zātī cihāmı ğarq ider Baḥri ⁷⁸⁷ sedd itmezse ol meh yaşumuñ ırmağına	Gazel/5	Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlūn
19b	Zātī	Her dem iy top-ı elem gönlüme toqunma benüm Taş mı şanduñ yüregüm qal' a mı şanduñ bedenüm	El yurum yārsız iy Zātī cinān qaşrından Āfitābam zer ü sīm olsa eger kim lekenüm	Gazel/5	Fe'īlātūn/ Fe'īlātūn/ Fe'īlātūn/ Fe'īlūn
19b	Zātī	İy felek döne döne alma günāhum ḥazer it Yıldırım qaçılı bir kimsedür āhum ḥazer it	Zātiyā şā' iḳadan ḥırmən-i şabruñ tutuşur Çekilürken göge bu ejder-i āhum ḥazer it	Gazel/5	Fe'īlātūn/ Fe'īlātūn/ Fe'īlātūn/ Fe'īlūn
20a	Zātī	Çaldım nice gün derd-ile taḥl-ı ğam u miḥnet Al sen de vefā sāzın ele kār-ı nübübet	Zülfüne lebüñ Zātīyī dīvāne idelden Zencire çeküp göz yaşı virür aña şerbet	Gazel/5	Mef'ūlū/ Mefā'īlū/ Mefā'īlū/ Fe'ūlūn
20a	Zātī	N'olduñ inlersin felek hercāyī cānānuñ mı var Her maqāmı seyr ider ⁷⁸⁸ bir māh-ı tābānuñ mı var	Zülf-i dilber gibi iy Zātī perişānsın yine Cevr-i bī-ḥad yoqsa ⁷⁸⁹ bir yār-ı perī-şānuñ mı var	Gazel/5	Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlūn
20b	Zātī	Dem-be-dem seyl-ābveş eşk-i revānum çağlar Dögünüp taşlar-ile ağlar ḥālūme ırmaqlar	Zātiyā Ferhād için tağlarda feryād eylesem ⁷⁹⁰ İşidüp feryādumı gögsin geçirdi tağlar	Gazel/5	Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlūn
20b	Zātī	Meh degüldür görinen iy āfitābum āsumān Şeb-külāhın tīr-i āh-ı ' aşıqa dikdi nişān	Rāh-ı kūy-ı yārı zeyn itdüm şerār-ı āh-ile Ol tarīkūñ ' aksidür Zātī felekde kehkeşān	Gazel/5	Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlūn

⁷⁸⁶ şu gibi şal beni: şal beni şu gibi ZD3.

⁷⁸⁷ Baḥri: Mihri ZD3.

⁷⁸⁸ Her maqāmı seyr ider: Seyr ider her menzili ZD1.

⁷⁸⁹ yoqsa: yoḥsa ZD1.

⁷⁹⁰ eylesem: eyledüm ZD1.

21a	Zātī	Didüm iy cān gözünññ hastesiyem lāg degül Ol tabīb-i dil ü cān didi bu da sağ de[gül]	Çonçe-i kalbümü ol ‘arız-ı gül ⁷⁹¹ olmayıcağ Zātīyā gülşen-i cennet içimiz bāğ degül	Gazel/5	Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün	
21a	Zātī	Sākīyā öldüm meded āh u figān u nāleden Dil kararđı gūşşadan şun bāde-i gāssāleden	Zātīyā bu menzile konan göçer kılmaz karar Seyr-i şahrā kıl seher bu sırrı fehm it jāleden	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	
21b	Zātī	Şāh-ı ‘aşkam dūd-ı āhum sāye-bānumdur benüm Eşk-i çeşmüm leşkerüm tablum figānumdur benüm	Germ olup āhum ayıtdı kim felekler Zātīyā Yağmağa kandil-i ‘arşı nerdübānumdur benüm	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu gazel, Zātī Dīvānı II’de 7 beyittir.
21b	Zātī	Gönlümüzden toğmaz isen bu seher āy āfitāb Top-ı āhum bu tokuz kat kubbe[yi] ⁷⁹² eyler hārāb	Turna ey Zātī günññ toğdı temāşā it ⁷⁹³ yūri Ol nigāruñ yine ref‘ olmış cemālınden niķāb	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu gazel, Zātī Dīvānı I’de 7 beyittir.
22a	Zātī	Görmesem ol āfeti hasret helāk eyler beni Ger görürsem vecd-ile hayret helāk eyler beni	Va‘ de virürse iki sā‘ at beni öldürmege Zātīyā ol āfet ol sā‘ at helāk eyler beni	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu gazel, Zātī Dīvānı III’de 7 beyittir.
22a	Zātī	Pā-bürehne hāke başmışsın kadem āy āfitāb Yine gökde istediğın yerde bulmuşdur türāb	Āy Zātī ⁷⁹⁴ ğayretinden şuya boğındı şabā Bir gümüşden türbe yapıdı üstine anuñ hābāb	Gazel/5	Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu gazel, Zātī Dīvānı I’de 7 beyittir.
22b	Hayālī	Bāğda olup şukūfe hayline serdār gül Od bırağdı hānümān-ı bülbüle tekrār gül	Devletññ gülzārınuñ olsun sa‘ ādet ğayrısı ⁷⁹⁵ Gül gibi sen her nefes ey ruğları gülzār gül	Kaside/25	M e t h i Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün	Bu kaside, Hayālī Bey Dīvānı’nda 27 beyittir.

⁷⁹¹ ‘arız-ı gül: ‘arızı gül ZD2.

⁷⁹² kubbe[yi]: kal‘ ayı ZD1.

⁷⁹³ it: kıl ZD1.

⁷⁹⁴ Āy Zātī: Āh-ı Zātī: ZD1.

⁷⁹⁵ ğayrısı: gönçesi HBD.

					y e	
23b	Ḥayālī	Acı çek ister iseñ lezzet-i zevk-i ‘ uq̄bā Telḥ-kām olduğıün ma‘ den-i dürdür deryā	Yağ vücūduñ ki şeref bula meṭā‘ -ı kadrūñ Şatılır artuğa tamğa ile çün her kālā	Gazel/5		<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>
24a	Ḥayālī	Egerçi şūretā ednādan ednā ḥāk-i rāhem ben Ḥaḳīkat ‘ āleminde nūr-ı çeşm-i mihr ü māhem ben	Ḥayālī dāne-i ḥāl-i nigārumsuz qarārum yoğ Maḥabbet ḥırmeninde yele varmış berg-i kāhem ben	Gazel/5		<i>Mef‘ālūn Mef‘ālūn Mef‘ālūn Mef‘ālūn</i>
24a	Ḥayālī	Çok durur yanar çerāğūñ encüm-i eflākden Āfitābum zerreñi luṭf eyle ḳaldır ḥākden	‘ Aks-i dildāri kemāl-ile Ḥayālī görmedi Gerçi kim āyineler düzdi ḥired idrākden	Gazel/5		<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>
24b	Ḥayālī	Cismüm üzre şu‘ le-i ğam ḥil‘ atümdür nürdan Dūd-ı āhum başuma bir tācdur semmürdan	Bezm-i vaḥdetde Ḥayālī ‘ aşḳ cāmın nüş ḳıl ⁷⁹⁶ Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engürdan	Gazel/5		<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>
24b	Ḥayālī	Bezm-i vaḥdetde Ḥayālī ‘ aşḳ cāmın nüş ḳıl ⁷⁹⁷ Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engürdan	İtdüğüñ yüz qaralığın yüzüne urur şaḳın İy Ḥayālī olma ol mir‘āt-i ḥüsne rü-be-rü	Gazel/5		<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>
25a	Ḥayālī	Ḳaddūñ-ile ‘ ārızuñ gülzārda yād eyledüm Servi pest itdüm güli āhum-ile berbād eyledüm	İy Ḥayālī vuşlat-ı dilber ne maḳşūdum benüm Ḥamdü’ lillāh kendümi hicrāna mu‘ tād eyledüm	Gazel/5		<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>
25a	Ḥayālī	Lezzet-i dermāni idrāk eylemez bī-derd olan Bezm-i derdüñ cāmını nüş eylemez nā-merd olan	Virdi bu bāğūñ Ḥayālī reng ü büyundan ⁷⁹⁸ ḥaber Şol ḥazān bergi gibi geh sebze gāhī zerd olan ⁷⁹⁹	Gazel/5		<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>

⁷⁹⁶ nüş ḳıl: eyle nüş HBD.

⁷⁹⁷ nüş ḳıl: eyle nüş HBD.

⁷⁹⁸ reng ü büyundan: reng-i büyundan HBD.

⁷⁹⁹ sebze gāhī: sebz ü gāhī HBD.

25b	Ḥayālī	Rüz-1 ezelde ḥāk-i vücūdum elenmeden Cân tıflı daḡı ten beşigine belenmeden ⁸⁰⁰	Pervâne kıldı şem ^c -i cemālūñ Ḥayālī yi Ḳandīl-i mihr ṭāḳ-i sipihr üzre yanmadan	Gazel/5	<i>Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mef^cailü/ Fā^cilün</i>	
25b	Ḥayālī	Sensüz iy rüh-1 revān şüret-i bī-cānem ben Ḳara toprak başuma ḥāk-ile yeksānem ben	İy Ḥayālī ne bilür cehl-ile nādān beni Ben de bir pādīşāh-i ^c ālem-i ^c irfānam ben ⁸⁰¹	Gazel/5	<i>Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün</i>	
26a	Ḥayālī	Gönlüm ister yeñi ⁸⁰² başdan yine āvāre düşe Yaḳalar çāk idüben dāmen-i kūh-sāre düşe	İy Ḥayālī kamu aḥvālūñi añ şāyed kim Bu ḡazel bir gün ola şāh-i cihān-dāra düşe	Gazel/5	<i>Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün</i>	
26a	Ḥayālī	Leṭāfet bāḡına serv ol giriftār-1 ḥazān olma Girüp ḳanına ^c uşşāḳuñ nihāl-i ergāvān olma	Yüri yā naḳş ⁸⁰³ -1 bī-rengūñ temāşāsında ḥayrān ol Ḥayālī ^c aşıḳ-1 reng-i ruḡ-1 her dil-sitān olma	Gazel/5	<i>Mef^cailün/ Mef^cailün/ Mef^cailün/ Mef^cailün</i>	
26b	Ḥayālī	^c Aşḳ bir şem ^c -i İlāhīdür benem pervānesi Şevḳ bir zencīrdür gönlüm anuñ dīvānesi	Rind oldur kim götürdi bezm-i keşretten ayaḡ Sāḳ-ı devrān elinden tolmadan peymānesi	Gazel/5	<i>Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün</i>	Bu gazel, <i>Ḥayālī Bey</i> <i>Dīvānı</i> 'nda 7 beyittir.
26b	Ḥayālī	Yoluñda ser virüp şu ki serverlik eyledi Meydān-1 ^c aşḳ içinde dilāverlik eyledi	Dilden Ḥayālī şüret-i idrāki ḳazıyup Dīvāne-meşreb oldı kalenderlik eyledi	Gazel/5	<i>Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mef^cailü/ Fā^cilün</i>	
27a	Ḥayālī	İltifāt eylemedüm gerçi ki mihr ü meh-i nev Tāc-1 pervīz-ile şundi kemer-i Keyḡusrev	İy Ḥayālī gele āyine-i İskendere reşḳ Nāzar eyleirse baña şāh-1 sa ^c ādet-pertev	Gazel/5	<i>Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/</i>	

⁸⁰⁰ belenmeden. bulunmadan HBD.

⁸⁰¹ HD'de bu beyit

“Ḥusrev-i mülk ü suḡan oldu Ḥayālī gözün aç
Deme anuñ gibi bir şāḡib-i dīvānem ben”
şeklinde geçmektedir (Tarlan, 1992: 241).

⁸⁰² yeñe: yeni HBD.

⁸⁰³ ba-naḳş-1: bir naḳş-1 HBD.

					<i>Fe'ılün</i>	
27a	Ḥayālī	Ḥayret alur ' aqlumı baqsam gözüne qaşına Şad-hezārān āferin olsun anuñ naqqāşına	Varımı itdi Ḥayālī şāh ayağına nişār Āferin şad āferin ol taḅ'-ı gevher-pāşına	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
27b	Ḥayālī	Ḳavm-i Leylī seng-i bī-dād atdı Mecnün üstine Ebr-i bārān-ı vefā yağırdı hāmün üstine	İy Ḥayālī aldı dil mülkin kılıcıyla gözi Rüm şāhı geçti şan taḥt-ı Ferīdün üstine	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
27b	Ḥayālī	Mihr ü meh iki ışıkdur tekye-i eflākde Tekyenüñ ḳurbānlarıdır geşt idenler ḥākde	İy Ḥayālī ' aşḳ bir yalıñ ışık maḥbūbıdır Böyle görmüş bir kişi āyine-i idrākde	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
28a	Ḥayālī	' Aşıkam dīvāne-bend itsün beni zencirler Lā-cerem zencir-ile zīver bulurlar şirler	Firḳat öldürdi Ḥayālī bendeñi luḥf it yetiş Sen mürüvvet kânına lāyık mıdır te'ḥirler	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
28a	Ḥayālī	Ḥalk-ı ' ālem ' andelībi murğ-ı cānum şandılar Etdügi nālīşleri āh u fiğānum şandılar	Ser-fürü itdi Ḥayālī baña erbāb-ı kemāl Bende-i maḳbül-i şāh-ı nükte-dānum şandılar	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
28b	Ḥayālī	Faḳr-ile faḥr eyleyen dergāh-ı sulṭān istemez Dūd-ı āhı sāyesinde ṭāḳ u eyvān ⁸⁰⁴ istemez	İy Ḥayālī bī-tekellüf ḥün-ı dil nūş eyleyen Minnet-ile Ḥızr elinden āb-ı ḥayvān istemez	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
28b	Ḥayālī	' Aşḳ içinde cānı teslīm etmedür tedbirimüz Böyle ta' lim eyledi evvel nefesde pīrimüz	İy Ḥayālī biz kelāmu'llāha nāṭıḳ olalı On sekiz biñ ' ālem olmuşdur bizüm tefsirimüz	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
29a	Ḥayālī	Yegdür şu qaşrdan k'ola anuñ soñı ḥarāb Rind-i şarāb-ḥ āreye cām içre bir ḥabāb	Yerde gerek Ḥayālī yüzün sāyeveş senüñ Başuñ irerse göklere mānend-i āfitāb	Gazel/5	<i>Mef'ālū/ Fā'ilātü/ Mef'ālū/ Fā'ilün</i>	

⁸⁰⁴ ṭāḳ u eyvān: ṭāḳ-ı eyvān HBD.

29a	Ḥayālī	Bir ‘āleme irmiş durur erbāb-ı ḥarābāt Kim düşde daḡı görmez anı ehl-i münācāt	Sevdā-yı cihāmı ḳoma göñlüñde Ḥayālī Ol Ka‘be-i ‘ulyāyı niçün mesken ider Lāt	Gazel/5	<i>Mef‘ūlü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün</i>	
29b	Ḥayālī	Dilā Mecnūn-şıfat ‘uryān-ı ‘aşḳ ol pīrehenden geç Belā meydānıñ gerçek şehīdi iseñ kefenden [geç]	Ḥayālī cāme-i zer-beft ü aṭlaşdan olup fāriḡ Libās-i müste‘ārīden bezüp ⁸⁰⁵ belki bedenden [geç]	Gazel/5	<i>Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün</i>	
29b	Ḥayālī	Āfitābum yoluña ḥāk olmasun her ehl-i derd Ḳorḳarın zerrāt olup dāmānuña el ura gerd	Ey Ḥayālī eyledi Rüstemlerin ⁸⁰⁶ nazmuñ zebūn Ḳuvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallāhi merd	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
30a	Ḥayālī	Şıve birle la‘lüñi aḡzuñda pinhān eyledüñ Hāy zālīm yoḳ yere vallāhi bir ḳan eyledüñ	Reşḳ ider ervāh-ı Ḳudsīler Ḥayālī bendeñe İtlerüñle tā anı kūyuñda yārān eyledüñ	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
30a	Ḥayālī	Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdüñ Bize tiryāḳmı şun sākī mey-i gül-güñüñ	İltifātını Ḥayālī ḳuluñuñ eyle ziyād Aña çekdürme şehā ṭa‘nımı her bir dūñuñ	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	
30b	Ḥayālī	‘Ārızuñ meyden ⁸⁰⁷ ‘araḳ-rīz olsa iy ḥūr-ı cemīl Şanuram cennetde ṭuḡyān eylemişdür selsebīl	Reşḳ-i a‘dādan Ḥayālī çekme zaḥmet ⁸⁰⁸ şābir ol Eyledi Ḥaḳ āteş-i Nemrūdı gülzār-ı Ḥalīl	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
30b	Ḥayālī	Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdur göñlüm Yoluñda pāy-māl olmış bir avuç ḥākdür göñlüm	Ḥayālī hecr-i dilberde vişāl ümmīdine ḥandān Vişāle irse ⁸⁰⁹ bīm-i hecr-ile ḡamnākdur göñlüm	Gazel/5	<i>Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün/ Mef‘āilün</i>	Bu gazel, <i>Ḥayālī Bey</i> <i>Dîvānı</i> ’nda 6 beyittir.

⁸⁰⁵ bezüp: geçüp HBD.

⁸⁰⁶ Rüstemlerin: Rüstemleri HBD.

⁸⁰⁷ meyden: nāgeh HBD.

⁸⁰⁸ zaḥmet: miḥnet HBD.

⁸⁰⁹ irse: İre HBD.

31a	Ḥayālī	Virme dil ü cān naḡdin cānāne ḡabūl itmez Bir derdini isterseñ yüz cāna ḡabūl itmez	Dedüm ki ḡamuñ ṡursun ḡöñlinde Ḥayālīnūñ Didi bu şafā genci vīrāne ḡabūl itmez	Gazel/5	<i>Mef'ālū/ Mefā'ilūn/ Mef'ālū/ Mefā'ilūn</i>	
31a	Ḥayālī	Gülşen-i 'ālemde bir mevzūn nihālī ḡözlerüz Baḡmazuz biz ⁸¹⁰ serve ḡadd-i i' tidālī ḡözlerüz	Çār-yāra bende şāhuñ bendesine bendeyüz Biz Ḥayālī merdüm-i şāḡib-kemālī ḡözlerüz	Gazel/5	<i>Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilūn</i>	
31b	Ḥayālī	Bī-sütūnuñ ḡördi kim tīḡi ile ṡaşı var imiş Geldi başın egdi Ferḡāduñ tūrāşı var imiş	Bir şanem sevmiş Ḥayālī ḡible idinmiş yüzün Bir ser-āmed ḡāmeti ⁸¹¹ miḡrāb ḡaşı var imiş	Gazel/5	<i>Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilūn</i>	
31b	Ḥayālī	Allarla ḡana girmiş ol melek-sīmāya baḡ Fi'l-meşel ḡökde şafaḡ içre ⁸¹² ṡutulmuş ⁸¹³ aya baḡ	ḡörmedūñse ḡana müstaḡraḡ Ḥayālī dāḡını Fi'l-meşel ḡökde şafaḡ içre ⁸¹⁴ ṡutulmuş ⁸¹⁵ aya baḡ	Gazel/5	<i>Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilūn</i>	Bu gazel, <i>Ḥayālī Bey</i> <i>Dīvānı</i> 'nda 8 beyittir.
32a	Ḥayālī	Büstān-ı ser-i kūyuñ ṡolanup āb gibi Çerḡe girüp dökerin ḡöz yaşı dūlāb gibi	Çünki sen servūñ ayaḡına Ḥayālī iremez Başını ṡaşlara dōḡse n'ola seyl-āb gibi	Gazel/5	<i>Fe'ilātūn/ Fe'ilātūn/ Fe'ilātūn/ Fe'ilūn</i>	
32a	Ḥayālī	Ana raḡminde tenüm şol dem ki şūret baḡladı Bir şanem yādına zūnnār-ı maḡabbet baḡladı	Yād-ı la' lūñle Ḥayālī nūş ider hūn-ı ciger ḡör ṡabīb-i hecr aña cānā ne şerbet baḡladı	Gazel/5	<i>Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilātūn/ Fā'ilūn</i>	
32b	Ḥayālī	ḡöñül seni dileyü her cenāba yüz ṡıtdı Ḥayāl-i āb-ile teşne serāba yüz ṡıtdı	Ḥayālī yārı ararlar yeri ḡöḡi ṡolanup Fiḡānlarum ḡöḡe yaşum tūrāba yüz ṡıtdı	Gazel/5	<i>Mefā'ilūn/ Fe'ilātūn/ Mefā'ilūn/ Fe'ilūn</i>	

⁸¹⁰ biz: bir HBD.

⁸¹¹ ḡāmeti: ḡāfiri HBD.

⁸¹² içre: içinde HBD.

⁸¹³ ṡutulmuş: ṡōḡmuş HBD.

⁸¹⁴ içre: içinde HBD

⁸¹⁵ ṡutulmuş: ṡōḡmuş HBD.

32b	Ḥayālī	Nigārā bezm-i ḥüsnüñde dil-i mestānemüz qaldı Perin yaqmış cemālün şem' ine pervānemüz qaldı	Ḥayālī devlet-i bī-i' tibāra baqmaduñ gitdüñ Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz qaldı	Gazel/5		<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>
33a	Ḥayālī	Şalduğumda ⁸¹⁶ ḥāne-i ' aşkuñ ezel bünyādını Ṭaşa qullandım belā iqliminüñ Ferhādını	İy Ḥayālī ' aşka inkār itse zāhid tañ degül Ḥayli müşkildür kişi terk eylemek mu' tādını	Gazel/5		<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>
33a	Ḥayālī	İtmezem gülzār seyrin bülbül-i şeydā gibi Meskenüm Kāf-ı kanā' at olalı ' anqā gibi	Zerre deñlü qılmaduñ dehre Ḥayālī i' tibār Ṭopuñ aqsun göklere mihr-i cihān-ārā gibi	Gazel/5		<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>
33b	Fiğānī	Şubḥ-dem alup ' Uṭārid destine zerrin qalem Defter-i sīm-āb-gün-ı ṭāreme çekdi raqam	Sūrlar ile şafā sür dünya ṭurduqca şehā Ḥānedānuñ beklesin elṭāf-ı Dārā-yı ⁸¹⁷ kıdem	Kaside/40	S û r i y y e	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>
35b	Fiğānī	Nāz eyle çünki vardır eyā serv-i gül-' izār Gülzār-ı ğamda bencileyin bülbülün hezār	Kimdür Fiğānī dirseñ eyā Ḥusrev-i cemāl ⁸¹⁸ Bir derd eşiri ' aşk-ile Ferhād-ı rüzigār	Gazel/5		<i>Mef'ālū/ Fā'ilātū/ Mef'ālū/ Fā'ilün</i>
35b	Fiğānī	Ağlamazsa beni bir dem acıyup dīdelerüm Göreyin ṭursun iki gözine ḥün-ı cigerüm	Ğam-ı hecrüñle Fiğānī ruḥ[1] zer-gün oldı Daḥı meyl itme misin aña eyā sīm-berüm	Gazel/5		<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>
36a	Fiğānī	Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḥları māhı Āhum sevinüp gök yüzine atdı külāhı	Yār işigini bekle odur maṭlab-ı a' lā Terk eyle Fiğānī yürü var mañşib-ı cāhı ⁸¹⁹	Gazel/5		<i>Mef'ālū/ Mefā'ilū/</i>

⁸¹⁶ Şalduğumda: Şalduğunda HBD.

⁸¹⁷ Dārā-yı: Dādār FD.

⁸¹⁸ Ḥusrev-i cemāl: Ḥusrev-i zamān FD.

⁸¹⁹ mañşib-ı cāhı: mañşib u cāhı FD.

					<i>Mefā' ilü/ Fe'ülün</i>	
36a	Fiğānī	Yüz virmesün meded diñüz ol mäh-pāreye Şol hāl ü haṭ diyen ⁸²⁰ bir iki yüzi qaraya	Eksiklik itdi Fiğānī diñ eyesün tamām ⁸²¹ Ey her geh düşen olur ise o mäh-pāreye ⁸²²	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilāü/ Mef'āilü/ Fā'ilün</i>	
36b	Fiğānī	Ḥiddet ⁸²³ odına tīği nigāruñ zebānedür Cevherleri yüzine ⁸²⁴ şererden nişānedür	Şi' r-i ⁸²⁵ Fiğānī ol şeh-i mülk-i melāḥatüñ Evşāf-ı tīği-ile bir āb-ı revānedür	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilāü/ Mef'āilü/ Fā'ilün</i>	
36b	Fiğānī	Yine enfās-ı lebüñle ey Mesīḥ-i Hızr-pey Kāleb-i fersüdesi eṭfāl-i bāguñ ⁸²⁶ oldı ḥay	Şi' r-i pür-süzüñ ⁸²⁷ Fiğānī görse Ḥusrev ḥākke Süzış-i şevḳiyle cānına urupdı nice key	Gazel/5	<i>Fā'ilāün/ Fā'ilāün/ Fā'ilāün/ Fā'ilün</i>	
37a	Fiğānī	Bahār irdi yine artdı cünūnum Bulandı ṭaşdı sey-āb-ı ' uyūnum	İdersem da' vīyi erlik ⁸²⁸ demidür ⁸²⁹ Fiğānī Zāl-i gerdün key zebūnum	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Fe'ülün</i>	
37a	Fiğānī	Ṭübī ḳadüñe serv-i ḥırāmān olalı ḳul Āzāde oldı bāğ-ı cihānda ḥazāndan ol	Elden ḳoma Fiğānī fenā vādāşin şaḳın Menzile irgürür giderek ⁸³⁰ seni o yol	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilāü/ Mef'āilü/ Fā'ilün</i>	

⁸²⁰ diyen: dinen FD.

⁸²¹ Bu beyit, FD'de

“Mihrūñ zevālden başı ḳurtulmaz Fiğāniyā

Kim koğdı yāri sāye diyen yüzi qaraya” şeklindedir (Karahan, 1966: 109).

⁸²² Vezin bozuktur.

⁸²³ Ḥiddet: Ḥasret FD.

⁸²⁴ yüzine:yüzinde FD.

⁸²⁵ Şi' r-i: Şi' rüñ FD.

⁸²⁶ eṭfāl-i bāguñ: bāğ-ı cihānuñ FD.

⁸²⁷ Şi' r-i pür-süzüñ: Şi' r-i pür-süzum FD.

⁸²⁸ da' vīyi erlik: da' vī-i erlik FD.

⁸²⁹ demidür: yeridür FD.

⁸³⁰ giderek: gide gide FD.

37b	Fiğānī	Abdāl-ı dil ki kendüyi zeyn itdi dāğ-ile Bāzār-ı ‘aşka cerre gelüpdür çerāğ-ile	El virmedi bu sāk̄ī-i devrān Fiğānīye ⁸³¹ Bezm-i cihānda ⁸³² yıkdı beni bir ayağ-ile	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Fā‘ilāü/ Mef‘ālü/ Fā‘ilün</i>
37b	Fiğānī	Ruhsārelerüñ ⁸³³ zülfüñ için itdi şehādet Bir dīni qaradur ki ider şemse ‘ibādet	‘Älemde bu beş beytün-ile qal‘a-i şî‘re Urduñ be Fiğānī yine bir top-ı belāgat	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün</i>
38a	Fiğānī	İy sehī-ğadd gam-ı zülfüñle perīşān-ğālem Sāyeveş hākde üftādeyem ü pā-mālem	Şeb-i hicrānda Fiğānī bu qara bahtumdan Kākül-i yār gibi hayli müşevveş-ğālem	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>
38a	Fiğānī	Gözümün qaşrını ⁸³⁴ idinse ⁸³⁵ hayālün n’ola cāy Şeh-i ‘ālemdür idinse yeridür şırça-serāy	Ayağı illere ⁸³⁶ taqsīm idesin bezmünde ⁸³⁷ Niçün iy sāk̄ī Fiğānī kuluña degmeye pāy	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>
38b	Fiğānī	Qaşuñ yanındağı hālün degüldür ey meh-rū Sitāredür kim olupdur hilāle hem-pehlü	Fiğānī yaşuñı dök rüz-ı hecri zülfinde ⁸³⁸ Ağ aqçe qara gün için durur meşeldür bu	Gazel/5	<i>Mefā‘ilün/ Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün</i>
38b	Fiğānī	Her kim dilerse ağ ola yüzi semen ⁸³⁹ gibi Qanlara boyasun tenini Kūh-ken gibi	Olduñ Fiğānī çünkü ⁸⁴⁰ ser-ender ⁸⁴¹ zamānede Serverlik eyle Husrev-i mülk-i şuħan gibi	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Fā‘ilāü/ Mef‘ālü/ Fā‘ilün</i>

⁸³¹ **Fiğānīye: Fiğānīyā** FD.

⁸³² cihānda: belāda FD.

⁸³³ Ruhsārelerüñ: Ruhsārlaruñ FD.

⁸³⁴ qaşrını: qaşını FD.

⁸³⁵ idinse: eylerse FD.

⁸³⁶ ayağı illere: illere ayağı FD.

⁸³⁷ bezmünde: bezm içre FD.

⁸³⁸ rüz-ı hecri zülfinde: rüz-ı hecr-i zülfinde

⁸³⁹ semen: kefen FD.

⁸⁴⁰ çünkü: tā ki FD.

⁸⁴¹ ser-ender: ser-āmed FD.

39a	Fiğānī	Dökmege kanını halkuñ ki müjeñ āl eyler Bize geldükçe tokınmaz geçer iħmāl eyler	Gül yüzüñsüz idemez tab ^c -ı Fiğānī efgān Gülşenüñ bülbülünü faşl-ı ħazān lāl eyler	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Figānī</i> <i>Dīvānī</i> 'nda 7 beyittir.
39a	Fiğānī	Cā-be-cā ey sīm-ten cismümde ⁸⁴² dāğ-ı ħün-feşān Atlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān	Ey Fiğānī bu gice sevdā-yı zülf-i yār-ile Dūd-ı āhum başın alup göklere oldı revān	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
39b	Fiğānī	Virdüm dehān-ı dilbere dil ġāyibāne ben Miğdār-ı zerre görmedin andan nişāne ben	‘Avn-i İllāh reh-ber olursa Fiğānīyā Mülk-i suħande beglik idem Ĥusrevāne ben	Gazel/5	<i>Mef‘ālū/ Fā‘ilātū/ Mef‘ālū/ Fā‘ilün</i>	
39b	Fiğānī	Vādī-i ġamda benem Mecnūn gibi nā-şād olan Bī-sütün-ı ġamda dil tıflı durur Ferhād olan	İy Fiğānīye naşīhat eyleyen gel fāriğ ol Pīr pendin eslemez rüsvā-yı māder-zād olan	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
40a	Fiğānī	Ol ġonçe gül gibi taķılır ħāre muttaşıl Bülbül gerekse ġöñlüñi ġiñ tüt gerek tarıl	Ķānūn-ı mihri diñlemez ol yār-i dil-firīb Sen nāleñi Fiğānī gerekse hezār kıl	Gazel/5	<i>Mef‘ālū/ Fā‘ilātū/ Mef‘ālū/ Fā‘ilün</i>	
40a	Fiğānī	İy ġöñül luţf eyle feryād u vādan vaz gel Sen daħı iy serv-i-ķad cevır ü cefādan vaz [gel]	Her ne cevırüñ var ise eyle Fiğānī bendeñe Tek raķıbe iy şanem mihr ü vefādan vaz gel	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
40b	Emrī	Degdüġine cümle ħüsn esbābı Yūsufdan saña Hüccet ol ħaţ iki ruħsār iki şāhiddür aña	Şüret-i Mecnūnı ⁸⁴³ bir naķķaş taşvīr eylemiş Gördüm Emrī ⁸⁴⁴ ger za‘ if olaydı beñzerdi baña	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Emrī</i> <i>Dīvānī</i> 'nda 6 beyittir.

⁸⁴² cismümde: sīnemde FD.

⁸⁴³ Şüret-i Mecnūnı: Emrīyā Mecnūnı ED.

⁸⁴⁴ **Emrī**: anı ED.

40b	Emrî	Küşte-i tîğ-i ğam-ı aşk olduğumçün iy melek Bir zümürdür kubbe ⁸⁴⁵ yaptı üstüme tāk-ı felek ⁸⁴⁶	Çabrüm üstinde kurulmuş haymedür çerh Emriyâ Zer tınâbidur şu ⁸⁴⁷ â ⁸⁴⁷ ı âfitâb ⁸⁴⁷ altun ⁸⁴⁸ direk	Gazel/5	<i>Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün</i>	
41a	Emrî	Murğ-ı ğam-ı nigāra dil âşiyāne ancağ Eşk ü şerār-ı āhum āb-ile dāne ⁸⁴⁹ ancağ	Meydān-ı aşk içinde қоşmağā ğam ⁸⁵⁰ semendin Zülf-i nigār ⁸⁵¹ Emrî bir tâziyāne ancağ	Gazel/5	<i>Mef'âlû/ Fâ'ilâtû/ Mef'âlû/ Fâ'ilün</i>	
41a	Emrî	Āşık olmuş çerh saña şanma hürşid ü kamer İki taş almış eline sinesin tırmaz döger	Bunca sîm-i eşk-ile fahr eylesem Emrî n'ola Çerhi gör kim bir iki dînār-ile gögsin gerer	Gazel/5	<i>Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün</i>	
41b	Emrî	Pāy-māl eyleme ğisū-yı abîr-efşānuñ Kuyruğın başma nigārā uyur ejderhānuñ	Emriyâ şanma şafağ sille-i āhumla seher Yüzini kana yudı ⁸⁵² mihr-i cihān-ārānuñ	Gazel/5	<i>Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün</i>	Bu gazel, <i>Emrî Dîvânı</i> 'nda 8 beyittir.
41b	Emrî	Mağabbet şāh-bāzınun yuvasıdır benüm başum Görinür āşiyānında ⁸⁵³ kanadı ucıdır qaşum	Degül encüm yazar ⁸⁵⁴ her gice altun hall-ile haddin Diler kim ola iy Emrî arūs-ı dehr oynaşum	Gazel/5	<i>Mef'âlün/ Mef'âlün/ Mef'âlün/ Mef'âlün</i>	
42a	Emrî	Bülbül-i şeydā nice āh itmesün ⁸⁵⁵ gülzārda Yılda bir gül açılır ol da miyān-ı hārda	Emriyâ ser-māye-i ömrinde sūd olur ziyān [H]er ki cānın ⁸⁵⁶ şatup alır aşkı bu bāzārda	Gazel/5	<i>Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/</i>	

⁸⁴⁵ kubbe: türbe ED.

⁸⁴⁶ tāk-ı felek: çerh-i felek ED.

⁸⁴⁷ şu⁸⁴⁷ â⁸⁴⁷ ı âfitâb: şu⁸⁴⁷ â-ı âfitâb ED.

⁸⁴⁸ altun: āhum ED.

⁸⁴⁹ āb-ile dāne: hep āb u dāne ED.

⁸⁵⁰ ğam: cān ED.

⁸⁵¹ nigār: nigār-ı ED.

⁸⁵² yudı: yudum ED.

⁸⁵³ āşiyānında: āşiyānından ED.

⁸⁵⁴ yazar: bezer ED.

⁸⁵⁵ āh itmesün: zār olmasun ED.

⁸⁵⁶ [H]er ki cānın: Her biri cān ED.

					<i>Fā'ilün</i>	
42a	Emrī	‘ Adem itdün vücūdum ey şanem gönçe-dehān-ile Tenüm bir kı1 ⁸⁵⁷ gibi kılduñ yine ol mū-miyān-ile	Hayāl-i ğamda sen ⁸⁵⁸ tenhā görürsün deyü ey Emrī Müjem kanlu bıçaqlı oldu çeşm-i hūn-feşān-ile	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
42b	Emrī	Dilde derdüñle belā vü miñnet ü ğam vardır Dīde-i terde hayālūñdür dağı nem vardır	Görmemiş kimse vücūdın mişl-i ma' düm ⁸⁵⁹ Emriyā Zerrece yoğ ol güneş yüzlüde bir fem vardır	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
42b	Emrī	Şanki bir bülbüldür iki kaşuñ ortasında hāl Gülşen-i hūsnūñde açmış misk-i ⁸⁶⁰ terden perr ü bāl	Her ⁸⁶¹ kı1ı biñ yardı tab' -ı mū-şikāfum Emriyā Bağladı ol mū-miyān vaşında bir ince hayāl	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
43a	Emrī	Leblerüñ gönçe yanağıñ gül-i hāndān olmuş Hūsnūñ iy serv-i sehī taze gülistān o[lmış]	Hasret-i la' lūñle cān virür Emrī şanemā Gözleri ⁸⁶² kan ağıdır üstine giryān olmuş	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
43a	Emrī	Şadāsı nālemüñ bülbül fezā-yı sine bāğumdur Nihāl üzre gül-i aħmer elif üstinde dāğumdur	Şeh-i mülk-i ğamam Emrī hadeng-i nāle atmağa Sütün-ı āhum üstünde güneş altun kabağumdur	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
43b	Emrī	Dīvāneyem görelden ol haṭṭ ⁸⁶³ -ı lāle-günü Artar bahār gelse ⁸⁶⁴ şeydālaruñ cününü	Top itdi başın Emrī kıdd-i hāmin çevgān Maḥbūblar derilsün vardır erüñ oyını	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātün/ Mef'ülü/ Fā'ilātün</i>	

⁸⁵⁷ kı1: mū ED.

⁸⁵⁸ Hayāl-i ğamda sen: Hayālin ğamzesin ED.

⁸⁵⁹ mişl-i ma' düm: mişli ma' düm ED.

⁸⁶⁰ misk-i müşg-i ED.

⁸⁶¹ Her: Bir ED.

⁸⁶² Gözleri: Gözlerüm ED.

⁸⁶³ haṭṭ-ı: hadd-i ED.

⁸⁶⁴ bahār gelse: bahāri görse ED.

43b	Emrî	N'ola iy sîm-beden gönlüne eşk itse eşer Ki gümüş aqçe durur taşu urursañ da geçer	Hîç añar mı müjemûñ ⁸⁶⁵ tîrini Emrî dir imiş Dostlar ol qaşı yānuñ oqı dilden mi çıkar	Gazel/5	<i>Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ilün</i>	
44a	Emrî	Yārsuz bu cihānda n'eylersin Servi yoq büstānda n'eylersin ⁸⁶⁶	Çünki 'āşık degülsin iy Emrî Söyle küy-ı fülānda n'eylersin	Gazel/5	<i>Fe'ılātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün</i>	
44a	Emrî	Hātırında naqş olan fikr-i dehān-ı yārdur Yoq degül 'aşk ehlinüñ göñlinde bir sır vardur	Tāqat u şabr u qarār u 'aql gitdi Emriyā ⁸⁶⁷ Şimdi her āh u fiğān kim eylerem nā-çārdur	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	Bu gazel, <i>Emrî Dîvānı</i> 'nda 6 beyittir.
44b	Emrî	La'line qarşu ezilme iy şeker Gey şaқın 'āşıkları başuñ ezer	'Arız-ı zibāña Emrî gül dimiş Söylenür illerde bu rengin haber	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
44b	Emrî	Yaşumı ol la'1 mi reng-ile hūnīn ⁸⁶⁸ eylemiş Reng geçmiş aña gerçi seyl-i ⁸⁶⁹ rengin eylemiş	Āh-ı āteş-bāruñı qarşında eflāk Emriyā Top-ı sîmīn-i mehe zencir-i zerrin eylemiş	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
45a	Emrî	İy şanem biñ yāre urduñ cānuma şemşir-ile ⁸⁷⁰ Sīne-i 'uryānuma revzenler açduñ tır-ile	Ol şanem dirmiş ki Emrî Ka'be mi şanır beni Yüz sürüp dāmānuma olur berāber yir-ile	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	Ġazel-i Mükerrer
45a	Emrî	Şāh-ı 'aşqam baña bu ⁸⁷¹ zerrin livādur kāmētüm Ol livāyı çevre almış dāğlardur haşmetüm	Gözlerümüñ biri kān-ı la'1 biri kān-ı sîm Lîkīn ⁸⁷² ol sîmīn-ten Emrî bilmemişdür kıymetüm	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	

⁸⁶⁵ müjenüñ: müjenüñ

⁸⁶⁶ Servi yoq büstānda n'eylersin: Güli yoq gülsitānda n'eylersin ED.

⁸⁶⁷ Tāqat u şabr u qarār u 'aql gitdi **Emriyā**: Aql u şabr u fikr ü tāqat gitdi elden **Emriyā** ED.

⁸⁶⁸ ol la'1 mi reng-ile hūnīn: bir reng ile ol la'1 hūnīn ED.

⁸⁶⁹ seyl-i: lîk ED.

⁸⁷⁰ biñ yāre urduñ cānuma şemşir-ile: şemşir ile biñ yāre urduñ cānuma ED.

⁸⁷¹ bu: bir ED.

⁸⁷² ED'deki şeklinden de istifade ederek vezin gereği bu kelimenin "Lîk" şeklinde okunması gerektiğini düşünmekteyiz.

45b	Emrî	İstemez dil bülbülü ol yüzi gülsüz gülsitân Her gül-i hâmrâ olursa la ^c lden bir âşiyân ⁸⁷³	Bâd-1 âh-1 Emrîyi gördüñ niçün yeldüñ didüm Gösterüp yâr ef ^c i-i zülfin didi budur yılan	Gazel/5	<i>Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün</i>
45b	Emrî	Câmlardur bezmimizde ⁸⁷⁴ bu toköz mînâ bizüm Kara yere dökdüğümüz cür ^c adur deryâ bizüm	Sığmaya öz hânesine şevk u şâdiden ⁸⁷⁵ eger Göre ⁸⁷⁶ miñnet-hânemüz Emrî Ebü Derdâ bizüm	Gazel/5	<i>Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün</i>
46a	Emrî	Dildâr-ile itmeñ deyü da ^c vî-yi maħabbet Aşğ ehline ol haṭṭ-1 siyeh oқıdı ⁸⁷⁷ hüccet	İy Emrî kızarduğı gülüñ bâd-1 çemende Öykündüğünü yâre urur yüzine kâṭ kâṭ	Gazel/5	<i>Mef'âlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îhî/ Fe'ülün</i>
46a	Emrî	Belâda hemdemüm tıfl-1 sirişk-i hûn-feşânumdur Baña bu derdi çekdiren bir iki kaṭre kanumdur	Dü-tâ cismüm ki [iy] ⁸⁷⁸ Emrî boyandı kana yaşumdan Ḥadeng-i nâle atmağa kızıl tozlu kemânumdur	Gazel/5	<i>Mef'âilün/ Mef'âilün/ Mef'âilün/ Mef'âilün</i>
46b	Emrî	Ṭop-1 ğabğabla kal ^c asın cânuñ Yıkmağa kıl paranķı müjgânuñ	Emrî ğonçe lebine öyküñdi Ağzını kanayudı bâd anuñ	Gazel/5	<i>Fe'îlâtün/ Mefâ'îlün/ Fe'îlün</i>
46b	Emrî	N'ola şaklırsam o şacı leylî mihrin ⁸⁷⁹ cânda ben Hây Mecnûn 'aşğ-1 yâri bulmadum yabanda [ben]	Mülk-i nazmuñ şâhısın dîvânunuñı gördüm senüñ ⁸⁸⁰ Görmedüm iy Emrî bu tertîbi bir dîvânda ben	Gazel/5	<i>Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün</i>
47a	Emrî	Çerḫ cellâd olmağa beñzer ki tebdîr eylemiş	Bu dil-i dîvânesin 'aşķuñda Emrî zabṭ için	Gazel/5	<i>Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün</i>

⁸⁷³ Bu beyit, ED'de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 203).

⁸⁷⁴ Câmlardur bezmimizde: Bezmimizde câmlardur ED.

⁸⁷⁵ şevk u şâdiden: şevk-i şâdiden ED.

⁸⁷⁶ Gör: Görse ED.

⁸⁷⁷ haṭṭ-1 siyeh oқıdı: haṭṭ-1 siyeh-rü kodi ED.

⁸⁷⁸ ED'deki şeklinden istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Saraç, 2002: 111-112).

⁸⁷⁹ mihrin: 'ışķın ED.

⁸⁸⁰ senüñ: velî ED.

		Dūd-ı āh-ı ‘āşıkı bir Hindî ⁸⁸¹ zencir eylemiş ⁸⁸²	Halğa halğa dāğlardan aña zencir eylemiş ⁸⁸³			
47a	Emrî	Şāh-ı ‘aşkam dil münakkaş bir otağumdur benüm Bend-i ğam anda girihler şemse dāğumdur benüm	Şanmañuz ⁸⁸⁴ dāğ-ı siyeh şayd eyledüm ⁸⁸⁵ ğam zāğını Cism-i bārık Emriyā kıldan duzağumdur benüm	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Emrî Dîvânî</i> ’nda 7 beyittir.
47b	Emrî	İki kaşuñ iki rā mushaf-ı ruhsāruñda İki zülfüñ iki dāl āyet-i dīdāruñda	Emrñüñ dün şanemā ağızına geldi cānı Bir kez öpünce seni la‘l-i güher-bāruñda	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	Emrî
47b	Emrî	Şeb-diz-i haṭṭ-ı haddüñ meydāna çıkdı geldi Gül-gün-ı eşk-i çeşmüm yollarda düşdi kaldı	Dürr dişlerüñçün Emrî ğavvāşvār cānā Deryā-yı eşk-i çeşme bir nice kerre ṭaldı	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Fā‘ilātün/ Mef‘ülü/ Fā‘ilātün</i>	Ġazel-i Emrî
48a	Emrî	Haṭṭ-ı sebz ol şanemüñ la‘l-i güher-bārında Beñzer ol tūṭiye şekker ⁸⁸⁶ ṭuta minkārında	Vaşf-i ḥālūñ ⁸⁸⁷ yazalı deftere Emrî oқınan ⁸⁸⁸ Gül ḳokısın işidür defter-i eş‘ārında	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	Ġazel-i Emrî Bu gazel, <i>Emrî Dîvânî</i> ’nda 6 beyittir.
48a	Emrî	Seni ḳoyup dil ü cān ğayrıya māyil mi olur Gökde hürşide iren zerreye ḳāyil mi olur	‘Arz idem dirdi gözi yaşlarını Emrî saña Güneşe leşker-i seyyāre muḳābil mi olur	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	Ġazel-i Emrî
48b	Rahmî	Yūsuf-i gül-çihresüz gülzār zindāndur baña Bezm-gāh-ı ḳaşr-ı ‘işret beytü’l-aḫzāndur bana	Rind-i rüsvāyem bugün devr-i felekde Rahmiyā ‘Ār u nāmus u şalāḥ u zühd bühtāndur baña	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/</i>	

⁸⁸¹ Hindî: Şāmî ED.

⁸⁸² ED’de bu beytin mısralarının yeri değışiktir (Saraç, 2002: 139).

⁸⁸³ Bu beyit, ED’de yer almamaktadır (Saraç, 2002: 139).

⁸⁸⁴ Şanmañuz: Şanma kim ED.

⁸⁸⁵ eyledüm: eylerem ED.

⁸⁸⁶ şekker: sükker ED.

⁸⁸⁷ ḥālūñ: ḥaddin ED.

⁸⁸⁸ oқınan: oқıyan ED. Burada anlam bütünlüğünü “oқıyan” kelimesinin karşıladığını düşünmekteyiz.

					<i>Fā'īlūn</i>	
48b	Raḥmī	Ḥaṭṭ-ı ' anber-bārda gūyā zenaḥdān[ur̄] ḥabīb Bāğ-bān-ı bāğ-ı cennetdür tutar destinde sīb	Rüz-ı hicrān olsa Raḥmī dilde yaḫar dāğ-ı ğam Şām-ı ḥasretde çerāğın uyarır şan bir ğarīb	Gazel/5	<i>Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlūn</i>	Bu gazel, <i>Bursalı Raḥmī</i> <i>Dīvānı</i> 'nda yer almamaktadır.
49a	Raḥmī	Baṅa pā-būsını dilber iderse n'ola himmet Ḳulına şāh olanlar pāye-i a' lā ider himmet	Sa' ādet el virüp Raḥmī cihān hoş geçse sāyemde Hümāveş sāye şalup başuma ger açsa perr himmeth ⁸⁸⁹	Gazel/5	<i>Mef'āilūn/ Mef'āilūn/ Mef'āilūn/ Mef'āilūn</i>	
49a	Raḥmī	Zāhid ⁸⁹⁰ ki cām-ı ⁸⁹¹ bādeden eyler mūdām baḫş Evrādı yok dilinde ḥelāl ü ḥarām baḫş	Keyfiyyet-i kelāmumı zevḫ itse Raḥmiyā Bezm-i sūḥanda eylemeye şeyḫ cām baḫş	Gazel/5	<i>Mef'āilū/ Fā'īlātū/ Mef'āilū/ Fā'īlūn</i>	
49b	Raḥmī	' İzāruṅda bu zūlf-i ' anber-ālūd Görinür āteş içre ⁸⁹² nitekim dūd	Vişāl olsa n'ola Raḥmiye hicrān Ḥalīle gülşen oldı nār-ı Nemrūd	Gazel/5	<i>Mefā'īlūn/ Mefā'īlūn/ Fe'ūlūn</i>	
49b	Raḥmī	Hem-reng olalı bādeye ol la' l-i nāblar Ser-keşlik eyleyüp başa çıkdı şarāblar	Çeşmüm ki Raḥmiyā aḫıda ⁸⁹³ sīm-i eşküñi Şan ⁸⁹⁴ ḫ ācedür ki aḫçelerini hesāblar	Gazel/5	<i>Mef'āilū/ Fā'īlātū/ Mef'āilū/ Fā'īlūn</i>	
50a	Raḥmī	Ne ḫanlar dökdüğün ' arz itse çeşmüm yār āl añlar Tenüm ğamdan hilāle döndi dirsem bir ḫayāl [añlar]	Sūḫan bezminde Cām'iyem bugün keyfiyyet-i ḫālüm Ḥayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancak Kemāl añlar	Gazel/5	<i>Mef'āilūn/ Mef'āilūn/ Mef'āilūn/ Mef'āilūn</i>	
50a	Raḥmī	Bülbül-i dil bāğ-ı dehri geşt idelden yārsız Bulmadı ' ālemde bir gül kim ola ol ḫārsız	Kūyı içre yārı görmezsem olur ' ālem caḫīm Raḥmiyā cennetde ' āşıḫ olmaz dīdārsız	Gazel/5	<i>Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/</i>	

⁸⁸⁹ Hümāveş sāye şalup başuma ger açsa per himmet: Hümāveş sāye başuma ger açsa bāl ü per himmet BRD.

⁸⁹⁰ Zāhid: Vā' iz BRD.

⁸⁹¹ cām-ı nuḫl-ı BRD.

⁸⁹² içre: üzre BRD.

⁸⁹³ aḫıda: aḫıdur BRD.

⁸⁹⁴ Şan: Bir BRD.

					<i>Fā'ilün</i>	
50b	Rahmî	Felek ber-bād olur āh eylesem saḳf-ı semā ḳalmaz ‘ Anāşır-ı sūz-ı dilden maḥv olup neşv ü nemā ḳalmaz	Çeküp tîḡüñ döküp ḳanıñı Rahmîyi helāk itdün Ḥazer eyle yanußında bu senüñ iy bi-vefā ḳalmaz	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
50b	Rahmî	Mey şafaḳ devr-i felek mey-ḥāne şeklin bağlamış Hāle içre māh-ı nev ⁸⁹⁵ peymāne şeklin bağlamış	Her büt-i Ferḥārî ⁸⁹⁶ resmin dilde naḳş idüp ḥayāl Rahmiyā sineñ senüñ büt-ḥāne şeklin bağlamış	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
51a	Rahmî	Vişāl-i yāre hicrānı dilā olursa ger māni' Bu da bir özge 'ālemdür ḥayālātıyla ol ḳāni'	İki ṭāḳ eylemiş miskīn bir sīmīn sūtün üzre Binā-yı ḥüsn-i yārı bünyād iden şāni'	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	Bu gazel, <i>Bursalı Rahmî</i> <i>Dîvānı</i> 'nda yer almamaktadır.
51a	Rahmî	Dānelerdür ḥāl-i miskīnüñ ḳara zülfün duzaḡ ⁸⁹⁷ Murḡ-ı cāmı şayd ider dāyim anuñçün ol duzaḡ	Leşker-i ḡam gel meded aldı ayaḡum Rahmiyā ⁸⁹⁸ Bu giriftüñ ger ḥalāş ister iseñ tüt ayaḡ ⁸⁹⁹	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
51b	Rahmî	Ele mir'āt alup 'aks-i ruḥuñdan irse ger revnaḳ Gören dir beş hilālüñ ortasında bir güneş ancaḳ	Nigāruñ pençesi vasfı ile Rahmî bu beş beytüñ Yed-i Beyzā-yı Mūsāveş 'acāyib siḥrdür el-ḥaḳ	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
51b	Rahmî	Aḳçe dökmiş jāle nergis-i zer çerāḡı lālenün Bir ḳalenderdür ki gülşendür ocaḡı lālenüñ	Lāyık olmaz Rahmiyā her dil maḥabbet dāḡına Nitekim her ḥāk-sār olmaz ṭuraḡı lālenüñ	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	Bu gazel, <i>Bursalı Rahmî</i> <i>Dîvānı</i> 'nda yer almamaktadır.
52a	Rahmî	Çeşm-i yāre bir nazar her kim ola āşüfte-ḥāl Başımı alsun ele evvel-ḳadem nergis mişāl	Ḳand-i la' lüñle ruḥuñ āyinesin vaşf itmege Ṭab'-ı Rahmî gibi yoḡdur tüt-i şirīn-maḳāl	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/</i>	

⁸⁹⁵ nev: şan BRD.

⁸⁹⁶ Her büt-i Ferḥārî: Bir büt-i Ferḥār BRD.

⁸⁹⁷ Bu mısra, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).

⁸⁹⁸ Bu mısra BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 213).

⁸⁹⁹ ayaḡ: ḳulaḡ BRD.

					<i>Fā'ilün</i>	
52a	Raḥmī	Geçüp zevk ü şafādan künc-i ' uzlet ihtiyār [itdüm] Giderdüm keşret-i yārānı vaḥdet ihtiyār itdüm	Vücūd-ı ' ālemi ketm-i ' adem fehmi eyleyüp Raḥmī Bugün ' ankā gibi Kāf-ı kanā' at ihtiyār itdüm	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
52b	Raḥmī	Yārdan ayru ğurbete düşdüm Vādī-i derd ü miḥnete düşdüm	Raḥmiyā sīne-çāk ⁹⁰⁰ u dīde-figār Şimdi kūy-ı melāmete düşdüm	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Mef'āilün/ Fe'ilün</i>	
52b	Raḥmī	Künc-i ' uzlet meskenümdür taht-ı sulṭān istemem Mülk-i ' aşkuñ şāhiyam Īrān u Tūrān istemem	Mürveş āhir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḥāk Raḥmiyā ' ālemde evreng-i Süleymān istemem	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
53a	Raḥmī	Āsīb irerse sīneye ger rüzgārdan Düşmezse n'ola serv-i çemen i' tibārdan	Raḥmī cihānda merdüm-i bī-ma' rifet hemān Beñzer şu şāḥa ḥālī ola berg ü bārdan	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'āilü/ Fā'ilün</i>	Bu gazel, Bursalı Raḥmī Dīvānı'nda yer almamaktadır.
53a	Raḥmī	Ṭāḳ-ı ⁹⁰¹ kaşrı neyleyem ben sākin-i vīrāneyin Ṭaşı taş üzre ḳomaz bir ' aşık-ı dīvāneyin	Yapdı Şīrīn kaşrını Ferḥād gerçi Raḥmiyā Ṭaşı taş üzre ḳomazın ' aşık-ı şūrıdeyin	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
53b	Raḥmī	Lebünde ⁹⁰² ḥaṭ mī ya misk-i Ḥotendür bu Kenār-ı çeşme-i ḥayvānda bitmiş ya çemendür bu	Bu tarz-ı ḥāşı görse Raḥmiyā el-ḥaḳ diye Ḥusrev Ma'ānī cāmını bezm-i süḥanda nüş idendür bu	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
53b	Raḥmī	Her kim irerse zūlf-ile bu ⁹⁰³ serv ḳāmete ' Ömr-i dirāz-ile irişür ol ḳiyāmete	Ḥāl ehli ola her ḡazelüm Raḥmiyā eger Ṭayy-ı mekān ider irişüp her vilāyete ⁹⁰⁴	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'āilü/ Fā'ilün</i>	

⁹⁰⁰ sīne-çāk: pā-bürehne BRD.

⁹⁰¹ Ṭāḳ-ı Ṭāḳ u BRD.

⁹⁰² Metinde bu şekildedir. BRD'den de istifade ederek "nev-remīde" olarak okunması gerektiğini düşünmekteyiz (Erdoğan, 2017: 251).

⁹⁰³ bu: ol BRD.

⁹⁰⁴ Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır (Erdoğan, 2017: 268).

54a	Raḥmī	Āhum şereri ⁹⁰⁵ her gice ol māh öñinde Şol meş' aledür kim çekilür şāh öñinde	Gün yüzine meh didüğine ⁹⁰⁶ Raḥmī işitmiş Düşdi yüzümüz yerlere ol māh öñinde	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün</i>
54a	Raḥmī	Şekl-i ebrü-yı siyāhı ruḥ-ı cānān üzre Güyyā besmeledür süre-i Raḥmān üzre	Devlet-i dehre irerse n'ola her dün-ı denī Dīvler gāhī çıkar taḥt-ı Süleymān üzre ⁹⁰⁷	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>
54b	Raḥmī	Lebüñ hayāli gelelden ⁹⁰⁸ bu çeşm-i pür-hūna Nazarda ḥürmetüm ⁹⁰⁹ olmaz şarāb-ı gül-gūna	Buḥūr-ı nazma egerçi cihānda ⁹¹⁰ çok ğavvās Kimesne irmedi Raḥmī bu dürr-i meknūna	Gazel/5	<i>Mefā'ilün/ Fe'iletün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün</i>
54b	Raḥmī	Tāc eylemiş meded o şehüñ ḥāk-i rāhını Māhuñ başına oldurayın şeb-külāhını	Qılsun ḥabāb-ı cām-ı meye Raḥmiyā nazar Her kim dilerse görmege Cem bār-gāhını	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'ālü/ Fā'ilün</i>
55a	Raḥmī	Yed-i ḳudret ki ezel ḥākümi taḥmīr itdi ' Aşḳ bünyādını ol ḥāk-ile ta' mīr itdi	Her ğazel kim didi evşāf-ı ḥaṭuñ-ile ⁹¹¹ Raḥmī Şafḥa-i māha ' Uṭārid ⁹¹² anı taḥrīr itdi	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>
55a	Raḥmī	Ṭoldurur ⁹¹³ ' aşḳuñ şarābından felek ḥum-ḥānesi Nūş idüp bir āl-ile ⁹¹⁴ olduḳ anuñ mestāne[si]	Bir şadefdür baḥr-ı ' aşḳ içinde ' ālem Raḥmiyā Kim bilinür ⁹¹⁵ ḳıymetüm anuñ benem pervānesi ⁹¹⁶	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/</i>

⁹⁰⁵ şereri: şerānı BRD.

⁹⁰⁶ Ḥürşid didüm

⁹⁰⁷ Bu beyit, BRD'de yer almamaktadır. Ayrıca mahlas bulunmamaktadır (Erdoğan, 2017: 275).

⁹⁰⁸ gelince: gelicek BRD.

⁹⁰⁹ ḥürmetüm: rağbetüm BRD.

⁹¹⁰ egerçi cihānda: cihānda egerçi BRD.

⁹¹¹ ḥaṭuñla: ḥaṭuñda BRD.

⁹¹² Şafḥa-i bāb-ı ' Uṭārid: Şafḥa-i bāb-ı ' atādur BRD.

⁹¹³ Ṭoldurur: Ṭoldur BRD.

⁹¹⁴ bir āl-ile: Mecnün-ile BRD.

⁹¹⁵ Kimse bilmez: Kim bilinür BRD.

⁹¹⁶ pervānesi: dür-dānesi BRD.

						<i>Fā'ilün</i>	
55b	Bāķī	Urunup farķına bir tāk-ı mücevher sünbül Oldı iķlīm-i çemen taķtına server sünbül	Ser -i a' dāña taķa seng-i melāmet güller Ola düşmenlerüñüñ başına şeş-per sünbül	Kaside/45	M e t h i y e	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	Bāķī Bu kaside, <i>Bāķī</i> <i>Dīvānı</i> 'nda 47 beyittir.
57b	Bāķī	Gülsitān-ı bezm ü şarāb ⁹¹⁷ u cām-ı mey güldür baña Kulķul-i halk-ı surāķī şavt-ı bülbüldür baña	Ĥayder-i serdāriyam ⁹¹⁸ meydān-ı nazmuñ Bāķiyā Nevk-i ĥāme Zü'l-fikār u taḅ' Döldüldür bana	Gazel/5		<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
58a	Bāķī	Sineye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa Ser-keş olmasa iñen ' aşıkına rām olsa	Terk iderdi mey ü maḥbüb hevāsın Bāķī Cānda şabr u dil-i āvārede ārām o[Isa]	Gazel/5		<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
58a	Bāķī	Her kaçan göñlüme fikr-i ' arız-ı dilber düşer Güyyā mir 'āte ' aks-i pertev-i ĥāver düşer	' Arız u ruḥsāruñı vaşf itse Bāķī her kaçan Şi' ri iy gül-çihre anuñ böyle rengin-ter düşer	Gazel/5		<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
58b	Bāķī	Şanma iķlīm-i tene ĥākim olan cānumdur Sinede tır-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur	Zāhidā gerçi gedā-şüretim ammā Bāķī Maḥzen-i genc-i ma' ānī dil-i vırānumdur	Gazel/5		<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
58b	Bāķī	Ağlayup inlemeden derd-ile dülāb gibi Oldı çihremde yaşum yolları mizāb gibi	Şāyed ol servi kenāre getürem iy Bāķī Varayın yüz süreyin ayāġına āb gibi	Gazel/5		<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāķī</i> <i>Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.
59a	Bāķī	Ser-i küyuñ şanemā cennet-i a' lā bilürin Müntehā ķāmetüñi sidre vü tūbā bilürin	Bāķiyā güleşen-i firdevsi baña ' arz itme Āsitānın ben anuñ menzil-i me 'vā ⁹¹⁹ bilürin[n]	Gazel/5		<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/</i>	

⁹¹⁷ bezm ü şarāb: bezm-i şarāb BD.

⁹¹⁸ serdāriyam: Kerrāriyam BD.

⁹¹⁹ menzil-i me 'vā: menzil ü me 'vā BD.

					<i>Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
59a	Bākī	Lebüni āl-ile öpmiş ola mı peymāne İçeyin ölmez isem şanıma şana şana	‘Ayš u ‘işret demidür çekme şam-ı devrānı Bākīyā gel berü sāğar çekelüm rindāne	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
59b	Bākī	İtdi şikār gönülümü bir şūh-ı şeh-levend Müjgānı tır ü şaşu kemān şırrası kemend	A' dā yanuñda hurrem ü şandān u şād-mān Bākī şamıñda zār u dil-figār ⁹²⁰ u derd-mend	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.
59b	Bākī	Zevrağ-ı şahbāyı sākī şındı çün nüş eyledüm İrdi bir hālet ki deryālar gibi cüş eyledüm	Nāleler kıldum ser-i küyında yārün Bākīyā Bülbülān-ı gülsitān-ı dehrī hāmüş eyledüm	Gazel/5	<i>Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün</i>	
60a	Bākī	Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin Āşüb u dehr ⁹²¹ ü āfet-i devr-i zamānesin	Bākī yoluñda döke şaşu harc idüp gözüm Āşir düketdi nağdi şirışküm şızānesin	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> 'nda 7 beyittir.
60a	Bākī	Gönder efendi şıneme tır-i belālaruñ Olsun şiper belālaruña mübtelālaruñ	Bākī -i hāste-hāşırı inletme dostum Mağbül olur du' āsı şaşın mübtelālaruñ	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.
60b	Bākī	Çeng çün nāleme dem-sāz oldu Şāzlar içre ser-firāz ⁹²² oldu	Bākīyā mihr ü vefāsın o mehüñ Çok şama' eyles idük az oldu	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
60b	Bākī	İrdüm figān u zār-ile ol āsitāna ben Çıkdum kemend-i nāle ile ol āsumāna ben	Bākī müselle ⁹²³ oldu baña kişver-i şūhan Geçdüm serir-i nazma bugün şusrevāne ben	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.
61a	Bākī	Beñzetdiler o āeha deyü mihr-i enveri	Bākī şarir-i kilik-i bedāyic' -nigārdur	Gazel/5	<i>Mef' ülü/</i>	

⁹²⁰ dil-figār: dil-efgār BD.

⁹²¹ Āşüb-ı dehr: Āşüb u dehr BD.

⁹²² ser-firāz: ser-efrāz BD.

⁹²³ müselle: musahhar BD.

		Biri birine koydı figānum felekleri	Şeh-bāz-ı dest-i kudretümün ⁹²⁴ şit ⁹²⁵ -i şeh-peri		<i>Fā'ılātü/ Mef'ālū/ Fā'ilün</i>	
61a	Bāķī	Dilā bezm-i cihānda kimse āķir pāyidār olmaz Müdām elinden ķoma ayağı fırsat ber-ķarār [olmaz]	Ol āhüy[1] saña şayd olur şanma iltiyāmından Öñünce ķaçar ammā Bāķiyā āķir şikār olmaz	Gazel/5	<i>Mef'ālün/ Mef'ālün/ Mef'ālün/ Mef'ālün</i>	
61b	Bāķī	‘ Ālemde zerre deñlü degülken vücūdumuz Müşkül budur ki zerreden artıķ ḥasūdumuz	Bāķī meṭā‘ -ı nazm-ile bāzār-ı dehrde Cevr-i li ‘ām u miḥnet-i eyyām sūdumuz	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ılātü/ Mef'ālū/ Fā'ilün</i>	
61b	Bāķī	Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-günü verd-ı ter gibi Sā‘ id-i sāķī olur şāḥ-ı gül-i aḥmer gibi	Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāđda Berg-i gül bī-ḥār açılmaz Bāķiyā sāđar gibi	Gazel/5	<i>Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ilün</i>	
62a	Bāķī	Meclis-i ‘ aşķa girüp ayağı evvel çekdüm Mā-sivādan götüri āķir-i ķar el çekdü[m]	Bāķiyā ḥün-ı dili dīde düketdi gördüm Mey-i nabı bedel-i mā-yeteḥallel çekdüm	Gazel/5	<i>Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ilün</i>	
62a	Bāķī	Başlar kesilür zülf-i perişānuñ ucından Ķanlar dökülür ğamze-i bürrānuñ ucından	Murg-ı dil-i Bāķi[y]i görüñ fāḥte-āsā Efgān ider ol serv-i ḥırāmānuñ ucından	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün</i>	
62b	Bāķī	Cāñā görünse ṭarf-ı ‘ izāruñ niķābdan Ḥalk āfitāb toğdı şanurlar şehābdan	Bezm-i belāda nāle vü āhuñla Bāķyā Müstāğniyüz terāne-i ķeng ü rebābdan	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ılātü/ Mef'ālū/ Fā'ilün</i>	
62b	Bāķī	Nāle-i dil ol ḥam-ı zülf-i ḥümā-pervāzdan Şan figān-ı murgdur ser-pençe-i şeh-bāzdan	Vaşf-ı nāz-ı nāzeninümdür bu şi‘ iri ⁹²⁶ Bāķiyā Muṭrib-i meclis ser-āğāz eylesün şeh-nāzdan	Gazel/5	<i>Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ilün</i>	

⁹²⁴ kudretümün: fikretümün BD.

⁹²⁵ şit: şit BD.

⁹²⁶ şi‘ ri: şi‘ rüm BD.

63a	Bāḳī	Yoḳdur şebāt çünki cihān-ı hārābda Birdür hezār-sāl-ile yek-dem heşābda	Bāḳī şafaḳda mihr-i münevver sanur gören ‘ Aks-i ‘ izār-ı sākīyi cām-ı şarābda	Gazel/5	<i>Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mef‘ālü/ Fā‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> ’nda 6 beyittir.
63a	Bāḳī	Sīne dāḡın görüp ol ḡonçe-dehen lāle gibi Bir avuç ḳanuma girmek diledi jāle gibi	Dil-i Bāḳī [y]i ser-i zülfüñ elinden cānā Çeküben hışm-ile çeşm-i siyehüñ ala gibi	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>	
63b	Bāḳī	Diller revāne oldılar ol meh-liḳāyla Etfāl-i şeh̄r şanki segirdiler ay ile	Ümmīd-i vaşl-ı yārdan el çekme Bāḳiyā Şāyed ki dest-gīr ola bir merḫabā ile	Gazel/5	<i>Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mef‘ālü/ Fā‘ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> ’nda 9 beyittir.
63b	Bāḳī	Ḳarşu tıtdum sīne-i şad-çāki senden cānibe Gönder iy ḳaşı kemānum tiri benden cānibe	Hıusrevā yıllar durur yoluñda Ferhāduñ geçer Māyil ol gel Bāḳī -i şīrīn-sūḡandan cānibe	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
64a	Bāḳī	Dil beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur Cān ḡaste-i kirişme-i çeşm-i nigārdur	Bāḳī sürūd-ı bezm-i tarab-hāne-i ḡayāl Şavt-ı ⁹²⁷ şarīr-i kilik-ı ⁹²⁸ cevāhir-nişārdur	Gazel/5	<i>Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mef‘ālü/ Fā‘ilün</i>	
64a	Bāḳī	Sūz-ı ‘ aşḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur	Ḡonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bāḳī bir naḡar Ḡonçe berg ü berg ḡār u ḡār ḡançer-dār olur	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>	
64b	Bāḳī	Cünd-i şitāyı taşa tıtdup yine jāleler Ḳaşd itdiler ki milket-i ḡülzārı alalar	Bāḳī bu demde ḡayf ola ehl-i mezāk eger Künc-i belā vü ḡüşe-i miḡnetde ḳalalar	Gazel/5	<i>Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mef‘ālü/ Fā‘ilün</i>	Bāḳī Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> ’nda 9 beyittir.
64b	Bāḳī	Bir şafa-baḡş ḳanı cām-ı muşaffādan yig Bir tarab-sāz mı var sāḡar-ı şahbādan yig	Bāḳiyā meykedenuñ ehl-i ḡarābāt içre Ḳıdmet-i ḡāk-i deri devlet-i Dārādan yig	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/</i>	Bāḳī

⁹²⁷ Şavt-ı: Şavt u BD.

⁹²⁸ kilik-i: ḡāme-i BD.

					<i>Fe' ilün</i>	
65a	Bāķī	Giceler kākül[i] sevdāsiyla dildāruñ Ĥadd[i] pāyān mı var dūr u dırāz efkāruñ	Bāķiyā söyle lebi yādına rengin ğazeli Demidūr nūş-ı meyüñ mevsimidūr eş' āruñ	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	Bāķī Bu gazel, <i>Bāķī Dîvānı</i> 'nda 7 beyittir.
65a	Bāķī	Göñül tekml-i fenn-i ' aşk iden üstād-ı kāmildür Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür	N'ola rahm eylemezse Bāķiyā ahvāl-i ' uşşāka Dil-i sengini cānānuñ raķibe ķatı māyildür	Gazel/5	<i>Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün</i>	Bāķī
65b	Bāķī	Saña kūyuñ içre olana ķarın Melek hem-nişin ü felek şeh-nişin	Sorarsañ ķapumda şehā Bāķiyi Ĝulām-ı kemın bende-i kem-terin	Gazel/5	<i>Fe' ülün/ Fe' ülün/ Fe' ülün/ Fe' ül</i>	
65b	Bāķī	Maķabbet baķridür āhum yilinden mevc urur yaşum Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki ķaşum	Ayırdı sihr idüp yāri sipihr-i kahbe-zen ⁹²⁹ benden Ne lu' b itdi baña gör Bāķiyā bi'llāhi oynaşum	Gazel/5	<i>Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün/ Mef' āilün</i>	
66a	Bāķī	Şalınan kūyında ol serv-i semen-simā mıdur Ĝülşen-i cennetde şāķ-ı Sidre vü Tūbā mıdur	Bāķi -i dil-ķasteye cevr-i firāvān itmeden Ķaşduñ öldürmek degülse ⁹³⁰ nāz u istignā mıdur	Gazel/5	<i>Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün</i>	
66a	Bāķī	' Aķlumı ğamze-i cādūları meftün itdi Göñlümi silsile-i mūları Mecnūn itdi	Bāķiyā şādılığ eylerse ' aceb mi ağyār Ķerķ anuñ tāli' ini gör nice meymün itdi	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāķī Dîvānı</i> 'nda 7 beyittir.
66b	Bāķī	Terk itdi ben za' ifi gitdi revān gibi Gelmek müyesser olmadı bir daķı cān gibi	Tir-i ğamuñ nişānesidür deyü Bāķiyi Allāh ki ħalk ķekdi ķevürdi kemān gibi	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' āilü/ Fā' ilün</i>	

⁹²⁹ kahbe-zen: pīre-zen BD.

⁹³⁰ Ķaşduñ öldürmek degülse: Öldürmek mi yoķsa BD.

66b	Bāḳī	Göñül dāğ-ı ğamuñla sīnede bir şem' uyandır[mış] Çerāğ-ı 'aşka bir ğarrā kıızıl altını yandırmış	Bugün Bāḳīye ol āfet vişālin va' deler kılmış Yalanlar söylemiş miskīni gerçekden inandırmış	Gazel/5	<i>Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
67a	Bāḳī	Ṭotalum mihri görem ṭal'at-ı dilber yerine Kime dil bağlayayın ⁹³¹ zülf-i mu'anber ⁹³² yerine	İşigüñ taşıyla ḥāk-i ḥarīmüñ besdür Bāḳī-i ḥaste-dile bāliš ü bister yerine	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> 'nda 7 beyittir.
67a	Bāḳī	Zülfüñi görsem 'izāruñ üzre iy ḥūr-ı cemīl Şanuram zencir şeklin bağlamışdur selsebīl	Muntazır olsa n'ola nergis ğubār-ı kūyına Tüt'ÿāya Bāḳiyā muḥtāc olur çeşm-i 'alil	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
67b	Bāḳī	La'lün ⁹³³ katında kıymet ⁹³⁴ -i gevher şikest olur Zülfüñ yanında revnağ-i 'anber şikest olur	Bāḳī şikenc-i zülf-i ğamın yazmağ istesem Ṭāḳat getürmez elde kalemeler şikest olur	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'āilü/ Fā'ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> 'nda 7 beyittir.
67b	Bāḳī	Yār olup aġyāra ādemler begenmez ol perī Kendüye hem-rāz idindi ya'ni bizden yigleri	Almaz oldum Bāḳiyā kuḥl-i cilāyı 'aynuma Tüt'ÿā-yı çeşm idelden ḥāk-i pāy-ı dilberi	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
68a	Bāḳī	Çekdi zencire beni 'aşkuñ nitekim şirler Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zencirler	İrmege şubḥ-ı vişāl-i yāre hergiz çāre yoğ Bāḳiyā āfāḳı ṭıtdı nāle-i şeb-ğirler	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
68a	Bāḳī	Düşse zülfinden 'arağ ruḥsār-ı cānān ü[stine] Ġüyyā şebnem düşer ğül-berg-i ḥandān üstine	Ġam degül gelse dile Bāḳī pey-ā-pey derd ü ğam Eksük olmaz tekyedür miḥmān miḥmān üstine	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.

⁹³¹ bağlayayın: bağlayam BD.

⁹³² zülf-i mu'anber: ol zülf-i mu'anber BD.

⁹³³ La'lün: Ḳaddüñ BD.

⁹³⁴ kıymet: kāmēt BD.

68b	Bāḳī	Gül-gün ḳabāsı ol şanemün şanki lâledür Cism-i laṭîfi lâle-i ḥamrâda jāledür	Bāḳī sipîhr âhum oḳına siper tutar Farḳ-ı felekde zâhir olan şanma hâledür	Gazel/5	<i>Mef'ûlû/ Fâ'ilâû/ Mef'âilû/ Fâ'ilûn</i>	Bu gazel, <i>Bâkî Dîvânı</i> 'nda 7 beyittir.
68b	Bāḳī	Cüy-bâr-ı vâdî-i ğam eşk-i çeşm-i ter yeter Rûy-ı zerd ol cüy-bâra berg-i nilûfer yeter	Bāḳiyâ meyl eylemez ârâyiş-i dünyeye dil Rûy-ı zerd ü gevher-i eşküm zer ü zîver yeter	Gazel/5	<i>Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilûn</i>	
69a	Bāḳī	Çıkar eflâke derûnum şereri döne döne Dökülür ḥake yaşum ḳaṭreleri döne döne	Ḳaṭre-i eşkine öykündi deyü Bāḳînüñ Çerḥ ḥaḳḳâḳı ⁹³⁵ yonupdur güheri döne döne	Gazel/5	<i>Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilûn</i>	Bu gazel, <i>Bâkî Dîvânı</i> 'nda 7 beyittir.
69a	Bāḳī	Ḳaddûñ ḳatında ḳâmet-i şimşâd pest olur Zülfüñ yanında revnaḳ-ı 'anber şikest olur	Bāḳī çeker mi bâde-i engür minnetin Her kim ki mest-i cür' a-i câm-ı Elest olur	Gazel/5	<i>Mef'ûlû/ Fâ'ilâû/ Mef'âilû/ Fâ'ilûn</i>	
69b	Bāḳī	Ğonçeler içre nihân eyleme gül-berg-i terüñ Ya' ni seyr eyleyelüm sîneñi çözügmelerüñ	Şi' r-i Bāḳiye ḳulaḳ tutmasa zâhid ne 'aceb Söz güherdür ne bilür ḳadrini nâ-dân güherüñ	Gazel/5	<i>Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilûn</i>	Bu gazel, <i>Bâkî Dîvânı</i> 'nda 7 beyittir.
69b	Bāḳī	Gerçi ğayet mestdür ol nergis-i hûn-rîzler Ḳatı geḳkindür velî ol ğamze-i ser-tîzler	Ğam degül Bāḳī iñen açılmasa ol gül-'izâr Ser-girân olurlar ekşer ğonçe-i nev-hîzler	Gazel/5	<i>Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilûn</i>	
70a	Bāḳī	Rüşen ola tâ işigüñe varmağa râhum Yil mûmlarını yaḳdı gice meş' al-i âhum	Bāḳī dilemez dehr-i denî salṭanatın dil Yâr işiginüñ ḥıdmetidür devlet [ü] câhum	Gazel/5	<i>Mef'ûlû/ Fâ'ilâû/ Mef'âilû/ Fâ'ilûn</i>	
70a	Bāḳī	Ḥavfum ⁹³⁶ oldur göz dege ḥâk-i der-i cânânuma Yoksa kuḥl-âsâ çekerdüm çeşm-i hûn-efşânuma	Yâr defterden yine Bāḳī ḳazımaḳ var dimiş Yañlış añlatmış 'adûlar ben ḳulın sulṭânuma	Gazel/5	<i>Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilûn</i>	

⁹³⁵ Çerḥ-i ḥaḳḳâḳ: Ḥaḳḳâḳ BD.

⁹³⁶ ḥavfum: ḳorḳum BD.

70b	Bākī	Çamı bir şîrîn-sühân la‘l-i şeker-bāruñ gibi Çanda gördi tūṭī bir āyine ruhsāruñ gibi	Nükte-i mihr ü maḥabbetdür ser-ā-ser Bākīyā Bulmaya ‘aşq ehli bir eglence eş‘āruñ gibi	Gazel/5	<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> ’nda 7 beyittir.
70b	Bākī	Bir ḥüsn daḥı baġladı ḥaṭdan ‘izār-ı yār Eṭrāf-ı bāġ ḥüb olur olsa benefşe-zār	Bākī ‘izār-ı yārda ḥaṭ şanma görinen Zerrātdur ki mihr-i münir itdi āşikār	Gazel/5	<i>Mef‘ūlū/ Fā‘ilātū/ Mef‘āilū/ Fā‘ilūn</i>	
71a	Bākī	Mihr-i ruḥuñla dilde kimūñ tāze dāġı var Tab-ı çerāġ-ı şems ü kamerden ferāġı var	Bākī gözinden eyle ḥazer şorma leblerin Zinhār ġafil olma şarābuñ yasaġı var	Gazel/5	<i>Mef‘ūlū/ Fā‘ilātū/ Mef‘āilū/ Fā‘ilūn</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> ’nda 6 beyittir.
71a	Bākī	İrişdüm baḥre cūy-āsā basīṭ-i ḥākden [geçdüm] Bisāt-ı kurba irdüm çenber-i eflākden geçdüm	Meṭā‘-ı dehr bir puldur aqar şu ‘ömr-i müsta‘cel Anuñ için Bākīyā esbābdan emlākden geçdüm	Gazel/5	<i>Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn</i>	Bu gazel, <i>Bākī Dīvānı</i> ’nda 6 beyittir.
71b	Bākī	Yazmış debīr-i ḥikmet ezel şafḥa-i güle Bülbül dem-ā-dem aġlaya her bār gül güle	Bākī çemende şşe yine kulkul eylese Bülbül terāne başlayıcaq uysa bülbüle	Gazel/5	<i>Mef‘ūlū/ Fā‘ilātū/ Mef‘āilū/ Fā‘ilūn</i>	
71b	Bākī	Nesīm-i şubḥ eser cān-baḥş olup āheste āheste Cihānda böyle cān virmiş degüldür daḥı bir ḥaste	Bir elde Bākīyā gül gibi sāġar var iken geldi [Ḥayāl-i kākül-i müşġini sünbül şundu deste] ⁹³⁷	Gazel/5	<i>Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn/ Mef‘āilūn</i>	
72a	Bākī	Dergāh-ı Ḥaḫka derd-ile ‘āşik niyāzda Bāṭıl taşavvur itmede şūfī ⁹³⁸ namāzda	Bākī qarīn-i firqatūñ olmaq revā midur Akrān içinde böyle iken imtiyāzda	Gazel/5	<i>Mef‘ūlū/ Fā‘ilātū/ Mef‘āilū/ Fā‘ilūn</i>	

⁹³⁷ Tahrip olmuş.

BD’den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 271).

⁹³⁸ şūfī: zāhid BD.

72a	Bāḳī	Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḥurrem Gönçenüñ gönli açıldı güle düşdi şebnem	Āb-dār olsa n'ola mīve-i şī' ri ⁹³⁹ Bāḳī Urmadı kimse daḡı böyle bu bāḡ içre ⁹⁴⁰ ḳalem	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.
72b	Bāḳī	Derd ü ḡam bezmine ḳaddüm gibi bir çeng olmaz Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz	Āl-ile ruḡlaruñ alsun dil-i Bāḳī yi hemān Aña ey şūḡ-ı cihān böyle güzel reng olmaz	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
72b	Bāḳī	Devrān ayaḡın şöyle şikest itdi şarābuñ Güyā ki mey-i nāba gözi degdi ḡabābuñ	Bāḳī yine şaçıldı nemek bāde-i nāba [Bilsek] ⁹⁴¹ 'acabā aşlı nedür bu şeker-ābuñ	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Mefā' ilü/ Mefā' ilü/ Feū' lün</i>	
73a	Bāḳī	Olsa zülfi ol gül- ' izāra niḳāb Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb	Ġam-ı devrān doldı ⁹⁴² çekme yüri Bāḳīyā ol hemişe mest ü ḡarāb	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün</i>	Bu gazel, <i>Bāḳī Dīvānı</i> 'nda 6 beyittir.
73a	Bāḳī	Şaḡralara düşerse n'ola nāfe-i ḡazāl Sevdālara şalupdur anı dilberā o ḡāl	Şāḡhib-cemālūñ ehl-i kemālūñ muḡibbiyüz Bāḳī ḡul eyledi [bizi] ⁹⁴³ ol ḡüsn-i ber-kemāl	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	
73b	Bāḳī	Cānlar fedā maḡabbet-i cānāne ser degül Erbāb-ı ' aşḡa terk-i ser itmek hüner degül	İki cihāna virmedi bir yār-ı sāde[yi] Bāḳī esīr-i ḳayd-ı nuḡuş u şuver degül	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	
73b	Bāḳī	Dil derdini ḡamuñla dil-fiḡār ⁹⁴⁴ olan bilür Bīmār ḡālını yine bīmār olan bilür	Sevdā-yı zülf-i yār-ile Bāḳī ne çekdüḡin Bend-i kemend-i ' aşḡa giriftār olan bilür	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālü/ Fā' ilün</i>	

⁹³⁹ şī' ri: şī' r-i BD.

⁹⁴⁰ daḡı böyle bu bāḡ içre: bu bāḡ içre daḡı böyle BD.

⁹⁴¹ Tahrip olmuş. BD'den istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 194).

⁹⁴² Ġam-ı devrān doldı: Ġam-ı devrān-ı dūmı BD.

⁹⁴³ Vezin ve anlam gereḡi BD'den de istifade edilerek bu şekilde tamamlanmıştır (Küçük: 204).

⁹⁴⁴ dil-fiḡār: dil-efḡār BD.

74a	Bākī	Çıksa eflāke n'ola āteş-i āhum şereri Çerhdür encüm-i seyyārenüñ ey mäh yeri	Lebine öykünür ol Hüsrev-i şirîn-dehenüñ Bākīyā halk ʿaceb mi mezelse şekeri	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>
74a	Bākī	Dil milketini yaqdı hayāl-i dehān-ı yār Virdi fenāya gösgötürü şehri bir şerār	Bākī yanardı táb-ı teb-i hecr-i yār-ile Şu sepmeyeydi yüregine şiʿir-i āb-dār	Gazel/5	<i>Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefʿālü/ Fāʿilün</i>
74b	Āhī	Ne muşāhib bulunur derd ü ğam-ı yār gibi Ne ferāgat yeri var hāne-i ⁹⁴⁵ hammār gibi	O ⁹⁴⁶ kıyāmet beni ferdāya şalup Āhī yine ⁹⁴⁷ Yarına qaldı işüm vaʿde-i didār gibi	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>
74b	Āhī	Derd ü hasret bu degül kim qala ⁹⁴⁸ firqat bākī Derd o dur kim ben ölem qala bu hasret bākī	Şoĥbeti var mey-i nāb-ile bugün Āhīnūñ ⁹⁴⁹ Yürü iy şūfi ⁹⁵⁰ senūñle yine şoĥbet bākī	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>
75a	Āhī	Bülbül-i şeydā n'ola itse figān u nāleler Dişlemişdür gönçenüñ gülşende laʿlin jāleler	Dāğlardur gūyiyā ben bülbülün cānında āh Āhiyā ol gönçenüñ laʿlindeki teb-ĥāleler	Gazel/5	<i>Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün</i>
75a	Āhī	Güle taʿn itse ruĥūñ vechi var iy serv-i bülend Yaraşur laʿl-i lebün eyler ise gönçeye ĥand	Āhīnūñ irmez eli zülfüne iy yār senūñ Atdı evc-i felege himmet-ile gerçi kemend	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>
75b	Āhī	Dāğ oldı lāle gibi dil-i bī-ĥarārumuz Himmetle gör neler bitürir ĥāk-sārumuz	Bir vaqt ola ki ʿibret için ĥalka Āhiyā Tārīĥ ola erenlere ⁹⁵¹ seng-i mezārumuz	Gazel/5	<i>Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefʿālü/ Fāʿilün</i>

⁹⁴⁵ hāne-i: gūşe-i AD.

⁹⁴⁶ O: ol AD.

⁹⁴⁷ yine: hemān AD.

⁹⁴⁸ qala: ola AD.

⁹⁴⁹ Āhīnūñ: yārānuñ AD.

⁹⁵⁰ şūfi: Āhī AD.

⁹⁵¹ erenlere: ellere AD.

75b	Āhī	Bāguñ egerçi gül gibi serv-i bülendisin Meh-rûlaruñ efendi bugün şeh-levendisin	Şi' rûñ tutarsa 'âlemi Āhī 'aceb degül Şâ' irler içre şimdi Kemâl-i Hocendisin	Gazel/5	<i>Mef'ûlü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	
76a	Āhī	Nigārā hâşılum zülf-i semen-büyuñda bir bûdur Ki bu 'ömr-i dirâzum da benüm varum da bir budur	Yazardum hañtunuñ vasfın devât-ı çeşm-i Āhiden Velî bu kıan olacağuş içi iñen kıara sudur	Gazel/5	<i>Mef'âilün/ Mef'âilün/ Mef'âilün/ Mef'âilün</i>	
76a	Āhī	Dillerin kessün benüm derd-i dilümden hāmeler Ben kıara yazuluya harf atmasunlar nāmeler	Defter-i ⁹⁵² hüsnin okur Āhī meger kim Hamzanuñ Kışsa-h'ân gibi üşüpdür başına hengāmeler	Gazel/5	<i>Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilün</i>	
76b	Āhī	Ne şafâ menzili var hāk-i der-i yâr gibi Ne niyâz itmege bir kıible o dergāh gibi	Şafha-i sîme siyeh yerine dür dökdi yine Āh'nün sihr-nümâ hāmesi şehhār gibi	Gazel/5	<i>Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilün</i>	Bu gazel, <i>Āhî Dîvânı</i> 'nda yer almamaktadır.
76b	Āhī	Ķabrüme dökülen gözi yaşı nigārumuñ Nergis bitürdi dāyiresinde mezārumuñ	Küyünda Āhiyâ gören āhum şu'â'ını Nür indi şanur üstine hāk-i mezārumuñ	Gazel/5	<i>Mef'ûlü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	
77a	Şun'î	Hâtem-i engüş-t-i kıadrüñde felek pîrüzedür 'İzzetüñ pâyında [māh-ı] nev gümüş ser-müzedür	La' lveş kıan ağladan kıutsuz sitāreñdür senüñ Şun'iyâ kimüñ cihānda tälî' i pîrüzedür	Gazel/5	<i>Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilün</i>	
77a	Şun'î	Cāmda peydâ vü pinhān olanı sanmañ habāb Göz kıpar nāzüklik-ile sāk'ye cām-ı şarāb	Şiddet-i 'aşr-ile şöyle sâyil oldı Şun'iyâ Gicede gündüzde kıafir kıapusın bekler şarāb	Gazel/5	<i>Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, <i>Gelibolulu Sunî Dîvânı</i> 'nda 6 beyittir.
77b	Şun'î	Şoyunmuş gördüm ol ten nūra beñzer Tutuşmuşdur ya ol tennūra beñzer	Yüzine n'ola altun hāl kıorsa Yaraşur Şun'iyâ ol hūra beñzer	Gazel/5	<i>Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün</i>	Bu gazel, <i>Gelibolulu Sunî</i>

⁹⁵² Defter-i: Kışsa-i AD.

						<i>Dîvânî</i> 'nda 6 beyittir.
77b	Şun'î	Zahm-ı tîğüñ şanma kim göñlüme zahmet gösterür Hız ider ol yaradan saña maħabbet gösterür	Şun'iyā cām iç müdām andan görünür rüy-ı yār ⁹⁵³ Görelüm āyine-i devrān ne şüret gösterür	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
78a	Şun'î	Dil olmaz şeş-der-i ğamdan güşāde Hemān zārum olur her dem ziyāde	Şarāb olsun redifi bir ğazel di Lebi yādına Şun'î ħarf-i bāda	Gazel/5	<i>Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Fe'ülün</i>	
78a	Şun'î	Bir cām ile kıldı yine sākî beni Mecnün Beñzer ki dilā itdi şarāba o gül efsün	Hübān-ı kelām içre bugün ehli yanında Ey Şun'î ħkanı Yūsuf-ı nazmum gibi mevzün	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün</i>	
78b	Şun'î	Devlet şarābınuñ ki ola keyfiyyeti ğurür Anuñ ħumārı merg degül mi niye sürür	Şun'î cüdā olalı ħüzürüñdan āh kim O[ ]dı ğam-ı firāk-ile ğayetde bî-ħüzür	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'ālü/ Fā'ilün</i>	
78b	Şun'î	Ķankı 'āşık ki ğubār-ı reh-i cānān olmış Taħtını yel götürüp kendü Süleymān olmış	Şun'î bādeyle perî-rūları teşhîr itmiş Ol gedā ħātem-i cām-ile Süleymān olmış	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
79a	Şun'î	Ķaçan ol cādū-çeşm umar sāğar San mehi gökden indirüp sağar	Öykünürmiş yüzine Şun'î çerāğ Öliceğ ħastedür dilin çiyner	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün</i>	
79a	Şun'î	Ķaħt-ı pîrüzüñda iy dilber bu la'l-i bî-nażîr Ķaħret-i 'İsā durur ğüyā kim itdi gökde yer	Şun'î iy Ķusrev-i şîrîn-dehen öldürme kim Çerĥ ağlar 'ālemüñ ğülmez yüzi 'uşşāk acır	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
79b	'Ubeydî	Ķamze-i mestüñ ucından nice ğavğālar ola Fitne-i ħāl-i ruħuñla ne temāşālar ola	Gel götür ħākden üftāde ' Ubeydî bugün Hey kıyāmet nice bir va' de-i ferdālar ola	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/</i>	

⁹⁵³ yār: Ķaħ GSD.

					<i>Fe' ilün</i>	
79b	‘Ubeydī	‘Arz idüp ‘arızını gönülümü hurrem itmez Ol perī itdüğini dünyede âdem itmez	Dime kim cāna cefā vü sitemin artuğ ider Ey ‘ Ubeydī saña ol mäh-liķā kem itmez	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
80a	‘Ubeydī	Dem-be-dem taht-ı Süleymānı gönül yād eyle Her nefes āhuñ-ile cismüñi ber-bād eyle	Ey ‘ Ubeydī müjesi tiri geçer ilmez hiç Sen gerekse siper-i sineñi pülād eyle	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
80a	‘Ubeydī	Mīve-i la' l-i revān-baḥşuñ umarmış ağyār Olmasun bāğ-ı cihānda göreyin ber-ḥürdār	Şu kadar nāle ile oldı ‘ Ubeydī hemdem Cāndan olmazsa ⁹⁵⁴ eger zār olur ey dil bī-zār	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
80b	‘Ubeydī	Ne Süleymān-ı zamānuz ne Cem-i devrānuz Gel ḥarābāta bizi gör ki nice sulṭānuz	Nükte-dānlar geçerüz gerçi ‘ Ubeydī ammā Yārüñ esrār-ı lebin añlamada ḥayrānuz	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün</i>	
80b	‘Ubeydī	Ġamuñla pāy-māl olan dil-i virāni añmazsın Ele iḥsān idersin genc-i vaşlın anı añmazsın	Nice şıḥḥat yüzün görsün ‘ Ubeydī derd-mendüñ kim Ṭabībüm yıl geçer ol ḥaste-i hicrāni añmazsın	Gazel/5	<i>Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün</i>	
81a	‘Ubeydī	Eşigüñ ehl-i ‘aşka mesneddür Ḳullıguñ ‘izz ü cāh-ı sermeddür	Seyl-i eşküm ⁹⁵⁵ Ubeydiyā yıkamaz Sedd-i hicrān ḳatı müşdeddeddür	Gazel/5	<i>Fe' ilātün/ Mef' ālün/ Fe' ilün</i>	
81a	‘Ubeydī	Ayağum adım atmaz bir yere mey-ḥāneden ğayrı Elüm bir nesne tutmaz sākiyā peymāneden ğayrı	‘ Ubeydīnüñ mekānını şorarsañ iy perī-peyker Yatağı yoḳdur ol divānenüñ virāneden ğayrı	Gazel/5	<i>Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün/ Mef' ālün</i>	
81b	‘Ubeydī	Gönlüm ḥarāb olur elem-i ‘aşk-ı yārsız Ḥaḳ bir diyārı eylesün şehir-i yārsız	Silme yaşuñ ‘ Ubeydī dilersenñ revācını Zirā silinmiş aḳçe olur i' tibārsız	Gazel/5	<i>Mef' ülü/ Fā' ilātü/ Mef' ālün/ Fā' ilün</i>	

⁹⁵⁴ olmazsa: itmezse UD.

⁹⁵⁵ eşküm: eşküñ UD.

81b	‘Ubeydī	İrmeyen bezm-i şafā-baḥşuña ḥürmet bulamaz Düşmeyen ayaguña pāye-i rif‘ at bulamaz	Maraz-ı ‘aşk ‘Ubeydī ne ‘aceb miḥnet olur Kaṅkī ‘āşık ki aña uğraya şıḥḥat bulamaz	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>
82a	‘Ubeydī	‘Abherūñ ⁹⁵⁶ ‘aynı çeşm-i meftūnuñ Sidrenūñ dalı ḳaddi mevzūnuñ	Vaşf-ı seyl-āb-ı eşk-i çeşmümde ⁹⁵⁷ Dili ṭurmaz ‘Ubeydī Ceyḥūnuñ	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün</i>
82a	‘Ubeydī	Ol şive-kār olursa eger ‘izz ü nāzda Üftāde ‘āşıkā düşer olmaḳ niyāzda	Şūfī gice ḳazā ḳılır iken ‘Ubeydiyā Añmış ḳıyām-ı ḳaddini geçmiş namāzda	Gazel/5	<i>Mef‘ülü/ Fā‘ilātün/ Mef‘ālū/ Fā‘ilün</i>
82b	Hilālī	Ḳıyāmet ḳadd-ile ol serv-ḳāmet Ṭurup şalınsa nāz-ile ḳıyāmet	Bir āhen-dil yalıñ yüzlü güzeldür Hilālī ḥançer-i cānāna ⁹⁵⁸ āfet	Gazel/5	<i>Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ülün</i>
82b	Hilālī	La‘l-i nābuñ öpdigiçün āl-ile peymāneler Bezm-i ḡamda sāḳiyā ḳan yutdılar mey-ḥāneler ⁹⁵⁹	İy Hilālī māh-ile gūyā şüreyyā cem‘ olur Giyseler altun beneklü cāmeler cānāneler	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>
83a	Hilālī	Devr-i güldür ḡonçe-lebler ‘azm-i gülzār itdiler Āşık-ı āşıfteyi bülbül gibi zār itdiler	İy Hilālī çeşm-i mest-ile güzeller bāḡda Bir nazarda nergis-i şehlāyı bīmār itdiler	Gazel/5	<i>Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün</i>
83a	Hilālī	Çāk iden sīnemi tiḡ-i ḡam-ı cānānumdur Fāş iden rāzumı ⁹⁶⁰ āh-ı dil-i nālānumdur ⁹⁶¹	Sāyeveş ḥāk-ile yeksān iden üftādeleri İy Hilālī benüm ol serv-i ḥırāmānumdur	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün</i>
83b	Hilālī	Dil lebūnden şarāb-ı nāb ister Ḥastedür derdine cevāb ister	İy Hilālī yetişi bezm-i bahār	Gazel/5	<i>Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün</i>

⁹⁵⁶ ‘Abherūñ: Nergisūñ UD.

⁹⁵⁷ çeşmümde: çeşmümden UD.

⁹⁵⁸ cānāna: cānān HD.

⁹⁵⁹ mey-ḥāneler: mestāneler HD.

⁹⁶⁰ rāzumı: sırrumı HD.

⁹⁶¹ āh-ı dil-i nālānumdur: sūz-ı dil-i pinhānumdur HD.

			Devr-i güldür gönül ⁹⁶² şarāb ister			
83b	Hilālī	Var mıdır bencileyin derde giriftār olmuş Ḥasret-i dīde-i dildār-ile efkār olmuş	İy Hilālī yiler arduca şabā dildāruñ Meger ol serv-i hevā-baḥşa hevā-dār olmuş	Gazel/5	<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>	
84a	Hilālī	Şalınan nāz-ile ol serv-i ḥirāmān ancaḳ Yürüyen şīve-ile āfet-i devrān ancaḳ	Devr-i ḥadinde Hilālī görünen ḥāl-i siyāh Āfet-i ḥalḳ-i cihān fitne-i devrān ancaḳ	Gazel/5	<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>	
84a	Hilālī	Maṭla‘ -i mihr olmasa iy meh girībānuñ senūñ Baḳıcaḳ gözler ḳamaşdırmazdı gerdānuñ senūñ	İy Hilālī dün gice gülşende nevbet virmedi ‘Andelībūñ şıklıḡm dügdürdi efḡānuñ senūñ	Gazel/5	<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>	
84b	Hilālī	Kākülūñ ref‘ idicek ol meh-i tābān-şekil Görünür ruḡları ḥūrşīd-i dıraḥşān-şekil	Görse kūyında Hilālī beni bülbül gibi zār Nāz-ile ḥande ider ol gül-i ḥandān-şekil ⁹⁶³	Gazel/5	<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>	
84b	Hilālī	Ṭās-ı çerḡi iñledürse yeridür zārüm benüm Bī-vefālıḳda bütün dūnyā deḡer yārüm benüm	İy Hilālī māh-tāba ⁹⁶⁴ baş egmez zerrece ⁹⁶⁵ Gün gibi ‘ālīdür ol ḥūrşīd-i raḥşānum benüm	Gazel/5	<i>Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn</i>	
85a	Hilālī	Nice ḳan aḡlamayam dīde-i giryānumdan Yandum ⁹⁶⁶ odlara yaḳıldum dil-i sūzānumdan	Uḡraduḡına yanar tiri Hilālī yaḳılır Yaḳdı odlara deyü sīne-i sūzānumdan	Gazel/5	<i>Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilātūn/ Fe‘ilūn</i>	
85a	Hilālī	Yüzüme bir ḳadem başmaz benüm ol serv-i āzāde Yoluñda ḥāk olursam sāyeveş yüz yıl ben üftāde	Ḳaralar geydüḡi budur ser-ā-ser seng-i ḥārālar Hilālī saḡt olup mātem tutarlar ḥāl-i Ferḥāda	Gazel/5	<i>Mef‘ālūn/ Mef‘ālūn/</i>	

⁹⁶² Metinde “Gül ve gönül” kelimelerinin yeri sehven karıştırılmıştır.

⁹⁶³ Gül-i ḥandān-şekil: meh-i tābān-şekil HD.

⁹⁶⁴ Māh-ı tābāna

⁹⁶⁵ Bu ḥāliyle vezin bozuktur.

⁹⁶⁶ Yandum: N’idem HD.

					<i>Mef'āilün/ Mef'āilün</i>	
85b	Hilālī	Ġurūr-ı ħüsn-ile dilber ki nāza yüz tıtdı Belā-yı 'aşq-ile 'āşık niyāza yüz tıtdı[1]	Cihānda gerçi ser-āmed güzel çok ammā dil Hilālī bir şeh-i bende-nevāza yüz tıtdı	Gazel/5	<i>Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün</i>	
85b	Hilālī	Firāk-ı yār-ile kārüm fiġān u zār oldı Bilindi n'idügüm iy dil hep āşikār oldı	Hilālī ħālet-i meyden ruġı o meh-rünuñ Cihānı yaqmaġa ġün gibi tāb-dār oldı	Gazel/5	<i>Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün</i>	
86a	Sa' yī	Ķılmasunlar ħiç ta' accüb dīde-i nemnākūmi Aġlamazdı bilmese ħāl-i dil-i ġamnākūmı	Berġ şanur Sa' yīyā āyine-i idrākde Kim ki görse 'aks-i tıġ-i āh-ı āteşnākūmi	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
86a	Sa' yī	Cān-ile varın şü kim yoluñda işār eylemiş Kendüyi rāh-ı maġabbetde sebük-bār eylemiş	Şavt-ı rüġ-efzā yine muṭrib meġer kim sāzına Rište-i cān-ı hazīn-i Sa' yī den tār eylemiş	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
86b	Sa' yī	Nāle ney göz yaşı mey oldı ciger biryānum Ĥane-i dilde ħayālūñ olalı miġmānum	Şerm-şarum yaqalı Sa' yī seg-i dilberden Üstüġ ān-ı tenümi nār-ı dil-i sūzānum	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
86b	Sa' yī	Raġne kim dil qaşırına zaġm-ı ġam-ı dilber ķomış Rüy-ı yārı çeşm-i cān görsün deyü manzar ķo[mış]	Ger şorar iseñ Sa' yī cānā marīz-i 'aşq olup Pister-i ġamda belā bālīni üzre ser ķomış	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
87a	Sa' yī	Yoluña şunlar ki 'ömrüm ħānümānlar döktiler Ġam metā' in aldılar naġd-i revānlar döktiler	Almaġa Sa' yī gibi bāzār-ı ġamda ġuşşañı ⁹⁶⁷ Niceler naġd-i ħayāt-ı cāvidānlar döktiler	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
87a	Sa' yī	Her ne dem kim seyl-i eşk-i dīde-i giryānum aqar Kim ki görse şanur anı baġr-ı bī-pāyān aqar	Zaġm-ı sīnem vādī-i hicrāna beñzer Sa' yīyā Şü yerine tırmayup anuñ içinden qañ aqar	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/</i>	

⁹⁶⁷ ġuşşañı: derdüñi MK.

					<i>Fā'ilün</i>	
87b	Dānişî	Gerekmez baña hemdem sāğar u peymāneden ğayrı Ne cā-yı 'ayş u 'işret gūşe-i mey-ğāneden ğa[yrı]	'Aceb mi cāy iderse 'aşk-ı dilber hāne-i dildür Olur mı gence mesken Dānişî vīrāneden ğayrı	Gazel/5	<i>Mef'ālün/ Mef'ālün/ Mef'ālün/ Mef'ālün</i>	
87b	Dānişî	Nağşımı Ferhāh u Şīrīnūñ ki taħrīr itdiler Ehl-i 'aşkuñ hālını sen şāha taşvīr itdiler	Dānişî ol şāh-ı hüsnuñ ne felekden kaçırımı Gerçi a'lā didiler ammā ki tağşīr itdiler	Gazel/5	<i>Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün</i>	
88a	Dānişî	Dūr idüp la'l-i lebinden beni bī-cān eyler Her ne eylerse bu ben hasteye hicrān eyler	Ol perī hātem-i cām-ile musahhār oldı Dānişî eyler ise bunı Süleymān eyler	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
88a	Dānişî	Gerçi hāl-i zeķanuñ fitne-i devrān oldı Haṭ-ı pūr-şūr iricek arada pinhān oldı	Dānişî kim ki leb-i yāre vire cān nağdin Bir dem içinde hemān vāşıl-ı cānān oldı	Gazel/5	<i>Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün</i>	
88b	Nev'î	Nihān oldı gözümde zülf-i dilber 'Aceb midür okursam küfri ezber	'Arağ-rīz olsa Nev'î zülf-i yāre ⁹⁶⁸ Göñül murğına dām u dāne dirler	Gazel/5	<i>Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Fe'ülün</i>	
88b	Nev'î	Erbāb-ı ğama rāh-ı belādan hāzer olmaz 'Aşka ḳadem uran kişide bīm-i ser olmaz	Sırr-ı ğam-ı 'aşk-ı daḳaruz gūşına yārūñ Nev'î dūr-i eşküm gibi bir bed güher olmaz	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün</i>	
89a	Nev'î	Tāb-ı teb-ile ābile ol la'l-i nābda Beñzer ḫabāb-ı bādeye cām-ı şarābda	Nev'î 'izār [u] ⁹⁶⁹ zülf-i arasında o mehūñ Raḫşende berḳdür ki görünür seḫābda ⁹⁷⁰	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'ālü/ Fā'ilün</i>	
89a	Nev'î	Ḳıldı ruḫında zülf-i siyāhın gül-āb ter Düşse 'aceb mi reşk-ile gökde seḫāb ter	Nüş eyle cām-ı la'lini sevdā-yı zülf-i ḳo Nev'î dimāğ-ı huşkı idermiş şarāb ter	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mef'ālü/ Mef'ālü/</i>	

⁹⁶⁸ daḳaruz: degürür ND.

⁹⁶⁹ 'izār [u]: 'izārı ND.

⁹⁷⁰ Raḫşende berḳdür ki görünür seḫābda: Berḳuñ fūrüg ü tābına beñzer seḫābda ND.

					<i>Fā'ılün</i>	
89b	Ümîdî	Çan ağıladı firâķ-ı lebünle şarâblar Gör nice döndi üstine anuñ ħabâblar	Nâr-ı derün-ı sînemi görüp Ümîdiyâ Ser-geşte oldı bezm-i belâda kebâblar	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilāü/ Mef'āilü/ Fā'ılün</i>	
89b	Ümîdî	Sevdâ-yı aşķ ider bu dil-i bî-nevâyı gör Billâh kaçd-ı salţanat eyler gedâyı gör	Cânâ Ümîdî ħüsnüñi rengin-edâ ider Güş eyle anı gel beri ħüsn-i edâyı gör	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilāü/ Mef'āilü/ Fā'ılün</i>	Bu gazel, Ümîdî Dîvânı'nda 7 beyittir.
90a	Ümîdî	Câm-ı Cem-ile aşşını yâd itdi şarâbuñ Meclisde bükâdan gözi ağırdı ħabâbuñ	Var ise dili degdi sürâĥinüñ Ümîdî Mestâne düşüp pâyı şikest ⁹⁷¹ oldı şarâbuñ	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün</i>	
90a	Ümîdî	Bir gördi meger Ka'be ile eşigin anuñ Mîl çekdiler iy dil gözine kıble-nümānuñ	Şâd eyledüñ ol yârı virüp yoluña cânı Şâd ola Ümîdî göreyin rûĥ-ı revānuñ	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün</i>	
90b	Ümîdî	Yâr idüp ħayrılarla aşretler Öldürür âdemi bu ħayretler	Çoma ayakda gel Ümîdî kuluñ Dest-gîr olup eyle himmetler	Gazel/5	<i>Fe'ilāün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün</i>	
90b	Ümîdî	Murg-ı hevâ-yı aşķa çerĥ aşşiyâne ancaķ Encümle heft-deryâ âb-ile dâne ancaķ	Mengüş iderse tañ mı güşına gökde pervîn Her bir sözüñ Ümîdî dürr-i yegâne ancaķ	Gazel/5	<i>Mef'ülü/ Fā'ilāün/ Mef'ülü/ Fā'ilāün</i>	
91a	Ümîdî	Nâleye derd-ile âġâz idicek mestâne Nâlemüñ nâyına âheng tutar kâşâne	Şevķden ayaġı yirler mi başar meclisde Bezm-i dildâra Ümîdî ireli peymâne	Gazel/5	<i>Fe'ilāün/ Fe'ilāün/ Fe'ilāün/ Fe'ilün</i>	
91a	Ümîdî	Çarf-ı ruĥuñda şâhâ ol dürr-i güş-vâre Çoġmuş şabâĥa karşı güyâ ki bir sitâre	Çâk oldı iy Ümîdî ħâr-ı gam-ile sînem Dâġ-ı derünüm oldı gül gibi aşķâre	Gazel/5	<i>Müstef'ilün Fe'ülün Müstef'ilü Fe'ülün</i>	

⁹⁷¹ pâyı şikest: pây-ı şikest ÜD.

91b	Ümîdî	Şalup nigâr ayaklara zülf-i siyâhını Alup n'ider ki boynına anuñ günâhını	Biñ nâz-ile Ümîdînün ol serv-i nâzenîn Meyl eyledi görince bugün bād-ı âhını ⁹⁷²	Gazel/5	<i>Mef'âlû/ Fâ'ilâû/ Mef'âlû/ Fâ'ilün</i>
91b	Ümîdî	Sen bize öğretme ey sâkî meyûñ keyfiyyetin Döne döne biz anuñ meclisde içdük şerbetin	İy Ümîdî imtilâ itmişdi h̄ân-ı gam bizi Câm-ı bâdeyle biraz def' itdüñ anuñ şıkletin	Gazel/5	<i>Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilün</i>
92a	Ümîdî	Akıdup cûy-ı eşkümi o melek Döndi bir âsiyâya çerh-i felek	Zen-i dehre Ümîdî virdi talâk ⁹⁷³ Görmedüm bir anuñ gibi erkek	Gazel/5	<i>Fe'ilâûn/ Mef'âlün/ Fe'ilün</i>
92a	Ümîdî	Her yaña gördi çeşmümün aqar bınarı var Şâh-ı hayâl-i yâr gelüp eyledi qarâr	Şemşir-i guşsa-ile Ümîdî helâk olur Tağılduğınca yanına ol tîğ-i zer-nigâr	Gazel/5	<i>Mef'âlû/ Fâ'ilâû/ Mef'âlû/ Fâ'ilün</i>
92b	Ümîdî	Qays 'aşk-ile maḥabbet cāmını nüş eylemiş Mest olup geçmiş yatur kendin ferâmüş eylemiş	Qâmet-i zerdin Ümîdî hecr-ile idüp kemer Bu hayâl-ile miyânuñ der-âgüş eylemiş	Gazel/5	<i>Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilâûn/ Fâ'ilün</i>
92b	Ümîdî	Geyinüp nâz-ile ol şuh bugün gül-günî Qana girdi yine boyınca dilâ ol hūnî	Bezm-i gamda beni çeng-i gama çeng eyledi ⁹⁷⁴ âh İy Ümîdî şeh-i 'aşkuñ bu midur qanūnı	Gazel/5	<i>Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilün</i>
93a	Ümîdî	Sâgar-ı bâdeye bak mihr-i sa' âdetdür bu Her ḥabâba nazar it necm-i hidâyetdür bu	Reh-i mey-hânedede yârı bulıcaq mestâne İy Ümîdî düşegör pâyına fırsatdur bu	Gazel/5	<i>Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilâûn/ Fe'ilün</i>
93a	Ümîdî	Şayd itdi gönümü yine bir turreni kemend Zülf-i siyâhın itdi anuñ gerdenine bend	Kimdür Ümîdî dirseñ iy şüh u şive-kâr Bir derd-mend ü bî-kes ü bî-çâre müstemend	Gazel/5	<i>Mef'âlû/ Fâ'ilâû/ Mef'âlû/ Fâ'ilün</i>

⁹⁷² âhını: âhumı ÜD.

⁹⁷³ virdi talâk: egmedi baş ÜD.

⁹⁷⁴ çeng eyledi: târ eyledi ÜD1.

93b	Ümîdî	Rindân-ı bezme cām-ı zümürdür külahdur Her birisi diyâr-ı Ceme pâdişâhdur	Bir kez Ümîdî ayağına sürmege yüzün Yıllar durur yoluñda şehâ hâk-i râhdur	Gazel/5	<i>Mef'ûlü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	Bu gazel, Ümîdî Dîvânı'nda 6 beyittir.
93b	Ümîdî	Ağzûñ iy gönçe-dehen cām-ı mey-i hamrâ mıdur Düşmiş ol cāma lebûñ berg-i gül-i ra' nâ mıdur	Cân-ı nālânüm Ümîdî sine-i şad-çakde Âşiyân-ı hârda bir bülbül-i güyâ mıdur	Gazel/5	<i>Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilâün/ Fâ'ilün</i>	
94a	Ümîdî	Cânlar fedâ kıılır saña ' aşık seri degül Da' vî-yı ' aşk ehl-i dile serseri degül	Ser- asker itdi şâh-ı maħabbet Ümîdîyi Kimdür ki aña diye begüm ' askerî degül	Gazel/5	<i>Mef'ûlü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	
94a	Ümîdî	Âl-ile öpdügiyiçün lebinî cānānuñ Çanını içmelidür cām-ı mey-i hamrānuñ	İy Ümîdî ser-i zülfine gönül bağlayalı Haddi pâyânı mı var uzun uzak sevdānuñ	Gazel/5	<i>Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilün</i>	
94b	Ümîdî	Zülf-i pür-çini sünbül-i pür-tâb Rüy-ı rengini lâle-i sır-âb	Demidür âsitân-ı meykedeye Düşegör iy Ümîdî mest ü harâb	Gazel/5	<i>Fe'ilâün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün</i>	
94b	Ümîdî	Bağlayup gönümüz ol kâkül-i ' anber-fāma Âh kim murğ-ı dili yine kim düşürdüñ dāma	Yazmağa levha-i hürşide Ümîdî şî'rin Destine aldı ' Uṭârid yine zerrîn hāme	Gazel/5	<i>Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilün</i>	
95a	Ümîdî	Dāyimā gerçi ki rif' atde dilâ nālelerüñ Künc-i ğamda çatı düşkünlüğü var eşk-i terüñ	N'ola ' arz itse Ümîdî saña dürr-i nazmın Cevherî bilür efendi yine qadrin güherüñ	Gazel/5	<i>Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilâün/ Fe'ilün</i>	
95a	Ümîdî	Hayli şetâret eyledi meclisde bülbüle Ağzı sürâhînuñ dün egildi güle güle	Beñzer Ümîdî varsa eksüklüğün diler Cāmuñ egildi öpdi ayağını bülbüle	Gazel/5	<i>Mef'ûlü/ Fâ'ilâü/ Mef'âilü/ Fâ'ilün</i>	
95b	Hayretî	Bahâr irişdi cām içmek gerekdür Şarâb-ı la' l-fām içmek gerekdür	Bu günlerde hemişe Hayretivâr Olup rüsvâ-yı ' âm içmek gerekdür	Gazel/5	<i>Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün</i>	

95b	Ḥayretī	Cānumı mest eyleyen yād-ı leb-i mey-gündür Zār iden dil ʿ andelībin ol ruḥı ⁹⁷⁵ gül-gündür	Ḥayretī [y]i büstān-ı dehrde dülābvār ⁹⁷⁶ Döne döne inleden bu gerdiş-i gerdündür	Gazel/5	<i>Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün</i>	
96a	Ḥayretī	Yād-ı laʿ lün dil-i bīmāra şafālar getürür İy ṭabīb-i dil ü cān yaʿ ni şifālar getürür	Ḥayretī gelmez eli boş ayağün toprağına [Mā]ḥazar tuhfe duʿ ā-y-ile şenālar getütür	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>	
96a	Ḥayretī	Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsü biz Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz	Ḥayretī haste-dile geldi ğamuñ yār oldu Çomadı ğuşe-i ğurbetde ⁹⁷⁷ ğarībi yalıñuz	Gazel/5	<i>Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün</i>	

⁹⁷⁵ ruḥı: ruḥ-ı HYD.

⁹⁷⁶ dülābvār: dolābveş HYD.

⁹⁷⁷ ğurbetde: miḥnetde HYD.

5. SONUÇ

Belirli bir nazım türü veya nazım şekli müşrereklığı aranmaksızın derlenen ve içerisinde manzun metinleri ihtiva eden eserlere şiir mecmuası denir. Her şiir mecmuası, daha önce adını duymadığımız bir şairi ve onun şiirlerini, buna ek olarak divanı elimizde bulunan şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini, divanı tespit edilememiş şairlerin de bir yayınlı bir araya getirilip tanıtılan şiirleri arasında bulunmayan manzum ürünlerini bizlere sunması bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Klasik Türk edebiyatı sahasında meydana getirilen edebî birikimi bizlere sunan ve şüphesiz bu sahanın en önemli yazılı kaynakları arasında zikredilen genelde mecmualar, özelde de şiir mecmuaları, her geçen gün yeni ve özgün çalışmaların konusu olmaya devam etmektedir. Biz de bu alandaki çalışmalara bir yenisini ekleyerek bu konudaki çalışmaların zenginleşmesine katkı sağlamak, kaynaklarda daha önce kendisinden haberdar olmadığımız şairler ve onların şiirlerini ilim âlemine tanıtmak veya hâlihazırda divanı elimizde bulunan şairlerin de bilinmeyen şiirlerini gün yüzüne çıkarmak, mecmuanın tertip edildiği dönemin edebî zevki hakkında daha fazla malzeme ortaya koyabilmek, klasik Türk edebiyatı hakkında bilinen genel kanıları desteklemek ya da farklı bilgilerin ortaya çıkmasına katkı sağlamak maksadıyla İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 arşiv numarasıyla kayıtlı *Mecmuai Gazeliyyât-ı Müntehabe* başlıklı şiir mecmuasını detaylı bir şekilde inceleyip çeviri yazılı metin hâlinde sunduk. Çeviri yazılı metin hâlinde sunulduktan sonra mecmuadaki edebî birikime ait birtakım bilgiler, mecmuaların tasnif ve dökümlerinin yapılarak dijital ortama kaydedilmesi esasına dayanan Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi (MESTAP) kapsamında hazırlanan tabloya aktarılmıştır. Mecmua hakkında ulaştığımız sonuçlar şu şekildedir:

Toplamda 97 varaktan müteşekkil olan mecmuanın şiir birikimi 4b-96a yüzleri arasındadır. Zahriye kısmındaki kayda göre mecmuanın Mustafa Kâtip Keyânî adlı bir kişi tarafından derlendiğini düşünmekteyiz. Bu kayıta geçen Hicri 1118 tarihi, mecmuanın en geç 18. yy.ın ilk yarısında 1706 yılından önce derlenmiş olabileceğini göstermektedir. Sayfa düzenine oldukça özen gösteren mürettibin, şiirleri derlerken nüshanın satır sayısını esas alarak mecmuasını oluşturduğu görülmüştür. Bu noktada seçkiye konu olan şiirler, mecmuada çizilen çerçeve dışına çıkmamak koşuluyla gazellerde 5, kasidelerde de 5'in katı olacak şekilde beyitle sınırlandırılmıştır. Şairlerin yayımlanmış divanlarında 5 beyitten fazla olan gazellerin

genellikle matla ve makta beyitlerine sadık kalınıp ne kadar fazla beyit varsa belli bir düzen aranmaksızın aralardan tercihte bulunarak metne dâhil edilmemiş ve söz konusu bu gazeller 5 beyte indirgenmiştir. Bu düzene mecmuanın tamamında bağlı kalınmıştır.

Mecmuada 16 farklı şaire ait toplamda 335 şiir mevcuttur. Mecmua, her ne kadar gazel mecmuası başlığını taşısa da bu 335 şiirin 330'u gazel, 5'i de kaside nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Bu kasideler; Bâkî, Figânî, Hayâlî, Necâtî ve Zâtî'ye ait olup söz konusu bu şairlerin her birinin gazellerinin önünde yer almaktadır. Mecmuada aynı şaire ait şiirler art arda sıralanmıştır. En fazla şiiri bulunan şair, 68 şiirle Bâkî'dir. Bâkî'yi 40 şiirle Hayâlî, 32 şiirle Emrî, 31 şiirle Zâtî, 28 şiirle Bursalı Rahmî, 27 şiirle Necâtî, 24 şiirle Ümîdî, 21 şiirle Figânî, 14 şiirle Hilâlî, 12 şiirle Ubeydî, 10 şiirle Âhî, 10 şiirle Gelibolulu Sun'î, 6 şiirle Sa'yî, 4 şiirle Dânişî, 4 şiirle Hayretî ve 4 şiirle Nev'î takip etmektedir. Söz konusu bu şairlerden Dânişî'nin yaşadığı yüzyılı tespit edilememiştir. Dânişî dışında; mecmuada şiirleri derlenen şairlerden Necâtî 15. yy., diğer 14 şair de 16. yy.da yaşamıştır.

Mecmuadaki şiirlerin tamamı aruz vezniyle yazılmıştır. 14 farklı aruz kalıbı kullanılan şiirlerin 121'inin vezni remel bahrinin Fâ' ilâtün/Fâ' ilâtün/Fâ' ilâtün/Fâ' ilün kalıbıdır. Mecmuanın dikkat çeken bir hususu da mecmuada bulunup neşri yapılan divanlarda ya da bilimsel çalışmalarda yer almayan beyit ve mısraların varlığıdır. Buna göre mecmuada söz konusu bu divan ya da bilimsel çalışmalarda rastlanmayan Necâtî'ye ait 4 beyit, Zâtî'ye ait 1 mısra, Hayâlî'ye ait 2 beyit, Figânî'ye ait 1 beyit, Emrî'ye ait 11 beyit, Rahmî'ye ait 3 beyit ve 2 mısra ve Hilâlî'ye ait 2 beyit olmak üzere toplam 23 beyit ve 3 mısra tespit edilmiştir. Mürettip tarafından eklenen bu beyit ve mısraların şiirlerin anlam bütünlüğünü büyük ölçüde devam ettirdiği görülmüştür. Ayrıca mecmuanın en önemli taraflarından birisi de Bursalı Rahmî'ye ait 4 ve Âhî'ye ait 1 olmak üzere bu 5 şiirin söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında tespit edilememiş olmasıdır.

Mecmuada şiirleri bulunan şairler, 15. yy.ın sonu ile 16. yy.da yaşamıştır. Gazellerin yazıldığı bu dönem dikkate alındığında ve genel olarak gazeller incelendiğinde rindane ve âşıkane gazel tarzının hâkim olduğunu söylememiz mümkündür. Bunun yanında mutasavvıf bir şair olmamakla beraber özellikle Hayâlî'nin gazellerinde tasavvufi imgelerin sık sık kullanıldığı görülmüştür. Kasidelerin ise 4'ü methiye, 1'i de suriyye nazım türüyle yazılmıştır. Buna göre Necâtî'nin benefşe redifli kasidesinin Şehzâde Mahmud övgüsünü, Zâtî'nin kasidesinin Yavuz Sultan Selim övgüsünü, Hayâlî'nin gül redifli kasidesinin Kanunî Sultan Süleyman övgüsünü,

Bâkî'nin sünbül redifli kasidesinin Karamanlı Mehmed Bey övgüsünü ve Figânî'nin suriyye nazım türüyle kaleme aldığı kasidesinin de Kanunî Sultan Süleyman'ın oğulları Şehzade Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet düğünlerini konu aldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak mecmualar, daha önce kaynaklarda adı zikredilmeyen yeni bir şairin veya divanı elimizde bulunan şairlerin yeni şiirlerinin varlığından haberdar olmamıza önemli katkılar sunabilmeleri bakımından özgünlüğünü daima koruyan kaynaklardır. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T1951 numarasıyla kayıtlı *Mecmua-i Gazelliyât-ı Müntehabe* başlıklı gazel mecmuası da daha önce herhangi bir çalışmanın konusu olmaması ve ilk defa tarafımızdan detaylı bir şekilde incelenmesi açısından özgün bir değere sahiptir. Mecmuanın 4b-96a yüzleri arasındaki şiir birikimi incelendiğinde kaynaklarda adına rastlayamadığımız yeni bir şairle/şairlerle karşılaşılacakla birlikte 16. yy. şairlerinden Bursalı Rahmî'nin 4 ve Âhî'nin 1 olmak üzere toplam 5 gazelin söz konusu şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmamızla, hem literatürdeki mecmua çalışmalarına bir yenisi eklenmiş hem de yukarıda adı zikredilen şairlerin yeni şiirlerinin gün yüzüne çıkarılmasıyla klasik Türk edebiyatına önemli katkılar sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Arslan, Ö. (2013). *Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aydemir, Y. (2007). Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, 2/3: 122-137.
- Banarlı, N.S. (2004). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi Cilt (I, II)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: İstanbul.
- Bilgin, O. (2011). Temellük ve Tesâhüp Kaydı. *TDV İslam Ansiklopedisi* c. 40. s. 411-412.
- Buyruk, İ. E. (2009). *Ümîdî Ahmed Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.
- Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1981). *Hayretî, Divan-Tenkitli Basım*. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.
- Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. (1987). *Zâtî Divânı III. Cilt, (Edisyon Kritik)*. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.
- Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Otuz Birinci Basım, Aydın Kitabevi Yayınları: Aydın Yayıncılık: Ankara.
- Gazeliyât* . “Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu”, 06 Mil Yz A 6803/2.
- Gürbüz, M. (2012). Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi. Mecmua: *Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*. Turkuaz Yayınları: Mas Matbaacılık, İstanbul.
- Karahan, A. (1966). *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figani ve Divançesi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.
- Kılıç, A. (2012). Mecmua Tasnifine Dair. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz: İstanbul, 75-96.
- Köksal, M.F. (2012). Şiir Mecmûalarının Önemi ve ‘Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP). *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII-Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru. Turkuaz Yayınları: İstanbul, 409-431.
- Kut, G. (1986). Mecmûa. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 6, Dergâh Yayınları: İstanbul. s.170-173.
- Levend, A.S. (2014). *Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları: İstanbul.
- Mengi, M. (2016). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Tarihi-Metinler)*, Akçağ Yayınları: Ankara.

- Öz, M. (2013). Zülfikar. *TDV İslam Ansiklopedisi*. c. 44. s. 553-554.
- Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. Kapı Yayınları: İstanbul, 300 s.
- Selvi, M. (2008). *Ümidî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Şemseddin Sami (2015). *Kâmûs-ı Türki*. Nadir Eserler Kitaplığı: İstanbul.
- Şentürk, A.A. ve Kartal, A. (2016). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Dergâh Yayınları: İstanbul.
- Tarlan, A.N. (1967). *Zâtî Dîvânı I. Cilt*. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.
- Tarlan, A.N. (1987). *Zâtî Dîvânı II. Cilt*. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul.
- Tarlan, A.N. (1992). *Hayâlî Dîvanı*. Akçağ Yayınları: Ankara.
- Tarlan, A.N. (1997). *Necâtî Beg Dîvanı*. Akçağ Yayınları: Ankara.
- Tokmak, A.N. (2018). *Dîvan Edebiyatı*. Demavend Yayınları: İstanbul.
- Turan, S. ve Duman, F. (2022). Hattat bir şair: Sa'yî Çelebi ve gazelleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 27: 489-524.
- Tulum, M. ve Tanyeri, M.A. (1997). *Nevî Divanı* (Tenkitli Basım). İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- URL-1 (2004). <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0>, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (22.08.2021).
- URL-2 (2013). <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sayi-memikzade-ramazan>. T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (02.11.2021).
- URL-3 (2017). <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56164,zati-divanipdf.pdf?0>, . T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (02.11.2021).
- URL-4 (2017). <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (13.09.2021).
- URL-5 (2018). <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0>, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (13.09.2021).

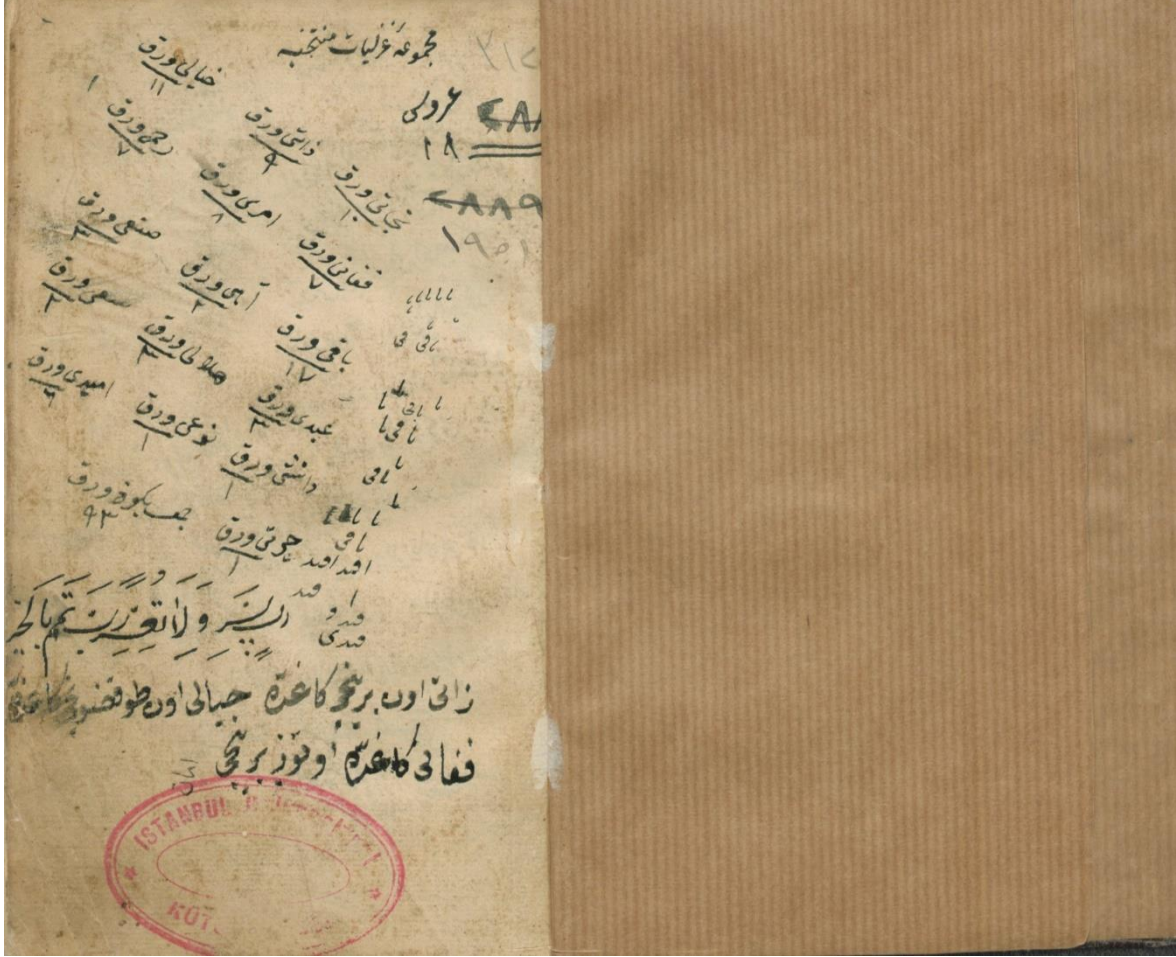
- URL-6. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, T. C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kùtùphaneler ve Yayimler Genel Mùdùrlùđù, (15.09.2021).
- URL-7 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0>, T. C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kùtùphaneler ve Yayimler Genel Mùdùrlùđù, (15.09.2021).
- URL-8. <https://mestap.com/mestap/>, *Ŗiir Mecmualarının SistematiK Tasnifi Projesi*, (25.07.2021).
- URL-9 <https://teis.yesevi.edu.tr/>, *Tùrk Edebiyatı İsimler Sùzluđù*, (25.07.2021).
- URL-10 <http://lugatim.com/>, *Kubbealtı Lugatı*, (20.07.2021).
- Uzun, M.İ. (2003) Mecmua, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.28, s. 265-268.
- Ùnver, İ. (2008). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Tùrkoloji Dergisi*, 11:51-89.
- Yağmur, B. (1998). *Hilâlî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Yazır, E.M.H.** (2021). *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meâli*. Nuh Yayıncılık: Ankara
- Yılmaz, O. (2015). *Necâtî Bey Dîvânı*. Atatùrk Kùltür Merkezi Yayınları: Ankara.

EKLER

EK 1: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T1951 numaralı *Mecmua-i Gazelliyât-ı*

Müntehabe'nin Tıpkıbasımı

1a

در مقام عم شریف

نیلم بزم جبین بر لبه جانانم یوق
 بر یاقه صابون سر و رخسار اسم یوق
 اندر سدل یکی بویکه جانگورینه
 ایجان بخشنی اسم دیکه جانم یوق

صبا وقت سر دیکه غمخواری کوردکی
 اسیری کا اکل دلیبر اوخت کار کوردکی
 کز سن بویجه بلدی صبا کلنده
 فراموش غم قش بر کبی بیماری کوردکی

بن دوزخ غرابن که اوکه جنتی و اعظ
 جفای دلیبری چکد کوی یاری کوردکی
 او و البته بر کور روز و صلاک شام همانی
 کولک صبح را و کلن یان تمز کار کوردکی

نیمه مجموع کوردک هزاران دلفری دیوان
 فلک بوجوهی کبی قدر سلواری کوردکی
 مناه خرام هست کیمت بر من
 جفونه کز بیا او خدا کرد
 افکار کز زلفش بلباسی بسیار
 مغذایه هم من بله صواب زنده

وفا ادرسه از روح روان مراد بجه
 بر جسم مرده بولور تازه جامر اوججه
 طبیعتی او رسا مشرعی اولیب
 هزار آرزو از غمخیزد جامر اوججه

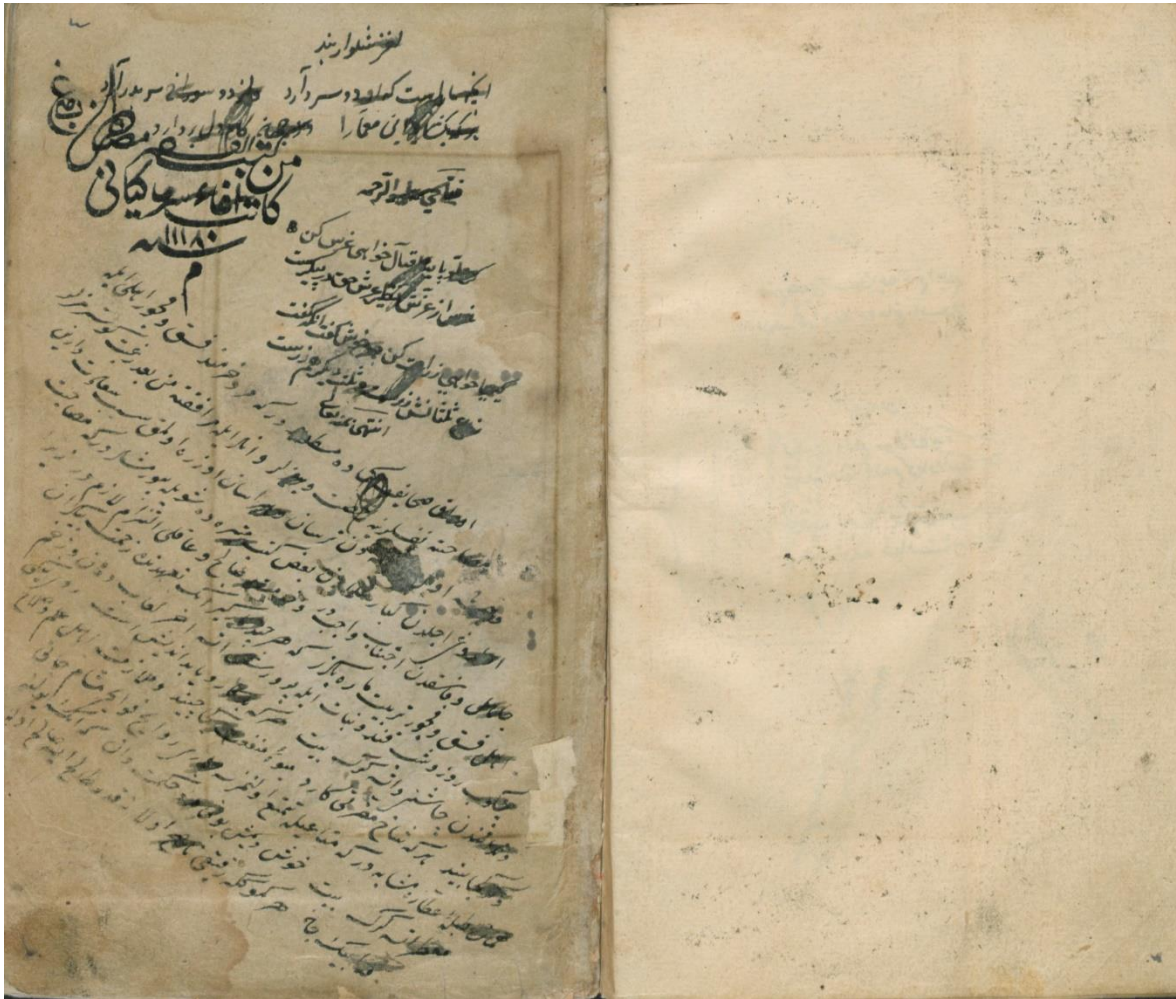
موقوفه محمود
 عود ماوردک صدق اصف
 در رسم در رسم
 حویلی و اجین جوز بوا
 در رسم در رسم
 زعفران شعلب شکر
 در رسم در رسم

دانشگاه ملی افغانستان
 کتابخانه مرکزی
 کابل

۱۹۵۱
 کتابخانه مرکزی

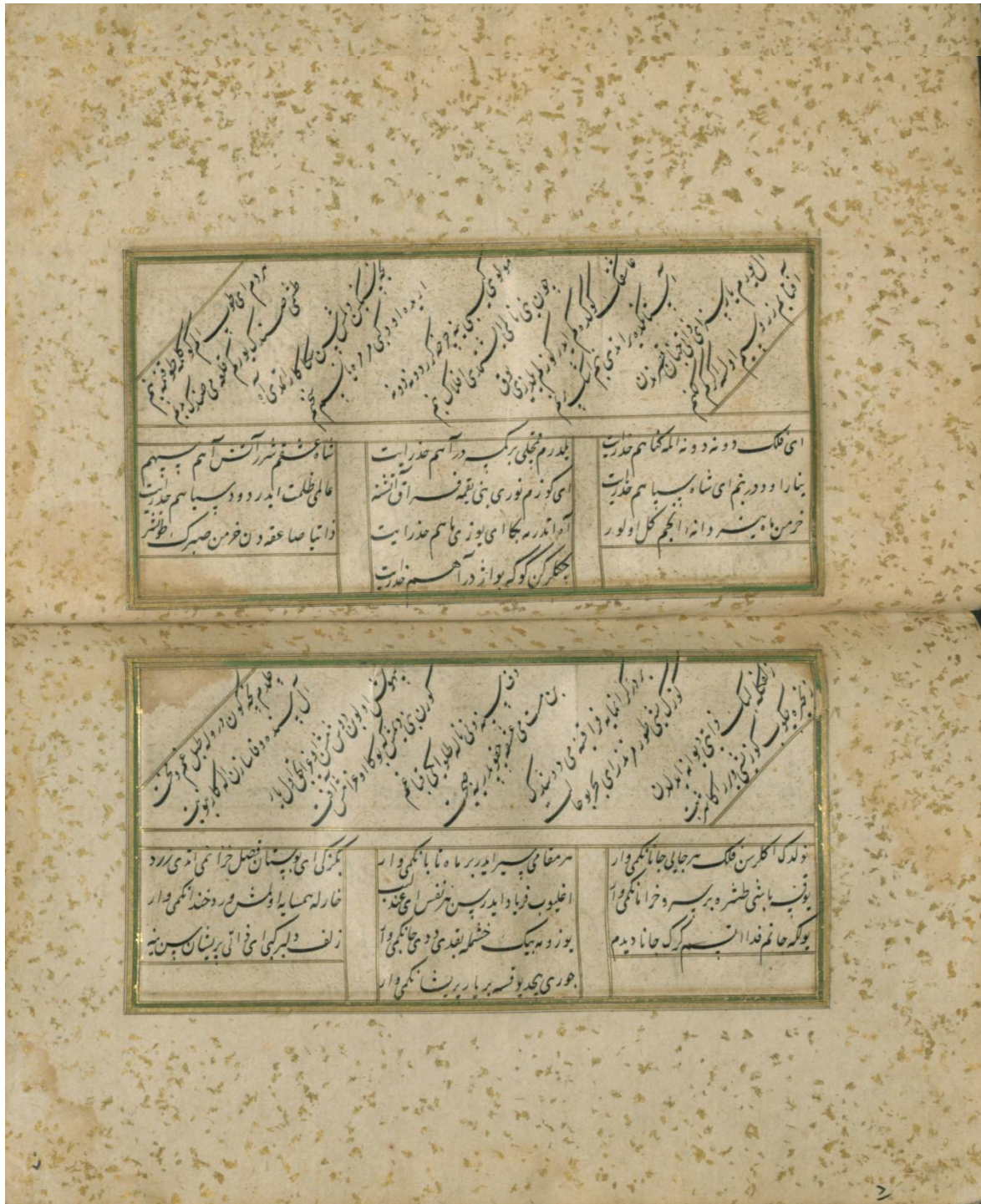

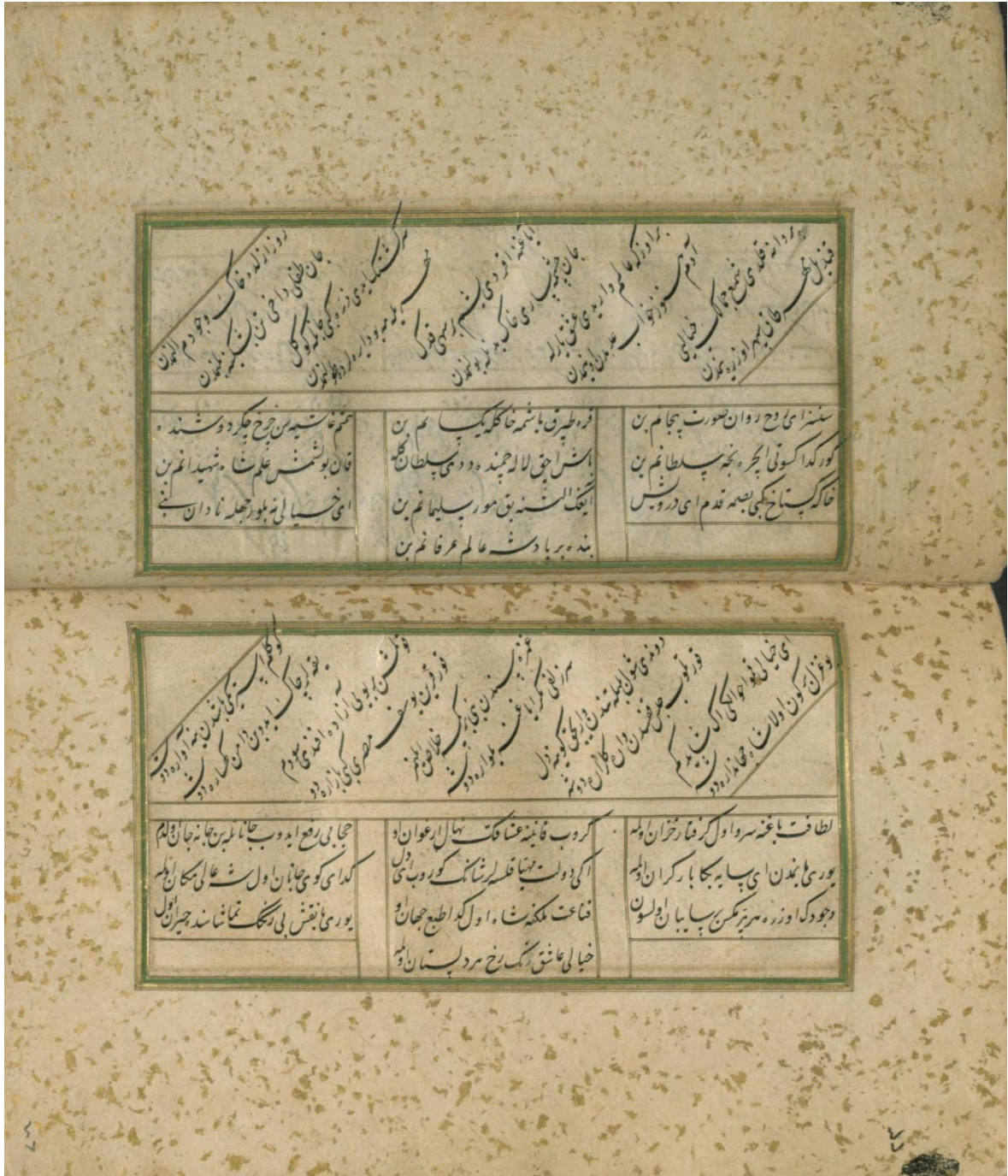

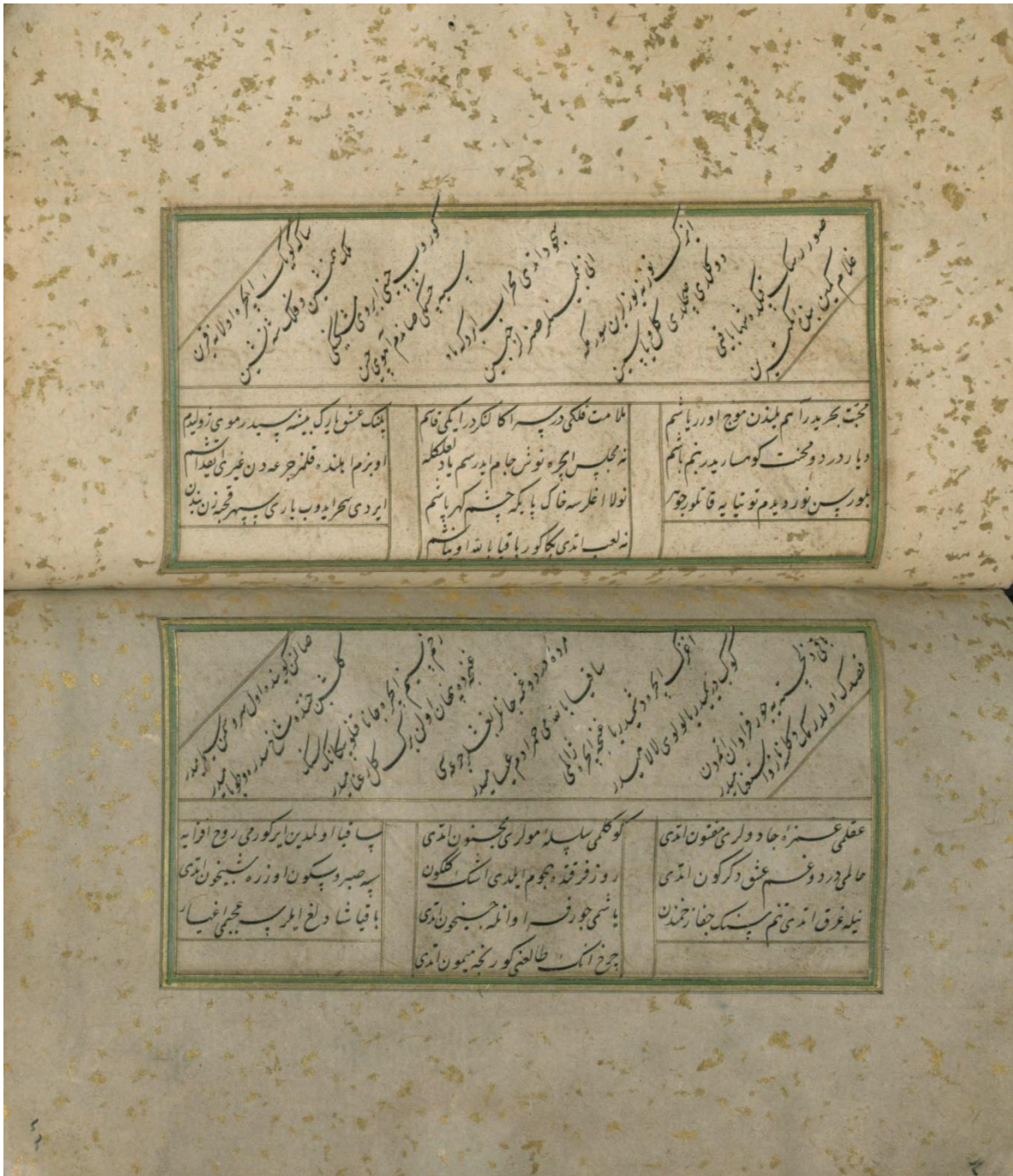
Handwritten Persian text in a 3x3 grid on page 61b. The text is written in a cursive script. The top row contains a large diagonal heading. The middle and bottom rows contain three columns of text each.

Handwritten Persian text in a 3x3 grid on page 62a. The text is written in a cursive script. The top row contains a large diagonal heading. The middle and bottom rows contain three columns of text each.

<p>کتاب در جهان که مردم بخوانند کتب در جهان که مردم بخوانند کتب در جهان که مردم بخوانند</p>	<p>کتاب در جهان که مردم بخوانند کتب در جهان که مردم بخوانند کتب در جهان که مردم بخوانند</p>	<p>کتاب در جهان که مردم بخوانند کتب در جهان که مردم بخوانند کتب در جهان که مردم بخوانند</p>
<p>بر سکاره خوابده ماکت اولوب وصل روشن دفعه که چه چار و پسر و اول پسر ایدر دانشی اول شا چه سکه فلکن تصرفی</p>	<p>اهل عشق عالمی سن شاه تصویر ایدر سخن اولاد کی کلان شده که فصل خزان کوکل او پسته سیماوش چوب ایدر اگر چه اعلا دیدلر اما که قصه ایدر</p>	<p>نقش فر باد و شیرین که تحریر ایدر دو پستم سن بوغف آنید تعبیر ایدر ایلمر و سر فایده تجر و تصدیق</p>

<p>درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر</p>	<p>درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر</p>	<p>درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر درد ایدر بوسه لعل من بی جان ایدر</p>
<p>بکرک یازنه فان غلد و همچون مردم بو خدا روزا زل نعمت انسان اولدی دانشی گلک لب یاره ویره جان نقدن</p>	<p>خط پر شور ابرجک آره و پیمان اولدی لذت نعمت عشقی نه بوز را پسر ذمکن خاکک ای میری زندان اولدی مردم بچند همن و وصل جان اولدی</p>	<p>بکرک یازنه فان غلد و همچون مردم بو خدا روزا زل نعمت انسان اولدی دانشی گلک لب یاره ویره جان نقدن</p>

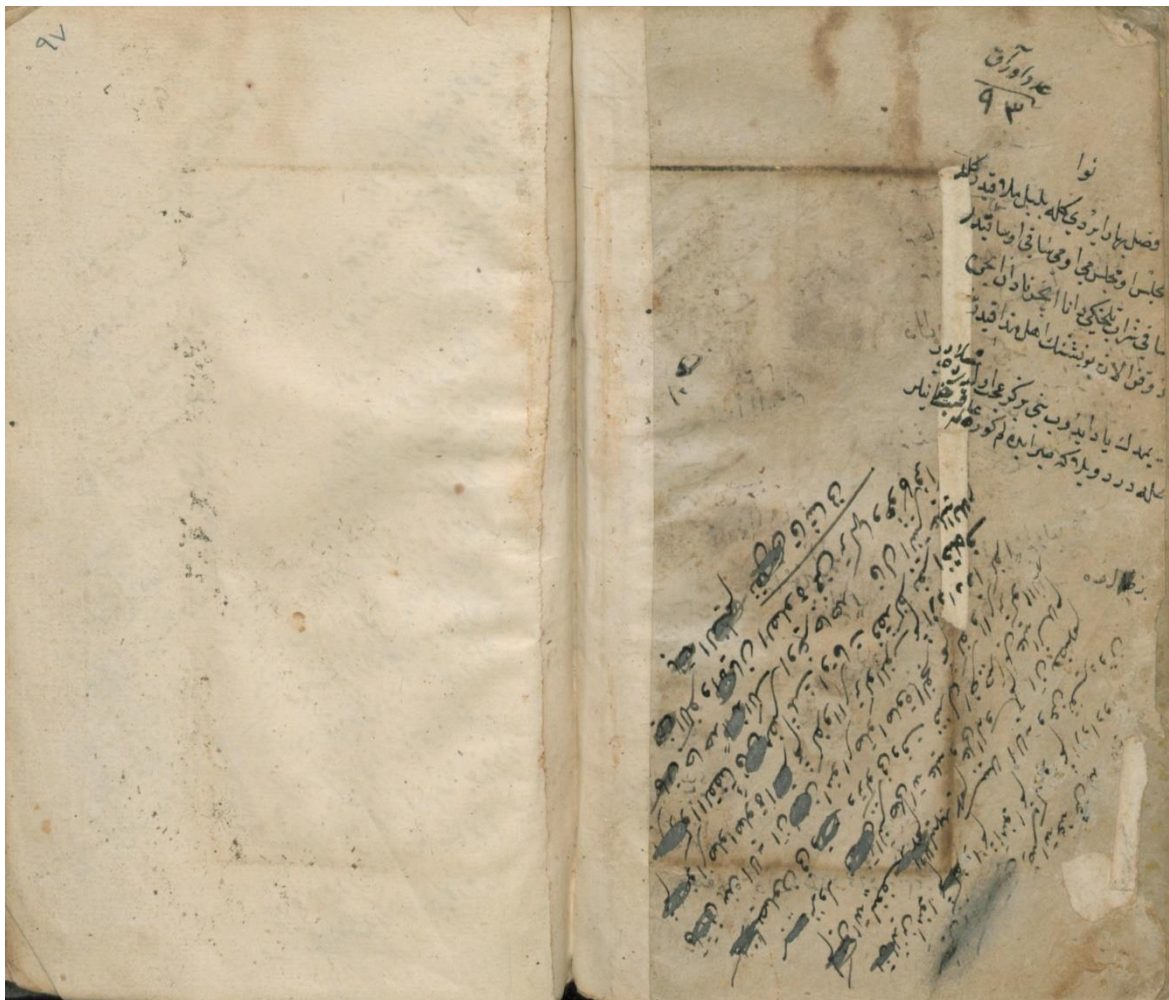

Deri cilt

